ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย)

ปริญญา

ภาษาไทย	ภาษาไทย
สาขา	**ภาควิชา**

เรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย

The Effect of Social Change on the Use of Foreign Words in Thai

นามผู้วิจัย นางสุรีย์รัตน์ บำรุงสุข

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก .....

(รองศาสตราจารย์วิไลศักดิ์ กิ่งคำ, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม .....

(ศาสตราจารย์พิเศษจำนงค์ ทองประเสริฐ, M.A.)

หัวหน้าภาควิชา .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์โกวิทย์ พิมพวง, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....

(รองศาสตราจารย์กัญจนา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... **เดือน** ..... **พ.ศ.** .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย

The Effect of Social Change on the Use of Foreign Words in Thai

โดย

นางสุรีย์รัตน์ บำรุงสุข

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย)
พ.ศ. 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุรีย์รัตน์ บำรุงสุข 2557: การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ภาษาไทย) สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์วิไลศักดิ์ กิ่งคำ, Ph.D. 240 หน้า

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย ศึกษาการจำแนกหมวดหมู่ทางความหมาย ศึกษาวิธีการยืมคำ และการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำ

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลคำต่างประเทศในภาษาไทยจาก พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทย ของเจ.คัสแวลและเจ.เอช.แซนด์เลอร์ (พ.ศ.2388) อักขราภิธานศรับท์ของแบรดเลย์ แดนบีช (พ.ศ. 2416) และพจนานุกรมฉบับหลวง คือ ปทานุกรม ของกรมตำรา กระทรวงธรรมการ (พ.ศ. 2470) และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 พบคำต่างประเทศในภาษาไทยทั้งสิ้น 2,106 คำ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับภาษา พบว่าแบ่งความสัมพันธ์ได้ 3 ยุคคือ ยุคเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง (พ.ศ.2369-2448) คำที่พบมากที่สุด คือ ภาษาจีน ยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง(พ.ศ.2449-2475) คำที่พบมากที่สุด คือ ภาษาเขมรและภาษาชวา ส่วนสังคมยุคปัจจุบัน(พ.ศ.2476-2551) คำที่พบมากที่สุด คือ ภาษาอังกฤษและภาษาเขมร การปรากฏคำต่างประเทศเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ทางสังคม ในด้านการจำแนกหมวดหมู่ทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย แบ่งตามแนวคิดวัฒนธรรม 2 ด้าน ได้แก่ วัฒนธรรมที่สัมผัสได้ และวัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ ผลการศึกษาพบว่าหมวดวัฒนธรรมที่สัมผัสได้ พบคำต่างประเทศมากที่สุด ร้อยละ 63.44 ส่วนหมวดวัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ พบเพียงร้อยละ 36.56 ในด้านวิธีการยืมคำต่างประเทศในภาษาไทย พบ 3 วิธีคือ การยืมคำ การยืมเสียง และการยืมความหมาย วิธีที่พบมากที่สุดคือ วิธีการยืมคำ ร้อยละ 96.21 การยืมเสียง ร้อยละ 3.09 และการยืมความหมาย ร้อยละ 0.70 นอกจากนี้ในด้านการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย คำศัพท์ร้อยละ 93.16 ไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย กรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงทางความหมายพบเพียงร้อยละ 6.84 ประกอบด้วยคำที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบกว้างออก ร้อยละ 3.32 ความหมายย้ายที่ ร้อยละ 1.92 และความหมายแคบเข้า ร้อยละ 1.60 ตามลำดับ

_____ _____ ___ / ___ / ___

ลายมือชื่อนิสิต **ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก**

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Sureerat Bumrungsuk 2014: The Effect of Social Change on the Use of Foreign Words in Thai. Doctor of Philosophy (Thai Language), Major Field: Thai Language, Department of Thai Language. Thesis Advisor: Associate Professor Wilaisak Kingkham, Ph.D. 240 pages.

The objective of the research upon which this dissertation is based was to investigate the effect of social change on the use of words borrowed from foreign languages in the Thai language, to classify borrowed words according to their meaning, and to study the manner in which these words were borrowed and any changes in their meanings which may have occurred.

Borrowed words were collected from *A Dictionary of the Siamese Language* of J. Caswell and J.H. Chandler of B.E. 2388 and the *akkharaphithansap* of Dan Beach Bradley of B.E. 2416, and from government dictionaries: namely, the *pathunukrom* of B.E. 2470 of the Textbook Department of the Ministry of Moral Instruction and the B.E. 2542 edition of the Royal Institute Dictionary. A total of 2,106 borrowings were found.

For analysis, the relationship between social change and language was divided into three periods. During the beginning of social change the greatest source of borrowed words was Chinese. During the following period the greatest sources of borrowing were Khmer and Javanese. In the recent period the greatest sources of borrowing were English and Khmer. The borrowing of these words was related to social events. The borrowed words were divided on the basis of their semantic domain into two categories: tangible culture and intangible culture. Most (63.44 percent) of the borrowings were words related to tangible culture; the category with the smallest (36.56 percent) proportion of borrowed words was intangible culture. Borrowing occurred in three ways: lexical borrowing, phonetic borrowing and semantic borrowing; the most frequent (96.21 percent) type of borrowing was lexical borrowing; phonetic borrowing (3.09 percent) and the least (0.70) frequent was semantic borrowing. With regard to semantic change, for the large majority (93.16 percent) there was no change. Change was found in the case of only 6.84 percent. The most frequent (3.32 percent of all borrowings) type of change was widening of meaning; transference of meaning were each found in 1.92 percent and narrowing of meaning 1.60 percent of all borrowings.

_____ _____ ___ / ___ / ___

Student's signature Thesis Advisor's signature

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากรศ.ดร.วิไลศักดิ์ กิ่งคำ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก กราบขอบพระคุณศาสตราจารย์พิเศษจำนงค์ ทองประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมที่กรุณาอธิบายหลักการจัดทำและการบันทึกคำศัพท์ของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ขอขอบพระคุณรศ.ดร.ชลธิชา บำรุงรักษ์ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่ให้คำแนะนำในการวิจัยแก่ผู้วิจัยเสมอมาตั้งแต่ครั้งที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์การรายงานความก้าวหน้าวิทยานิพนธ์ และขอบพระคุณรศ.ดร.วิภาวรรณ อยู่เย็น ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาชี้แนะให้ผู้วิจัยเห็นแนวทางการปรับแก้ไขงานวิจัย

ผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนการศึกษา ทั้งทุนการศึกษาบางส่วนจากภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และได้รับทุนวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาเพื่อการตีพิมพ์ผลงานวิจัยในวารสารวิชาการระดับนานาชาติ จากบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทำให้ผู้วิจัยมีโอกาสพัฒนาวิชาการในระดับปรัชญาดุษฎีบัณฑิต และเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้วิจัยใฝ่ค้นคว้าเพื่อพัฒนาเป็นนักวิจัยที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต

ขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ร่วมยินดีกับผู้วิจัยในโอกาสที่สำเร็จการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเมตตาจากอาจารย์วราภรณ์ ทองสัมฤทธิ์ อีกทั้งความห่วงใยและคำแนะนำอันมีคุณค่าจากรศ.ดร.สิริวรรณ นันทจันทูล ที่เมตตาผู้วิจัยทั้งในฐานะของศิษย์และเพื่อนร่วมงานเสมอมา

สุดท้ายกำลังใจสำคัญจากผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาคม บำรุงสุข หัวหน้าครอบครัวที่อบอุ่น คอยช่วยเหลือ เคียงข้าง ให้กำลังใจและดูแลผู้วิจัยอย่างดียิ่งเสมอมา อีกทั้งกำลังใจจากครอบครัวเมธสุทธิ์และครอบครัวบำรุงสุขทุกคน

คุณค่า และประโยชน์อันพึงมีซึ่งเป็นผลมาจากงานวิจัยนี้ ขอมอบแด่ คุณพ่อ คุณแม่ พี่น้อง ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

สุรีย์รัตน์ บำรุงสุข

มกราคม 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง (4)

สารบัญภาพ (5)

บทที่ 1 บทนำ 1
ความสำคัญของปัญหา 1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย 6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 7
ขอบเขตของการวิจัย 7
สมมติฐานของการวิจัย 8
นิยามศัพท์ 8
ข้อตกลงเบื้องต้น 9
อักษรย่อ เครื่องหมายและสัญลักษณ์ต่างๆ 10
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร 12
ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับภาษา 12
การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม 12
การเปลี่ยนแปลงทางภาษา 16
ภาพสะท้อนวัฒนธรรมจากการศึกษาภาษา 18
ชาวต่างประเทศในสังคมไทย 20
การจำแนกหมวดหมู่ทางความหมาย 29
การยืมคำต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย 32
แนวคิดเรื่องการสร้างคำ 32
แนวคิดเรื่องการยืมคำต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย 37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพจนานุกรม 40
งานวิจัยที่เกี่ยวกับพจนานุกรม 40
การศึกษาคำศัพท์จากพจนานุกรม 41

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 46
การเก็บและรวบรวมข้อมูล 46
ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง 46
กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกข้อมูล 48
การวิเคราะห์ข้อมูล 62
เกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัย 63
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 67
การเสนอผลการวิจัย 67
ตารางสรุปข้อมูลเชิงปริมาณ 67
การพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ 68
บทที่ 4 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย 69
ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับภาษา 69
สังคมยุคเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง 69
สังคมยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง 78
สังคมยุคปัจจุบัน 86
การจำแนกหมวดหมู่ทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย 100
วัฒนธรรมที่สัมผัสได้ 100
วัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ 132
บทที่ 5 วิธีการยืมคำและการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย 152
วิธีการยืมคำต่างประเทศในภาษาไทย 152
การยืมคำ 152
การยืมเสียง 170
การยืมความหมาย 173
การเปลี่ยนแปลงทางความหมาย 177
ความหมายกว้างออก 177
ความหมายแคบเข้า 180
ความหมายย้ายที่ 184

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	188
สรุปผลการวิจัย	188
อภิปรายผล	200
ข้อเสนอแนะ	203
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	205
ภาคผนวก	214
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	240

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	คำต่างประเทศในพจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทยของเจ.คัสแวลฯ	70
2	คำต่างประเทศในอักขราภิธานศรับท์ของแบรดเลย์ แดนบีช	72
3	คำต่างประเทศในปทานุกรม กรมตำรา พ.ศ.2470 ของกระทรวงธรรมการ	78
4	คำต่างประเทศในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542	86
5	แสดงจำนวนคำและอัตราร้อยละของวิธีการยืมคำต่างประเทศในภาษาไทย	175
6	คำที่มีการเปลี่ยนแปลงทางความหมายกว้างออก	177
7	คำที่มีการเปลี่ยนแปลงทางความหมายแคบเข้า	181
8	คำที่มีการเปลี่ยนแปลงทางความหมายย้ายที่	184
9	แสดงจำนวนคำและอัตราร้อยละของคำที่มีการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย	187

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทยของเจ.คัสแวลและเจ.เอช.แซนด์เลอร์	51
2	อักขราภิธานศรับท์ของแบรดเลย์ แดนบีช	52
3	ปทานุกรม กรมตำราของกระทรวงธรรมการ	56
4	พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542	58
5	ตัวอย่างการบันทึกข้อมูลคำศัพท์ในอักขราภิธานศรับท์	68
6	แสดงจำนวนคำต่างประเทศในอักขราภิธานศรับท์	76
7	แสดงจำนวนคำต่างประเทศในปทานุกรม พ.ศ.2470	83
8	แสดงจำนวนคำต่างประเทศในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542	96
9	แสดงจำนวนคำศัพท์จำแนกตามหมวดหมู่ทางความหมาย	151
10	แสดงจำนวนคำต่างประเทศที่ใช้วิธีการยืมแบบทับศัพท์	165

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ภาษาเป็นสมบัติและเป็นวัฒนธรรมทางสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้ถ่ายทอดความคิด ความรู้ อารมณ์ ประสบการณ์ ฯลฯ ไปยังสมาชิกอื่นๆในสังคม ถือว่าภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมสังคม ดังนั้นภาษาจึงมีความหลากหลายอยู่ภายใต้อิทธิพลทางสังคม และเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวะทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับคำอธิบายของประคอง นิมมานเหมินท์ และคณะ (2552: 42) ที่กล่าวถึงลักษณะของภาษาว่า “ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อสารของคนในสังคม คนในสังคมใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร การศึกษาภาษา การเรียนการสอนภาษา ตลอดจนการตัดสินความถูกผิดของภาษา จึงต้องพิจารณาปริบททางสังคมด้วย”

ภาษาทำหน้าที่บันทึกความเปลี่ยนแปลงของสังคมปรากฏในรูปแบบที่เห็นได้ชัดเจนคือคำศัพท์ซึ่งถือเป็นตัวแทนของมโนทัศน์ ถ้ามีมโนทัศน์ใหม่เกิดขึ้นในสังคม ก็ต้องมีคำใหม่เกิดขึ้นด้วยเสมอ เพราะ “คำ คือบันทึกที่ดีที่สุดของความรู้ ความคิด ความรู้สึก และสรรพสิ่งในสังคม หากศึกษาคำเราจะสามารถเห็นระบบความคิด ระบบการจัดประเภทของสรรพสิ่งได้ และหากศึกษาการเปลี่ยนแปลงของคำ เราก็จะสามารถมองเห็นการเปลี่ยนแปลงของระบบต่างๆในสังคมด้วย” (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2542: 9)

ภาษาแสดงการรับรู้มโนทัศน์ใหม่ๆที่เกิดขึ้นในสังคม การสร้างคำเพื่อตอบสนองความต้องการใช้ภาษาย่อมสะท้อนภาพสังคมได้เช่นกัน เพราะเป็นลักษณะทางธรรมชาติของทุกภาษาที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากปัจจุบันมีคำใหม่ สำนวนใหม่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง บางคำที่ใช้อยู่เป็นปรกติอาจมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการใช้ ขยายความหมาย เปลี่ยนความหมายแตกต่างไปจากเดิม หรือมีรูปแบบการสร้างคำแบบใหม่เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้ใช้ภาษา ดังที่ราชบัณฑิตยสถาน (2546: คำนำ) ที่กล่าวว่า “ภาษาไทยในช่วง 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมามีการเปลี่ยนแปลงมาก เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร การพัฒนาทางเศรษฐกิจ ความเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตในยุคโลกาภิวัตน์ และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ภาษาซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและพฤติกรรมทุกรูปแบบของมนุษย์ย่อมได้รับผลกระทบ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมากและรวดเร็ว”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การเปลี่ยนแปลงของภาษาไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติเสมอไป หากแต่ยังมีปัจจัยและองค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้านอื่นๆเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย อาทิ ปัจจัยจากภาษาเหนือกว่า (superstratum language) อิทธิพลด้านวัฒนธรรมที่สูงกว่า อำนาจทางการเมืองการปกครอง ความเจริญด้านอารยธรรม เทคโนโลยีและความเข้มแข็งด้านการค้าพาณิชย์ฯลฯ ภาษาของกลุ่มผู้มีอิทธิพลทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมสูงกว่าจะถูกนำมาใช้ในรูปของการยืมภาษาเพื่อเป็นการเพิ่มคำใหม่ๆ ที่ไม่เคยมีในภาษาของผู้ที่ด้อยกว่า

การเปลี่ยนแปลงของภาษามีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเหตุผลของการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่สำคัญประการหนึ่งคือ การเข้ามาของชาวต่างชาติ ดังที่ศรีศักร วัลลิโภดม (2544: 98-99) ได้กล่าวถึงชาวต่างประเทศที่เข้ามาในสังคมสมัยรัตนโกสินทร์ว่า “ปรากฏอย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา อาจจะเนื่องด้วยค่านิยมอย่างหนึ่งของคนไทยที่สืบเนื่องมาถึงปัจจุบัน คือ การไม่รังเกียจคนจากภายนอก และการรู้จักการประสานสิ่งที่เป็นประโยชน์ ผลที่ตามมาก็คือ การเปิดโอกาสให้คนต่างชาติต่างภาษาเข้ามาค้าขายและตั้งถิ่นฐาน สิ่งที่ได้คือ นอกจากบ้านเมืองจะมีคนมากมายหลายเหล่าแล้ว ยังมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมได้ง่ายกว่าบรรดาบ้านเมืองที่เป็นเพื่อนบ้าน ไม่ว่าจะเป็นพม่า เขมร มอญ ลาว”

การที่สังคมไทยเรียกประชาชนและสัญชาติของประชาชนไทยว่า “คนไทย” และรู้จักคนต่างชาติ ต่างภาษา ต่างเผ่าพันธุ์ พบหลักฐานคำเรียกคนชาติอื่นปรากฏในเอกสารที่เก่าที่สุดคือกฎหมายลักษณะโจร สมัยอยุธยา คือเรียกว่า “นักเทศ” ดังที่ธิดา สาระยา (2551: 687) ได้จำแนกประเภท “คนเทศ” ตามการยอมรับหรือทัศนคติที่คนไทยมีต่อชนเหล่านี้ไว้ดังต่อไปนี้

กลุ่มพวกแขก คำว่า แขกเป็นคำเรียกรวมไม่ได้จำกัดว่าแขกชาติไหนโดยเฉพาะ แขกนั้นแปลกกว่าจีนในสายตาคนไทย คือ ถือศาสนาต่างกันเห็นได้ชัดและผิวดำถือว่าแขกเป็นพวก “ต่างเพศผิวพรรณ” คำว่าแขกที่เก่าที่สุดอยู่ในกฎมณเฑียรบาลว่า“ไอนึ่งพิสัยหมู่ แขก ขอม ลาว พม่า เมง มอญ มสุม แสง จีน จาม ชวา นานาประเทศทั้งปวง” คนแปลกหน้าที่มาจากดินแดนไกลเราเรียกว่า แขกเทศ คือ แขกจากต่างประเทศนั่งเอง

กลุ่มพวกจีน รสนิยมเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นจีนของไทยนั้นมีอิทธิพลต่อชีวิตและวัฒนธรรมของคนไทยในรูปแบบต่างๆกันและในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กลุ่มพวกฝรั่ง ฝรั่งต่างประเทศเข้ามาเมืองไทยแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา “ฝรั่ง” เป็นคำที่ไทยใช้เรียกชาวยุโรปทั่วไป คำนี้พวกแขกเรียกก่อนแปลงมาจากคำว่า แฟรงก์ (Franks) ที่วัดโพธิ์มีรูปฝรั่งแต่ทรงเครื่องโก้แล้วทำคำอธิบายประกอบภาพว่า ชาติฝรั่งอรอบฝรั่งสมัยนี้ที่เราเริ่มรู้จักกันว่าเป็นชาวตะวันตก นับเป็นแบบอย่างของความเจริญด้านต่างๆ เช่น การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ความรู้ทางด้านวิทยาการใหม่ๆเช่น การต่อเรือ ความรู้ทางดาราศาสตร์ ความรู้เกี่ยวกับศาสนาและจักรวาล ทั้งหมดเหล่านี้มีผลต่อวิธีการคิดและการให้เหตุผลของคนไทย ซึ่งระยะแรกมีผลกระทบถึงคนชั้นสูงโดยตรงมากกว่าคนสามัญ

ผู้วิจัยค้นคำศัพท์ที่กล่าวถึงชาวต่างประเทศจากเอกสารประเภทพจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทย ฉบับบุกเบิก ซึ่งนิยามตามแนวความคิดของธีระพันธ์ ล.ทองคำ (2535) เรียกพจนานุกรมที่ตีพิมพ์ในช่วงปีพุทธศักราช 2007-2434 ว่า “พจนานุกรมฉบับบุกเบิก” ผู้วิจัยพบคำที่กล่าวถึงชาวต่างประเทศ ดังนี้

แขก นั้นเปนชื่อคนต่างภาษาพวกหนึ่ง (Caswell and Chandler, 2544: 95)

แขกเมือง คือพวกแขก ฝรั่ง อังกฤษ ยวญ พะม่า มอญเปนต้น, แต่บันดาเปนคนต่างเมืองเข้ามานั้น (Bradley, 2514: 78)

สำส่อน คือ คบคนไม่เลือกหน้าไม่เลือกภาษาว่าเจ๊กว่ายวญว่าลาวว่ามอญว่าไทนั้น (Bradley, 2514: 697)

กำปั่น เรือใหญ่ของพวกแขก ฝรั่ง อังกฤษ วิลันดาใช้ทางทะเลใหญ่ (Bradley, 2514: 13)

จากหลักฐานข้างต้น แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยมีคนหลายชนชาติ ข้อมูลจากพจนานุกรมฉบับบุกเบิกของเจ.คัสแวลและเจ.เอช.แซนด์เลอร์ พบคำศัพท์ที่คนไทยเรียกชนชาติต่างๆว่า “คนต่างภาษา” ต่อมาในอักขราภิธานศรับท์ของแดนบีช แบรดเลย์ (หมอบรัดเล) เริ่มระบุชื่อชนชาติที่ชัดเจนขึ้น เช่น แขก ฝรั่ง อังกฤษ ญวน พม่า มอญ จีน(เจ๊ก) ลาว วิลันดา ฯ

การที่มีคนหลากหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนภาษาระหว่างกันจึงเกิดขึ้นได้ตามธรรมชาติ และพฤติกรรมดังกล่าวย่อมส่งผลต่อภาษาไทยโดยตรง กล่าวได้ว่าการที่ภาษาไทยมีคำ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ใช้เพิ่มมากขึ้น ส่วนหนึ่งเกิดจากรับคำต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย ด้วยวิธีการอันหลากหลาย สอดคล้องกับคำกล่าวของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2548: 92) ที่กล่าวว่า “เมื่อเจ้าของภาษาติดต่อกับสังคมซึ่งใช้ภาษาที่แตกต่างกัน ลักษณะดังกล่าวเช่นนี้ทำให้การสัมผัสภาษา (language contact) การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (cultural diffusion) และการยืมภาษา (linguistic borrowing) จึงเป็นปรากฏการณ์ปรกติที่เกิดขึ้น”

งานวิจัยหลายเรื่องแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้ปรับเปลี่ยนเป็นสังคมสมัยใหม่ในสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา เช่น ประสิทธิ์ รุ่งเรืองรัตนกุล (2522) ที่ศึกษาผลกระทบของแนวคิดตะวันตกที่มีต่อแนวความคิดทางการเมืองของไทยช่วงพ.ศ.2369 – 2454 , Maxwell, William E. (1971) ศึกษาเรื่อง Modernization and Mobility into the Elites among Medical Students in Thailand. วิเคราะห์สังคมไทยในช่วงนี้และแสดงให้เห็นสาเหตุและกระบวนการเปลี่ยนแปลงหลายด้านที่ทำให้สังคมไทยเปลี่ยนโฉมหน้าจากการเป็นสังคมดั้งเดิมมาเป็นสังคมสมัยใหม่ และงานวิจัยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2540) เสนองานวิจัยเรื่องบทบาททางสังคมของภาษาไทยกับการปรับเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ของสังคมไทยซึ่งเป็นงานวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยในแง่การขยายตัวหรือการเจริญเติบโตในด้านต่างๆ อันเนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ของสังคมไทย

ด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยถือเป็นจุดศูนย์กลางด้านการเผยแผ่ศาสนา การคมนาคมขนส่ง การค้าขาย การกระจายสินค้าไปสู่ประเทศต่างๆ ทำให้ประเทศไทยมีโอกาสติดต่อกับชนชาติต่างๆ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์หลายลักษณะ ทั้งความสัมพันธ์ทางการเมืองการปกครอง การทำศึกสงคราม การเผยแผ่ศาสนา การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม การผูกสัมพันธ์ทางการทูต การติดต่อค้าขาย หรือการแลกเปลี่ยนความรู้และเทคโนโลยี ดังนั้นความจำเป็นในการศึกษาเรียนรู้หรือการยืมภาษาต่างประเทศย่อมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

การรับวัตถุสิ่งของ ความคิด และวิทยาการใหม่ทำให้สังคมไทยจำเป็นต้องรับศัพท์หรือสร้างศัพท์ใหม่เพื่อใช้เรียกสิ่งใหม่ ความคิดใหม่เพื่อใช้สื่อสารกับคนในสังคม คำศัพท์ภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ และภาษาต่างประเทศอื่นๆที่เข้ามาปะปนในภาษาไทย ย่อมเป็นเครื่องแสดงการรับศัพท์จากภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้ในภาษาไทยได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับความคิดของกาญจนา นาคสกุล (2009: 180) ที่กล่าวถึงการรับคำต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทยไว้ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การรับคำต่างประเทศเข้ามาใช้ในภาษาเป็นปรากฏการณ์ปกติของภาษาทุกภาษาเมื่อมีการติดต่อกับคนต่างประเทศ ยิ่งในปัจจุบันซึ่งโลกแคบลง มีการติดต่อคบหาทำการค้าขายแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดกันมากขึ้น ภาษาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสื่อสารและการทำความเข้าใจกันก็มีการแลกเปลี่ยนหยิบยืมกันมากขึ้น ภาษาไทยมีคำต่างประเทศเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งตั้งแต่สมัยเริ่มการบันทึกประวัติศาสตร์ คือ สมัยแรกของกรุงสุโขทัยแล้ว ดังปรากฏว่ามีคำภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาเขมร ภาษาเปอร์เซียและภาษาถิ่นเป็นหลักฐานอยู่ในศิลาจารึกหลักที่ 1 จารึกพ่อขุนรามคำแหง ในสมัยต่อมาก็ปรากฏคำภาษาชวา คำภาษามลายู คำภาษาจีนในวรรณคดีไทยและภาษาพูด ปรากฏคำภาษาญี่ปุ่น ภาษาสเปน ภาษาฝรั่งเศสในชื่ออาหารและคำภาษาอังกฤษในศัพท์ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การธนาคาร การเมืองและอื่นๆ

ผู้วิจัยสนใจศึกษาวิธีการยืมภาษาโดยเฉพาะการยืมอันเนื่องจากการสัมผัสภาษาและการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม โดยศึกษาคำต่างประเทศจากเอกสารประเภทพจนานุกรม การศึกษาคำศัพท์ในพจนานุกรมน่าสนใจเนื่องจากการจัดทำพจนานุกรมแต่ละฉบับ วิธีการบันทึกคำศัพท์แต่ละคำ ผู้จัดทำย่อมมีเหตุผลและวัตถุประสงค์ของการรวมรวมคำศัพท์ที่มีวัตถุประสงค์แตกต่างกันไป ตัวอย่างเช่น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 มีหลักเกณฑ์การจัดเก็บคำศัพท์ในพจนานุกรมว่า “เก็บคำจากหนังสือต่างๆ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยเรื่อยลงมาจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นคำในวรรณคดี คำภาษาถิ่นโดยทั่วๆ ไปที่รู้จักกันดีแล้ว ศัพท์กฎหมาย ศัพท์วิทยาศาสตร์ที่มีใช้อยู่ในตำราเรียนต่างๆ สำนวน คำภาษาปาก ศัพท์บัญญัติวิชาการต่างๆที่ราชบัณฑิตยสถานประกาศใช้ คำที่เกิดใหม่เฉพาะคำศัพท์ที่ใช้กันจนติดและแพร่หลาย บางทีก็บอกประวัติของคำนั้นๆว่ามาจากภาษาอะไร ใช้กันในสมัยไหน” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: คำนำ)

หากใช้วิธีดำเนินการวิจัยโดยนำพจนานุกรมที่จัดทำในช่วงเวลาที่แตกต่างกันมาเปรียบเทียบกันย่อมทำให้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการที่เกิดขึ้นกับภาษาไทยแต่ละช่วงเวลาได้ชัดเจน สอดคล้องกับคำกล่าวของวินัย พงศ์ศรีเพียร (2550: 51-52) ที่กล่าวไว้ว่า “ภาษาที่ปรากฏในเอกสารต่างๆ เป็นบันทึกประวัติศาสตร์ร่วมสมัย การศึกษาเอกสารที่อยู่ต่างสมัยกัน ภาษาที่ใช้ในเอกสารเหล่านั้นจึงถือเป็นหลักฐานอย่างดีที่สุดอันหนึ่ง ในการที่จะศึกษาพัฒนาการของภาษาไปพร้อมกับของสังคม”

นอกจากนี้เหตุผลอีกประการหนึ่ง คือ ผู้วิจัยสำรวจงานวิจัยที่ศึกษาคำยืม หรือคำต่างประเทศจากพจนานุกรม พบงานวิจัยของไทรงาม ประมวลศิลป์ชัย (2532) ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมภาษาของคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ศุภวรรณ มองเพชร (2542) ศึกษาเรื่อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การเปรียบเทียบคำยืมที่ปรากฏในอักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเลย์กับคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรม พ.ศ. 2525 อนุวัต ชัยเกียรติธรรม (2548) ศึกษาเรื่องคำทับศัพท์ภาษาตะวันตกที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2542 แม้กระทั่งงานของสิริภัทร พรหมราช (2551) ศึกษาเรื่องพัฒนาการของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 2525 และ 2542 จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น แม้ว่าจะมีงานวิจัยจำนวนหนึ่งที่วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารประเภทพจนานุกรม แต่ยังไม่มีงานวิจัยเรื่องใดที่ศึกษาคำศัพท์ในประเด็นที่เกี่ยวกับคำต่างประเทศในภาษาไทย วิเคราะห์ภาษาควบคู่กับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้วยการเก็บข้อมูลคำศัพท์จากพจนานุกรมตั้งแต่ฉบับบุกเบิกจนถึงพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542

ด้วยความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย ทั้งนี้ผู้วิจัยเชื่อว่าการศึกษาเปรียบเทียบภาษาต่างสมัยจากปัจจุบัน เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้มองเห็นการเชื่อมโยงระหว่างสังคมในอดีตและสังคมในปัจจุบันได้อย่างกระจ่างชัด และการศึกษาภาษาใดภาษาหนึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์ในแง่ของการใช้ภาษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารแล้ว การศึกษาคำต่างประเทศจะทำให้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างชนชาติไทยกับชนชาติต่างๆได้ลึกซึ้ง ผลการศึกษาที่ได้น่าจะทำให้เห็นว่าสังคมไทยมีความสัมพันธ์ระหว่างชนชาติต่างๆเป็นไปในลักษณะใด อาทิ การติดต่อเพื่อการค้าขาย การติดต่อด้วยสภาพภูมิประเทศ หรือการติดต่อกันในลักษณะอิทธิพลทางวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย

2. เพื่อศึกษาการจำแนกหมวดหมู่ทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย

3. เพื่อศึกษาวิธีการยืมคำและการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยนี้มีประโยชน์ต่อการศึกษาคำต่างประเทศในภาษาไทยในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับการใช้คำต่างประเทศ

2. ทำให้เห็นว่าการยืมภาษาเป็นหลักฐานยืนยันการสัมผัสกับภาษาต่างประเทศ และเป็นร่องรอยให้สืบค้นประวัติความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่างๆ เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาภาษาเชิงวัฒนธรรม

3. ทำให้ทราบวิธีการยืมคำและการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำต่างประเทศ

4. เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำพจนานุกรมประวัติความเป็นมาของศัพท์ (Etymological Dictionary)

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลคำศัพท์จากพจนานุกรมประเภทข้อมูลคำศัพท์ทั่วไป (Overall Linguistic Dictionary) และพจนานุกรมภาษาเดียว (Monolingual Dictionary) คือ พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทย

2. เก็บข้อมูลคำศัพท์จากเอกสารประเภทพจนานุกรม เน้นศึกษาพจนานุกรมฉบับบุกเบิกและพจนานุกรมฉบับหลวง ตามแนวคิดของธีระพันธ์ ล.ทองคำ (2535)

3. ศึกษาเฉพาะคำต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมโดยเก็บข้อมูลคำศัพท์ทั้งคำตั้งและคำอนุพจน์ (ลูกคำ)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานของการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานของการวิจัยไว้ดังนี้

1. การศึกษาคำต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทยในแต่ละสมัยจะเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นพัฒนาการของภาษาไปพร้อมกับพัฒนาการของสังคม

2. วิธีการสร้างคำในภาษาไทยที่ซับซ้อนมากขึ้น อันเนื่องมาจากความซับซ้อนของสังคม แต่อย่างไรก็ตามจะพบวิธีการทางภาษาที่แสดงลักษณะพื้นฐานของการนำคำต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย

3. การศึกษาคำต่างประเทศในภาษาไทยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับชาวต่างประเทศในสังคมไทย

นิยามศัพท์

สังคม หมายถึง กลุ่มคนจำนวนหนึ่งที่อยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์ ผูกพันกันในรูปแบบต่างๆ โดยมีภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตร่วมกันเป็นแบบอย่างเดียวกัน ตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 4) จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2551)

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆในสังคมไทย อันเนื่องชาวต่างประเทศที่เข้ามาอาศัยอยู่ในสังคมไทย โดยมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ วัฒนธรรม และโลกทัศน์ซึ่งจะส่งอิทธิพลต่อการนำคำต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจจะเกิดจากสาเหตุภายในสังคม เช่น นโยบายของชนชั้นปกครอง และสาเหตุภายนอกสังคม คือ การติดต่อระหว่างประเทศทั้งการค้าขาย ความใกล้ชิดทางสภาพภูมิศาสตร์ เป็นต้น

คำต่างประเทศ (Foreign Words) หมายถึง คำศัพท์ในภาษาไทยที่ปรากฏการอธิบายที่มาทางภาษาในพจนานุกรมฉบับบุกเบิกและพจนานุกรมฉบับหลวง ว่ามาจากคำต่างประเทศ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พจนานุกรมฉบับบุกเบิก หมายถึง พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทยของเจ.คัสแวลและเจ.เอช.แซนด์เลอร์ และอักขราภิธานศรับท์ของแบรดเลย์ แดนบีช ซึ่งเป็นพจนานุกรมที่จัดพิมพ์ในช่วงปี พ.ศ.2007 – 2434 ในช่วงรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จนถึงต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พจนานุกรมฉบับหลวง หมายถึง ปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2470 และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เป็นพจนานุกรมที่จัดพิมพ์ขึ้นตั้งแต่ช่วงปีพ.ศ. 2435 – 2546 เป็นพจนานุกรมที่จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานราชการ มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นแหล่งอ้างอิงของเอกสารทางราชการ โดยรัฐบาลเป็นผู้มอบหมายและจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ศึกษาเฉพาะพจนานุกรมฉบับบุกเบิก และพจนานุกรมฉบับหลวง จำนวน 4 ฉบับตามที่กล่าวไปข้างต้น อ้างอิงตามแนวคิดของธีระพันธ์ ล.ทองคำ (2535) ที่เสนอรายงานวิจัยเรื่องการทำพจนานุกรมไทย-ไทย: อดีต-ปัจจุบัน (พ.ศ.2389-2533) ทั้งนี้ผู้วิจัยไม่ศึกษาหนังสือประเภทอธิบายศัพท์ หรือหนังสือรวบรวมรายการคำที่ใช้ในวงวิชาการชั้นสูง หรือศัพท์เฉพาะวงวิชาการสาขาใดสาขาหนึ่ง

2. เก็บข้อมูลจากพจนานุกรมภาษาเดียว คือ พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทยที่เก็บคำศัพท์ทั่วไปที่มีใช้อยู่ในภาษา ณ ช่วงเวลานั้นๆ และเป็นพจนานุกรมที่เก็บรวบรวมคำศัพท์อย่างเป็นระบบ มีบทนิยามความหมายและการบอกที่มาของคำต่างประเทศเป็นสำคัญ

3. เก็บข้อมูลคำต่างประเทศทุกภาษา ยกเว้นภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต และภาษาบาลี-สันสกฤต เนื่องจากถือว่าคำจากภาษาดังกล่าวปัจจุบันไม่ปรากฏชาติพันธุ์เจ้าของภาษาแล้ว

4. การบันทึกรูปเขียนของคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยจะบันทึกรูปเขียนตามต้นฉบับ เช่น คำว่า “ญวน” ในอักขราภิธานศรับท์ของแบรดเลย์ แดนบีช (หมอบรัดเล) ใช้รูปเขียนเป็น “ยวน” ผู้วิจัยจะบันทึกคำดังกล่าวด้วยอักษร ย เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. กรณีคำภาษาอังกฤษในภาษาไทยบางคำที่ท้ายบทนิยามศัพท์ มีวงเล็บ (อ.) แต่เป็นการอธิบายว่าคำนั้นเทียบกับคำภาษาอังกฤษคำใด ลักษณะนี้ผู้วิจัยถือว่าเป็นการ “เทียบคำภาษาอังกฤษ” มิใช่คำที่มาจากภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยจะถือว่าคำเหล่านั้นไม่อยู่ในขอบเขตการวิจัย ดังตัวอย่าง

กติกา น. กฎเกณฑ์หรือข้อตกลงที่บุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป กำหนดขึ้นเป็นหลักปฏิบัติ เช่น กติกาชกมวย กติกาฟุตบอล; (กฎ) หนังสือสัญญา; ข้อตกลง. (ป.; อ. covenant).

ไข้ น. ความเจ็บป่วย เช่น ไข้จับสั่น ไข้ทรพิษ ไข้หวัด ไข้หวัดใหญ่; อาการที่มีอุณหภูมิของร่างกายผิดจากระดับปรกติเนื่องจากความเจ็บป่วย. (อ. fever, pyrexia, pyrexy).

แขวนลอย (เคมี) น. ภาวะที่อนุภาคซึ่งมีขนาดจำกัดแผ่กระจายอยู่ในของไหลหรือของแข็งโดยไม่ละลายหรือสลายตัวรวมเป็นเนื้อเดียวกับของไหลหรือของแข็งนั้น, สารที่อยู่ในภาวะเช่นนี้เรียกว่า สารแขวนลอย เช่น ฝุ่นในอากาศ หยดน้ำเล็ก ๆ ในแก๊ส. (อ. suspension).

จากตัวอย่างข้างต้นผู้วิจัยถือว่า “กติกา” “ไข้” และ “แขวนลอย” ไม่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย เนื่องจากอักษรย่อ (อ.) ท้ายบทนิยามศัพท์อธิบายว่า กติกา ไข้ และ แขวนลอย เทียบคำภาษาอังกฤษว่า covenant fever และ suspension ตามลำดับ

อักษรย่อ เครื่องหมายและสัญลักษณ์ต่าง ๆ

ผู้วิจัยกำหนดใช้ตัวอักษร อักษรย่อ เครื่องหมาย และสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในงานวิจัย ดังนี้

คัสแวล	หมายถึง	พจนานุกรม A Dictionary of Siamese Languageของ เจ.คัสแวล และเจ.เอช.แซนด์เลอร์ พิมพ์ปีพ.ศ. 2544
อักขรา	หมายถึง	อักขราภิธานศรับท์ ของแบรดเลย์ แดนบีช ฉบับพิมพ์ปีพ.ศ. 2514
ปทา.2470	หมายถึง	ปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2470
พจ.2542	หมายถึง	พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ฉบับพิมพ์ปีพ.ศ. 2546

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(...) หมายถึง คำศัพท์ที่มิใช่คำต่างประเทศ แต่เป็นคำไทยที่ประสมหรือซ้อนกับคำต่างประเทศ ผู้วิจัยถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลการวิจัย เช่น (น้ำมัน)ตั้งอิ๊ว คำว่า “น้ำมัน”มิใช่คำต่างประเทศ คำว่า ตั้งอิ๊ว เป็นคำต่างประเทศที่มีรูปเป็นการประสมกับคำไทยว่า น้ำมัน จึงกำหนดให้คำว่าน้ำมันอยู่ในเครื่องหมาย (...) เป็น (น้ำมัน)ตั้งอิ๊ว

อักษรย่อที่แสดงที่มาคำต่างประเทศ จำนวน 16 ภาษา ได้แก่

ข.	เขมร	แขก	แขก	จ.	จีน
ช.	ชวา	ญ.	ญวน (เวียดนาม)	พ.	พม่า
ญี่.	ญี่ปุ่น	ต.	ตะเลง (มอญ)	ท.	ทมิฬ
ป.	เปอร์เซีย	โปร.	โปรตุเกส	ฝ.	ฝรั่งเศส
ม.	มลายู	อ.	อังกฤษ	อห.	อะหม
ฮ.	ฮินดี (ฮินดู)				

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าและตรวจเอกสารจากบทความวิชาการ หนังสือ วิทยานิพนธ์และงานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัย แบ่งตามหัวข้อดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับภาษา

2. การจำแนกหมวดหมู่ทางความหมาย

3. การยืมคำต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพจนานุกรม

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับภาษา

ผู้วิจัยทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับภาษา 4 ประเด็นคือ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงทางภาษา ภาพสะท้อนวัฒนธรรมจากการศึกษาภาษา และประการสุดท้าย คือ ชาวต่างประเทศในสังคมไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของภาษาจำเป็นต้องศึกษาควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสังคมจะสะท้อนอยู่ในรูปแบบของการใช้ภาษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ตามแนวคิดของสนิท สมัครการ (2534) และ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2540) ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สนิท สมัครการ (2534: 54-60) กล่าวถึงวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมของสังคมไทย โดยเน้นศึกษาที่สังคมรัตนโกสินทร์ที่ได้รับอิทธิพลจากประเทศตะวันตกว่าอยู่ในช่วงที่เรียกว่า ระยะปรับตัวรับวัฒนธรรมตะวันตก (Period of adjustment to Western Culture) เริ่มตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีการติดต่อผู้แทนกับสังคมตะวันตกโดยเฉพาะพวกหมอสอนศาสนา ซึ่งเป็นตัวแทนนำเอากระบวนความรู้ทางวิทยาศาสตร์เข้ามาเผยแพร่ การปรับตัวรับวัฒนธรรมตะวันตกมีตั้งแต่การให้เจ้านายและราชวงศ์เรียนภาษาอังกฤษ ยอมรับวิธีการรักษาโรคแผนใหม่และวิธีการทางวิทยาศาสตร์บางประการ

สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นการเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมไปสู่ความทันสมัย โดยการผสมผสานลักษณะดั้งเดิมของไทยกับชาวตะวันตกเข้าด้วยกันในหลายๆประการ ต่อมาเมื่อได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎร์ พ.ศ. 2475แล้วรัฐบาลของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ได้เพิ่มการเปลี่ยนแปลงเข้าไปอีกหลายประการ แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายว่าการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างเป็นการลอกเลียนแบบเขามาโดยไม่ได้มีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทย อันเป็นเหตุให้เกิดความสับสนวุ่นวายในหมู่ประชาชนผู้ตกเป็นเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง

การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบเกิดขึ้นในสมัยที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นนายกรัฐมนตรี เรียกว่าเป็นระยะแห่งการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ (Period of Major Change) มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับแรกของไทย มีการเติบโตทางเศรษฐกิจ การขยายตัวทางการค้าอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี การเพิ่มประชากร ทำให้ประเทศไทยซึ่งเคยเป็นประเทศเกษตรกรรมได้กลายมาเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา มีการเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ในด้านการศึกษามีการขยายการศึกษาภาคบังคับไปถึงชั้น ป.6 มีการตั้งโรงเรียนมัธยม วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเพิ่มมากขึ้น และในช่วงประมาณสองทศวรรษที่ผ่านมา คนไทยได้เดินทางไปศึกษาต่างประเทศมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะการไปศึกษาในประเทศโลกตะวันตก และที่สำคัญมีความคิดว่าการศึกษาต่อต่างประเทศทำให้มีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าคนจบในประเทศ ดังคำว่า “นักเรียนนอก”

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2540) เสนองานวิจัยเรื่องบทบาททางสังคมของภาษาไทยกับการปรับเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ของสังคมไทย ซึ่งกล่าวว่าสังคมไทยมีการปรับเปลี่ยนอย่างชัดเจนด้วยอิทธิพลจากตะวันตก ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การเปิดประตูสู่โลกตะวันตกของประเทศไทยซึ่งเริ่มในช่วงปลายสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนของสังคมไทยจากสังคมแบบดั้งเดิมมาเป็นสังคมสมัยใหม่ การปรับเปลี่ยนนี้กระทบภาษาไทยด้านคำศัพท์มากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะคำศัพท์เป็นส่วนที่เด่นมากของภาษา เป็นส่วนที่บันทึกเหตุการณ์ทางสังคมและเปลี่ยนตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม

ทั้งนี้อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ดำเนินการวิจัยโดยกำหนดช่วงเวลาที่ศึกษาและเก็บข้อมูลเริ่มต้นพ.ศ.2369 เพราะเป็นปีที่ประเทศไทยทำสนธิสัญญาเบอร์นีกับประเทศอังกฤษในสมัยรัชกาลที่ 3 นักประวัติศาสตร์ถือปีนี้เป็นจุดเริ่มอย่างเป็นทางการของการเปิดประตูสู่โลกตะวันตกของประเทศไทย ระยะเวลาดำเนินการวิจัย 5 ช่วงระยะเวลาจากพ.ศ.2369 ถึง 2540 แบ่งตามเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ดังนี้ ช่วงเวลาที่ 1 สมัยก่อนปรับเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ (พ.ศ.2369-2393) นับจากปีที่ไทยทำสนธิสัญญาเบอร์นี ช่วงเวลาที่ 2 สมัยรุ่งอรุณของการปรับเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ (พ.ศ.2394-2434) นับจากปีแรกของรัชกาลที่ 4 ถึงปีก่อนเริ่มปฏิรูปสังคมไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 ช่วงเวลาที่ 3 สมัยปฏิรูปสังคมไทย (พ.ศ.2435-2474) นับจากปีที่เริ่มการปฏิรูปสังคมไทยครั้งใหญ่สมัยรัชกาลที่ 5 จนถึงปีก่อนปฏิวัติเปลี่ยนระบอบการปกครองของไทย ช่วงเวลาที่ 4 สมัยประชาธิปไตย (พ.ศ.2475-2503) นับจากปีที่มีการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองเป็นประชาธิปไตยจนถึงปีก่อนเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ และช่วงเวลาที่ 5 สมัยปัจจุบัน (พ.ศ.2475-2540) นับจากปีแรกที่ประเทศไทยเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจนถึงปีที่ทำวิจัย

จากงานวิจัยดังกล่าวพบว่า การยืมคำจากต่างประเทศเริ่มมีในสมัยรัชกาลที่ 4 จนถึงปัจจุบัน ในสมัยแรกเริ่มรูปแบบของการยืมเป็นการเขียนทับศัพท์ตามสำเนียงต่างประเทศเนื่องจากผู้เขียนเป็นชาวต่างประเทศ ในสมัยต่อมาคือสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงปีพ.ศ. 2474 เป็นช่วงที่วิทยาการหลั่งไหลสู่สังคมไทย มีคำทับศัพท์มากเขียนโดยทั้งฝรั่งและคนไทย การใช้ศัพท์บัญญัติเริ่มมีแล้วแต่ยังไม่มาก ต่อมาสมัยพ.ศ.2475 ถึงปัจจุบัน การใช้คำยืมมีน้อยมากและนับตั้งแต่มีการบัญญัติศัพท์อย่างเป็นทางการในสังคมไทย มีการตีพิมพ์หนังสือศัพท์บัญญัติเป็นจำนวนมากซึ่งทำโดยปัจเจกบุคคลมากพอๆ กับคณะกรรมการระดับชาติ

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ 20 เรื่องที่ 2 (2538) กล่าวถึง ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับอินเดีย ถือได้ว่า วัฒนธรรมอินเดียมีความสำคัญมากที่สุด และมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทยในหลายด้าน โดยเฉพาะพระพุทธศาสนา ภาษา วรรณคดี กฎหมาย และประเพณีต่างๆ

ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับจีนที่ชัดเจนคือ ด้านการติดต่อค้าขายกับคนจีน ทำให้วัฒนธรรมจีนได้รับความนิยมมากขึ้นแม้กระทั่งในราชสำนัก นอกเหนือจากด้านการค้าขายแล้ว ยังมีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมรวมอยู่ด้วย เช่น ทางด้านศิลปะ เราจะเห็นภาพจิตรกรรม การสร้างสวนหิน การประดับลวดลายด้วยเครื่องกระเบื้องจีน ตุ๊กตาจีน เก๋งจีน ทางด้านวรรณคดี มีการแปลพงศาวดารจีนสมัยต่างๆเรื่องที่คนไทยรู้จักดีที่สุดคือ สามก๊ก

นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับเปอร์เซีย หรืออิหร่าน ลังกา ขอม (เขมร) มอญ พม่า สำหรับขอม (เขมร) และพม่า แม้ส่วนใหญ่จะเป็นการทำสงคราม แต่ก็มีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมปนอยู่ เช่น ภาษา ศิลปะ สถาปัตยกรรม นาฏศิลป์ ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ยังดำเนินต่อมาแม้ชาติตะวันตกเข้ามาเจริญ สัมพันธไมตรีและเริ่มมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมไทย ก็ตาม เพียงแต่ว่าวัฒนธรรมบางลักษณะจะลด ความสำคัญลงไปบ้าง อนึ่ง ก่อนหน้าการเข้ามาของชาติตะวันตก ได้มีการเผยแผ่ศาสนาอิสลามในหมู่เกาะของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คาบสมุทรมลายูจนถึงตอนใต้ของไทย จึงทำให้บริเวณดังกล่าวกลายเป็นดินแดนของผู้นับถือ ศาสนาอิสลาม

สรุปการเปลี่ยนแปลงทางสังคมสมัยรัตนโกสินทร์เหตุผลหนึ่งเกิดจากการรับอิทธิพลจากประเทศตะวันตกด้วยปัจจัยต่างๆทั้งปัจจัยภายในที่เกิดจากชนชั้นนำของประเทศที่ประสงค์จะพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า และเกิดขึ้นเนื่องด้วยปัจจัยภายนอกจากความสัมพันธ์กับชาวต่างประเทศ และจากความสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรมด้วยซึ่งในช่วงแรก วัฒนธรรมอินเดียและจีนจะมีความสำคัญอย่างมาก ต่อมาวัฒนธรรมจากยุโรปเข้ามามีอิทธิพลและล่าสุดวัฒนธรรมของโลกอุตสาหกรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมอเมริกันจะมีความสำคัญมากที่สุด อย่างไรก็ตามคนไทยมีความยืดหยุ่น และมีความสามารถในการปรับตัวสูง วัฒนธรรมต่างชาติ จึงไม่สามารถครอบงำ หรือมีอิทธิพลต่อไทยจนวัฒนธรรมไทยหมดความสำคัญแต่หากมีความเจริญรุ่งเรืองตลอดมา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. การเปลี่ยนแปลงทางภาษา

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางภาษา การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับภาษาสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งด้านระบบเสียง ระบบคำ และระบบความหมาย ดังที่ วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2526) และ สุริยา รัตนกุล (2544) ได้กล่าวไว้ดังนี้

วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2526: 14-51) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาสรุปว่า ภาษาที่มีคนใช้อยู่เป็นประจำย่อมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงของภาษาที่สำคัญมี 3 ลักษณะ คือ การเปลี่ยนแปลงของเสียง การเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์ และการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียงคำ การเปลี่ยนแปลงที่สังเกตได้ชัดคือ คำศัพท์ ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงด้านศัพท์ เกิดจากศัพท์ที่มีใช้อยู่ในภาษาไม่เป็นที่นิยมหรือสิ่งที่อ้างถึงหมดไปจากสังคม ทำให้ผู้ใช้เลิกใช้คำศัพท์นั้นๆ ทำให้เป็นคำเก่า คำใหม่ๆ อาจเกิดขึ้นได้ในภาษาเสมอ เมื่อสังคมมีสิ่งใหม่ หรือความคิดใหม่เกิดขึ้น ความหมายของคำศัพท์อาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา นักภาษาศาสตร์แยกประเภทของการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความหมายกว้างออก หมายความว่า สิ่งที่คำนั้นๆ หมายถึง หรืออ้างอิง มีจำนวน ประเภท หรือปริมาณเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม

2. ความหมายแคบเข้า หมายความว่า สิ่งที่คำนั้นๆ หมายถึงหรืออ้างถึง มีจำนวน ประเภท หรือปริมาณน้อยลง

3. ความหมายย้ายที่ หมายถึง การออกเสียงคำ ๆ หนึ่งยังคงเดิมแต่สิ่งที่คำๆนั้นอ้างถึงได้เปลี่ยนไป

สุริยา รัตนกุล (2544) ได้อ้างถึงแนวคิดของอ็องตวน เมยเยต์ (Antoine Meilet) นักภาษาศาสตร์ชาวฝรั่งเศส ที่แบ่งสาเหตุการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ 3 ลักษณะได้แก่ สาเหตุทางภาษา สาเหตุทางประวัติศาสตร์ และสาเหตุทางสังคม สรุปได้ดังนี้

1. สาเหตุทางภาษา (Linguistic causes) สาเหตุทางภาษาที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนแปลงไป คือ การที่คำใดคำหนึ่งมาเคียงกับคำใดคำหนึ่ง (Collocation) อยู่เสมอ คำจึงดูดซึมความหมายของคำข้างเคียงเข้าไว้ โดยไม่ตั้งใจให้เป็นเช่นนั้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. สาเหตุทางประวัติศาสตร์ (Historical causes) ในบางครั้งปรากฏว่าคำในภาษายืนยงคงทนกว่าอารยธรรม วัตถุสิ่งของต่างๆ สถาบันต่างๆ ความคิด ความเจริญทางวิทยาศาสตร์ ฯลฯ มีการเปลี่ยนแปลงไปเมื่อระยะเวลาผ่านไป แต่ชื่อสิ่งของต่างๆเหล่านี้ยังอยู่คงเดิม ดังนั้นชื่อของเดิมจึงใช้เรียกของใหม่เช่น

2.1 คำเรียกชื่อวัตถุสิ่งของ เช่น คำว่า ปากกา เป็นตัวอย่างของชื่อเดิมที่ยังคงหลงเหลืออยู่ แต่รูปแบบของเครื่องเขียนที่ใช้เรียกนั้นเปลี่ยนแปลงไปมาก จากปากกาของเดิม ผ่านมาถึงปากกาหมึกซึม ปากกาลูกลื่น แม้แต่ปากกาไฟฟ้าก็ยังมี

2.2 สถาบันทางสังคม เป็นสิ่งที่มองเห็นได้ชัดมาก เมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้น คำว่า กษัตริย์ เดิมต้องเป็นผู้นำที่เป็นนักรบ เพราะคำว่า กษตริยา เป็นภาษาสันสกฤต แปลว่า ผู้ป้องกันภัยหรือชาตินักรบ ต่อมาใช้หมายถึง พระเจ้าแผ่นดินในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ต่อมาก็หมายถึง พระเจ้าแผ่นดินในระบอบประชาธิปไตย ผู้ทรงมีพระราชภาระในทางรัฐศาสตร์มากกว่าใช้พระแสงดาบ

2.3 ความคิด ความคิดก้าวหน้าของสมัยหนึ่งก็กลายเป็นความคิดล้าสมัยของอีกสมัยหนึ่ง ความคิดที่ล้าสมัยได้รวดเร็วได้แก่ ความคิดในวงการแพทย์ ในปัจจุบันนี้ถ้าใครไปหาแพทย์แล้วบอกว่าตนเป็นโรคกษัยกร่อนหรือกษัยเลือด หรือโรคประดง คุณหมอคงไม่ทราบ

2.4 ความเจริญทางวิทยาศาสตร์ เวลาผ่านไปความคิดทางวิทยาศาสตร์ก็ก้าวหน้าไป เช่น คำว่า ไฟฟ้า เดิมก็เข้าใจว่า ไฟที่ได้จากฟ้า แต่ต่อมาก็ไม่เข้าใจอย่างนั้นแล้ว

3. สาเหตุทางสังคม (Social causes) เมื่อกลุ่มบุคคลเฉพาะอาชีพหรือเฉพาะกลุ่ม เช่น ช่างฝีมือ สมาคมการค้า หรือสาขาวิชาชีพใดๆรับคำจากภาษาธรรมดาไปใช้ ก็มักจะใช้ให้คำนั้นมีความหมายจำเพาะมากขึ้น ทำให้คำนั้นมีความหมายแคบเข้า และตรงกันข้ามเมื่อคำในภาษาเฉพาะอาชีพได้นำไปใช้ในภาษาธรรมดา คำนั้นก็จะมีความหมายกว้างออก เช่น ภาษาธรรมดา ทองไม่รู้ร้อน หมายถึง เฉยเมย ไม่กระตือรือร้น ไม่สะดุ้งสะเทือน ส่วนในภาษาช่างทอง ทองไม่รู้ร้อน หมายถึง ทองชักสูบเตาไฟเท่าไหร่ก็ยังไม่ละลาย

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ “การเปลี่ยนแปลงของคำ” สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงเกิดได้หลายสาเหตุเช่น สาเหตุของการยืม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หรือการสัมผัสภาษา สาเหตุทางประวัติศาสตร์ และสาเหตุทางสังคมผู้ใช้ภาษา เมื่อคำศัพท์มีการเปลี่ยนแปลงสังเกตได้จากการเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย หรือการกลายความหมายออกเป็น 3 ประเภท คือ ความหมายกว้างออก ความหมายแคบเข้าและความหมายย้ายที่

3. ภาพสะท้อนวัฒนธรรมจากการศึกษาภาษา

ภาษากับสังคมมีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกันอย่างใกล้ชิด การศึกษาภาษาย่อมสะท้อนสภาพสังคม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ใช้ภาษาในแต่ละช่วงเวลาได้อย่างชัดเจน ดังแนวความคิดของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2525) วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2539) และ เสาวภา เจริญขวัญ (2543) ดังต่อไปนี้

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2525: 63-78) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรม โดยกล่าวถึงนิยามความหมายของวัฒนธรรมว่า มีหลายความหมาย มองจากมุมหนึ่ง “วัฒนธรรม”มีความหมายแต่ในทางดีซึ่งคล้ายกับอารยธรรมและความมีระเบียบเรียบร้อย มองจากอีกมุมหนึ่งวัฒนธรรมมีความหมายเป็นกลาง ซึ่งความหมายนัยนี้สามารถแตกย่อยได้อีก 3 ความหมายย่อย ประการแรก หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นรวมทั้งวัตถุด้วย ประการที่สองหมายเฉพาะถึงแต่แบบแผน หรือผลรวมของพฤติกรรมมนุษย์ที่ถ่ายทอดทางสังคม ไม่รวมวัตถุ ประการที่สามหมายถึง ความรู้เกี่ยวกับทุกสิ่งที่จะทำให้เราอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นที่ยอมรับ

ข้อสังเกตและทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและวัฒนธรรมตามแนวคิดของ Goodenough (1957) ที่เสนอว่าภาษาและวัฒนธรรมสัมพันธ์กันใกล้ชิดมากจนสิ่งทั้งสองสามารถนิยามได้ด้วยหลักเดียวกันคือ ทั้งภาษาและวัฒนธรรม หมายถึงสิ่งใดก็ตามที่เราต้องรู้เพื่อให้เราสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นที่ยอมรับของคนอื่นๆในสังคมนั้น

วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2539: 27– 32) เสนอบทความเรื่อง “ภาษากับสังคมไทยสู่ยุคโลกาภิวัตน์” บทความดังกล่าวมีจุดประสงค์ที่จะชี้ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ด้านการใช้ภาษาซึ่งกำลังก่อตัวขึ้นอันเนื่องมาจากอิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ สรุปได้ว่า เมื่อคนในสังคมแต่ละแบบมีวิถีชีวิต พฤติกรรม ค่านิยม แนวคิดความเชื่อและมุมมองสิ่งรอบตัวแตกต่างกัน การใช้ภาษาในสังคมแต่ละแบบย่อมแตกต่างกันไปด้วย เพราะภาษาเป็นสื่อกลางที่สำคัญอย่างหนึ่งในการถ่ายทอดสิ่งเหล่านั้นเป็นรูปธรรม สังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงจากการเป็นสังคมที่พึ่งพิงเกษตรกรรมเต็มตัวมาสู่การเป็นสังคมที่พึ่งพิงการอุตสาหกรรมด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในแง่ของการใช้ภาษา สังคมเกษตรกรรมใช้ภาษาแตกต่างไปจากสังคมเมือง ลักษณะการใช้ภาษาที่แตกต่างกันอย่างโดดเด่นมากที่สุดคือ การใช้ภาษาเขียน ในสังคมชนบทการสื่อสารทั่วไปใช้แต่ภาษาพูดโอกาสที่จะใช้ภาษาเขียนมีน้อยมาก

สังคมไทยเคยมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญด้านการใช้ภาษามาแล้วถึงสองครั้ง การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญครั้งแรก คือ การประดิษฐ์อักษรไทยทำให้คนไทยมีภาษาเขียนเป็นของตนเอง ในยุคแรกภาษาเขียนหรือตัวหนังสือจัดเป็นของสูง ของศักดิ์สิทธิ์ และหายาก ต่อมาการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญครั้งที่สอง เป็นการเปลี่ยนแปลงมาสู่การใช้ภาษาเขียนในชีวิตประจำวัน และเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมอื่นๆด้วย คือ การพัฒนาประเทศให้ทันสมัยทัดเทียมกับประเทศในโลกตะวันตก เริ่มเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯโปรดให้จัดตั้งโรงเรียนสอนหนังสือ

เสาวภา เจริญขวัญ (2543: 146-149) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับสังคมจากคำศัพท์ที่เกี่ยวกับอาหาร โดยกล่าวว่า ภาษากับสังคมมีความสัมพันธ์กัน เพราะภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารระหว่างคนในสังคม เมื่อสังคมเปลี่ยนไปไม่ว่าจะเป็นในด้านวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความคิด ความเชื่อ หรือค่านิยมก็ตาม ย่อมส่งผลให้ภาษาเปลี่ยนแปลงไปด้วย และหากเราพิจารณาถ้อยคำภาษาที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน เราก็จะเห็นความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของสังคมในหลายๆด้าน จนอาจกล่าวได้ว่า “ดูสังคมได้จากภาษา” หรือ “ภาษาสะท้อนสังคม”

การที่ภาษาไทยมีคำที่เกี่ยวกับอาหารเพิ่มขึ้นเรื่อยๆเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในด้านต่างๆ คำเกี่ยวกับอาหารสนับสนุนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับสังคมได้ชัดเจนขึ้น เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงสลับซับซ้อนขึ้น หรือวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าขึ้น วิถีชีวิตของผู้คนก็เปลี่ยนไป ถ้อยคำใหม่ๆก็เกิดตามมา ดังจะเห็นได้จากคำเกี่ยวกับอาหาร ซึ่งเดิมมีอยู่ไม่กี่คำ ก็ได้แตกหน่อแตกกอขยายวงกว้างขึ้น และแน่นอนว่าในอนาคตเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป ภาษาไทยก็คงจะมีคำที่แปลกๆใหม่ๆเกี่ยวกับอาหารเพิ่มขึ้นอีก

สรุปได้ว่าภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ภาษาทำหน้าที่เก็บบันทึกคำศัพท์ การที่ภาษาเปลี่ยนแปลงส่วนหนึ่งเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เมื่อคนในสังคมเปลี่ยนวิถีชีวิต พฤติกรรม และมุมมองต่อสิ่งรอบตัวต่างกัน การใช้ภาษาของคนก็จะแตกต่างกันไปด้วย เช่น การที่ภาษาไทยมีคำศัพท์เกี่ยวกับอาหารมากขึ้นเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในด้านต่างๆ นอกจากนี้การที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สังคมไทยมีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับนานาประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศาสนา การปกครอง การติดต่อค้าขาย การศึกสงคราม สิ่งเหล่านี้ปรากฏอยู่ในคำศัพท์ด้วย

4. ชาวต่างประเทศในสังคมไทย

หลักฐานทางเอกสารจำนวนมากกล่าวถึงชาวต่างประเทศที่เข้ามามีความสัมพันธ์กับสังคมไทยอันเนื่องด้วยเหตุปัจจัยต่างๆกัน มีทั้งชาวต่างประเทศจากยุโรป ตะวันออกกลาง และเอเชีย ดังนี้

4.1 ชาวโปรตุเกส

โปรตุเกสเป็นชาติตะวันตกชาติแรกที่เดินทางเข้ามาติดต่อค้าขายกับกรุงศรีอยุธยา วัฒนธรรมสำคัญที่พ่อค้าโปรตุเกสนำเข้ามาเผยแพร่ คือ คริสต์ศาสนา รัฐบาลไทยได้เปิดรับวัฒนธรรมของชาติตะวันตกและให้เสรีภาพในการนับถือและเผยแผ่ศาสนาแก่ชาวต่างประเทศ อนุญาตให้สร้างโบสถ์คริสต์และมีบาทหลวงคาทอลิกคณะต่างๆ เช่น โดมินิกันและฟรานซิสกัน เดินทางเข้ามาเผยแผ่ศาสนาแก่ชาวพื้นเมือง เช่น ไทย ลาว มอญ ญวน จีน ฯลฯแต่ไม่ค่อยจะประสบความสำเร็จ (วิมล พงศ์พิพัฒน์ แถมสุข นุ่มนนท์ และแม้นมาส ชวลิต, 2550)

4.2 ชาววิลันดา

ชาววิลันดา หรือ ชาวดัตช์, ชาวฮอลันดาเข้ามาในประเทศไทยเมื่อปีพ.ศ. 2371 มีหมอสอนศาสนาคริสต์ 2 คน นายแพทย์คาล กัตสลัฟ ชาววิลันดา และศาสนาจารย์จาคอบ ทอมลิน เข้ามาเผยแผ่ศาสนาในประเทศไทย นอกจากศาสนาแล้วยังได้นำวิชาแพทย์ เคมี ฟิสิกส์ ดาราศาสตร์ เทคนิควิทยา ข่าวสาร ภาษาอังกฤษ ฯลฯ รวมทั้งอารยธรรมตะวันตกเข้ามาเผยแพร่ทำให้ชนชั้นสูงในสังคมไทยเริ่มให้ความสนใจในวิชาการตามแบบตะวันตกและได้มีการเรียนรู้วิชาการในแขนงต่างๆ ทำให้เกิดความคิดที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมจากแบบจารีตมาเป็นแบบใหม่ตามอย่างตะวันตก (ปัณฉัตร สินธุสะอาด, 2551: 236-239)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4.3 ชาวอังกฤษ

วัลยา ช้างขวัญยืน (2553: 254) กล่าวถึงหลักฐานชาวอังกฤษเข้ามาในสังคมไทย โดยอ้างอิงว่าในหนังสือประชุมพงศาวดารภาคที่ 62 เรื่องทูตฝรั่งสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ มีความตอนต้นกล่าวว่าถึงชาวอังกฤษว่า

ไทยได้เริ่มติดต่อกับอังกฤษมาตั้งแต่รัชกาลสมเด็จพระเอกาทศรถ แต่เป็นการติดต่อค้าขายกันตามธรรมดา ยังไม่ได้มีการเจริญทางพระราชไมตรี จนกระทั่งไทยเสียกรุงแก่พม่า พวกฝรั่งชาติต่างๆรวมทั้งอังกฤษด้วยก็พากันไปค้าขายกับเมืองอื่นชั่วระยะเวลาหนึ่ง ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยพ.ศ. 2365 มาร์ควิส เอสติงส์ (Marquis Hastings) ผู้สำเร็จราชการหัวเมืองอินเดียของอังกฤษจึงได้แต่งตั้งให้จอห์น ครอเฟิต(John Crawford) เชิญอักษรสารและคุมเครื่องราชบรรณาการเข้ามาถวายขอเจริญทางพระราชไมตรี ปรากฏว่าการสื่อสารในยุคแรกไม่สะดวกอย่างยิ่งเพราะไทยไม่มีคนพูดภาษาอังกฤษได้

การต่างประเทศสมัยรัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2394-2411) ปีพ.ศ. 2398 อังกฤษได้ส่งเซอร์จอห์น บาวริง (Sir John Bowring) มายังกรุงเทพฯ ทูตผู้นี้เป็นผู้แทนของสมเด็จพระราชินีนาถวิกตอเรีย จึงมีฐานะสูงกว่าทูตที่แล้วๆ มา รัฐบาลไทยได้ให้การต้อนรับเซอร์ จอห์น บาวริง อย่างสมเกียรติ ได้ตกลงทำสัญญาบาวริงสัญญาฉบับนี้ แม้ว่าไทยเสียเปรียบอังกฤษหลายประการแต่ไทยยอมทำสัญญาฉบับนี้ ก็เพราะไทยเปลี่ยนนโยบายของประเทศ หันมา "คบฝรั่ง" และโอนอ่อนผ่อนตามข้อเรียกร้องที่อังกฤษเสนอ เพื่อมิให้ต้องเสียเอกราชของบ้านเมือง พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่า ถึงเวลาที่ไทยจะต้องเปลี่ยนวิเทโศบาย เพื่อประโยชน์ 2 ประการ คือ เพื่อความปลอดภัยของประเทศ และเพื่อปรับปรุงประเทศให้ทันสมัยแบบตะวันตก (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่ม 4 เรื่องที่ 9 การต่างประเทศสมัยรัตนโกสินทร์)

4.4 ชาวอเมริกัน

สมาพร สุริยพงศ์ (2547: 5-7) ได้กล่าวถึงประวัติการเดินทางเข้ามาของมิชชันนารีอเมริกันในประเทศไทย เริ่มต้นจากสาเหตุที่พวกมิชชันนารีโปรเตสแตนต์ตั้งใจจะเดินทางไปเผยแผ่ศาสนายังประเทศจีน เมื่อผ่านเข้ามาในประเทศไทยเห็นว่ามีคนจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก จึงตกลงใจเริ่มเผยแผ่ศาสนาโปรแตสแตนต์ในหมู่ชาวจีน มิชชันนารีอเมริกันคนสำคัญที่มีชื่อเสียงที่สุดคนหนึ่งในเมืองไทยได้แก่ เดเนียล บีช บรัดเลย์ (Daniel Beach Bradley) หรือที่คนไทยเรียกกันโดยทั่วไปว่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

“หมอบรัดเลย์” หรือ “ปลัดเล” งานชิ้นแรกที่ทำคือ การแพทย์ นอกจากนี้งานริเริ่มชิ้นสำคัญที่ทำให้หมอบรัดเลย์มีชื่อเสียงอีกอย่างหนึ่งคือ งานก่อตั้งโรงพิมพ์ซึ่งตีพิมพ์หนังสือและออกหนังสือพิมพ์ในเมืองไทยเป็นครั้งแรก หนังสือฉบับแรกของเมืองไทยได้แก่ หนังสือบางกอกรีคอร์เดอร์ (Bangkok Recorder) ,บางกอกกาเล็นดาร์ และหนังสืออื่นๆที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศหลายประการ

นอกจากหมอบรัดเลย์แล้ว ยังมีมิชชันนารีคนอื่นๆที่สามารถทำตัวให้เป็นที่ไว้วางใจแก่รัฐบาลไทยได้เป็นอย่างดี เช่น ศาสนาจารย์เจสสี แคสแวล (Rev.Jesse Caswell) ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ถวายการสอนภาษาอังกฤษและวิทยาศาสตร์แก่เจ้าฟ้ามงกุฎ ขณะยังทรงผนวชอยู่ที่วัดบวรนิเวศน์ โดยทรงศึกษาอยู่ราว 18 เดือน จึงอาจกล่าวได้ว่าบรรดามิชชันนารีนอกจากจะเข้ามาประกาศศาสนาแล้ว ยังทำสิ่งอันเป็นสาธารณะประโยชน์ต่างๆ ซึ่งเป็นที่พอใจแก่รัฐบาลและประชาขน ดังจะเห็นได้จากพระราชดำรัสตอนหนึ่งของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่มีต่อเรื่องนี้ว่า “...พวกครูสอนศาสนาชาวอเมริกันเหล่านี้เป็นคนยุติธรรมแล้วตรงไปตรงมาเสมอ พวกเขาไม่เคยเข้ามายุ่งเกี่ยวกับกิจการภายในของรัฐบาลหรือก่อให้เกิดความยุ่งยากลำบากใดๆต่อชาวสยาม”

4.5 ชาวฝรั่งเศส

ประวัติศาสตร์ไทยได้บันทึกไว้ว่า ฝรั่งเศสเป็นชาติที่ได้นำเอาความเจริญรุ่งเรืองทางตะวันตกเข้ามาสู่ประเทศไทย ทั้งด้านศาสนา การทูต การค้า ศิลปะวิทยาการต่างๆ เช่น สถาปัตยกรรม การศึกษา วิทยาศาสตร์ แพทยศาสตร์ ดาราศาสตร์ ภูมิศาสตร์ การทหาร และขนบธรรมเนียมอย่างยุโรป ชาวฝรั่งเศสคนแรกได้เดินทางมาถึงประเทศไทยในปี พ.ศ.2205 แผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแผ่ศาสนา ต่อจากนั้นมาในปี พ.ศ. 2228 ก็ได้มีการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ทางการทูตรัฐต่อรัฐระหว่างประเทศฝรั่งเศสกับประเทศไทย (แพรวโพยม บุณยะผลึก, 2547: 3)

แม้ว่าความสัมพันธ์กับชาวต่างประเทศ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จะเป็นผลให้ไทยต้องสูญเสียผลประโยชน์หลายประการ ดังกล่าวมาแล้ว แต่ยังมีความสัมพันธ์ อีกรูปหนึ่ง ที่เป็นผลดีต่อไทยอย่างมาก ได้แก่ การที่ชาวต่างประเทศเข้ามาช่วยปรับปรุงบ้านเมือง และงานแขนงต่างๆ ให้เจริญขึ้น ตามแบบประเทศตะวันตก ที่ปรึกษาราชการชาวต่างประเทศที่เข้ามารับราชการในประเทศไทย สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีจำนวนมาก เช่น ปรากฏว่า ใน พ.ศ. 2450 มีถึง 247 คน ในจำนวนนี้มีชาวอังกฤษมากที่สุด ชาติอื่นๆก็มี เช่น เดนมาร์ก อิตาเลียน ฝรั่งเศส อเมริกัน โปรตุเกส เยอรมัน ฮอลันดา รุสเซีย เบลเยียม นอร์เว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สเปน ชาติเหล่านี้ทำหน้าที่ต่างกันไปตามถนัด เช่น ชาวอังกฤษ ทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการคลัง การค้า ภาษี มหาดไทย เกษตรกรรม ชลประทาน การศึกษา การรถไฟ ชาวเดนมาร์ก รับผิดชอบเกี่ยวกับการทหารเรือและตำรวจ ชาวอิตาเลียนมุ่งไปทางสถาปัตยกรรม วิศวกรรม ดูแลงานสำนักพระราชวัง ชาวฝรั่งเศส ส่วนใหญ่เชี่ยวชาญทางกฎหมาย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวถึงชาวตะวันตกในสังคมไทย สรุปได้ว่า ประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับชาติตะวันตกตั้งแต่ พ.ศ. 2054 ซึ่งตรงกับสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 (พ.ศ. 2034-2072) แห่งกรุงศรีอยุธยา และยุติการติดต่อในสมัยสมเด็จพระเพทราชา (พ.ศ.2231 – 2246) และต่อมาได้กลับมาติดต่อกันอีกครั้งในสมัยรัตนโกสินทร์ การติดต่อกับตะวันตกส่งผลให้กระแสของวัฒนธรรมตะวันตกหลั่งไหลเข้าสู่สังคมไทยพร้อมกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับชาวตะวันตก

แม้ว่าเหตุผลแรกเริ่มของชาวตะวันตกที่เข้ามาในประเทศไทยจะแตกต่างกัน คือ ชาวโปรตุเกสเข้ามาเพราะต้องการขยายอำนาจทางการค้า โดยเฉพาะการค้าพริกไทและเครื่องเทศต่างๆ ในบริเวณอินเดีย อินโดนีเซีย ส่วนกลุ่มมิชชันนารีมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแผ่คริสต์ศาสนา แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่สังคมไทยได้รับอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมคือ ได้รับความรู้เกี่ยวกับวิทยาการสมัยใหม่อันเป็นเครื่องหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

4.6 กลุ่มพวกแขก

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ (2555) ได้กล่าวถึงกลุ่มชนชาติต่างๆในอยุธยา กลุ่มชนหนึ่งที่มีหลายชาติพันธ์คือ “แขก” ว่าแขกเป็นคำใช้เรียกกลุ่มชนชาวมุสลิมโดยรวม โดยไม่จำกัดว่าจะเป็นชาติใด หากต้องการระบุให้แน่ชัดก็จะเติมเชื้อชาติตามหลังเข้าไป ในสมัยอยุธยามีกล่าวถึงแขกดังนี้ แขกมัวร์ แขกอาหรับ แขกเปอร์เซีย แขกอินเดีย แขกจาม แขกมักกะสัน แขกมลายู แขกชวา แขกตานี

แขก หรือมุสลิม มีหลักฐานว่าได้เดินทางมาจากดินแดนอาระเบียและเปอร์เซีย ทั้งนี้ชาวมุสลิมจะมีบทบาททั้งทางด้านเศรษฐกิจการค้าและด้านการปกครอง ชาวมุสลิมมี 2 นิกาย คือ นิกายชีอะห์ ส่วนใหญ่เป็นชาวอิหร่านและเชื้อสาย ส่วนนิกายสุหนี่ จะเป็นเชื้อสายจากอาหรับ อินโดนีเซีย มลายูและปัตตานี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แขกมัวร์ เป็นคำที่ใช้เรียกชาวมุสลิมโดยรวมที่มาจากเปอร์เซีย อาหรับ อาณาจักรออตโตมานและอินเดีย พวกมัวร์ฟั่นเชือกขายแก่พวกเรือกำปั่นและสำเภา ทั้งฟั่นชุดจุดบุหรี่ด้วยเปลือกมะพร้าวขาย ส่วนที่ตลาดชีกุน มีพวกแขกนั่งร้านขายกำไลมือกำไลเท้า ปิ่นปักผม แหวน และเครื่องประดับทองเหลือง มัวร์เป็นพ่อค้าที่นำสินค้าจากโลกมุสลิมมายังอยุธยา เช่น น้ำกุหลาบ พรมเปอร์เซีย อัญมณี ม้าอาหรับ ส่วนสินค้าออกจากอยุธยา เช่น พริกไทย กำยาน การบูร

แขกเปอร์เซีย หรือ แขกมะหง่ล หรือ แขกเจ้าเซ็น เป็นชื่อที่ใช้เรียกชาวอิหร่าน เชื่อว่านำศาสนาและวัฒนธรรมแบบโลกมุสลิมมาสู่สยาม ชาวเปอร์เซียในอยุธยาโดยทั่วไปคือชาวอินโด-อิหร่าน มีคำใช้ในภาษาไทย เช่น ภาษี มาจากคำ บักชี กุหลาบ มาจากกุลาบ องุ่น มาจากอังงุล ฯลฯ

แขกมลายู-ชวา-ปัตตานี สมัยอยุธยามีการนำทาสจากมะละกาเข้ามาขาย นอกจากนี้มีการกวาดต้อนชาวมลายูและปัตตานีเข้ามาอยุธยาเมื่อทำสงครามปราบหัวเมืองมลายู

ชาวอารยันได้อพยพมายังบริเวณประเทศอินเดียปัจจุบันมากกว่า 1,500 ปี ก่อนคริสตกาลจากทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ภาษาของชนกลุ่มนี้ต่อมาได้วิวัฒนาการเป็นภาษาสันสกฤต และภาษาอื่นๆรวมทั้งภาษาฮินดีด้วย การอพยพมาตั้งถิ่นฐานในบริเวณนี้ทำให้ภาษาฮินดีได้รับอิทธิพลทางภาษาและวัฒนธรรมจากทั้งโลกตะวันตกและโลกตะวันออกผสมผสานกันอย่างน่าสนใจ ฮินดีเป็นภาษาราชการของประเทศอินเดีย

อินเดียมีการติดต่อกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาเป็นเวลานานแล้ว ปรากฏหลักฐานเป็นศิลาจารึกภาษาสันสกฤต และพระพุทธรูปในภูมิภาคนี้ด้วย ดังนั้นเมื่อไทยสถาปนากรุงสุโขทัยเป็นราชธานีในปลายพุทธศตวรรษที่ 18 วัฒนธรรมอินเดียจึงได้แพร่หลาย และมีอิทธิพลต่อผู้คนในดินแดนประเทศไทยอยู่อย่างกว้างขวางแล้ว ในเวลาไม่นานต่อมาพระมหากษัตริย์และประชากรของอาณาจักรสุโขทัย จึงรับวัฒนธรรมอินเดียอีกหลายประการ โดยผ่านอาณาจักรที่รุ่งเรืองในบริเวณนี้มาก่อน โดยเฉพาะขอมหรือเขมรตามพรลิงค์ (นครศรีธรรมราช) มอญ ต่อมาเมื่อกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ก็ได้รับช่วงวัฒนธรรมอินเดียต่อมา วัฒนธรรมอินเดียซึ่งไทยรับมาที่นับว่าสำคัญคือ พระพระพุทธศาสนา ภาษาและวรรณคดี กฎหมายและระบอบการปกครอง และศิลปกรรม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กล่าวโดยสรุป ประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับกลุ่มพวกแขก พบหลักฐานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา คนเหล่านั้นที่เข้ามีความสัมพันธ์กับคนไทยประกอบด้วย ชาวอารยันที่อพยพมายังบริเวณประเทศอินเดีย ใช้ภาษาฮินดีเป็นภาษาราชการของประเทศอินเดียและต่อมาคนเหล่านี้ได้เข้ามาในประเทศไทยด้วย ชาวอาหรับและชาวเปอร์เซียได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยมาก โดยเฉพาะตระกูลเฉกอะหมัดและตระกูลสุลต่านสุลัยมานซึ่งเป็นชาวเปอร์เซีย โดยเข้ามาในประเทศไทยด้วยวัตถุประสงค์ทางการค้าและเผยแพร่ศาสนา ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยกับประเทศอินเดีย หรือชาวอินเดียที่เด่นชัดคือ การถ่ายทอด พระพระพุทธศาสนาจากประเทศอินเดียที่เข้ามายังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาลัทธิเถรวาท และเป็นศาสนาสำคัญทั้งในประเทศไทย พม่า กัมพูชา ลาวฯ

4.7 ชาวมอญ

ชาญวิทย์ เกษตรศิริและกาญจนี ละอองศรี (2541) เขียนหนังสือเรื่องมอญในเมืองไทย กล่าวถึงชาวมอญในประเทศไทยว่าเป็นกลุ่มชนที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนกลาง มีฐานะเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีฐานะทัดเทียมกับคนไทยและมอญเป็นชนชาติที่ไม่มีประเทศของตนเองในปัจจุบันทั้งๆที่ในอดีตมอญเคยเป็นชาติที่เจริญรุ่งเรือง และมีบทบาทสำคัญในการรับและถ่ายทอดอารยธรรมอินเดียแก่ประเทศต่างๆในภูมิภาคเดียวกัน

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างคนมอญกับคนไทย การอพยพของชาวมอญมีจุดมุ่งหมายเพื่ออพยพโดยหวังจะหาที่ตั้งหลักแหล่งใหม่โดยไม่คิดหวนกลับมาประเทศของตนอีก ดังนั้นจึงอพยพแบบยกหมู่บ้าน เมื่อมาถึงประเทศไทยก็มาอยู่รวมกันเป็นกลุ่มและในระยะแรกมีความสัมพันธ์กันเฉพาะภายในกลุ่มของตนเอง มอญนำพระพุทธศาสนาในรูปแบบของตนเข้ามาด้วย มีวัดมอญประจำหมู่บ้าน ทางด้านเศรษฐกิจมอญได้อาศัยที่ดินพระราชทานทำมาหากินโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งคนนอกกลุ่ม ปัจจัยเหล่านี้ทำให้มอญมีความสัมพันธ์กับคนไทยน้อยมาก

ด้านบทบาททางสังคมและวัฒนธรรมของคนมอญที่มีต่อสังคมไทย ได้แก่สถาบันการปกครอง ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ด้านสถาบันทางการปกครอง ไทยได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอินเดียผ่านมาทางมอญและขอม จากมอญได้รับคัมภีร์พระธรรมศาสตร์หรือที่มอญเรียกว่า “ธรรมสัตถัม” มาเป็นแบบแผนในกฎหมายไทย ด้านสถาบันทางศาสนา ได้รับพระพุทธศาสนาจากลังกาผ่านมอญที่เรียกว่า “รามัญนิกาย” เข้ามาเผยแพร่ตั้งแต่สมัยสุโขทัย บางครั้งพระภิกษุชาวไทยได้เดินทางไปยังอาณาจักรมอญด้วย ส่วนด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี ชาวมอญที่อพยพมาในประเทศ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ไทยได้นำวัฒนธรรมประเพณีต่างๆของตนเข้ามาถือปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างเคร่งครัด จนบางส่วนของวัฒนธรรมได้เข้ามามีอิทธิพลในสังคมไทยที่สำคัญได้แก่ ดนตรี ภาษา วรรณคดีฯ

4.8 ชาวชวา

เสาวภา ธานีรัตน์ (2547: 26-29) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยกับชาวชวา สรุปได้ว่า คนไทยมีความสัมพันธ์กับชาวชวามาตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นราชธานี เป็นความสัมพันธ์กันในเชิงค้าขาย มีการค้นพบถ้วยชามสังคโลกของสุโขทัยในดินแดนชวา ชาวชวารู้จักสินค้าไทยโดยผ่านคนกลางคือพ่อค้าญี่ปุ่นและฮอลันดา ในสมัยอยุธยาชาวชวาเข้ามาอาศัยอยู่ในพระนครแล้วตั้งแต่สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ จนมีบางคนได้รับราชการในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชอีกด้วย

จากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างไทยกับชวาในหลายยุคหลายสมัยทำให้มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางภาษาให้แก่กัน ในส่วนของอิทธิพลภาษาชวาในภาษาไทยที่มีหลักฐานเด่นชัดคือจากวรรณคดีเรื่องดาหลังและอิเหนา จนพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2525ได้เก็บคำเหล่านั้นบันทึกไว้ ส่วนใหญ่จะเป็นคำนาม รองลงมาเป็นคำกริยาและวิเศษณ์ ในส่วนของคำนามจะเป็นชื่อของต้นไม้และดอกไม้มากที่สุด รองลงมาจะเป็นคำนามเกี่ยวกับบุคคล ตำแหน่งบุคคล ตามมาด้วยสัตว์ สิ่งของและสถานที่

4.9 ชาวมลายู

ประเทศไทยกับประเทศมาเลเซียมีอาณาเขตติดต่อกันบริเวณภายใต้ของประเทศไทย สองประเทศมีความสัมพันธ์กันทั้งในด้านการค้าขายและการสงครามมาเป็นเวลาหลายร้อยปี มีหลักฐานในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง (หลักที่ 1 ด้านที่ 4) ว่าพ่อขุนรามคำแหงทรงขยายอาณาเขตของพระองค์ลงไปทางใต้จนถึงคาบสมุทรมลายู ทำให้ไทยได้หัวเมืองมลายูเป็นเมืองประเทศราช เช่น เมืองไทรบุรี ปะลิส กลันตัน ตรังกานูเป็นต้น ดินแดนเหล่านี้ไทยเสียให้แก่อังกฤษในสมัยรัชกาลที่ 5

การที่ประเทศไทยกับมาเลเซียมีอาณาเขตติดต่อกัน มีการคมนาคมติดต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ ประชาชนแถบจังหวัดชายแดนของทั้งสองประเทศจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นทั้งทางด้านภาษา ศาสนาและวัฒนธรรมอื่นๆ โดยเฉพาะทางด้านภาษา จะพบคำภาษามลายูใช้ปะปนอยู่ในภาษาไทยแถบจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นจำนวนมาก (วัลยา ช้างขวัญยืนและคณะ, 2553: 226)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4.10 ชาวพม่า

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศพม่า เป็นไปในด้านการสงครามเป็นส่วนใหญ่ ไทยกับพม่าทำสงครามขับเคี่ยวกันมา ตั้งแต่สมัยศรีอยุธยา นับเป็นเวลาประมาณเกือบ 300 ปี ในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์นั้น ไทยได้ทำสงครามกับพม่าถึง 8 ครั้ง ครั้งสำคัญก็คือสงครามเก้าทัพ เมื่อ พ.ศ. 2328 สงครามไทย-พม่าเพิ่งจะมาสิ้นสุดลงในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่ออังกฤษได้เข้ามาแทรกแซงในพม่า จนพม่าต้องตกไปเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ กองทัพไทยยังได้ยกเข้าไปในเขตแดนพม่า ตามคำชักชวนของอังกฤษ ใน พ.ศ. 2367 นัยว่าเพื่อช่วยอังกฤษรบพม่า แต่เกิดผลประโยชน์ขัดกันขึ้น ไทยจึงถอนทหารกลับ อันเป็นสาเหตุหนึ่ง ที่ทำให้อังกฤษส่งนายเฮนรี่ เบอร์นี มายังกรุงเทพฯ ดังกล่าวแล้ว

4.11 ชาวกัมพูชา

ประเทศกัมพูชามีความสัมพันธ์กับไทยมาแต่สมัยโบราณ อาณาจักรสุโขทัยซึ่งเดิมเรียกว่า "แคว้นสามเทศ" หรือ "สยามเทศ" นั้น ก็ขึ้นอยู่กับอาณาจักรกัมพูชามาก่อน ต่อมาคนไทยจึงได้รวบรวมกำลังยึดอำนาจการปกครอง ขับไล่เขมรออกไป ตั้งอาณาจักรสุโขทัยขึ้น ราว พ.ศ. 1800

ในพ.ศ. 1895 หลังจากสร้างกรุงศรีอยุธยาแล้ว 2 ปี ไทยยกกองทัพไปตีนครธมของเขมรได้ แม้สถานะของเขมรจะเปลี่ยนไปแต่คนไทยในสมัยนั้นก็ใช้คำยืมจากภาษาเขมรอยู่เป็นจำนวนมาก มีหลักฐานปรากฏในวรรณคดีเรื่องต่างๆเช่น มหาชาติคำหลวง, ลิลิตพระลอ, กำสรวลโคลงดั้น เป็นต้น ในขณะที่ไทยรับวัฒนธรรมเขมรนั้น เขมรก็รับวัฒนธรรมไทยเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยรัตนโกสินทร์ไทยเจริญรุ่งเรืองมีวัฒนธรรมสูงกว่าเขมร (วัลยา ช้างขวัญยืนและคณะ, 2553: 199)

4.12 ชาวจีน

ชาวจีนติดต่อกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเวลานาน เมื่อไทยสถาปนาอาณาจักรสุโขทัย มองโกลก็สามารถโค่นราชวงศ์ซ่งของจีนลงได้ และยึดครองจีนได้ทั้งหมด ต่อจากนั้นได้ส่งทูตไปยังอาณาจักรต่างๆเรียกร้องให้ส่งคณะทูตนำบรรณาการไปถวาย พ่อขุนรามคำแหงมหาราชจึงส่งทูตนำบรรณาการไปถวายด้วยเช่นกัน ความสัมพันธ์ในลักษณะรัฐบรรณาการมีความสำคัญเรื่อยมาตลอดสมัยกรุงสุโขทัย สมัยกรุงศรีอยุธยา และสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น จนกระทั่งต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รัชกาลที่ 4 ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ จึงยุติลง นอกจากความสัมพันธ์แบบรัฐบรรณาการ ที่ทำให้วัฒนธรรมจีนเผยแพร่เข้ามาในไทย ผู้ที่เผยแพร่วัฒนธรรมจีนอีกกลุ่มหนึ่งที่สำคัญคือ คนจีนที่เข้ามาในประเทศไทย

ผลของการที่ชาวจีนอพยพเข้ามาตั้งรกรากทำมาหากินในประเทศไทย มีการประกอบอาชีพต่างๆ แต่งงานกับคนไทย ทำให้เกิดพลเมืองไทยเชื้อสายจีนเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีการผสมผสานกันทางด้านวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ การยืมคำจีนบางคำเข้ามาใช้ในภาษาไทยจึงเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นนานแล้ว คำยืมจากภาษาจีนส่วนใหญ่เป็นสำเนียงภาษาแต้จิ๋ว และมักเป็นคำเรียกสิ่งของ เครื่องใช้ อาหาร พืช ผัก ผลไม้รวมทั้งคำที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมจีน เรานิยมใช้คำจีนเป็นภาษาพูด (เฉลิม ยงบุญเกิด,2516 อ้างใน วัลยา ช้างขวัญยืน, 2553)

4.13 ชาวญี่ปุ่น

ชุมชนชาวญี่ปุ่นในอยุธยาน่าจะมีขึ้นในสมัยพระนเรศวร ซึ่งคงเป็นชุมชนเล็กๆของพ่อค้าเรือสำเภาญี่ปุ่น ที่ตั้งคลังสินค้าเพื่อรวบรวมสินค้าไว้คอยสำเภาจากญี่ปุ่นในฤดูกาลปีต่อไป เรือสำเภาของญี่ปุ่นเดินทางมาทำการค้าในอุษาคเนย์นี้ประมาณว่ามีขึ้นในราวปลายรัชสมัยพระมหาธรรมราชา (พ.ศ.2132) เพราะปรากฏหลักฐานเกี่ยวกับเรือสำเภาญี่ปุ่นที่มุ่งหน้ามายังอยุธยาพร้อมบรรทุกสินค้าประเภทอาวุธยุทธภัณฑ์มาขายนั้นได้ถูกลมพัดออกนอกเส้นทางไปยังเมืองมะนิลา (ฟิลิปปินส์)แทน (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ, 2555: 19-24)

จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยกับชาวเอเชีย พบความหลากหลายของชาวเอเชียหลายชนชาติในสังคมไทย กล่าวคือ ชาวมอญที่อพยพมาอยู่ประเทศไทยตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช มีลักษณะทางภาษาเป็นคำโดดปะปนกับภาษาคำติดต่อ ชาวพม่าในอดีตไม่ปรากฏเอกสารกล่าวความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าเท่าใดนัก แต่ปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าเริ่มพัฒนาในทางที่ดีทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ การทหาร และความร่วมมือระหว่างประเทศ ภาษาพม่าเป็นภาษาที่แยกเชื้อสายจากตระกูลจีน-ทิเบตจึงค่อนข้างมีความแตกต่างกับภาษาประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง ชาวชวามีความสัมพันธ์กับคนไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัย ติดต่อกันด้วยในเชิงการค้าขายคนไทยรู้จักชวาผ่านทางวรรณคดีโดยเฉพาะเรื่องอิเหนาและดาหลัง ส่วนชาวจีนมีความสัมพันธ์อันดีกับสังคมไทยมายาวนานทั้งด้านการติดต่อค้าขายและความสัมพันธ์ทางการทูตดังนั้นจึงพบชาวจีนอาศัยอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ชาวจีนเป็นชาติพันธุ์ที่ยึดมั่นในเรื่องสายโลหิต บ้านเกิด วัฒนธรรม และการประกอบอาชีพอย่างเหนียวแน่น ชาว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ญี่ปุ่นมีหลักฐานกล่าวถึงชุมชนญี่ปุ่นในสมัยพระนเรศวร เริ่มติดต่อกับประเทศไทยจากการค้าขายทางเรือสำเภา ด้วยปัญหาการกีดกันศาสนาคริสต์ในญี่ปุ่น ทำให้ชาวญี่ปุ่นที่เป็นคริสเตียนอพยพมายังอยุธยาที่มีเสรีภาพทางศาสนามากกว่า ดังนั้นจึงพบชาวญี่ปุ่นประกอบอาชีพต่างๆ ทั้งอาชีพพ่อค้า ทหารอาสาญี่ปุ่น(พวกโรนิน) กลาสีเรือ และเป็นที่ปรึกษาทางราชการ

การจำแนกหมวดหมู่ทางความหมาย

ภาษานอกจากจะเป็นสัญลักษณ์และเครื่องมือในการถ่ายทอด บันทึกวัฒนธรรมแล้ว ภาษายังเป็นสิ่งสะท้อนระดับวัฒนธรรม ความเจริญก้าวหน้าของสังคม ภาษาทำหน้าที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม ทั้งด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ทัศนคติ ความเชื่อ แนวคิดหรือค่านิยมในสังคม ดังแนวความคิดของไทรงาม ประมวลศิลป์ชัย (2532) อรวรรณ บุญยฤทธิ์และคณะ (2553) และ กระทรวงวัฒนธรรม (2550) ดังต่อไปนี้

ไทรงาม ประมวลศิลป์ชัย (2532) ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมภาษาของคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจคำยืมจากภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 จำนวน 15 หมวดภาษา และจัดหมวดหมู่คำยืมภาษาต่างประเทศตามแนวคิดการวิเคราะห์วัฒนธรรมภาษาของโวจิลินส์ (Voegelins)

ผลการศึกษาพบคำยืมจากภาษาต่างประเทศจำนวน 6,201 คำ จำแนกเป็น 15 หมวดภาษา โดยพบคำยืมภาษาบาลีมากที่สุดร้อยละ 35.03 ส่วนคำยืมที่พบน้อยที่สุดคือ คำยืมภาษาญวนและภาษาละติน พบหมวดภาษาละ 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.02 คำยืมที่จำแนกตามลักษะทางวัฒนธรรมภาษาของโวจิลินส์ สรุปได้ว่า คำยืมในหมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติมีมากที่สุด ร้อยละ 28.58 คำยืมในหมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์มีจำนวนน้อยที่สุด

ลักษณะทางวัฒนธรรมภาษาที่ปรากฏในคำยืมแต่ละภาษาพบว่า ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาตะเลง ภาษาญวน ภาษาฝรั่งเศส ภาษาฮินดีมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลมากที่สุด ภาษาเขมร ภาษาชวา ภาษาเบงคอลี ภาษาอังกฤษมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด ภาษามลายู ภาษาบาลี-สันสกฤตมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์มากที่สุด ภาษาบาลี ภาษาละติน ภาษาสันสกฤตมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึกและคุณค่ามากที่สุด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อรวรรณ บุญยฤทธิ์ และคณะ (2553: 87-305) ได้แปลวิทยานิพนธ์ของอุไรศรี วรศะริน (1984) เรื่อง Les elements Khmers dans la formation de la langue siamoise และสรุปวิธีการจัดแบ่งหมวดหมู่คำยืมภาษาเขมรที่ใช้ในชีวิตประจำวันและในวรรณกรรมเป็นไว้ในหนังสือร่องรอยภาษาเขมรในภาษาไทย โดยกล่าวถึงการจัดกลุ่มความหมายของคำศัพท์ 6 หมวดหลัก ได้แก่

1. ศัพท์เกี่ยวกับชีวิต ประกอบด้วย 10 หมวดย่อย ได้แก่ คำศัพท์เกี่ยวกับร่างกายมนุษย์ คำศัพท์เกี่ยวกับหน้าที่ตามธรรมชาติ คำศัพท์เกี่ยวกับสุขภาพ คำศัพท์เกี่ยวกับการแต่งตัว คำศัพท์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวอวัยวะ คำศัพท์เกี่ยวกับการเคลื่อนที่ คำศัพท์เกี่ยวกับเคลื่อนย้ายสิ่งของ คำศัพท์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวมือและการหยิบจับสิ่งของ คำศัพท์เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวศีรษะและอวัยวะบนใบหน้า และ คำศัพท์เกี่ยวกับการกระทำกิริยาอาการ

2. บุคคลและสังคม ประกอบด้วย 8 หมวดย่อยได้แก่ คำศัพท์เกี่ยวกับวงจรชีวิต การเกิด การตาย คำศัพท์เกี่ยวกับหน้าที่การเรียนรู้ คำศัพท์เกี่ยวกับอามรณ์ความรู้สึก คำศัพท์เกี่ยวกับครอบครัว คำศัพท์เกี่ยวกับการจัดระเบียบสังคม คำศัพท์เกี่ยวกับขนบธรรมเนียม ไสยศาสตร์ ศาสนา คำศัพท์เกี่ยวกับความบันเทิง การเต้นรำ การแสดงละคร คำศัพท์เกี่ยวกับความประพฤติและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

3. ความชำนาญด้านต่างๆ ประกอบด้วย 10 หมวดย่อยได้แก่ คำศัพท์เกี่ยวกับที่อยู่อาศัย คำศัพท์เกี่ยวกับการเพาะปลูก คำศัพท์เกี่ยวกับการล่าสัตว์ สงคราม คำศัพท์เกี่ยวกับการประมง คำศัพท์เกี่ยวกับการเดินเรือ การว่ายน้ำและการขนส่งทางบก คำศัพท์เกี่ยวกับไฟ คำศัพท์เกี่ยวกับครัว คำศัพท์เกี่ยวกับเครื่องจักสาน แห ตาข่าย เครื่องมัด การตัดเย็บ คำศัพท์เกี่ยวกับช่างไม้ หินและเหล็ก และคำศัพท์เกี่ยวกับการพรรณนาถึงสิ่งของและลักษณะ

4. ธรรมชาติ ประกอบด้วย 6 หมวดย่อยได้แก่ คำศัพท์เกี่ยวกับท้องฟ้าและบรรยากาศ คำศัพท์เกี่ยวกับโลก คำศัพท์เกี่ยวกับน้ำ คำศัพท์เกี่ยวกับโลหะ หินและวัสดุอื่นๆ คำศัพท์เกี่ยวกับธาตุชนิดอื่นๆ และคำศัพท์หมวดเบ็ดเตล็ด

5. สัตว์ ประกอบด้วย 8 หมวดย่อยได้แก่ คำศัพท์เกี่ยวกับนก คำศัพท์เกี่ยวกับแมลง คำศัพท์เกี่ยวกับ สัตว์เลื้อยคลานและสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง คำศัพท์เกี่ยวกับสัตว์ทะเล คำศัพท์เกี่ยวกับสัตว์จำพวกหอย คำศัพท์เกี่ยวกับปลา และคำศัพท์หมวดเบ็ดเตล็ด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. พฤกษศาสตร์ ประกอบด้วย 3 หมวดย่อย ได้แก่ คำศัพท์เกี่ยวกับคำเรียกทั่วไป คำศัพท์เกี่ยวกับพืชที่ใช้ทำอาหาร และคำศัพท์เกี่ยวกับพืชชนิดอื่นที่ใช้เป็นอาหาร

กระทรวงวัฒนธรรม (2550: 1-5) ได้กล่าวถึงนิยามความหมาย และประเภทของวัฒนธรรมไว้ในแผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ สรุปได้ดังนี้

วัฒนธรรม ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า culture มาจากภาษาลาตินคือ cultura ซึ่งแตกมาจากคำว่า colere หมายถึง การเพาะปลูกและบำรุงให้เจริญงอกงาม (cultivate) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนที่ 69 ก ประกาศวันที่ 12 พฤศจิกายน 2553 (2553: 30) อธิบายไว้ว่า “วัฒนธรรม หมายความว่า วิถีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีตประเพณี พิธีกรรม และภูมิปัญญาซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมสร้างสรรค์ สั่งสม ปลูกฝัง สืบทอด เรียนรู้ ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดความเจริญงอกงาม ทั้งด้านจิตใจและวัตถุอย่างสันติสุขและยั่งยืน

การเกิดวัฒนธรรมมีสาเหตุมาจากความต้องการของมนุษย์ 3 ประการคือ ความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองทางชีววิทยา ความต้องการทางสังคม (social needs) และความต้องการทางจิตใจ (psychological needs) พัฒนาการของการเกิดวัฒนธรรมเริ่มต้นที่ความต้องการขั้นพื้นฐาน ไปสู่ความต้องการชีวิตที่ดีขึ้น จนกระทั่งเป็นความต้องการขั้นสูงสุดคือ ความต้องการเสถียรภาพและความมั่นคง การตอบสนองความต้องการระดับแรกเป็นการตอบสนองในระดับปัจจัย 4 เมื่อความต้องการสูงขึ้นการตอบสนองจะอยู่ในรูปของวัฒนธรรม และเมื่อความต้องการสูงไปจนถึงเสถียรภาพความมั่นคงจะพัฒนาการตอบสนองไปสู่สถาบันทางสังคม

แนวคิดที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่แนวคิดเรื่องสาเหตุและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง สังคมและวัฒนธรรมเป็นสิ่งคู่กัน หากสังคมเปลี่ยนวัฒนธรรมจะเปลี่ยนไปด้วย สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นได้ทั้งจากการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติและความต้องการของมนุษย์ รวมทั้งจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางสังคม การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ความรู้ที่ก้าวหน้าและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ด้วยเหตุปัจจัยต่างๆก่อให้เกิดการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุจะได้รับการยอมรับง่ายกว่าวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ

วัฒนธรรมแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material culture) หรือวัฒนธรรมที่สัมผัสได้ (tangible culture) หมายถึง สิ่งประดิษฐ์หรือสิ่งที่มนุษย์คิดค้นขึ้น เช่น สิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือน อาคารบ้านเรือน เสื้อผ้า เครื่องประดับตกแต่ง และอีกประเภทหนึ่งคือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Nonmaterial culture) หรือ วัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ (intangible culture) หมายถึง แบบแผนในการดำเนินชีวิต หรือประพฤติ ปฏิบัติที่เกิดจากความคิด ความเชื่อ ซึ่งปรากฏในรูปของการกระทำ เช่น การใช้ภาษา การยึดถือศีลธรรม จารีตต่างๆ

วัฒนธรรมสามารถทำหน้าที่ได้หลายระดับคือ เพื่อสนองความต้องการพื้นฐาน ได้แก่ปัจจัย 4 ในการครองชีพ เพื่อความเรียบร้อยของสังคม ได้แก่ การปกครอง เพื่อผลทางจิตใจ ได้แก่ ศาสนา เพื่อความสดชื่นในชีวิต ได้แก่ สุนทรียภาพ และเพื่อการสื่อสารความรู้ ได้แก่ การศึกษา

ผู้วิจัยกำหนดแนวคิดการจำแนกหมวดหมู่ทางความหมาย โดยศึกษาตามแนวคิดวัฒนธรรมภาษาของคำต่างประเทศในภาษาไทย ลักษณะความหมายของคำจะเป็นไปตามวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำมารวบรวมเป็นหมวดหมู่ตามกลุ่มความหมายของคำศัพท์ โดยพิจารณาจากเกณฑ์การนิยามความหมายที่เป็นไปตามความหมายของ “วัฒนธรรม” เป็นสำคัญโดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มได้แก่ วัฒนธรรมที่สัมผัสได้ (tangible culture) หรือ วัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ (intangible culture)

การยืมคำต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย

การยืมคำต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย เป็นวิธีการสร้างคำใช้ในภาษาลักษณะหนึ่ง ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวกับการยืมคำต่างประเทศ 2 ประเด็นคือ แนวคิดเรื่องการสร้างคำ และแนวคิดเรื่องยืมคำต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย ดังนี้

1. แนวคิดเรื่องการสร้างคำ

ภาษาทุกภาษาย่อมมีการขยายตัว เมื่อสังคมกว้างขึ้นภาษาก็ต้องขยายตัวตามไปตามความต้องการของมนุษย์ วิธีการสร้างคำขึ้นใช้ในแต่ละภาษาก็จะแตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นวิธีการสร้างคำในภาษาอังกฤษ หรือภาษาไทย แต่ละภาษาก็มีวิธีการสร้างคำทั้งที่คล้ายกันและแตกต่างกัน ทั้งนี้นักภาษาหลายท่าน ได้แก่ Katamba (2006) และกาญจนา นาคสกุลและคณะ (2549) ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างคำ ดังนี้

Katamba (2006) กล่าวถึงวิธีการสร้างคำภาษาอังกฤษว่าสามารถจำแนกได้เป็น 8 วิธีการ ได้แก่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. การผันคำ (inflection) เป็นการเติมหน่วยคำในรากศัพท์เพื่อเป็นคำใหม่ และเพื่อแสดงลักษณะทางไวยากรณ์บางประการ ได้แก่ การแสดงพจน์ (singular-plural) เช่น “dog-dogs” หรือแสดงกาล เช่น “walk-walks” เป็นต้น การผันคำนี้จะไม่ทำให้ประเภทของรากศัพท์เปลี่ยนไป

2. การเติมหน่วยคำแปลง (derivation) เป็นการใช้หน่วยคำหรือคำที่มีอยู่แล้วในภาษาโดยการเติมหน่วยคำแปลงในรากศัพท์เพื่อเป็นคำใหม่ที่เป็นคำคนละประเภทกัน เช่น “teach (v.) – teacher (n.)” สำหรับการเติมหน่วยคำแปลงนี้ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

2.1 การเติมหน่วยคำเติม (affixation) เป็นการเติมหน่วยคำเติม (affix) ให้กับรากศัพท์ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ หน่วยคำเติมหน้า (prefixes) เช่น “impossible” และหน่วยคำเติมหลัง (suffixes) เช่น “employee” เป็นต้น

2.2 การเปลี่ยนหน้าที่ (conversion) เป็นการสร้างคำโดยนำคำที่มีอยู่ในภาษามาเปลี่ยนหน้าที่ของคำ โดยไม่เปลี่ยนแปลงรูปศัพท์แต่ประการใด บางครั้งเรียกวิธีการนี้ว่า การเติมหน่วยคำแปลงอรูป (zero derivation) เนื่องจากมีเรื่องของการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของคำเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งเป็นลักษณะของการเติมหน่วยคำแปลง เช่น “jump (v.) – jump (n.)” ในประโยค “the pig will jump over the stile!” และในประโยค “What a jump!” ตามลำดับ เป็นต้น

2.3 การประสมคำ (compound parade / compounding) เป็นการนำคำที่เป็นรูปฐานศัพท์จำนวน 2 คำมาเชื่อมกันเป็นคำใหม่ ความหมายหลักของคำจะอยู่ที่คำทางขวามือซึ่งมีฐานะเป็นส่วนหลัก (head) คำประสมที่ได้ส่วนใหญ่เป็นคำนาม เช่น “ash (n.) + tray (n.) = ashtray (n.)” หรืออาจเป็นคำคุณศัพท์ เช่น “fast (adj.) + growing (n.) = fast-growing (adj.)”

3. การซ้ำคำ (wishy-washy words /reduplication) เป็นการสร้างคำโดยใช้วิธีการซ้ำบางส่วนหรือซ้ำทุกส่วนของรูปฐานศัพท์ การซ้ำคำมี 2 ลักษณะ คือ

3.1 การซ้ำคำซึ่งเกิดจากการประสมระหว่างคำสองคำ โดยคำสุดท้ายเกิดจากการใช้สระและพยัญชนะของพยางค์สุดท้ายของคำที่มาก่อนหน้านั้น การซ้ำดังกล่าวเรียกว่า “rhyme motivated compounds”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.2 การซ้ำคำซึ่งเกิดจากการประสมระหว่างคำสองคำ โดยคำสุดท้ายเกิดจากการเปลี่ยนแปลงส่วนที่เป็นสระของคำที่มาก่อนหน้านั้น การซ้ำคำดังกล่าวเรียกว่า “ablaut motivated compounds” การซ้ำชนิดนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนหน้าที่ทางไวยากรณ์ เช่น การเปลี่ยนสระ “o” เป็นสระ “e” ในคำว่า “l*o*ng” (adj.) เป็น “l*e*ngth” (n.)

4. การใช้รูปติด (clitics) เป็นการสร้างคำโดยใช้หน่วยคำไม่อิสระมาผูกติดกับคำ ทั้งนี้หน่วยคำไม่อิสระดังกล่าวไม่ใช่หน่วยคำเติม การสร้างคำด้วยวิธีนี้เป็นการนำคำในภาษามาย่อรูปให้สั้นและไม่ลงเสียงเน้นหนัก ตลอดจนให้ออกเสียงร่วมกับส่วนประกอบหรือคำอื่นเหมือนกับเป็นหน่วยเดียวกัน เช่น การใช้ “’s” ในคำว่า “professor’s car”

5. การตัดคำ (clipping) เป็นการสร้างคำโดยการตัดหรือลดส่วนของคำให้สั้นลงเหลือหนึ่งหรือสองพยางค์ ทั้งนี้ คำที่ได้ใหม่มีความหมายเหมือนคำเดิม การตัดคำสามารถเกิดจากการตัดส่วนหน้าของคำ เช่น “van” (caravan) หรือเกิดจากการตัดส่วนหลังของคำ เช่น “rep” (reputation)

6. การใช้ชื่อย่อและอักษรย่อ (acronym and abbreviation) เป็นการสร้างคำโดยนำอักษรย่อของคำที่มีอยู่ในภาษามาเรียงต่อกัน หากออกเสียงเป็นคำได้เรียกว่าเป็น “การใช้ชื่อย่อ” เช่น “HALO” (high altitude large optics)

7. การสร้างคำย้อนกลับ (back-formation) เป็นการสร้างคำโดยการย้ายหน่วยคำเติมออกจากรูปฐานศัพท์ เช่น “juggler” ถูกสร้างเป็นคำใหม่ว่า “juggle” โดยนำหน่วยคำเติม “-r” ออกจากรูปฐานศัพท์ “juggler” เป็นต้น

8. การรวมคำ (blends) เป็นการสร้างคำใหม่ด้วยการนำคำสองคำมาตัดคำและประสมคำเข้าด้วยกัน ส่วนประกอบของแต่ละคำจะถูกรวมกันเป็นคำใหม่ เช่น “Oxbridge” (Oxford + Cambridge)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กล่าวโดยสรุปตามแนวคิดของการสร้างคำในภาษาต่างประเทศ พบวิธีการสร้างคำ 12 รูปแบบคือ 1) การเติมหน่วยคำเติมหรือการเติมหน่วยคำแปลง (derivation) 2)การประสมคำ (compounding) 3) การเปลี่ยนหน้าที่ของคำ (functional shift) 4) การตัดคำ (clipping) 5) การสร้างคำย้อนกลับ (back-formation) 6)การรวมคำ (blending) 7) การใช้ชื่อย่อ (acronym) 8) การย่อคำ (abbreviation) 9) การเลียนเสียง (onomatopoeic) 10) การใช้ชื่อเฉพาะ (proper names) 11) การยืมคำ (borrowing) 12) การประดิษฐ์คำขึ้นใหม่ (coinage)

กาญจนา นาคสกุลและคณะ (2549: 10-11) กล่าวถึงเรื่องการสร้างคำในภาษาไทยไว้ว่า การสร้างคำ (word formation) เป็นกระบวนการเพิ่มคำใหม่ให้แก่ภาษาโดยนำคำหรือหน่วยคำที่มีใช้อยู่ในภาษามารวมกัน การสร้างคำที่พบได้ในภาษาทั่วไปมี 2 วิธี คือ การประสมคำ และการประสานคำ

1. การประสมคำ (compounding) คือ การนำคำหรือหน่วยคำมารวมกันเป็นคำใหม่ หน่วยคำที่มาประกอบเป็นคำประสมมักเป็นหน่วยคำที่สามารถปรากฏตามลำพังได้ ซึ่งเรียกว่า หน่วยคำอิสระ การประสมคำเป็นกระบวนการสากล ปรากฏในภาษาทุกภาษา คำที่เกิดจากการประสมคำ ภาษาไทยเรียกว่า คำประสม ภาษาอังกฤษเรียกว่า compound ส่วนภาษาบาลีและสันสกฤตเรียกว่า สมาส /samaasa/

2. การประสานคำ (derivation) หมายถึง คำที่เกิดจากการประสานคำมักมีชนิดของคำเปลี่ยนไป บางครั้งอาจมีระดับภาษาหรือความหมายเปลี่ยนไปด้วย ลักษณะของคำประสาน คือ คำที่สร้างขึ้นด้วยการรวมหน่วยคำเติมกับหน่วยฐานเข้าเป็นคำใหม่คำหนึ่ง กระบวนการสร้างคำประสานเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ไม่รู้จบ หน่วยที่แสดงความหมายหลักในคำประสานในภาษาไทยจะปรากฏอยู่หลังหน่วยคำเติม ลักษณะของคำประสาน คำประสานเป็นคำที่เติมหน่วยคำเติมเข้าข้างหน้าหรือข้างหลังหน่วยฐานซึ่งเป็นหน่วยหลัก หน่วยฐาน (base form) อาจเป็นหน่วยคำไม่อิสระ หน่วยคำอิสระ คำประสม คำซ้อน คำสมาส หรือกลุ่มคำก็ได้

นอกจากคำประสมและคำประสานแล้ว วิธีการสร้างคำในภาษาไทยยังมีวิธีการอื่นๆอีก เช่น การซ้อนคำ การซ้ำคำ การสมาสคำ ดังนี้

คำซ้อน หมายถึง คำที่เกิดจากการนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปเรียงต่อกันโดยแต่ละคำนั้นมีความสัมพันธ์กันในด้านความหมาย อาจเป็นความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน ทำนองเดียวกันหรือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตรงกันข้ามก็ได้ จุดประสงค์ของการซ้อนกันเพื่อให้ได้ความหมายที่ชัดเจน เสริมความหมายและเพื่ออธิบายความหมายของคำในภาษาถิ่นหรือภาษาต่างประเทศ ที่มาของคำที่นำมาซ้อนกันมีหลายลักษณะ เช่น คำไทยซ้อนกับคำไทย คำไทยซ้อนกับคำต่างประเทศ หรือคำต่างประเทศซ้อนกัน เช่น คำไทยซ้อนกับคำไทยเช่น ฝนฟ้า แปดเปื้อน คำไทยซ้อนกับคำต่างประเทศ เช่น ข้าทาส โจรผู้ร้าย คำต่างประเทศซ้อนกัน เช่น ศีลธรรม ละเอียดลออ

คำซ้ำ หมายถึง คำที่ประกอบด้วยหน่วยคำ 2 หน่วย ซึ่งเหมือนกันทุกประการหรืออีกนัยหนึ่งการพูดหรือการเขียนคำใดคำหนึ่งอีกครั้งทำให้เกิดคำซ้ำ การออกเสียงคำซ้ำมีทั้งประเภทไม่เปลี่ยนเสียง เช่น หลาน ๆ พอดี ๆ และคำซ้ำประเภทเปลี่ยนเสียง เช่น นางเอ๊กนางเอก ขยันขยัน

คำสมาส มีความหมายตามรูปศัพท์ว่า “การวางอยู่รวมกัน” คำสมาสที่เกี่ยวข้องกับการยืมคำต่างประเทศ โดยที่เป็นการสร้างคำใหม่โดยนำคำที่ใช้อยู่เดิมมารวมกันเป็นคำเดียว เป็นชื่อกลไกการสร้างคำที่มีความหมายอย่างเดียวกับ “คำประสม” ในภาษาไทย เช่น กาม+เทว = กามเทพ

สรุปได้ว่าการสร้างคำ (word formation) ว่าเป็นกระบวนการเพิ่มคำใหม่ให้แก่ภาษาโดยนำคำหรือหน่วยคำที่มีใช้อยู่ในภาษามารวมกัน การสร้างคำที่พบได้ในภาษาทั่วไปมี 2 วิธี คือ การประสมคำ (compounding) การประสมคำเป็นกระบวนการสากล ปรากฏในภาษาทุกภาษา ภาษาไทยเรียกว่า คำประสม ภาษาอังกฤษเรียกว่า compound ส่วนภาษาบาลีและสันสกฤตเรียกว่า สมาส /samaasa/ และการสร้างคำอีกประเภทหนึ่งคือ การประสานคำ(derivative) กระบวนการสร้างคำประสานเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ไม่รู้จบ หน่วยที่แสดงความหมายหลักในคำประสานในภาษาไทยจะปรากฏอยู่หลังหน่วยคำเติม คำประสานเป็นคำที่เติมหน่วยคำเติมเข้าข้างหน้าหรือข้างหลังหน่วยฐานซึ่งเป็นหน่วยหลัก หน่วยฐาน (base form) อาจเป็นหน่วยคำไม่อิสระ หน่วยคำอิสระ คำประสม คำซ้อน คำสมาส หรือกลุ่มคำก็ได้

กล่าวได้ว่าการสร้างคำเป็นวิธีการธรรมชาติวิธีการหนึ่ง หากต้องการเพิ่มคำศัพท์ให้เพียงพอกับความต้องการใช้ภาษาตามกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป วิธีการสร้างคำประกอบด้วยกระบวนการสร้างคำแบบประสมคำ และแบบประสานคำ ลักษณะดังกล่าวนี้มีความสัมพันธ์กับกรณีการยืมคำต่างประเทศมาใช้ในภาษาของตนเองก็เช่นเดียวกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. แนวคิดเรื่องการยืมคำต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย

การยืมภาษาถือเป็นธรรมชาติของภาษาทุกภาษาในโลก การยืมภาษาเป็นการนำเข้าประเภทหนึ่ง เมื่อประเทศสองประเทศซึ่งมีประเพณี วัฒนธรรมต่างกันต้องติดต่อสื่อสารกันเพื่อประโยชน์ทางการพาณิชย์ ทางความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี หรือทางวัฒนธรรม สิ่งที่นำเข้ามาด้วยไม่จำกัดอยู่เฉพาะสิ่งของ สินค้าหรือความรู้ ความก้าวหน้า แต่ได้นำ “ภาษา” ของอีกชาติหนึ่งมาด้วย มีผู้กล่าวถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการยืมภาษา ในประเด็นต่างๆ ได้แก่ผลงานของวิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2526) อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2547) วัลยา ช้างขวัญยืนและคณะ (2553) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์ (2526: 128-133) กล่าวถึงลักษณะการยืมคำจากภาษาหนึ่งเข้าไปใช้ในอีกภาษาหนึ่งนั้นทำได้ 3 ลักษณะคือ

1. การทับศัพท์ หมายถึง การนำคำจากภาษาหนึ่งเข้าไปใช้ในอีกภาษาหนึ่งโดยตรง เช่น ภาษาไทยนำคำว่า ฟรี บุ๊ค เครดิตจากภาษาอังกฤษมาใช้เป็นต้น

2. การแปลศัพท์ หมายถึง การยืมความหมายของอีกภาษาหนึ่งมาใช้โดยการแปลความหมายของศัพท์ชนิดคำต่อคำ ไม่ได้ยืมเสียงมาด้วย การแปลศัพท์นี้มักเป็นการแปลคำประสมหรือสำนวนการพูด จะไม่เป็นคำโดดๆ เช่น black sheep แปลเป็น แกะดำ weekend แปลเป็น วันสุดสัปดาห์ birth control แปลเป็น คุมกำเนิด

3. การยืมความหมาย มิได้เป็นการแปลคำต่อคำ แต่เป็นการยืมความหมายซึ่งเดิมไม่มีใช้อยู่ในภาษาเข้ามาใช้และสร้างคำขึ้นมาใหม่ เพื่อใช้กับความหมายที่ยืมมา คำประเภทนี้มักเป็นศัพท์ทางวิชาการสาขาต่างๆที่เราพยายามบัญญัติศัพท์ไทยขึ้นมาใช้แทนที่การทับศัพท์ แต่การบัญญัติศัพท์บางครั้งก็นำคำภาษาบาลี สันสกฤตมาใช้ เช่น ทักษะ ยืมความหมายมาจากคำว่า skill วิจัย ยืมความหมายมาจากคำว่า research เป็นต้น

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2547) ศึกษาเรื่องวิวัฒนาการของการยืมคำและการบัญญัติศัพท์ในสังคมไทย โดยศึกษาข้อมูลสมัยรัตนโกสินทร์ แบ่งช่วงเวลาตามความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โดยใช้ข้อมูลจากบทความทางวิชาการ หนังสือพิมพ์ วารสาร และหนังสือศัพท์บัญญัติ ผลการศึกษาพบว่ากระบวนการยืมคำและการบัญญัติศัพท์ สรุปรูปแบบการยืมคำและการบัญญัติศัพท์ 9 รูปแบบคือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. การทับศัพท์ (transliteration) หรือ การยืมศัพท์ (lexical borrowing) เป็นการใช้คำภาษาอังกฤษแต่เขียนเป็นภาษาไทย ผลที่ได้คือ “คำยืม” เช่น ออกซิเจน (oxygen)

2. การใช้คำยืมปนคำไทย (loan blending) เป็นการใช้คำยืมโดยมีคำไทยผสมอยู่ด้วย ผลที่ได้คือ “คำยืมปน” (loan blend) เช่น น้ำมันโอลิฟ (olive oil)

3. การสร้างศัพท์ใหม่โดยขยายความหมายของคำไทยที่มีอยู่แล้ว (extension) เช่น กรด เดิมแปลว่า อาวุธมีคม หรือ คมเหมือนมีด ต่อมาใช้เป็นคำไทยเทียบเท่า acid หรือการใช้คำไทยสร้างศัพท์ใหม่อาจทำได้โดยการนำคำไทยสองคำมาผสมกัน เช่น กล้ามเนื้อ (muscle)

4. การใช้คำยืมหรือคำยืมปน คู่กับคำไทย เช่น กรดน้ำส้ม กรดแอซีติก

5. การสร้างศัพท์เชิงคำจำกัดความ (definition) เป็นการสร้างคำเพื่อให้เทียบเท่าคำยืม แต่มีลักษณะไม่เป็นศัพท์เฉพาะ เพราะมีความยาวและเป็นความหมายเหมือนคำอธิบายหรือคำจำกัดความ เช่น “การกระทำที่ไม่สุจริต” (dishonesty)

6. การใช้คำภาษาอังกฤษในวงเล็บเพื่อกำกับคำยืม หรือคำที่สร้างขึ้น เช่น “ทิชชู่” (tissue)

7. การสร้างศัพท์ใหม่โดยใช้คำบาลีสันสกฤต เป็นการนำคำที่ไทยรับมาจากภาษาบาลีหรือสันสกฤตมาผสมกันหรือดัดแปลงให้เป็นคำเทียบเท่าคำยืม เช่น อารยธรรม สิทธิบัตร

8. การปนรหัส (code mixing) เป็นการใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษเขียนเป็นภาษาอังกฤษปนไปในบทความภาษาไทย เช่น การจะใช้ขนาดใดแน่นั้นขึ้นอยู่กับการ Optimization คุณสมบัติของเชื้อเพลิงใช้แล้ว

9. การสร้างศัพท์โดยแปลคำยืมแบบตรงตัว (loan translation) เป็นการสร้างคำผสมขึ้นโดยให้ทุกส่วนสอดคล้องกับส่วนต่างๆ ในคำยืมภาษาอังกฤษ เช่น ห้องอากาศ (air chamber)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วัลยา ช้างขวัญยืนและคณะ (2553: 100-108) ได้กล่าวถึงเรื่องการยืมภาษาไว้ในหนังสือบรรทัดฐานภาษาไทยเล่ม 2 สรุปได้ดังนี้

การยืมภาษา (linguistic borrowing) คือ ปรากฏการณ์ที่ภาษาหนึ่งยืมตัวอักษร เสียง ความหมาย หน่วยคำ คำ สำนวน กฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ โครงสร้างประโยค วัจนลีลา ฯลฯ จากภาษาอื่นมาใช้ คำที่รับมาจากภาษาอื่นเรียกว่า “คำยืม” ภาษาที่ให้ยืมซึ่งอาจเป็นภาษาต่างประเทศ ภาษาโบราณ หรือภาษาถิ่นเรียกว่า “ภาษาผู้ให้” (donor language) ส่วนภาษาที่เป็นผู้ยืมเรียกว่า “ภาษาผู้รับ” (recipient language)

การยืมภาษาสามารถจำแนกตามองค์ประกอบต่างๆของภาษาที่ยืม แบ่งเป็น 7 ประเภทคือ การยืมคำ การยืมความหมาย การยืมเสียง การยืมตัวอักษร การยืมสำนวน การยืมไวยากรณ์ และการยืมฉันทลักษณ์ ทั้งนี้ผู้วิจัยขอสรุปเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ได้แก่

1. การยืมคำ (lexical borrowing) คือ การยืมทั้งรูปและความหมายในขณะเดียวกัน เช่น ภาษาเขมรยืมคำจากภาษาไทยว่า สามสิบ เป็น /saamsəp / ทองแดง เป็น /tɔɔŋdaeŋ /

2. การยืมความหมาย (semantic borrowing) คือ การที่ภาษาผู้รับยืมเฉพาะความคิดของคำโดยไม่ยืมรูปทั้งรูปเขียนและเสียงมาด้วย หรือภาษาผู้รับสร้างคำลอกเลียนแบบคำในภาษาผู้ให้ โดยนำคำที่มีความหมายเดียวกันในภาษาผู้ให้มาประกอบกันตามตัวอย่างคำในภาษาผู้ให้นั้น เช่น ภาษาไทยยืมคำภาษาอังกฤษว่า dead line, honey moon, wedding ring มาใช้ว่า เส้นตาย ,น้ำผึ้งพระจันทร์, แหวนแต่งงาน การยืมความหมายนี้ บางทีเรียกว่า การยืมแบบแปล (loan translation)

3. การยืมเสียง (phonetic borrowing) คือ การรับเสียงบางเสียงซึ่งมีในภาษาผู้ให้แต่ไม่มีในภาษาผู้รับมาใช้ เช่น ภาษาไทยยืมเสียงพยัญชนะควบกล้ำ /ทร-, บร-, บล-, ฟร-, ฟล-, ดร-/ มาจากภาษาอังกฤษ เช่นในคำว่า ทรีตเมนต์ เบรก ฟรี เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปทฤษฎีการยืมภาษาเป็นปรากฏการณ์ที่ภาษาหนึ่งยืมตัวอักษร เสียง ความหมาย หน่วยคำ คำ สำนวน กฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ โครงสร้างประโยค ฯลฯ จากภาษาอื่นมาใช้ ทฤษฎีการยืมภาษาซึ่งเป็นกลไกสำคัญกลไกหนึ่งที่แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษา ด้วยวิธีการยืมจากภาษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อื่น อาจจะเนื่องด้วยมีความคิดใหม่หรือวัตถุใหม่ซึ่งไม่คุ้นเคยของคนในชาติ และเมื่อเกิดความจำเป็นที่จะต้องพูดถึงสิ่งนั้น ผู้พูดภาษาจึงต้องหาวิธีพูดถึงด้วยวิธีการยืม ในลักษณะต่างๆ โดยเฉพาะวิธีการยืมคำ การยืมความหมาย และการยืมเสียง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพจนานุกรม

พจนานุกรมคือ หนังสือว่าด้วยถ้อยคำในภาษาใดภาษาหนึ่ง เรียงตามลำดับตัวอักษร โดยทั่ว ๆ ไปจะบอกความหมายและที่มาของคำด้วย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) ผู้วิจัยทบทวนเอกสารที่ศึกษาเกี่ยวกับพจนานุกรม 2 ประเด็นคือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพจนานุกรม และการศึกษาคำศัพท์จากพจนานุกรม

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพจนานุกรม

ผู้วิจัยพบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของพจนานุกรม คือ ผลงานรายงานการวิจัยของธีระพันธ์ ล.ทองคำ (2535) ได้ศึกษาการทำพจนานุกรมไทย – ไทย : อดีต – ปัจจุบัน (พ.ศ. 2389-2533) สรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพจนานุกรมฉบับบุกเบิก การทำพจนานุกรมไทยได้มีขึ้นครั้งแรกในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ระหว่างปีพ.ศ. 2207-2239 ผู้รวบรวบและเรียบเรียงพจนานุกรมไทยฉบับบุกเบิกส่วนใหญ่เป็นมิชชันนารีชาวต่างชาติ ซึ่งมีสัญชาติฝรั่งเศสหรืออเมริกัน พจนานุกรมไทยฉบับบุกเบิกที่ยังมีเหลือให้ค้นคว้าในปัจจุบัน ไม่มีคำชี้แจงวิธีการใช้พจนานุกรม หรือบอกรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินงานใด ๆ ทั้งสิ้น โดยจะเริ่มจากการเสนอเนื้อหาและบทนิยามของคำศัพท์ และบทนิยามของคำศัพท์ก็เป็นแต่เพียงการให้ความหมายของคำศัพท์เท่านั้น พจนานุกรมแต่ละเล่มการเรียงลำดับคำศัพท์ในแต่ละฉบับมีลักษณะแตกต่างกัน เพราะใช้หลักเกณฑ์ต่างกัน และบางกรณีก็ไม่ใช้หลักเกณฑ์ใด ๆ ทั้งสิ้น โดยเกณฑ์ที่นิยมคือการใช้รูปอักษรประกอบกับเกณฑ์ทางเสียง พจนานุกรมไทยฉบับบุกเบิก เช่น คำฤษฎี ของสมเด็จกรมพระปรมานุชิตชิโนรสและคณะ พจนานุกรมไทย-ไทย ของ Caswell และ Chandley สัพะ พะจะนะ พาสาไท ของ Pallegoix และ อักขราภิธานศัพท์ ของ Bradley

2. แนวคิดเกี่ยวกับพจนานุกรมฉบับหลวง พจนานุกรมไทย-ไทย ที่ทำโดยคนไทยจัดพิมพ์ครั้งแรกในปีพ.ศ. 2435 (ค.ศ. 1892) และมีการแก้ไขปรับปรุงมาเป็นลำดับ ในช่วงรัชกาลที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1 ถึงรัชกาลที่ 4 คนไทยยังไม่ได้ทำพจนานุกรมขึ้นใช้เอง พจนานุกรมภาษาเดียวและหลายภาษาจะมีชาวต่างประเทศเป็นผู้ดำเนินการ คนไทยเป็นเพียงผู้ช่วยด้านภาษา(Language assistant) เท่านั้น ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 มีพจนานุกรมฉบับหลวง 2 ฉบับ คือ ฉบับ พ.ศ. 2435 ซึ่งเป็นฉบับแรกและฉบับ พ.ศ. 2445 เป็นฉบับปรับปรุง ในระยะแรกจะใช้คำว่า “พจนานุกรม” ซึ่งเป็นศัพท์บัญญัติตรงกับคำว่า “Dictionary” และได้เปลี่ยนมาเป็น “ปทานุกรม” ในสมัยรัชกาลที่ 6 และ7 การทำพจนานุกรมในสมัยแรก มีจุดประสงค์เพียงเพื่อให้เป็นตำราสำหรับค้นคว้าหาความหมายของคำ และวิธีสะกดคำ ต่อมาวัตถุประสงค์ได้เปลี่ยนแปลงไป คือ นอกจากวัตถุประสงค์เดิมแล้ว ยังเพิ่มวัตถุประสงค์ที่จะวางมาตรฐานการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องเหมาะสมที่สุดเข้าไปด้วยดังนั้นแนวคิดด้าน “บรรยายหรือพรรณนาตามความเป็นจริง” (Descriptive) จึงเปลี่ยนเป็น “การวางมาตรฐานการใช้ที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม” (Prescriptive)

คนไทยมีพจนานุกรมศัพท์ทั่วไปใช้ก่อนพจนานุกรมศัพท์เฉพาะด้าน พจนานุกรมฉบับหลวงพิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2435 แต่พจนานุกรมศัพท์เฉพาะด้านเล่มแรกพิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2444 ในส่วนที่เป็นบรรณนิทัศน์พจนานุกรมศัพท์เฉพาะด้านได้รวบรวบหนังสือประเภทกึ่งพจนานุกรมไว้ด้วย บางเล่มเป็นการประมวลศัพท์ บางเล่มค่อนข้างไปทางสารานุกรมและบางเล่มก็มีลักษณะผสม จากการสำรวจพบว่ามีอยู่ด้วยกันประมาณ 102 รายการ ซึ่งส่วนใหญ่จัดทำโดยเอกชน

จากความสำคัญของพจนานุกรมดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า พจนานุกรมเป็นมรดกสำคัญของชาติ รวบรวมคำที่ใช้ในภาษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีการอธิบายเกี่ยวกับรายละเอียดของคำศัพท์ เช่นความหมายการอ่าน การเขียนคำ ชนิดของคำ ตลอดจนประวัติและที่มาของคำ เป็นต้น พจนานุกรมไทยมีมาแล้วหลายฉบับ แต่ฉบับที่ใช้อ้างอิงและเป็นหลักในการกำหนดอักขรวิธีและการอ่านออกเสียงภาษาไทยในปัจจุบันคือ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

2. การศึกษาคำศัพท์จากพจนานุกรม

งานวิจัยที่ศึกษาเฉพาะคำยืมภาษาต่างประเทศในพจนานุกรม ได้แก่งานของไทรงาม ประมวลศิลป์ชัย (2532) ศุภวรรณ มองเพชร (2542) อนุวัต ชัยเกียรติธรรม (2548) สิริภัทร พรหมราช (2551) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ไทรงาม ประมวลศิลป์ชัย (2532) ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมภาษาของคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสำรวจคำยืมจากภาษาต่างประเทศ จัดหมวดหมู่และวิเคราะห์คำยืมภาษาต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525ตามแนวการแบ่งวัฒนธรรมภาษาของโวจิลินส์ (Voegelins) ผลการศึกษาพบว่า

คำยืมจากภาษาต่างประเทศมีทั้งหมด 6,201 คำ จำแนกออกเป็น 15 หมวด ได้แก่ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเขมร ภาษาตะเลง ภาษาชวา ภาษามลายู ภาษาญวน ภาษาบาลี ภาษาบาลี-สันสกฤต ภาษาเบงคอลี ภาษาฝรั่งเศส ภาษาละติน ภาษาสันสกฤต ภาษาอังกฤษ และภาษาฮินดี คำยืมที่จำแนกตามลักษณะทางวัฒนธรรมภาษาของโวจิลินส์ ได้สรุปได้ว่า คำยืมในหมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติมีจำนวนมากที่สุดคือ 1,772 คำ คำยืมในหมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 1,370 คำ ลักษณะทางวัฒนธรรมภาษาที่ปรากฏในคำยืมแต่ละภาษาพบรายละเอียดดังนี้

ภาษาจีนมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลมากที่สุด ภาษาญี่ปุ่นมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลมากที่สุด ภาษาเขมรมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด ภาษาตะเลงมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลมากที่สุด ภาษาชวามีคำในหมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด ภาษาญวนมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลมากที่สุด ภาษาบาลีมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึกและคุณค่ามากที่สุด ภาษาบาลี-สันสกฤตมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับมนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์มากที่สุด ภาษาเบงคอลีมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด ภาษาฝรั่งเศสมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลมากที่สุด ภาษาละตินมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่ามากที่สุด ภาษาสันสกฤตมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก และคุณค่ามากที่สุด ภาษาอังกฤษมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติมากที่สุด ภาษาฮินดีมีคำในหมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคลมากที่สุด

ศุภวรรณ มองเพชร (2542) การเปรียบเทียบคำยืมที่ปรากฏในอักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเลย์กับคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรม พ.ศ. 2525 โดยมีความมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของคำยืมในด้านการสูญคำ การเพิ่มคำ การเปลี่ยนแปลง การสะกดคำและรูปคำของคำยืม และการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ด้านการสูญคำยืมมีจำนวน 13 คำ พบว่าคำยืมที่สูญไปเป็นคำเกี่ยวกับพืช อวัยวะ อาหาร การสงครามและการปกครองอย่างละ 1 คำ หมวดคำเกี่ยวกับการจำแนกมนุษย์ออกเป็นกลุ่มตามเชื้อชาติ 7 คำ และหมวดคำเกี่ยวกับเศรษฐกิจและการค้า 2 คำ

ด้านการเพิ่มของคำยืม ที่พบใหม่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 พบคำยืมเพิ่มขึ้นจำนวน 4,628 คำ เป็นหมวดคำเกี่ยวกับธรรมชาติ มนุษย์และพฤติกรรมของมนุษย์ หมวดคำเกี่ยวกับสติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึกและคุณค่า หมวดคำเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของบุคคล ส่วนภาษาที่เพิ่มมากที่สุดคือภาษาบาลี 1,290 คำ ภาษาที่เพิ่มน้อยที่สุด 2 ภาษาคือ ภาษาญวนกับภาษาละตินเพิ่มภาษาละ 1 คำ

ด้านการเปลี่ยนแปลงรูปคำ พบว่าคำยืมคำเดียวกันที่ปรากฏทั้ง 2 ฉบับจะมีการเปลี่ยนแปลงโดยไม่เจตนาและโดยเจตนา การเปลี่ยนแปลงโดยไม่เจตนา มีการเปลี่ยนแปลงสระ พยัญชนะและวรรณยุกต์ ส่วนมากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นคำยืมมาจากภาษาบาลี-สันสกฤต การเปลี่ยนแปลงโดยไม่เจตนา มีจำนวน 240 คำ ส่วนการเปลี่ยนแปลงโดยเจตนามี 392 คำจะเป็นการตัดคำ และเติมคำ ซึ่งถือเป็นความตั้งใจของผู้ใช้ภาษาที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อความสะดวกในการออกเสียงและการนำไปใช้

ด้านการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำยืมพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงความหมายแคบเข้า ความหมายกว้างออก และความหมายย้ายที่ การเปลี่ยนแปลงความหมายกว้างออกมีมากที่สุด เกิดจากการเพิ่มความหมายไปในคำศัพท์เพื่อให้มีความหมายมากขึ้นเพียงพอกับความต้องการในการใช้ คำบางคำเพิ่มความหายใหม่ลงไปแทบไม่เหลือเค้าความหมายเดิม แต่ไม่ใช่ความหมายย้ายที่ เช่น คำว่า “บัณฑิต” เดิมมีความหมายเพียงคนมีปัญญา คนเป็นนักปราชญ์ แต่ได้เพิ่มความหมายกว้างออกไปคือ หมายถึง ผู้ทรงความรู้ ผู้มีปัญญา ผู้สำเร็จการศึกษาขั้นปริญญาซึ่งมี 3 ขั้นคือ ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก เป็นต้น

อนุวัต ชัยเกียรติธรรม (2548) ศึกษาเรื่องคำทับศัพท์ภาษาตะวันตกที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2542 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมคำทับศัพท์ภาษาตะวันตกที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2542 และศึกษาด้านการเพิ่มจำนวนคำ การกำหนดภาษาของคำทับศัพท์ภาษาตะวันตก และวิธีการทับศัพท์จำแนกหมวดหมู่ของคำทับศัพท์ ผลการศึกษาพบว่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ด้านจำนวนคำทับศัพท์ในพจนานุกรมพ.ศ. 2493 พบ 82 คำ พจนานุกรม พ.ศ. 2525 จำนวน 539 คำ และ พจนานุกรม พ.ศ. 2542 จำนวน 563 คำ คำทับศัพท์ภาษาตะวันตกมีลักษณะคำทางไวยากรณ์เป็นกลุ่มคำนามจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มคำกริยาและกลุ่มคำวิเศษณ์มีจำนวนน้อยที่สุด ด้านการกำหนดภาษาพบว่า เป็นคำทับศัพท์จากภาษาอังกฤษมากที่สุด รองลงมาคือภาษาฝรั่งเศส ส่วนภาษาโปรตุเกสและภาษาละตินมีจำนวนน้อยที่สุด ในด้านวิธีการทับศัพท์พบว่าการถอดอักษรมีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือการถ่ายเสียง และจำนวนน้อยที่สุดคือ การถอดเสียงเป็นคำใหม่ และด้านการจำแนกหมวดคำ พบว่าหมวดวิทยาศาสตร์มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาเป็นหมวดเครื่องมือเครื่องใช้ และมาตราวัด ส่วนหมวดที่น้อยที่สุดได้แก่ หมวดคำนามธรรม หมวดสัตว์ และหมวดดนตรี

สิริภัทร พรหมราช (2551) ศึกษาเรื่องพัฒนาการของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 2525 และ 2542 วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 , พ.ศ.2525 และพ.ศ.2542 ในด้านจำนวนคำศัพท์ การสร้างคำศัพท์ การจำแนกหมวดคำศัพท์ และพัฒนาการด้านบทนิยามศัพท์

ผลการศึกษาพบว่า จำนวนคำยืมภาษาอังกฤษที่เป็นคำตั้งมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกครั้งในการชำระพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน โดยช่วงแรกเพิ่มขึ้น 527 คำ พบมากที่สุดในหมวดวิทยาศาสตร์ ช่วงที่สองเพิ่มขึ้น 39 คำพบมากที่สุดในหมวดเบ็ดเตล็ด การสร้างคำศัพท์ของคำยืมภาษาอังกฤษที่เพิ่มขึ้นในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานทั้งสองช่วงพบ 3 ลักษณะใหญ่ๆ คือ การทับศัพท์ การบัญญัติศัพท์ และการแปลศัพท์ พัฒนาการของบทนิยามศัพท์ทั้งสองช่วง พบ 2 ลักษณะตรงกันคือ บทนิยามศัพท์เปลี่ยนแปลง ความหมายคงเดิม และบทนิยามศัพท์เปลี่ยนแปลงความหมายเปลี่ยนแปลง โดยมีเค้าความหมายเดิม แบ่งออกเป็นความหมายแคบเข้า กว้างออก และย้ายที่

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเฉพาะคำยืมภาษาต่างประเทศในพจนานุกรมพบว่า มีการศึกษาคำยืมภาษาตะวันตก หรือ เฉพาะภาษาอังกฤษ ได้แก่ผลงานของอนุวัต ชัยเกียรติธรรม (2548) ศึกษาเรื่องคำทับศัพท์ภาษาตะวันตกที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2542 และสิริภัทร พรหมราช (2551) ศึกษาเรื่องพัฒนาการของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 2525 และ 2542 ,ศึกษาคำยืมภาษาต่างประเทศในเชิงเปรียบเทียบระหว่างพจนานุกรมแต่ละเล่ม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ได้แก่ผลงานของ ศุภวรรณ มองเพชร (2542) การเปรียบเทียบคำยืมที่ปรากฏในอักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเลย์กับคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรม พ.ศ. 2525 และงานประเภทสุดท้ายคือ ศึกษาเชิงวัฒนธรรมภาษาของคำยืม ได้แก่ผลงานของไทรงาม ประมวลศิลป์ชัย (2532) ศึกษาเรื่องวัฒนธรรมภาษาของคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525

จะเห็นได้ว่าแม้จะมีงานวิจัยหลายเล่มที่ศึกษาข้อมูลคำยืมต่างประเทศในพจนานุกรม แต่ยังไม่มีงานวิจัยใดที่ศึกษาคำศัพท์ควบคู่กับการวิเคราะห์สังคม พร้อมทั้งไม่ปรากฏงานวิจัยที่ศึกษาคำศัพท์จากพจนานุกรมในเชิงพัฒนาการของพจนานุกรมตั้งแต่พจนานุกรมฉบับบุกเบิกจนกระทั่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เหตุผลดังกล่าวนี้จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย” เป็นการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย เพื่อศึกษาการจัดหมวดหมู่ทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย และ เพื่อศึกษาวิธีการยืมคำและการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำต่างประเทศ งานวิจัยนี้ใช้วิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอนได้แก่ การเก็บและรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการเสนอผลการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ในขั้นแรกผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บและรวมรวมข้อมูลในการวิจัยด้วยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกข้อมูลดังนี้

ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องในการวิจัยมาจากการสำรวจบทความวิชาการ หนังสือ เอกสารวิทยานิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับภาษา การยืมคำต่างประเทศ การจำแนกหมวดหมู่ทางความหมายโดยแบ่งเป็นข้อมูลเอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

1. ข้อมูลเอกสาร

ผู้วิจัยสำรวจเอกสาร บทความ หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเปลี่ยนแปลงของภาษา คำและการสร้างคำในภาษาไทย การนำคำต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาข้อมูลจากพจนานุกรม ดังต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ประกอบด้วย เอกสารเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางภาษา พร้อมทั้งศึกษาภาพสะท้อนวัฒนธรรมจากการศึกษาภาษา โดยเน้นศึกษาสังคมไทยที่มีชาวต่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้อง

1.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการยืมคำต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย ประกอบด้วยเรื่องแนวคิดการสร้างคำ และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการยืมคำต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย

1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการจำแนกหมวดหมู่ทางความหมายของคำศัพท์

1.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพจนานุกรม ประกอบด้วยงานวิจัยที่ศึกษาพจนานุกรมในเชิงประวัติ พร้อมทั้งศึกษางานวิจัยที่ศึกษาคำศัพท์ในพจนานุกรมทุกประเด็น

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ในเบื้องต้น เมื่อผู้วิจัยได้สำรวจเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยได้ขอคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน คือ ศาสตราจารย์พิเศษจำนงค์ ทองประเสริฐ เมื่อวันอาทิตย์ที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2553 เพื่อสอบถามเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ลักษณะการเก็บรวบรวมคำศัพท์ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน เกณฑ์การคัดเลือกคำศัพท์ฯ

ศาสตราจารย์พิเศษจำนงค์ ทองประเสริฐ ปัจจุบันเป็นราชบัณฑิตสาขาตรรกศาสตร์ ดำรงตำแหน่งที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการจัดทำ การชำระพจนานุกรม โดยดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการ 2 ชุด ได้แก่ คณะกรรมการชำระพจนานุกรม และคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย ในส่วนของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานนั้น ศาสตราจารย์พิเศษจำนงค์ ทองประเสริฐท่านได้ทำงานด้านการจัดทำและการชำระพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พ.ศ.2525 และฉบับพ.ศ.2542 ท่านเป็นประธานคณะกรรมการชำระพจนานุกรมฉบับปัจจุบัน

ในฐานะประธานคณะกรรมการชำระพจนานุกรมชุดปัจจุบัน ศาสตราจารย์พิเศษจำนงค์ ทองประเสริฐได้ กล่าวถึงการทำพจนานุกรมว่า ต้องผ่านกระบวนการทำงานในรูปคณะกรรมการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หลายขั้นตอน ตั้งแต่การนำเสนอ อภิปรายถกเถียง แก้ไข รับรอง เผยแพร่สู่สาธารณชน รวมไปถึงการนำกลับมาชำระแก้ไขใหม่ให้ทันสมัย ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของภาษาที่เกิดขึ้นเร็วมาก นอกจากนั้น พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้รวบรวมคำจากสาขาวิชาต่าง ๆ จึงต้องผ่านการพิจารณาและให้บทนิยามจากนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ ในการชำระพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 นี้ ก็ได้รับความช่วยเหลือจากคณะกรรมการสาขาอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน

ปัญหาในการทำพจนานุกรม คือ ความล่าช้าในการทำงานที่ต้องทำให้ทันความเปลี่ยนแปลงของภาษา แต่ติดขัดในเรื่องกระบวนการตามที่กล่าวแล้ว ส่วนที่มีผู้ให้ความเห็นว่าการเก็บคำยังไม่ครอบคลุมนั้น เนื่องจากคำที่มีใช้อยู่ในภาษาไทยมีเป็นจำนวนมาก ทั้งคำสามัญ ศัพท์บัญญัติหรือคำเฉพาะสาขา คำภาษาถิ่น สำนวน ภาษิตคำพังเพย รวมถึงการที่ภาษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้ต้องพิจารณากำหนดเกณฑ์การเก็บคำ จึงอาจเก็บไม่ครบไปบ้าง

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ขอเข้าร่วมสังเกตการณ์การชำระพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ในวันศุกร์ที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2555 ณ ห้อง 301 อาคารราชบัณฑิตยสถาน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ด้านการชำระพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ของคณะกรรมการชำระพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ผลจากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาข้อมูลเชิงประวัติของคำต่างประเทศในภาษาไทยต่อไป

กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกข้อมูล

การศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยใช้วิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยแบบเจาะจงตามผลการศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็นเกณฑ์การคัดเลือกพจนานุกรมและเกณฑ์การคัดเลือกข้อมูลคำต่างประเทศ ดังนี้

1. เกณฑ์การคัดเลือกพจนานุกรม

ผู้วิจัยคัดเลือกพจนานุกรม โดยแบ่งประเภทของพจนานุกรมเป็น 2 ประเภทคือ พจนานุกรมฉบับบุกเบิก และพจนานุกรมฉบับหลวง โดยอ้างอิงจากผลการศึกษาตามแนวคิดของธีระพันธ์ ล.ทองคำ (2535) ที่เสนอรายงานวิจัยเรื่อง การทำพจนานุกรม ไทย-ไทย : อดีต-ปัจจุบัน (พ.ศ.2389-2533)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.1 พจนานุกรมฉบับบุกเบิก

พจนานุกรมฉบับบุกเบิกเป็นพจนานุกรมที่จัดทำตั้งแต่ปีพ.ศ. 2007 - 2434 สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชจนถึงสมัยต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

วัตถุประสงค์ของการทำพจนานุกรมสมัยแรก มีจุดประสงค์เพียงเพื่อให้เป็นตำราสำหรับค้นคว้าทางความหมายของคำ และวิธีการสะกดคำ คณะผู้จัดทำได้พยายามรวบรวมวิธีการสะกดคำแบบต่างๆที่ใช้กันตามจริงในสมัยนั้นมาลงไว้ในพจนานุกรมทั้งหมด ศัพท์ส่วนใหญ่ที่ปรากฏมักเป็นศัพท์ทางศาสนาและวรรณคดีซึ่งคนส่วนมากไม่ทราบความหมาย นอกจากนี้ยังมีเหตุผลอื่นด้วย เช่น คณะผู้จัดทำซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของกรมศึกษาธิการส่วนมากเป็นเปรียญจึงไม่ได้สนใจกับศัพท์ทั่วไปที่ใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวัน ซึ่งท่านเหล่านี้อาจคิดว่าไม่มีความจำเป็นต้องใส่ไว้ในพจนานุกรม เพราะคนไทยก็ทราบความหมายและวิธีสะกดคำดีอยู่แล้ว (ธีระพันธ์ ล.ทองคำ, 2535: 110)

ธีระพันธ์ ล.ทองคำ (2535: 34) ได้กล่าวถึงพจนานุกรมฉบับบุกเบิก ที่จัดทำขึ้นในช่วงปีพ.ศ.2007 - 2434 อยู่ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชจนถึงต้นรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวว่าสามารถสืบค้นได้ 7 ฉบับ ดังนี้

1.1.1 พจนานุกรมไทยของหลุยส์ ลาโน สังฆราชหลุยส์ ลาโน (Louis Laneau) เป็นชาวฝรั่งเศส คงจะเป็นพจนานุกรมสองภาษา ฝรั่งเศส-ไทย หรือไทย-ฝรั่งเศส

1.1.2 คำฤษฎี ของสมเด็จกรมพระปรมานุชิตชิโนรส และคณะ มีลักษณะเป็นหนังสืออธิบายศัพท์วรรณคดีไทย รูปแบบเป็นรายการคำ (Glossary หรือ Word list) ที่อธิบายศัพท์ในวรรณคดี

1.1.3 พจนานุกรมไทย ของ เจ.เทเลอร์ โจนส์ ไม่ปรากฏต้นฉบับแล้ว

1.1.4 พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทย ของเจ.คัสแวล และเจ.เอช.แซนด์เลอร์ พจนานุกรมฉบับนี้เป็นพจนานุกรมภาษาเดียวที่เก่าที่สุดซึ่งยังมีต้นฉบับหลงเหลืออยู่ให้เห็น เจ.คัสแวลคงจะเป็นผู้ควบคุมดูแลให้คนไทยทำในตอนแรก และต่อมา เจ.เอช.แซนด์เลอร์ได้คัดลอกและเพิ่มเติมศัพท์ให้มากขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.1.5 พจนานุกรมละติน-ไทย Dictionarium Latinum Thai ของสังฆราชปัลเลอกัวซ์ Dictionarium Latinum Thai หรือ Siamese-French-English Dictionary เป็นพจนานุกรมภาษาละติน

1.1.6 สัพะ พะจะนะ พาสาไท พจนานุกรมไทยของสังฆราชปัลเลอกัวซ์ เป็นพจนานุกรม 3 ภาษาคือ ละติน ฝรั่งเศส อังกฤษ

1.1.7 อักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเล มีบันทึกของหมอบรัดเลที่กล่าวว่าท่านทำหน้าที่อำนวยการและควบคุมดูแลการดำเนินงาน และมีผู้รู้ชาวไทยช่วยคัดแปล

จากข้อมูลพจนานุกรมฉบับบุกเบิกทั้ง 7 ฉบับ พจนานุกรมที่เป็นไปตามเกณฑ์ของการวิจัยตามที่ผู้วิจัยกำหนดคือ ต้องเป็นพจนานุกรมข้อมูลคำศัพท์ทั่วไป และเป็นพจนานุกรมภาษาเดียว พจนานุกรมที่ตรงตามคุณสมบัติดังกล่าว ได้แก่ พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทยของเจ.คัสแวล และเจ.เอช.แซนด์เลอร์ และอักขราภิธานศรับท์ของแบรด์เลย์ แดนบีช ดังนี้

พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทย A Dictionary of the Siamese Language; copied and enlarged by J.Caswell and J.H. Chandler

ศาสนาจารย์เจสสี คัสแวล (Rev.Jessee Casswell) เป็นมิชชันนารีชาวอเมริกันที่เข้ามาในประเทศไทยโดยมีจุดประสงค์หลักคือเพื่อเผยแผ่คริสตศาสนา และได้รับเชิญให้เป็นผู้ถวายการสอนภาษาอังกฤษและวิทยาศาสตร์แก่เจ้าฟ้ามงกุฎ ขณะยังผนวชอยู่ที่วัดบวรนิเวศน์ โดยทรงศึกษาอยู่ราว 18 เดือน (สมาพร สุริยพงศ์, 2547: 11)

พจนานุกรมของเจ.คัสแวล และเจ.เอช.แซนด์เลอร์เป็นพจนานุกรมศัพท์ทั่วไป เป็นพจนานุกรมไทย-ไทยที่เก่าที่สุด ตีพิมพ์เมื่อปีพ.ศ.2388 ยังคงมีต้นฉบับหลงเหลืออยู่ให้เห็น ทั้งนี้ฉบับที่ผู้วิจัยใช้เป็นฉบับจัดพิมพ์ใหม่เนื่องในโอกาสเฉลิมฉลอง 84 ปีแห่งการสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ.2544 จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้รับความอนุเคราะห์ต้นฉบับในการจัดพิมพ์จากราชบัณฑิตยสถาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

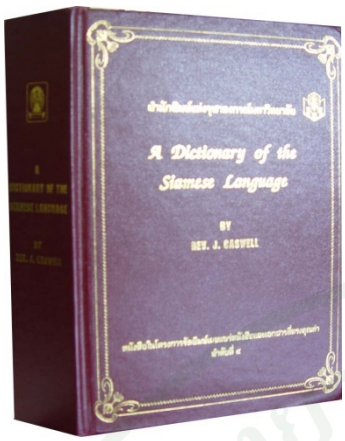

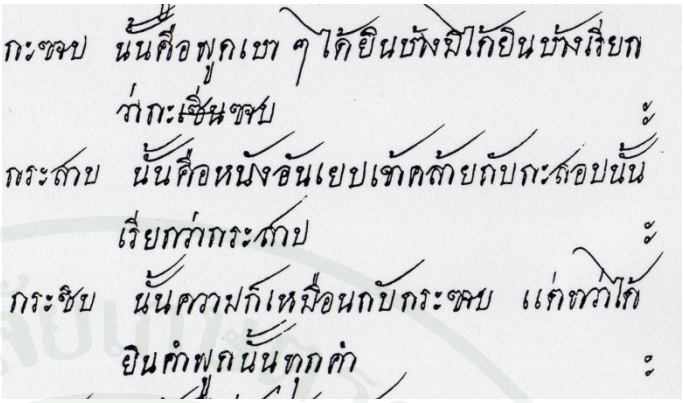

ภาพที่ 1 พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทยของเจ.คัสแวลและเจ.เอช.แซนด์เลอร์

จากภาพที่ 1 แสดงภาพต้นฉบับพจนานุกรม และลักษณะการบันทึกคำศัพท์ในพจนานุกรม ภาษาไทย-ภาษาไทย A Dictionary of Siamese Language ฉบับพิมพ์ พ.ศ.2544 ของเจ.คัสแวล และเจ. เอช.แซนด์เลอร์ สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้นำมาพิมพ์ใหม่โดยถ่ายสำเนาจากต้นฉบับเดิม พจนานุกรมฉบับนี้ขนาดความกว้าง 5.5 นิ้ว ยาว 7 นิ้ว และสูง 3 นิ้ว บันทึกด้วยลายมือเขียนภาษาไทย จำนวนทั้งหมด 978 หน้า แบ่งเป็น 17 กลุ่มอักษร มีคำศัพท์จำนวนทั้งสิ้น 9,939 คำ (สุรีย์รัตน์ บำรุงสุข, 2550: 16)

พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทยฉบับของเจ.คัสแวลและเจ.เอช.แซนด์เลอร์ เป็นพจนานุกรมภาษาเดียว มิได้เรียงศัพท์ตามลำดับอักษรไทย (ก-ฮ) หรือเรียงศัพท์ตามเสียงไทยเมื่อถ่ายเสียงเป็นตัวอักษรโรมันอย่างเป็นระบบ แต่เรียงศัพท์ตามเสียงอ่าน ใช้วิธีการเรียงลำดับคำตามเสียงพยัญชนะต้น ดังนั้น ในหมวดอักษรที่ออกเสียง / ŋ / จึงปรากฏคำศัพท์ในหมวด ง และ หง รวมกัน การเขียนสะกดคำบางคำแตกต่างจากการสะกดคำในปัจจุบัน เช่น กะเหม่า(เขม่า) ทศมิดราชธรรม (ทศพิธราชธรรม) เทษนา (เทศนา) เป็นต้น

ธีระพันธ์ ล.ทองคำ (2535: 36) ได้กล่าวถึงพจนานุกรมฉบับคัสแวลว่า “การศึกษาคำและความหมายของคำที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับนี้จะช่วยทำให้ทราบลักษณะคำ สำนวนและความหมายของคำที่ใช้เมื่อ 144 ปีก่อน (สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว) ซึ่งสามารถนำมาเปรียบเทียบกับภาษาไทยปัจจุบันเพื่อศึกษาความเหมือน ความแตกต่าง และการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทย”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อักขราภิธานศรับท์ Dictionary of Siamese Language ของแบรดเลย์ แดนบีช (หมอบรัดเลย์) ตีพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2416 ส่วนฉบับที่ผู้วิจัยใช้เป็นฉบับจัดพิมพ์ใหม่โดยองค์การค้าของคุรุสภา ปีพ.ศ. 2514

มิชชันนารีอเมริกันคนสำคัญที่มีชื่อเสียงที่สุดคนหนึ่งในเมืองไทยได้แก่ เดเนียล บีช บรัดเลย์ (Daniel Beach Bradley) หรือที่คนไทยเรียกกันโดยทั่วไปว่า “หมอแบรดเลย์ หมอบรัดเลย์” หรือ“ปลัดเล” เข้ามาเมืองไทยในฐานะมิชชันนารีสังกัดอเมริกันบอร์ด ออฟ คอมมิซชันเนอร์ ฟอร์ ฟอเรน มิชชัน งานชิ้นแรกที่ทำคือ การแพทย์ หมอบรัดเลย์ได้ชื่อว่าเป็นผู้นำวิธีป้องกันรักษาไข้ทรพิษด้วยการปลูกฝีและนำวิชาศัลยกรรมเข้ามาใช้ในประเทศไทยเป็นครั้งแรก นอกจากนี้งานริเริ่มชิ้นสำคัญที่ทำให้หมอบรัดเลย์มีชื่อเสียงอีกอย่างหนึ่งคือ งานก่อตั้งโรงพิมพ์ซึ่งตีพิมพ์หนังสือและออกหนังสือพิมพ์ในเมืองไทยเป็นครั้งแรก หนังสือฉบับแรกของเมืองไทยได้แก่ หนังสือบางกอกรีคอร์เดอร์ (Bangkok Recorder) ,บางกอกกาเล็นดาร์ และหนังสืออื่นๆที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศหลายประการ โดยเฉพาะอักขราภิธานศรับท์ (สมาพร สุริยพงศ์, 2547: 10)

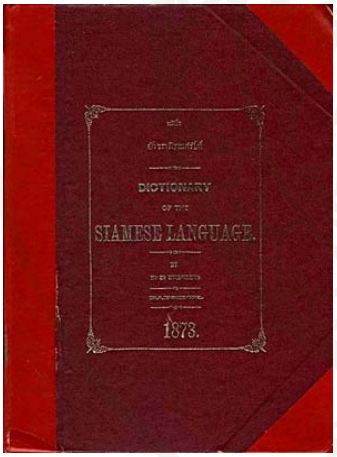

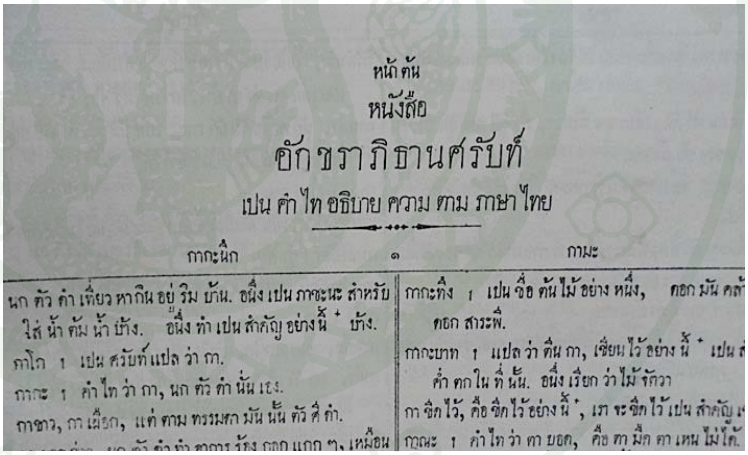
หน้าต้น
หนังสือ
อักขราภิธานศรับท์
เปน คำไท อธิบาย ความ ตาม ภาษาไทย

ภาพที่ 2 อักขราภิธานศรับท์ ของแบรดเลย์ แดนบีช

จากภาพที่ 2 แสดงภาพต้นฉบับพจนานุกรม และลักษณะการบันทึกคำศัพท์ในพจนานุกรมอักขราภิธานศรับท์ Dictionary of The Siamese Language ของแบรดเลย์ แดนบีช ฉบับพิมพ์พ.ศ. 2514 พจนานุกรมฉบับนี้มีขนาดกว้าง 9 นิ้ว ยาว 11.5 นิ้ว มีจำนวน 828 หน้า ในหนึ่งหน้าจะมีศัพท์หลักประมาณ 31 – 39 คำ ในหน้าแรกก่อนจะถึงคำศัพท์และนิยามความหมายศัพท์มีข้อความว่า “หน้าต้น หนังสืออักขราภิธานศรับท์เป็นคำไทยอธิบายความหมายตามภาษาไทย”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ต่อจากนั้นก็เป็นคำศัพท์ มีการแบ่งเป็นคอลัมน์ 2 คอลัมน์ เหนือเส้นแบ่งคอลัมน์เป็นเลขหน้า มีการจัดเรียงคำศัพท์ตามลำดับอักษรไทย ก – ฮ แต่ละหมวดอักษรเรียงศัพท์ตามลำดับสระและพยัญชนะ

คำศัพท์ที่อยู่ในอักขราภิธานศรับท์มีทั้งคำและสำนวนที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในสมัยนั้น คำในหนังสือวรรณคดี ศัพท์ทางกฎหมาย ศัพท์พระพุทธศาสนา ศัพท์แพทย์โบราณ ศัพท์ทางการเมืองและการปกครอง นามเฉพาะต่างๆเช่น ชื่อสถานที่ ชื่อต้นไม้ ชื่อสัตว์ ฯลฯ นับได้ว่าเป็นหนังสือรวบรวมคำต่างๆที่มีอยู่ในสมัยนั้น ทั้งที่เป็นคำพูดและคำเขียน ใช้สำหรับค้นความหมายของคำที่ปรากฏในหนังสือที่แต่งเมื่อหลายสิบปีมาแล้วได้เป็นอย่างดี และช่วยให้เห็นสภาพสังคมในสมัยนั้นได้พอสมควร เช่น กองนา หมายถึง ฝูงคนเป็นพวกๆสำหรับทำนาของเจ้าหรือขุนนาง อนึ่งการเรียบเรียงคำก็ต่างจากพจนานุกรมที่ทำขึ้นตอนหลัง หนังสือนี้เรียงคำตามลำดับตัวพยัญชนะและตามลำดับสระและมาตราตัวสะกดในไวยากรณ์คือ แม่ ก กา แม่กก กง กด กน กบ กม เกย เกอว (แบรดเลย์ แดนบีช 2514: คำนำ)

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2540: 78) กล่าวถึงความสำคัญของอักขราภิธานศรับท์ว่า พจนานุกรมนี้มีความสำคัญต่อสังคมไทย เนื่องจาก “อักขราภิธานศรับท์เป็นตัวกระตุ้นให้คนไทยตระหนักถึงแหล่งอ้างอิงที่เป็นมาตรฐานและเป็นจุดเริ่มของการทำพจนานุกรมอีกมากมายในสังคมไทย ทำให้เกิดมาตรฐานของการสะกดคำและการใช้คำให้ตรงกับความหมาย นอกจากนั้นยังเป็นบันทึกที่ดีที่สุดของภาษาไทยสมัยต้นรัตนโกสินทร์อีกด้วย”

1.2 พจนานุกรมฉบับหลวง

พจนานุกรมฉบับหลวง หมายถึง พจนานุกรมเพื่อการศึกษาของชาติ ใช้เป็นแหล่งอ้างอิงของเอกสารทางราชการ โดยรัฐบาลเป็นผู้มอบหมายและจัดสรรงบประมาณดำเนินการจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าด้านภาษา และเพื่อวางบรรทัดฐานให้คนทุกระดับในชาติพูดและเขียนภาษาประจำชาติได้อย่างถูกต้องเป็นที่ยอมรับ (ธีระพันธ์ ล.ทองคำ ,2535: 110)

วัตถุประสงค์ของการทำพจนานุกรมไทยฉบับหลวงได้เปลี่ยนแปลงไปจากพจนานุกรมฉบับบุกเบิกคือ “เพิ่มวัตถุประสงค์ที่จะวางมาตรฐานใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องเหมาะสมที่สุดเข้าไปด้วย ดังนั้นแนวคิดทางด้าน “บรรยายหรือพรรณนาตามความเป็นจริง” (Descriptive) จึงเปลี่ยนเป็น “วางมาตรฐานการใช้ที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม (Prescriptive)”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พจนานุกรมฉบับหลวง พ.ศ.2435 – 2525 พจนานุกรมไทย-ไทยที่ทำโดยคนไทย พิมพ์เผยแพร่เป็นครั้งแรกในปีพ.ศ. 2435 และมีการปรับปรุงแก้ไขตลอดมาเป็นลำดับ 8 ฉบับ มีการเปลี่ยนชื่อกลับไปกลับมาระหว่างคำว่า “พจนานุกรม” และ “ปทานุกรม” หลายครั้ง ได้แก่

1.2.1 พจนานุกรมลำดับแลแปลศัพท์ที่ใช้ในหนังสือไทย พ.ศ. 2435 (ฉบับ ร.ศ.110) เป็นพจนานุกรมของกรมศึกษาธิการฉบับแรกที่จัดทำโดยคนไทย ศัพท์ส่วนใหญ่เป็นคำที่ปรากฏในหนังสือประเภทวรรณคดี เป็นศัพท์ชั้นสูงที่รู้จักและใช้กันในวงวิชาการสมัยนั้น มิใช่เป็นคำไทยสามัญที่ใช้กันอยู่ในชีวิตประจำวัน

1.2.2 พจนานุกรมเปนคำแปลศัพท์ภาษาไทยสำหรับเขียนคำใช้ให้ถูกต้องตัวสะกด พ.ศ. 2445 (ฉบับร.ศ.120) ของกรมศึกษาธิการ เป็นฉบับที่จัดพิมพ์ปรับปรุงแก้ไขจากฉบับ ร.ศ.110 การเรียงลำดับศัพท์ยังคงเหมือนเดิม ในบางกรณีไม่ได้ใช้รูปอักษรเป็นเกณฑ์แต่ใช้เสียงเป็นเกณฑ์ การสะกดคำจำนวนไม่น้อยที่แตกต่างจากปัจจุบัน เช่น พะนา(พนา) จักระจั่น(จักจั่น) หย่าง(อย่าง) มีการเปลี่ยนแปลงการพิมพ์ศัพท์หลัก (แม่คำ) ด้วยขนาดตัวอักษรที่ใหญ่กว่าที่ใช้ในบทนิยามศัพท์ แต่คำศัพท์ส่วนใหญ่เป็นศัพท์ที่ใช้เป็นประโยชน์ในการอ่านหนังสือประเภทวรรณคดีเท่านั้น

1.2.3 ปทานุกรมสำหรับโรงเรียน พ.ศ. 2463 ของกรมตำรา กระทรวงธรรมการ เป็นพจนานุกรมที่พิมพ์เผยแพร่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ปรับปรุงแก้ไขจากพจนานุกรมฉบับ ร.ศ.120 มีการเปลี่ยนแปลงบอกปีที่พิมพ์เป็นปีพุทธศักราช

1.2.4 ปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ. 2470 ของกรมตำรา กระทรวงธรรมการ ปรับปรุงแก้ไขจากปทานุกรมสำหรับโรงเรียน พ.ศ. 2463 มีการเปลี่ยนแปลงหลายประการแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของการทำพจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทยอย่างชัดเจน เช่น มีคำชี้แจงการใช้พจนานุกรม รวบรวบคำธรรมดาสามัญที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งแตกต่างจากพจนานุกรมฉบับก่อนๆของกรมศึกษาธิการที่มักจะเก็บเฉพาะศัพท์สูงๆซึ่งเป็นศัพท์ศาสนาและวรรณคดี มีการรวบรวมคำศัพท์ภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษไว้หลายคำในลักษณะการทับศัพท์

1.2.5 ปทานุกรมสำหรับนักเรียน กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ. 2472 จัดทำโดยกรมตำรา กระทรวงธรรมการ โดยทั่วไปโครงสร้างและรูปแบบการนำเสนอศัพท์หลักและบทนิยามศัพท์ในปทานุกรมสำหรับนักเรียนก็คล้ายคลึงกับปทานุกรม กรมตำรา พ.ศ. 2470

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.2.6 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ของราชบัณฑิตยสถานดำเนินการชำระมาจากปทานุกรม ฉบับพ.ศ.2470 มีการพิมพ์ซ้ำรวม 20 ครั้ง

1.2.7 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ของราชบัณฑิตยสถาน ปรับปรุงจากฉบับพ.ศ. 2493 ซึ่งได้ตีพิมพ์ออกมาใช้เป็นเวลา 27 ปีโดยมิได้ปรับปรุงแก้ไข พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 แตกต่างจากฉบับ พ.ศ.2493 ที่รูปแบบการพิมพ์ มีสารบัญบอกหมวดอักษร สีอักษร ลายเส้นภาพประกอบ นอกจากนี้ในส่วนของการอธิบายศัพท์พรรณพืชและสัตว์เพิ่มชื่อทางพฤกษศาสตร์และสัตววิทยา

1.2.8 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ของราชบัณฑิตยสถาน ปรับปรุงจากฉบับ พ.ศ.2525 ซึ่งมิได้มีการชำระมากกว่า 15 ปี พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือ เพิ่มคำใหม่โดยเฉพาะศัพท์บัญญัติและสำนวนไทยต่างๆ คำทั่วไปที่มีใช้อยู่ในภาษาจำนวนมากที่ควรเก็บเพิ่มเติม รวมทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยามของศัพท์เฉพาะสาขาวิชาได้แก่ ศัพท์กฎหมาย ศัพท์ประวัติศาสตร์ ศัพท์ดนตรี ศัพท์พรรณพืชและสัตว์ และราชาศัพท์ ซึ่งผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในสาขานั้นๆ

สำหรับพจนานุกรมฉบับหลวงจะมีการเปลี่ยนชื่อกลับไปกลับมาระหว่างพจนานุกรม กับปทานุกรมหลายครั้ง ราชบัณฑิตยสถาน (2533: 1-2) ได้กล่าวอธิบายไว้ว่า “ก่อนหน้าที่จะมีคำศัพท์ว่า พจนานุกรม พวกมิชชันนารีซึ่งได้เข้ามาเมื่อต้นรัตนโกสินทร์ได้เคยจัดทำหนังสือชนิดนี้มาแล้ว และใช้ชื่อต่าง ๆ กัน จนในพ.ศ. 2470 กระทรวงธรรมการได้ตีพิมพ์หนังสือ ปทานุกรม ออกเผยแพร่และใช้ในราชการ คำ "ปทานุกรม" จึงใช้เป็นชื่อเรียกหนังสือประเภทนี้ จากนั้นในพ.ศ. 2475 กระทรวงธรรมการได้ตั้งคณะกรรมการชำระปทานุกรม เพื่อชำระข้อบกพร่องและแก้ไขหนังสือปทานุกรมให้ดีขึ้น คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาถึงชื่อหนังสือที่เรียกว่า "ปทานุกรม" แล้ว เห็นควรให้ใช้คำ พจนานุกรม แทน เพราะมีความหมายตรงกับคำ dictionary มากกว่า "ปทานุกรม" ที่ว่า ปทานุกรม ไม่ตรงกับคำ dictionary เพราะคำปทานุกรม เกิดจากคำ "ปท" (บท) สนธิกับคำ อนุกรม แปลตามตัวว่า "ลำดับบท" คำ "บท" ในภาษาบาลี-สันสกฤต หมายถึงคำที่แต่งรูปโดยมีการประกอบวิภัตติปัจจัยแล้ว พจนานุกรมจะไม่เก็บคำที่เป็น "บท" แต่จะเก็บ "คำ" เหตุนี้จึงได้ใช้คำ พจนานุกรม แทน”

การเก็บข้อมูลจากพจนานุกรมฉบับหลวง ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากพจนานุกรม 2 ฉบับ ได้แก่ ปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2470 และ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ ของกรมตำรา กระทรวงธรรมการ พิมพ์ที่โรงพิมพ์กรมตำรา กระทรวงธรรมการ เมื่อปีพ.ศ. 2470

หนังสือปทานุกรมนี้ เดิมเรียกว่า พจนานุกรม ปรากฏในคำนำเมื่อพิมพ์ครั้งแรกและครั้งที่ 2 ว่าได้รวมรวบมาตั้งแต่ พ.ศ. 2427 (ร.ศ.103) ต่อมาถึง พ.ศ. 2432 (ร.ศ.108) กรมศึกษาธิการได้ให้พระยาปริยัติธรรมดาธา (แพ ตาละลักษมณ์ เปรียญ) เป็นแม่กองรวบรวม ต่อมาถึง พ.ศ. 2434 (ร.ศ.110) จึงพิมพ์เป็นครั้งแรก ให้ชื่อว่าพจนานุกรม ครั้นพ.ศ. 2444 (ร.ศ.120) ได้พิมพ์ขึ้นเป็นครั้งที่ 2 ต่อมาพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมราชการในกรมราชบัณฑิตเดิม เรียกว่า กรมราชบัณฑิต มีพระยาเมธาธิบดี (สารท สุทธเสถียร แต่ยังเป็นพระจรัสชวนะพันธ์) เจ้ากรมได้รับหน้าที่รวบรวมปทานุกรมนี้ต่อมา และจัดพิมพ์ขึ้นในศก 2463 เป็นครั้งที่ 3 แต่เปลี่ยนชื่อเรียกว่า ปทานุกรมสำหรับโรงเรียน ปทานุกรมนี้ได้จัดรูปโครงใหม่ คือเรียงลำดับศัพท์ตามตัวอักษร (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2470: คำนำ)

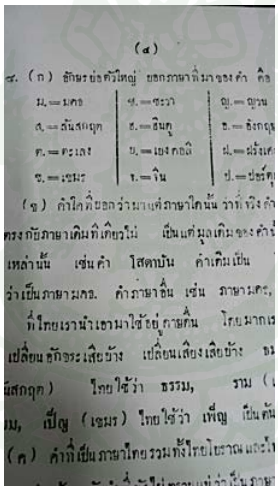

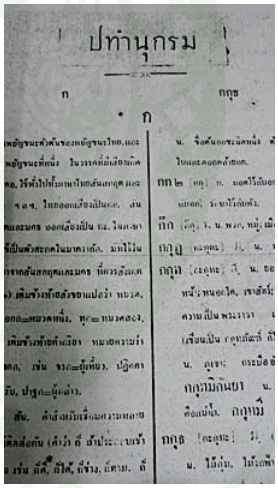

ภาพที่ 3 ปทานุกรม กรมตำราของกระทรวงธรรมการ

จากภาพที่ 3 แสดงภาพต้นฉบับปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ และลักษณะการบันทึกคำศัพท์ในปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ. 2470 ผู้วิจัยไม่พบเล่มต้นฉบับแต่ได้ขอสำเนาไมโครฟิล์มจากสำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (หอสมุดกลางแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) พจนานุกรมเล่มนี้แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของการทำพจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทย จะเห็นได้ว่ามีการเพิ่มเติมบทนำ อธิบายวิธีใช้พจนานุกรม พร้อมทั้งการใช้อักษรย่อและคำย่ออธิบายที่มาของภาษา ในส่วนการอธิบายความหมายของคำศัพท์มีความเป็นระบบมาก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ยิ่งขึ้น เรียงคำตามลำดับพยัญชนะ ก-ฮ นี้มีคำชี้แจงวิธีการค้นศัพท์อย่างละเอียดเป็นขั้นตอนตั้งแต่ข้อที่ 1 – 9

เหตุที่ผู้วิจัยเลือกปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ เนื่องจากพจนานุกรมทั้งฉบับ ร.ศ. 110 และ ร.ศ. 120 ลักษณะคำศัพท์ส่วนใหญ่จะเป็นศัพท์ในวงการศึกษาชั้นสูง หรือศัพท์เฉพาะทาง ทางวรรณคดีเป็นส่วนใหญ่ ส่วนพจนานุกรมฉบับต่อมาคือ ปทานุกรมสำหรับโรงเรียนพ.ศ. 2463 ของ กรมตำรา กระทรวงธรรมการ เป็นพจนานุกรมที่พิมพ์เผยแพร่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ปรับปรุงแก้ไขจากพจนานุกรมฉบับ ร.ศ.120 และได้พัฒนามาเป็น ปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ. 2470 ดังนั้นจึงถือว่าปทานุกรม ฉบับพ.ศ.2470 คือ พจนานุกรมฉบับหลวงที่มีความสมบูรณ์ที่สุดก่อนที่จะมีการจัดตั้งราชบัณฑิตยสถานเพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำพจนานุกรมของทางราชการ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ของราชบัณฑิตยสถาน จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น ปีพ.ศ. 2546

ราชบัณฑิตยสถานกำหนดชำระพจนานุกรมใหม่โดยใช้ชื่อว่า พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 มีวัตถุประสงค์ของการจัดทำเพื่อเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระชนมพรรษา 6 รอบ และมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ เพิ่มคำใหม่โดยเฉพาะศัพท์บัญญัติ สำนวนไทยต่างๆ และการแก้ไขปรับปรุงคำที่เป็นศัพท์กฎหมายทั้งหมดให้ถูกต้องสมบูรณ์ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยเรื่องนั้นๆ เพิ่มเติมคำกฎหมายและคำที่เกี่ยวข้องซึ่งเห็นว่าควรเก็บเข้าไว้ด้วย นอกจากนี้ได้แก้ไขปรับปรุงคำนิยามที่ยังคลาดเคลื่อน และเพิ่มคำอีกจำนวนหนึ่งซึ่งมีความจำเป็นต้องเก็บไว้ แก้ไขเพิ่มเติมที่มาของคำ ตลอดจนการบอกคำอ่านของคำที่สามารถอ่านได้ตามแบบแผนและตามความนิยมไว้ด้วย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: คำนำ)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ 4 พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542

จากภาพที่ 4 แสดงภาพต้นฉบับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 และการบันทึกคำศัพท์ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ฉบับพิมพ์พ.ศ. 2546 แสดงให้เห็นพัฒนาการทางด้านรูปแบบของระบบการเก็บรวมรวมคำศัพท์และการอธิบายคำศัพท์ที่เป็นระบบ ผู้วิจัยถือว่าเป็นพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เป็นที่รวบรวมข้อมูลคำศัพท์ที่เป็นปัจจุบัน ผ่านการแก้ไขปรับปรุงมาเป็นระยะๆ ตั้งแต่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 ฉบับพ.ศ.2525 มาตามลำดับ

2. เกณฑ์การคัดเลือกข้อมูลคำต่างประเทศ

ผู้วิจัยสำรวจคำต่างประเทศในภาษาไทยที่ปรากฏในพจนานุกรมทั้ง 4 ฉบับ โดยพิจารณาจากการอธิบายที่มาของคำต่างประเทศในพจนานุกรมแต่ละฉบับดังนี้

2.1 พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทยของเจ.คัสแวลและเจ.เอช.แซนด์เลอร์ มิได้แจ้งคำบอกที่มาภาษา และไม่มีคำอธิบายการใช้พจนานุกรม แต่ในการอธิบายความหมายของคำศัพท์ ผู้วิจัยพบว่ามีการอธิบายที่มาของคำศัพท์ภาษาต่างประเทศอย่างชัดเจน ดังตัวอย่าง

หุน นั้นคือยาแดงเปนต้นก็เรียกว่าหุน เปนภาษาจีน อนึ่งเปนส่วนหนึ่งเหมือนกับของหนักเฟื้องหนึ่งแลแยกออกไปเปนห้าส่วน (เจ.คัสแวลและเจ.เอช.แซนด์เลอร์, 2544: 725)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.2 อักขราภิธานศรับท์ ของแบรดเลย์ แดนบีช มิได้แจ้งคำบอกที่มาภาษาเช่นเดียวกับพจนานุกรมของเจ.คัสแวล และเจ.เอช.แซนด์เลอร์ แต่ในการอธิบายความหมายของคำศัพท์ ผู้วิจัยพบว่าในบทนิยามศัพท์ได้กล่าวถึงที่มาของคำศัพท์ภาษาต่างประเทศไว้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่าง

กะบือ เปนชื่อควาย แต่เปนภาษาเขมน (แบรดเลย์ แดนบีช, 2514: 21)

ยะหริ่ง เปนภาษาแขก เรียกชื่อเมืองแขกเมืองหนึ่งอยู่ทิศใต้นั้น (แบรดเลย์ แดนบีช, 2514: 537)

กิหลัน คำจีนว่า,ที่ลับของผู้ชาย (แบรดเลย์ แดนบีช, 2514: 3)

บุหงา นี่คำภาษาชะวา มันเรียกดอกไม้ทุกสิ่งนั้น (แบรดเลย์ แดนบีช, 2514: 352)

เว้ เปนชื่อเมืองยวญเมืองหนึ่ง, ภาษายวญเรียกว่าเมืองเว้นั้น (แบรดเลย์ แดนบีช, 2514: 667)

ขนอบ คือ นิ่งเสีย, ภาษามอนแต่ไทเอามาพูดบ้าง (แบรดเลย์ แดนบีช, 2514: 74)

2.3 ปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ. 2470 ระบุที่มาภาษาต่างประเทศไว้อย่างชัดเจน ดังปรากฏในคำอธิบายวิธีใช้ปทานุกรม พ.ศ. 2470 ข้อที่ 8 (กรมตำรา กระทรวงธรรมการ, 2470: 4) ซึ่งกล่าวถึงที่มาของคำต่างประเทศ 9 ภาษาได้แก่ ภาษาเขมร (ข.) ภาษาจีน (จ.) ภาษาชะวา (ช.) ภาษาญวน (ญ.) ภาษาตะเลง (ต.) ภาษาปอร์ตุเกส (ป.) ภาษาฝรั่งเศส (ฝ.) ภาษาอังกฤษ (อ.) และภาษาฮินดู (ฮ.)

นอกจากนี้มีคำต่างประเทศ 3 ภาษาที่มิได้ระบุในบัญชีอักษรย่อและคำย่อที่ใช้ในปทานุกรมของกรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ. 2470 คือ ภาษาทมิฬ ภาษาเปอร์เซีย ภาษามลายู

2.4 พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้กล่าวถึงบัญชีอักษรย่อและคำย่อของคำต่างประเทศในพจนานุกรม ทั้งนี้คำต่างประเทศที่อยู่ในขอบเขตของการวิจัยมี 10 ภาษา ได้แก่ ภาษาเขมร (ข.) ภาษาจีน (จ.) ภาษาชวา (ช.) ภาษาญวน (ญ.) ภาษาญี่ปุ่น (ญี.) ภาษาตะเลง (ต.) ภาษาฝรั่งเศส (ฝ.) ภาษามลายู (ม.) ภาษาอังกฤษ (อ.) และภาษาฮินดี (ฮ.) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 10)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกจากนี้ ยังปรากฏคำอธิบายที่มาของภาษาต่างประเทศอื่นๆที่มิได้ระบุไว้ในบัญชีอักษรย่อและคำย่ออีก 5 ภาษา ได้แก่ ภาษาเปอร์เซีย ภาษาพม่า ภาษาโปรตุเกส ภาษาทมิฬ และภาษาอะหม

จากการรวบรวมคำในพจนานุกรม ผู้วิจัยพบคำต่างประเทศทั้งหมด 16 ภาษา โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์การพิจารณาว่าข้อมูลนั้นเป็นคำต่างประเทศดังนี้

1. คำที่ปรากฏรูปอักษรย่อบอกที่มาของคำต่างประเทศ โดยระบุไว้ท้ายบทนิยามความหมายของคำศัพท์แต่ละคำ 11 ภาษา ได้แก่

1.1 ภาษาเขมร แสดงด้วยอักษรย่อ (ข.)

1.2 ภาษาจีน แสดงด้วยอักษรย่อ (จ.)

1.3 ภาษาชวา แสดงด้วยอักษรย่อ (ช.)

1.4 ภาษาญวน แสดงด้วยอักษรย่อ (ญ.)

1.5 ภาษาญี่ปุ่น แสดงด้วยอักษรย่อ (ญี.)

1.6 ภาษาตะเลง หรือภาษามอญ แสดงด้วยอักษรย่อ (ต.)

1.7 ภาษาโปรตุเกส (ปอร์ตุเกส) แสดงด้วยอักษรย่อ (ป.)

1.8 ภาษาฝรั่งเศส แสดงด้วยอักษรย่อ (ฝ.)

1.9 ภาษามลายู แสดงด้วยอักษรย่อ (ม.)

1.10 ภาษาอังกฤษ แสดงด้วยอักษรย่อ (อ.)

1.11 ภาษาฮินดี แสดงด้วยอักษรย่อ (ฮ.)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. คำที่ไม่ปรากฏรูปอักษรย่อ แต่ในบทนิยามศัพท์ อธิบายที่มาของคำต่างประเทศหรือบางกรณีพบคำอธิบายว่า “เทียบภาษา” กับภาษาต่างประเทศภาษาใดภาษาหนึ่ง ดังนี้

2.1 ไม่ปรากฏรูปอักษรย่อบอกที่มาของคำ แต่ในบทนิยาม ได้กล่าวถึงศัพท์เฉพาะ ชื่อสถานที่ บ้านเมือง ชาติพันธุ์ฯลฯ ของชาวต่างประเทศในสังคมไทย ได้แก่ ภาษาแขก ภาษาพม่า ภาษาเปอร์เซีย และภาษาอะหม ดังนี้

2.1.1 ภาษาแขก (แขก) ตัวอย่างเช่น

ตะรังตะนู เปนชื่อเมือง<u>แขก</u>มะลายูอยู่ใกล้กับเมืองตะนีนั้น (แบรดเลย์ แดนบีช, 2514: 238)

ระเด่นมนตรี คือ เปนชื่อ<u>แขก</u>ในเรื่องอิเหนานั้น (แบรดเลย์ แดนบีช, 2514: 574)

2.1.2 ภาษาพม่า ตัวอย่างเช่น

กะปิ น. ของเค็มทำด้วยเคยกับเกลือโขลกและหมักไว้ใช้ปรุงอาหาร, เยื่อเคย ก็ว่า. (<u>พม่า</u> ว่า งาปิ) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 95)

หม่อง น. คำนำหน้าชื่อผู้ชายพม่า (<u>พม่า</u> หม่อง ว่า น้อง); เรียกยาขี้ผึ้งชนิดหนึ่งใช้ทา นวด เป็นต้น ว่า ยาหม่อง. (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1255)

2.1.3 ภาษาเปอร์เซีย ตัวอย่างเช่น

ปั้นหยา [-หฺยา] น. สิ่งปลูกสร้างซึ่งมีหลังคาเอนเข้าหาอกไก่ทั้ง ๔ ด้าน ไม่มีหน้าจั่ว เรียกว่า เรือนปั้นหยา. (<u>เปอร์เซีย</u> ปั้นหย่า ว่า วัตถุที่ทำเป็นหัตถ์ของเจ้าเซ็น ประดิษฐานอยู่ในกะดีซึ่งมีลักษณะหลังคาเช่นนั้น) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 690)

2.1.4 ภาษาอะหม ตัวอย่างเช่น

คล้อยคล้อย ก. ไกลออกไปทุกที, เคลื่อนออกไปไกล. (<u>อะหม</u> คล้อย ว่า ไปช้า ๆ) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 226)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทหาร [ทะหาน] น. ผู้มีหน้าที่ในเรื่องรบ, นักรบ. (อะหม หาน ว่า นักรบ)
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 507)

2.2 ไม่ปรากฏรูปอักษรย่อบอกที่มาของคำ แต่ท้ายบทนิยามศัพท์ปรากฏคำว่า “เทียบ” กับคำต่างประเทศภาษาใดภาษาหนึ่ง ตัวอย่างเช่น

กะไหล่ น. กรรมวิธีเคลือบสิ่งที่เป็นโลหะด้วยเงินหรือทองเป็นต้น โดยใช้ปรอทละลายเงินหรือทองให้เป็นของเหลว แล้วทาลงบนโลหะที่ต้องการเคลือบ จากนั้นไล่ปรอทออกโดยใช้ความร้อน, กาไหล่ ก็ว่า. ว. เรียกของเช่นพานเป็นต้นที่เคลือบเงินหรือทองด้วยกรรมวิธีเช่นนั้นว่า พานกะไหล่เงิน พานกะไหล่ทอง. (เทียบทมิฬ กะลายิ).
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 100)

ส่าน นั้นคือเปนชื่อแห่งผ้าห่มที่เขาทำมาแต่เมืองนอกอย่างหนึ่ง (เทียบคำภาษาเปอร์เซีย
(เจ.คัสแวลและเจ.เอช.แซนด์เลอร์, 2544: 316)

ส่าน ผ้าขนสัตว์โบราณ (เปอร์เซีย) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 431)

จากตัวอย่างคำว่า ส่าน ในพจนานุกรมของเจ.คัสแวลฯมิได้ระบุที่มาคำต่างประเทศ แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2542 ระบุว่าเป็นภาษาเปอร์เซีย ผู้วิจัยถือว่า ส่าน ที่ปรากฏในพจนานุกรมของเจ.คัสแวลฯเป็นคำที่เทียบเท่ากับคำจากภาษาเปอร์เซียด้วยเช่นเดียวกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้จากการรวบรวมข้อมูลรายการคำศัพท์จากพจนานุกรมจำนวน 4 ฉบับตั้งแต่หมวดอักษร ก ถึง ฮ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัย และ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามขั้นตอนดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งเป็นเกณฑ์การศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เกณฑ์การวิเคราะห์วิธีการยืมคำ เกณฑ์การวิเคราะห์การจำแนกหมวดหมู่ทางความหมาย และเกณฑ์การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางความหมาย ดังนี้

1. เกณฑ์การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับภาษา

ผู้วิจัยศึกษาตามแนวคิดของสนิท สมัครการ (2534) อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2540) และศรีศักร วัลลิโภดม (2544) ที่กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมมีปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 2 ประการคือ ปัจจัยภายใน เกิดจากการที่สถาบันพระมหากษัตริย์ และชนชั้นนำไทยส่วนใหญ่มีแนวคิดเปิดรับการเป็นสมัยใหม่ เทคโนโลยีและความเจริญทางเศรษฐกิจมาตั้งแต่ปลายสมัยรัชกาลที่ 3 และปัจจัยภายนอก ทั้งความสัมพันธ์กับกลุ่มชาวต่างประเทศ

ผู้วิจัยวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยแบ่งช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลงเป็น 3 ช่วงระยะเวลา คือ สังคมยุคเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง (พ.ศ.2369-2448) สังคมยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง (พ.ศ.2449-2475) และสังคมยุคปัจจุบัน (พ.ศ.2476-2551) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 สังคมยุคเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง

สังคมยุคเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง (พ.ศ.2369-2448) เริ่มจากเหตุการณ์ที่ประเทศไทยทำสนธิสัญญาเบอร์นีกับประเทศอังกฤษ สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่3) จนกระทั่งพ.ศ.2448 ปีแห่งการเลิกทาสในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5)

เหตุผลที่ผู้วิจัยถือว่าพ.ศ. 2369 เป็นยุคเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยนี้ เริ่มจากการเข้ามาของชาวตะวันตก โดยเฉพาะพ.ศ.2369 สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวประเทศไทยทำสัญญาเบอร์นีกับประเทศอังกฤษ ทำให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการค้าอย่างเห็นได้ชัด อีกทั้งการเข้ามามีอิทธิพลของประเทศตะวันตกกดดันให้ประเทศไทยต้องพัฒนาสู่ความทันสมัย สังคมไทยได้เปลี่ยนเป็นก้าวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เหตุการณ์ทางสังคมที่สำคัญอีกเหตุการณ์หนึ่งคือ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทดลองยกเลิกระบบไพร่และทาส เริ่มตั้งแต่พ.ศ. 2417 และเสร็จสิ้นเมื่อพ.ศ. 2448 ผลจากการเลิกทาสทำให้เกิดแรงงานอิสระ แรงงานมีสิทธิเคลื่อนย้ายและประกอบอาชีพต่างๆทั้งแรงงานคนไทย และแรงงานจากชาวต่างประเทศ มีการสร้างบ้านเรือนให้ทันสมัย การขุดคลอง ตัดถนน การส่งเจ้านายระดับสูงไปศึกษาต่อต่างประเทศ และส่งเสริมการศึกษาแก่ประชาชนระดับล่าง

พจนานุกรมที่เป็นตัวแทนของสังคมยุคเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง มี 2 ฉบับ คือ พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทย A Dictionary of the Siamese Language ของเจ.คัสแวลและเจ.เอช.แซนด์เลอร์ และ อักขราภิธานศรับท์ Dictionary of The Siamese Language ของแบรดเลย์แดนบีช

1.2 สังคมยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง

สังคมยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง (พ.ศ.2449-2475) เริ่มจากเหตุการณ์ช่วงที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูปสังคมไทย ทั้งด้านปฏิรูปการปกครอง มีระบบกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ มีการปฏิรูปการศึกษา การพัฒนาการคมนาคมขนส่ง การก่อสร้างฯ จนถึงช่วงเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย ในปีพ.ศ.2475

ผลจากการปฏิรูปสังคมไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 ทำให้สังคมไทยซึ่งมีลักษณะก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างเด่นชัดจากความเจริญก้าวหน้าของสาธารณูปโภค สาธารณูปการ กลุ่มคนที่สำเร็จการศึกษาจากประเทศตะวันตกกลับมาพัฒนาประเทศให้ทันสมัย รวมทั้งประชาชนทั่วไปทั้งชายและหญิงที่มีโอกาสได้เข้าศึกษาในระบบโรงเรียน

พจนานุกรมที่เป็นตัวแทนของสังคมยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง ได้แก่ ปทานุกรมของกรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2470

1.3 สังคมปัจจุบัน

สังคมปัจจุบัน (พ.ศ.2476 -2551) เริ่มจากเหตุการณ์ที่สังคมไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยเป็นต้นมา จนถึงปีที่เก็บข้อมูลในงานวิจัย คือ ปีพ.ศ. 2551 พจนานุกรมที่เป็นตัวแทนของสังคมปัจจุบันได้แก่ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. เกณฑ์การวิเคราะห์การจำแนกหมวดหมู่ทางความหมาย

ผู้วิจัยศึกษาตามแนวคิดของ Varasarin, Uraisri (1984) แปลโดยอรวรรณ บุญยฤทธิ์ จตุพรโคตรกนก และสมเกียรติ วัฒนาพงษากุล (2553) และวิเคราะห์ตามนิยามความหมายของวัฒนธรรมอ้างถึงจากกระทรวงวัฒนธรรม (2550) จึงจำแนกหมวดหมู่ทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย โดยศึกษาตามบทนิยามความหมายของคำศัพท์ และนำมาจัดหมวดหมู่ตามนิยามความหมายของวัฒนธรรมอ้างอิงจากแผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2550 – 2559 (2550: 4) ซึ่งแบ่งวัฒนธรรมเป็น 2 ประเภทหลัก คือ วัฒนธรรมที่สัมผัสได้ (tangible culture) ซึ่งมีลักษณะเป็นวัตถุที่จับต้องได้ และวัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ (intangible culture) ดังนี้

2.1 วัฒนธรรมที่สัมผัสได้ (tangible culture) หรือ วัฒนธรรมวัตถุ (Material culture) หมายถึง สิ่งประดิษฐ์หรือสิ่งสร้างที่มนุษย์คิดค้นขึ้น หรือเกิดจากธรรมชาติที่สามารถสัมผัส มองเห็นได้ วัฒนธรรมที่สัมผัสได้แบ่งเป็น 3 กลุ่มได้แก่

2.1.1 หมวดวัฒนธรรมทางวัตถุ ประกอบด้วย 5 หมวดได้แก่ หมวดอาหาร หมวดที่อยู่อาศัย หมวดเครื่องนุ่งห่ม หมวดยาและการรักษาพยาบาล หมวดสุดท้ายคือหมวดคำที่เกี่ยวข้องกับวัตถุสิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ

2.1.2 หมวดสิ่งมีชีวิต ประกอบด้วย 2 หมวดได้แก่ หมวดมนุษย์ ประกอบด้วยคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับร่างกายของมนุษย์ ระบบเครือญาติ อาชีพ พฤติกรรม และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ และหมวดคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์

2.1.3 หมวดธรรมชาติ ประกอบด้วย 3 หมวดได้แก่ หมวดคำเกี่ยวกับทรัพยากร ปรากฏการณ์ และพืช

2.2 วัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ (intangible culture) หรือ วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Nonmaterial culture) หมายถึง แบบแผนในการดำเนินชีวิต หรือประพฤติ ปฏิบัติที่เกิดจากความคิด ความเชื่อ ซึ่งปรากฏในรูปของการกระทำ เช่น การใช้ภาษา การยึดถือศีลธรรม จารีตต่างๆ วัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ประกอบด้วย 4 หมวดย่อยดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.2.1 หมวดสถาบันทางสังคม ประกอบด้วยระบบการศึกษา เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และเศรษฐกิจ

2.2.2 หมวดการควบคุมสังคม ประกอบด้วยศาสนา ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม

2.2.3 หมวดภาษา ประกอบด้วยภาษา และวรรณคดี

2.2.4 หมวดศิลปะและนันทนาการ ประกอบด้วยการแสดง กีฬา และการพนัน

3. เกณฑ์การวิเคราะห์วิธีการยืมคำต่างประเทศ

แนวคิดการวิเคราะห์วิธีการยืมคำต่างประเทศ ผู้วิจัยศึกษาตามแนวคิด วิไลวรรณ ขนิษฐา-นันท์ (2526) อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2547) และของวัลยา ช้างขวัญยืนและคณะ (2553) ผู้วิจัยประมวลจากเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น ได้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับวิธีการยืมคำต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทยดังต่อไปนี้

3.1 การยืมคำ (lexical borrowing) หมายถึง การที่ภาษาไทยรับคำจากภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้เป็นคำไทย โดยการถ่ายเสียงตามภาษาเดิม หรือมีการเปลี่ยนเสียงคำบางส่วนและถ่ายทอดตามระบบอักขรวิธีไทย เช่น เขนย (ทับศัพท์จากภาษาเขมรว่า เขฺนิย) เฮง (ทับศัพท์จากภาษาจีนว่า เฮง) บายสุหรี (ทับศัพท์จากภาษาชวาว่า บายสุหรี) กิโมโน (ทับศัพท์จากภาษาญี่ปุ่นว่า กิโมโน) อันด๊าก (ทับศัพท์จากภาษาตะเลงว่า อันด๊าก) ข้าวบาร์เลย์ (ทับศัพท์จากภาษาอังกฤษ barley)

3.2 การยืมเสียง (phonetic borrowing) หมายถึง การรับเสียงบางเสียงซึ่งไม่มีในภาษาไทยมาก่อน เช่น ดราฟต์ (ยืมเสียงจากคำว่า draft) แทรกเตอร์ (ยืมเสียงจากคำว่า tractor) บริดจ์ (ยืมเสียงจากคำว่า bridge)

3.3 การยืมความหมาย (semantic borrowing) หมายถึง การยืมความหมายของคำต่างประเทศ ซึ่งเดิมไม่มีใช้ในภาษาไทย มักใช้กับการที่มีมโนทัศน์ใหม่ในสังคม โดยเฉพาะมโนทัศน์ใหม่ที่มาจากต่างประเทศ คำประเภทนี้มักเป็นศัพท์ทางวิชาการสาขาต่างๆที่เราพยายามบัญญัติศัพท์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ไทยขึ้นมาใช้แทนที่การทับศัพท์ ลักษณะการยืมความหมายเป็นการสร้างคำใหม่หรือการบัญญัติศัพท์ใหม่ เช่น จริยศาสตร์ (ยืมความหมายจากคำว่า ethics) จักรวรรดินิยม (ยืมความหมายจากคำว่า imperialism) ดาราศาสตร์ (ยืมความหมายจากคำว่า astronomy)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีสร้างเครื่องมือในการวิจัยตามที่ได้รวบรวมตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย และการทบทวนเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีการประมวลความรู้ ด้วยวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยทำแบบฟอร์มในการเก็บข้อมูลคำศัพท์ด้วยโปรแกรม Microsoft Excel เพื่อเก็บรวมรวมคำศัพท์ โดยเก็บเรียงตามหมวดอักษร ก – ฮ ทุกหมวดอักษร

นอกจากนี้ผู้วิจัยใช้โปรแกรม Microsoft Access ช่วยประมวลผลข้อมูล “เนื่องจาก Microsoft Access ในการเก็บและประมวลผลข้อมูลรายการคำศัพท์ จุดเด่นของโปรแกรมนี้ คือ เป็นโปรแกรมจัดการฐานข้อมูล (Database Management System : DMBS) ที่มีประสิทธิภาพสูง ใช้งานง่าย มีเครื่องมืออำนวยความสะดวก ช่วยการจัดเก็บ ค้นหา เรียกใช้ข้อมูล การแลกเปลี่ยนฐานข้อมูลได้อย่างรวดเร็วไม่ซ้ำซ้อน” (นันทนี แขวงโสภา, 2553: คำนำ)

การเสนอผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการสร้างคำในภาษาไทย ผู้วิจัยใช้วิธีการเสนอผลการวิจัย 2 รูปแบบ คือ ตารางสรุปข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบกับการพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ตารางสรุปข้อมูลเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลคำศัพท์ด้วยโปรแกรม Microsoft Excel ทำเป็นตารางคำศัพท์เก็บรวบรวมข้อมูลรายการคำศัพท์ทั้งหมด ดังตัวอย่างภาพที่ 5

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

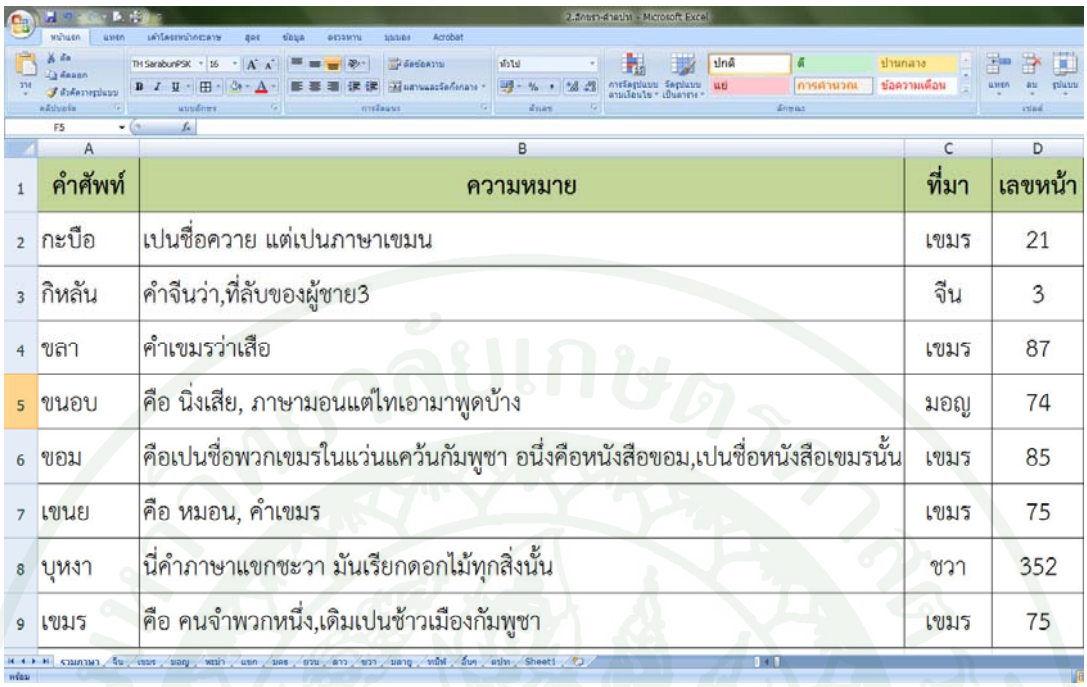

	A	B	C	D
1	คำศัพท์	ความหมาย	ที่มา	เลขหน้า
2	กะบือ	เปนชื่อควาย แต่เปนภาษาเขมน	เขมร	21
3	กิหลัน	คำจีนว่า,ที่ลับของผู้ชาย3	จีน	3
4	ขลา	คำเขมรว่าเสือ	เขมร	87
5	ขนอบ	คือ นิ่งเสีย, ภาษามอนแต่ไทเอามาพูดบ้าง	มอญ	74
6	ขอม	คือเปนชื่อพวกเขมรในแว่นแคว้นกัมพูชา อนึ่งคือหนังสือขอม,เปนชื่อหนังสือเขมรนั้น	เขมร	85
7	เขนย	คือ หมอน, คำเขมร	เขมร	75
8	บุหงา	นี่คำภาษาแขกชะวา มันเรียกดอกไม้ทุกสิ่งนั้น	ชวา	352
9	เขมร	คือ คนจำพวกหนึ่ง,เดิมเปนข้าวเมืองกัมพูชา	เขมร	75

ภาพที่ 5 ตัวอย่างการบันทึกข้อมูลคำศัพท์ในอักขราภิธานศรับท์

จากภาพที่ 5 ผู้วิจัยใช้โปรแกรม Microsoft Excel รวบรวมข้อมูลคำต่างประเทศที่พบในอักขราภิธานศรับท์ของแบรดเลย์ แดนบีช ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตข้อมูลในขั้นต้นเพื่อวิเคราะห์คำต่างประเทศในอักขราภิธานศรับท์ ประกอบด้วยข้อมูลคำศัพท์ ความหมาย และการวิเคราะห์ที่มาของคำศัพท์โดยสังเกตจากบทนิยามความหมาย พร้อมทั้งระบุเลขหน้าที่พบคำศัพท์

การพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับการใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย เพื่อจำแนกหมวดหมู่ทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย และเพื่อวิเคราะห์วิธีการยืมคำและการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 4

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย

การวิจัยเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย” ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยข้อที่ 1 และ 2 คือ เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการใช้คำต่างประเทศ และเพื่อจำแนกหมวดหมู่ทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงแบ่งวิธีการศึกษาครั้งนี้เป็น 2 ประเด็นตามวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับภาษา และการจัดหมวดหมู่ทางความหมาย

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับภาษา

ผู้วิจัยศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยวิเคราะห์สังคม 3 ยุค คือ สังคมยุคเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง(พ.ศ.2369 – 2448) สังคมยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง (พ.ศ.2449 – 2475) และสังคมยุคปัจจุบัน (พ.ศ.2476 -2551) เปรียบเทียบกับช่วงระยะเวลาจัดทำและช่วงเวลาที่ตีพิมพ์พจนานุกรม 4 ฉบับ

ทั้งนี้ในการนำเสนอตัวอย่างคำต่างประเทศแต่ละภาษานั้น กรณีที่มีคำศัพท์ไม่ถึง 10 คำ ผู้วิจัยจะนำเสนอทุกคำ หากมีคำศัพท์มากกว่า 10 คำขึ้นไปผู้วิจัยจะใช้วิธีการเลือกสุ่มคำศัพท์โดยยกตัวอย่างหมวดอักษรละ 1 คำ พร้อมทั้งเสนอบทนิยามความหมาย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับภาษา สรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1. สังคมยุคเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง

สังคมยุคเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2369 – 2448 เริ่มจากเหตุการณ์สมัยพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 3) ประเทศไทยทำสนธิสัญญาเบอร์นีกับประเทศอังกฤษ นักสังคมศาสตร์หลายท่าน เช่น อคิน รพีพัฒน์ (2527) สนิท สมัครการ (2534) และศรีศักร วัลลิโภดม (2544) ถือว่าเป็นยุคแห่งการเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงโดยก้าวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม เนื่องจากชาวตะวันตกเข้ามากดดันให้ประเทศไทยต้องพัฒนาสู่ความทันสมัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พจนานุกรมที่เป็นตัวแทนของเอกสารของสังคมยุคเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงมี 2 ฉบับ ได้แก่ พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทย A Dictionary of the Siamese Language ของเจ.คัสแวลและเจ.เอช.แซนด์เลอร์ ตีพิมพ์เมื่อปีพุทธศักราช 2388 และ อักขราภิธานศรับท์ ของแบรดเลย์ แดนบีช ตีพิมพ์เมื่อปีพุทธศักราช 2416 สามารถวิเคราะห์การปรากฏคำต่างประเทศในพจนานุกรมทั้งสองฉบับได้ดังนี้

1.1 พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทย A Dictionary of the Siamese Language

พจนานุกรม A Dictionary of the Siamese Language ของ เจ.คัสแวล และ เจ.เอช.แซนด์เลอร์ จัดพิมพ์ครั้งเมื่อปีพ.ศ. 2388 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2367 – พ.ศ.2394)

ผู้วิจัยพบว่า พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทยของเจ.คัสแวล และเจ.เอช.แซนด์เลอร์ มีคำต่างประเทศ 3 ภาษา ประกอบด้วยคำจาก ภาษาจีน 11 คำ คำเทียบเท่ากับคำที่มาจากภาษาโปรตุเกส 1 คำ และคำเทียบเท่ากับคำที่มาจากภาษาเปอร์เซีย 1 คำ รวม 13 คำ รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คำต่างประเทศในพจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทยของเจ.คัสแวลและเจ.เอช.แซนด์เลอร์

คำต่างประเทศ	คำศัพท์
ภาษาจีน	**ก๋ง** นั้นคือคำจีน เรียกว่าปู่ ว่าตา (น. 96) **เก๋ง** นั้นคือสิ่งที่เขาทำด้วยไม้อิดปูนก่อขึ้นเปนรูปติดนั้น เรียกว่าเก๋ง อีกประการหนึ่งเหมือนสิ่งที่เขาทำด้วยจริงทำเปนหลังคาแลผ้าปิดที่วางในกลางเรือนั้นเรียกว่าเก๋งเรือ (น. 100) **เก๋งพั้ง** นั้นคือเก๋งเรือสำปั้น (น. 100) **จิ้ว** นั้นคือเปนชื่อแห่งต้นไม้อย่างหนึ่ง อนึ่งคือเปนเครื่องเล่นของจีนอย่างหนึ่ง (น. 221) **จิว** นั้นคือเล่าเปนภาษาจีน (น. 271) **เจ๊ก** นั้นคือเปนคนพวกหนึ่งมาแต่เมืองจีน (น. 242) **เตง** นั้นเปนชื่อแห่งของสิ่งหนึ่งที่ทำมาแต่เมืองจีนสำหรับชั่งสิ่งต่างๆเรียกว่าเตง (น. 395)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 1 (ต่อ)

คำต่างประเทศ	คำศัพท์
	ปี้ นั้นคือสิ่งที่ทำด้วยแก้วก็ดีด้วยทองเหลืองก็ดีทองแดงก็ดีทำไช้ต่างเงินเฟื้องเงินสลึงแห่งพวกนักเลงนั้นเรียกว่าปี้ อนึ่งขี้ครั่งที่ทำกลมๆแล้วตีตราสำหรับผูกมือเจกนั้นก็เรียกว่าปี้ (น. 484) **พวด** นั้นคือบาดหนึ่ง เปนภาสาจีน (น. 524) **เสน** นั้นคือเปนชื่อแห่งของอย่างหนึ่งที่มาแต่จีนมีศีแดงๆนั้น (น.318) **ฮ้อ** นั้นความว่าดี เปนภาษาจีน (น.733)
คำเทียบเท่ากับภาษาโปรตุเกส	**ปัง** นั้นคือเปนชื่อแห่งขนมอย่างหนึ่ง (น. 511)
คำเทียบเท่ากับภาษาเปอร์เซีย	**ส่าน** นั้นคือเปนชื่อแห่งผ้าห่มที่เขาทำมาแต่เมืองนอกอย่างหนึ่ง (น.316)

ผลการศึกษาคำต่างประเทศในพจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทยของเจ.คัสแวล และเจ.เอช. แซนด์เลอร์ ปรากฏว่าพบคำต่างประเทศ 3 ภาษาเท่านั้นคือ ภาษาจีน คำเทียบเท่ากับคำที่มาจากภาษาโปรตุเกส และคำเทียบเท่ากับคำที่มาจากภาษาเปอร์เซีย แม้ว่าเหตุการณ์ทางสังคมในยุคเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงช่วงสมัยรัชกาลที่ 3 ในปีพ.ศ. 2369 เป็นปีที่ประเทศไทยทำสนธิสัญญาเบอร์นีกับประเทศอังกฤษ แต่กลับไม่พบคำภาษาอังกฤษปรากฏในพจนานุกรมฉบับนี้

1. คำภาษาจีนปรากฏมากเป็นอันดับหนึ่ง ข้อสังเกตที่น่าสนใจจากการปรากฏคำศัพท์ภาษาจีน แสดงให้เห็นอิทธิพลความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างคนจีนกับคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ปรากฏหลักฐานว่าวัฒนธรรมจีนมีอิทธิพลต่อสังคมในสมัยนี้ค่อนข้างมาก สังเกตได้จากกระแสวัฒนธรรมจีนในหลายๆด้าน เช่น การอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนชาวจีน ซึ่งมีอัตลักษณ์ในการดำรงชีวิตตั้งแต่วัฒนธรรมการรับประทานอาหาร การแต่งกาย อาหารการกิน สิ่งปลูกสร้างต่างๆด้วยสถาปัตยกรรมจีน ผลจากคำภาษาจีนที่พบ 11 คำ สะท้อนวิถีชีวิตแบบคนจีนในสังคมไทย พบคำที่สะท้อนอัตลักษณ์คนจีน เช่นคำเรียกญาติว่า ก๋ง เจ๊ก หรือคำตอบรับแบบจีนว่า ฮ่อ คำศัพท์ที่เรียกวัตถุสิ่งของจากประเทศจีน เช่น (เรือ)เก๋งพั้ง คำเรียกสิ่งของที่มาจากประเทศจีน เช่นคำว่า เตง และ เสน เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. คำที่เทียบเท่ากับคำที่มาจากภาษาโปรตุเกส แม้ว่าในพจนานุกรมของเจ.คัสแวลและเจ.เอช.แซนด์เลอร์จะมิได้ระบุว่าคำว่า “ปัง” มาจากภาษาโปรตุเกสโดยตรง แต่ก็สามารถเทียบเคียงกับพจนานุกรมฉบับต่อๆมาได้ว่าคำว่าปังมาจากภาษาโปรตุเกส อย่างไรก็ตามก็สามารถอนุมานได้ว่า (ขนม)ปังเป็นอาหารที่ไทยรับมาจากวัฒนธรรมของชาวตะวันตก โดยอาจเป็นชาวโปรตุเกสที่เข้ามาในประเทศไทย พร้อมนำวัฒนธรรมด้านอาหาร การรับประทานขนมปังเป็นอาหารหลักแทนการรับประทานข้าวอย่างคนเอเชีย

3. คำที่เทียบเท่ากับคำที่มาจากภาษาเปอร์เซีย ที่พบจากพจนานุกรมของเจ.คัสแวลและเจ.เอช.แซนด์เลอร์ คือ คำว่า (ผ้า)ส่าน สะท้อนวัฒนธรรมการแต่งกายแบบชาวเปอร์เซียที่มีวัฒนธรรมการแต่งกายแตกต่างจากคนไทย หลักฐานที่แสดงถึงบทบาทของชาวเปอร์เซียและการรับวัฒนธรรมเปอร์เซียเริ่มปรากฏอย่างเด่นชัดในสมัยอยุธยาโดยเฉพาะอย่างยิ่งรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ.21999-2231) ซึ่งเอกสารทางประวัติศาสตร์ต่างก็บันทึกไปในทางที่สอดคล้องกันว่า พระองค์ทรงมีสัมพันธภาพที่แน่นแฟ้นกับชาวเปอร์เซียซึ่งพำนักอยู่ในกรุงศรีอยุธยาและทรงคุ้นเคยกับขนบธรรมเนียมการดำเนินชีวิตของชาวอิหร่านมาตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ (ประภัสสร โพธิ์ศรีทอง, 2003: 464)

1.2 อักขราภิธานศรับท์

อักขราภิธานศรับท์ ของแบรดเลย์ แดนบีช ตีพิมพ์ครั้งแรกปีพ.ศ. 2416 รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ผู้วิจัยพบว่าอักขราภิธานศรับท์ มีคำต่างประเทศ 13 ภาษา รวมทั้งสิ้น 85 คำ เรียงตามลำดับจำนวนคำที่พบมากที่สุดจนถึงคำที่พบน้อยที่สุด ดังตารางที่

ตารางที่ 2 คำต่างประเทศในอักขราภิธานศรับท์ ของแบรดเลย์ แดนบีช

คำต่างประเทศ	ตัวอย่างคำศัพท์
ภาษาจีน	**เจ๊ก** เปนชื่อคนที่ไว้ผมเปนหางเปีย,ใส่เสื้อ,ใส่กเกง,มาแต่เมืองจีน (น. 141) **งิ้วเจ๊ก** เปนชื่อลคอนเจ็กนั้น,มันแต่งตัวใส่เสื้องาม,แล้วเล่นเรื่องต่างๆ (น. 133) **เซี้ยม** เปนชื่อฝาเซี้ยมลายทอง,ที่เขาทำมาแต่เมืองจีนนั้น,เหมือนอย่างฝาลูกเกล็ดเมืองไทเปนต้น (น.199) (น้ำมัน)**ตั้งอิ๋ว** คือน้ำมันศีเหลืองที่มาแต่เมืองจีนนั้น (น.325)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 2 (ต่อ)

คำต่างประเทศ	ตัวอย่างคำศัพท์
ภาษาจีน(ต่อ)	**ยี่สั้ว** คือ เส้นแป้งสุกเหมือนเส้นขนมจีน,เจ๊กมันทำขายชุม (น. 534) **ยี่ห้อ** คือ ชะนิดดี,คืออย่างดี,คือเช่นดี,ยี่ฮ่อเปนภาษาจีน,ภาษาไทว่าชะนิดดี,แลเช่นดี,แลอย่างดี (น.534) (เล่น)**หวย** คือเล่นทายอักษรเขียนชื่อคนเจ๊ก,ฝ่ายไทเขียนชื่ออักษรมีตัวกอเปนต้น,เอาตัวเดียวถ้าใครแทงถูกได้เงินสามสิบส่วนนั้น (น.644) **หุ้น** คือ คำภาษาจีนเปนภาษาไทว่าส่วน คนจีนเข้าส่วนเงินกันเล่นโปว่าปี่หุ้น (น. 766) **หลิน** เปนชื่อแพรจีนบางเนื้อน้อยอย่างหนึ่งหนา,อย่างหนึ่งบาง (น. 643) **ฮอ** เปนคำภาษาจีน,เจ๊กพูดว่าฮอๆ เปนภาษาไทยนั้นว่าดี
ภาษาเขมร	**กระบือ** เปนชื่อควาย แต่เปนภาษาเขมน (น. 21) **ขลา** คำเขมรว่าเสือ (น. 87) **ดำกล** ว่า งาม, เปนภาษาเขมร (น. 207) **ปรัก** เปนภาษาเขมนเรียกเงินว่าปรัก, พวกเขมนเมืองกำพูชานั้น,เงินว่าปรัก (น. 416) (พระ)**ขนง** คือ พระคิ้ว,เรียกว่าขนงนี้เปนคำเขมร,เพราะจะเรียกเปนคำสูง (น. 473) (พระ)**เขนย** คือพระหมอน,พระนั้นเปนคำสูง,แต่เขนยนั้นเปนคำเขมร,ไทว่าหมอน (น. 473) **โม** เปนคำเขมนว่า มา,เหมือนคนไทยเรียกสุนักข์ให้มันมาว่าโมๆนั้น (น. 504) **สวา**(วานร) คือ ลิงอยู่ในไพรพงนั้น สวาเปนคำเขมร วานรเป็นคำมคธ ทั้งสองบทแปลว่าลิง (น. 707) **สะลา** ภาษาเขมรว่าหมากพลู (น. 706)
ภาษาแขก	**ตะรังตะนู** เปนชื่อเมืองแขกมะลาอยู่ใกล้กับเมืองตะนีนั้น (น. 238) **ตะหนะ** เปนชื่อเมืองแขกพรรค์หนึ่ง จึงเรียกเขาว่าแขกตานี (น. 236) **บุหลัน** นี่คำภาษาแขกมันเรียกดวงพระจันท์นั้น (น. 352) **ยะหรัน** เปนชื่อคนแขกมีในเรื่องอิเหนาคนหนึ่ง (น. 537)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 2 (ต่อ)

คำต่างประเทศ	ตัวอย่างคำศัพท์
ภาษาแขก(ต่อ)	**ยะหริ่ง** เปนชื่อเมืองแขกเมืองหนึ่งอยู่ทิศใต้นั้น (น. 537) **ระเด่นมนตรี** คือ เปนชื่อแขกในเรื่องอิเหนานั้น (น. 574)
ภาษาพม่า	**มะริด** เปนชื่อเมืองขึ้นแก่เมืองพะม่าเมืองหนึ่งอยู่ทิศใต้ (น. 507) **ม่า** เปนชื่อพะม่า,พวกพะม่านี้อยู่เมืองอังวะเปนต้น (น.498) (เมือง)**ตะน้าว** เปนเมืองพวกภาษาตะน้าว,อยู่ฝ่ายทิศตะวันตกเฉียงใต้, เปนเมืองขึ้นกับพะม่า (น. 515) (เมือง)**ทะวาย** เปนเมืองคนภาษาหนึ่ง,อยู่ฝ่ายทิศตะวันตก,ใกล้เมืองมฤทธิ์ ขึ้นกับพม่านั้น (น.515) (เมือง)**อังวะ** เมืองพะม่าเปนเมืองหลวง,พวกพะม่าอยู่โดยมาก(น. 517) **ย่างกุ้ง** เปนชื่อเมืองขึ้นกับเมืองอังวะพะม่านั้น,คือเมืองย่างกุ้งที่ใกล่กันกับเมืองอมรแมนนั้น (น. 541)
ภาษาตะเลง	**ขนอบ** คือ นิ่งเสีย, ภาษามอนแต่ไทเอามาพูดบ้าง (น. 74) **เม็ง** ว่ามอญ , แต่เม็งเปนคำสร้อย (น. 525) **มอญ** มอญที่สกด ญ ใหญ่เช่นนี้เล็งเอาคนภาษามอญ คือแผลงจากคำว่ารามัญ นั้น (น. 525) **รามัญ** เปนคนภาษาหนึ่ง,คือมอญ คนจำพวกนี้เกิดในรามัญประเทศนั้น **เหมาะตะหมะ** เปนชื่อเมืองมอญเมืองหนึ่ง,อยู่ทิศตะวันตกเมืองไท,อยู่ในแดนเมืองพะม่า (น. 530) **เหมาะลำเลิง** เปนชื่อเมืองมอญเช่นว่าแล้ว, แต่อยู่ฝ่ายเหนือเมืองเหมาะตะมะนั้น (น.531)
ภาษาญวน	**ยวน** เปนชื่อคนภาษาหนึ่งอยู่ประเทศทิศตวันออก,ทำเกศไว้ผมเกล้ามวยไว้ท้าย ทอยพูดคล้ายกับจีน (น. 552) **ยวญแกว** เปนคนยวญภาษาหนึ่ง,แม่เปนยวญ,พ่อเปนลาว,เขาเรียกอย่างนั้น (น. 552) **ยวญตังเกี๋ย** คือ คนยวญทั้งพ่อทั้งแม่,แล้วอยู่ที่เมืองตังเกี๋ยเปนต้น (น. 552)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 2 (ต่อ)

คำต่างประเทศ	ตัวอย่างคำศัพท์
ภาษาญวน(ต่อ)	**เว้** เปนชื่อเมืองยวญเมืองหนึ่ง,เรียกว่าเมืองเว้นั้น (น. 667)
ภาษาทมิฬ	**กะไหล่** เครื่องภาชนะที่ทำด้วยทองเหลือทองแดง,แล้วแช่เงินบ้าง ทองบ้าง,ให้ติดอยู่ภายนอกดูเหมือนเงินแลทองนั้นว่าของกะไหล่ (น.26) **จะระนำ** เปนชื่อซุ้มประตูมียอดอย่างหนึ่งเปนชั้นๆ, ท่านมักทำไว้ที่ประตูโบฎเปนชั้นๆ,ท่านมักทำไว้ที่ประตูโบฎเปนต้น (น.140) **สกา** คือ ลูกสกา, เขาเอางาช้างกลึงกลมๆเท่าลูกสะบ้าเล็กๆที่เด็กเล่นนั้น (น. 697) **สาเก** เปนชื่อต้นไม้อย่างหนึ่ง,เปนไม้อย่างกลางใบมันเปนแฉกๆมีผลกินได้,เขาปลูกในบ้านที่ป่าไม่มีนั้น (น.684)
ภาษาเปอร์เซีย	**ส่าน** เปนชื่อผ้าอย่างหนึ่งเขาธอด้วยขนสัตวมีราคาแพง เขาเอามาแต่เมืองเทษ (น. 727) **ส่านสุหรัศ** คือผ้าส่านมาแต่เมืองสุรัศ,เขาธอด้วยขนสัตวเปนส่านราคาเยานั้น (น. 727)
ภาษาอังกฤษ	(เหล้า)**บรั่นดี** คือเหล้าฝรั่งจุดไฟลุก (น. 616) **แหม่ม** เปนคำเขาเรียกว่าแม็ดด้ำ,หญิงอังกฤษว่าแหม่ม,เปนคนเลวเรียกง่ายๆ (น. 527)
ภาษาชวา	**บุหงา** นี่คำภาษาแขกชะวา มันเรียกดอกไม้ทุกสิ่งนั้น (น. 352)
ภาษามลายู	**วิลันดา** เปนชื่อคนต่างประเทศจำพวกหนึ่ง (น. 666)
ภาษาฮินดี	**มัศหรู่** เปนชื่อผ้าไหมมาแต่เมืองเทศอย่างหนึ่ง (น. 518)
ภาษาฝรั่งเศส	**กงสุล** เปนชื่อตำแหน่งขุนนาง ว่า ฝ่ายชาวนอกประเทษ (น. 29)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการศึกษาคำต่างประเทศในอักขราภิธานศรับท์ของแบรดเลย์ แดนบีช ปรากฏว่าพบคำต่างประเทศ 13 ภาษา สรุปได้ดังแผนภูมิภาพที่ 6

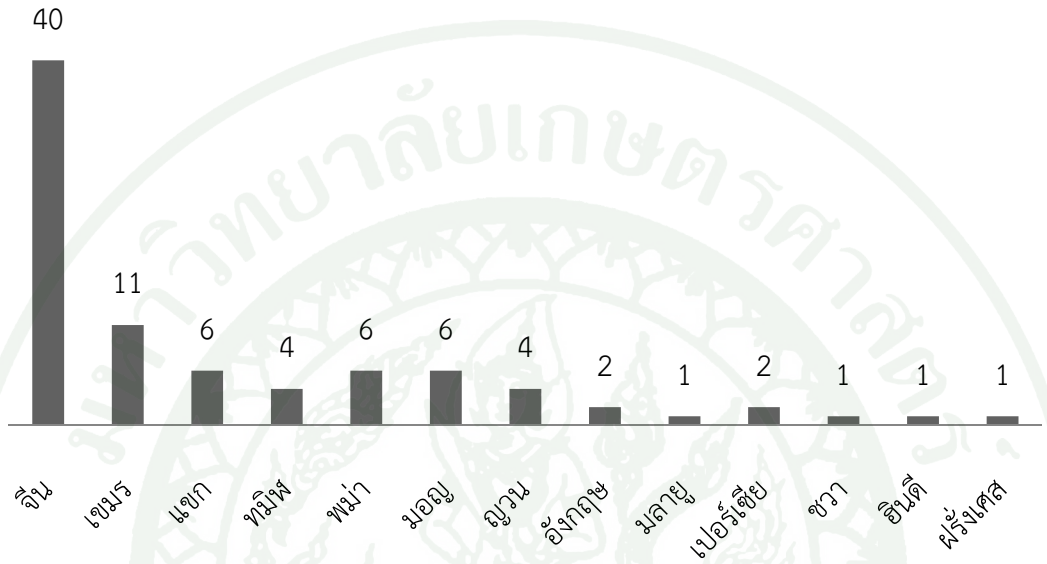

ภาพที่ 6 แสดงจำนวนคำต่างประเทศในอักขราภิธานศรับท์

จากแผนภูมิภาพที่ 6 จะเห็นได้ว่าคำต่างประเทศในอักขราภิธานศรับท์มีทั้งภาษาตะวันตกและภาษาตะวันออก โดยภาษาที่ปรากฏคำศัพท์มากที่สุดเรียบตามลำดับคือ ภาษาจีน ภาษาเขมร ภาษาแขก ภาษาพม่าและภาษาตะเลง(ภาษามอญ) เมื่อเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ทางสังคมในช่วง พ.ศ. 2369 – 2488 จะเห็นได้ว่าเป็นช่วงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่ชาวตะวันตกที่เข้ามาทำสนธิสัญญาเบอร์นีกับประเทศไทย และถือเป็นปัจจัยทางสังคมที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยต้องพัฒนาประเทศเข้าสู่ความเป็นสมัยใหม่

ในขณะที่สังคมไทยเปิดประเทศรับชาวตะวันตก ประเทศไทยยังคงได้รับวัฒนธรรมจากเพื่อนบ้านในเอเชียด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับถ่ายทอดวัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่ในเอเชียคือวัฒนธรรมจีน และวัฒนธรรมอินเดีย ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากจำนวนคำภาษาจีน และคำภาษาเขมร ที่ปรากฏมากที่สุดเป็นอันดับที่หนึ่งและอันดับที่สองของคำต่างประเทศที่ปรากฏในอักขราภิธานศรับท์ ดังนี้

1. คำภาษาจีนในอักขราภิธานศรับท์ ส่วนใหญ่เป็นคำศัพท์ที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างคนจีนกับคนไทยในหลายๆด้าน โดยเฉพาะการถ่ายทอดวัฒนธรรมด้านความบันเทิงให้แก่คน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ไทย เช่น วัฒนธรรมการผ่อนคลายด้วย “การพนัน” พบคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องหลายคำ เช่น เล่นโป เหม็ง (วิธีการแทงโป) อ๋อ (ชื่อวิธีแทงโปและโปปั่น) เล่นหวย หวย หวยจีน ฮวยกัว(ชื่อตัวหวย) และวัฒนธรรมการดื่มเหล้า พบคำศัพท์ว่า เหล้าเจ๊ก เป็นต้น

2. คำภาษาเขมรในอักขราภิธานศรับท์ หลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นว่า คนไทยกับเขมรมีความสัมพันธ์กันมานานตั้งแต่ก่อนอาณาจักรสุโขทัย ต่างก็แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันในด้านต่างๆ เช่น ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณีและโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษา ครั้นถึงสมัยอยุธยาไทยได้รับอิทธิพลของขอมมากกว่าสุโขทัยโดยเฉพาะการปกครองแบบเทวราชา ภาษาเขมรจึงปะปนอยู่ในภาษาไทยทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน (ประยูร ทรงศิลป์, 2526: 127)

ข้อมูลข้างต้นสอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยพบว่าคำภาษาเขมรในอักขราภิธานศรับท์แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมที่ไทยรับมาจากขอมหรือประเทศกัมพูชาในปัจจุบัน โดยเฉพาะคำศัพท์ที่ไทยรับมาใช้เป็นคำสุภาพแทนคำไทยที่มีอยู่แล้ว เช่น ไทยรับคำว่า ขลา และกระบือ แทนคำว่า เสือ และ ควายในภาษาไทย หรือการรับคำภาษาเขมรมาใช้เป็นคำราชาศัพท์ เช่น พระขนง พระเขนย นอกจากนี้ยังมีคำที่ใช้เป็นภาษาพูดโดยทั่วไป เช่น โม (แปลว่า มา) สวาวานร (แปลว่าลิง) เป็นต้น

3. ภาษาแขกในอักขราภิธานศรับท์ ผู้วิจัยพบข้อสังเกตที่น่าสนใจกับภาษาแขก ที่ปรากฏมากเป็นอันดับที่สามของคำต่างประเทศในอักขราภิธานศรับท์ กล่าวคือ มีเพียงอักขราภิธานศรับท์เล่มเดียวเท่านั้นที่กำหนดคำภาษาแขก เป็นคำต่างประเทศ และคำภาษาแขกที่พบส่วนใหญ่เป็นคำแสดงความหลากหลายทางชาติพันธุ์ของแขกในสังคมไทย เช่น แขกตะรังตะนู (แขกเมืองมลายู)
แขกตะหนะ (แขกเมืองตานี) แขกยะหริ่ง (แขกเมืองยะหริ่ง) เป็นต้น

ข้อมูลข้างต้นสอดคล้องกับเหตุการณ์ทางสังคมที่ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ (2555) ได้กล่าวถึงประวัติของพวกแขกในสังคมไทยว่า มีหลักฐานว่าพวกแขกได้เดินทางมาจากดินแดนอาระเบียและเปอร์เซีย ทั้งนี้ชาวมุสลิมจะมีบทบาททั้งทางด้านเศรษฐกิจการค้าและด้านการปกครอง ชาวมุสลิมมี 2 นิกาย คือ นิกายชีอะห์ ส่วนใหญ่เป็นชาวอิหร่านและเชื้อสาย ส่วนนิกายสุหนี่ จะเป็นเชื้อสายจากอาหรับ อินโดนีเซีย มลายูและปัตตานี นอกจากนี้ยังมี มัวร์ หรือ แขกมัวร์ เป็นคำที่ใช้เรียกชาวมุสลิมโดยรวมที่มาจากเปอร์เซีย อาหรับ อาณาจักรออตโตมานและอินเดีย พวกมัวร์ฟั่นเชือกขายแก่พวกเรือกำปั่นและสำเภา ทั้งฟั่นชุดจุดบุหรี่ด้วยเปลือกมะพร้าวขาย ส่วนที่ตลาดชีกุน มีพวกแขกนั่งร้านขายกำไลมือกำไลเท้า ปิ่นปักผม แหวนและเครื่องประดับทองเหลือง มัวร์เป็นพ่อค้าที่นำ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สินค้าจากโลกมุสลิมมายังอยุธยา เช่น น้ำกุหลาบ พรมเปอร์เซีย อัญมณี ม้าอาหรับ ส่วนสินค้าออกจากอยุธยา เช่น พริกไทย กำยาน การบูร

อนึ่ง คำต่างประเทศที่ปรากฏในอักขราภิธานศรับท์ลำดับน้อยที่สุด ได้แก่ คำภาษาชวา ภาษามลายู ภาษาฮินดีและภาษาฝรั่งเศส พบเพียงภาษาละ 1 คำ อาจเป็นไปได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับทางมลายู-ชวา-ปัตตานี ที่มีมาตั้งแต่ “สมัยอยุธยามีการนำทาสจากมะละกาเข้ามาขาย นอกจากนี้มีการกวาดต้อนชาวมลายูและปัตตานีเข้ามาอยุธยาเมื่อทำสงครามปราบหัวเมืองมลายู” ลักษณะความสัมพันธ์มีเพียงการสงครามเท่านั้น คำศัพท์ที่พบจึงเป็นศัพท์เรียกชื่อชนชาติ เช่น วิลันดา คำเรียกวัตถุสิ่งของ เช่น บุหงา (ผ้า)มัสหรู่ เป็นต้น

2. สังคมยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง

สังคมยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2449 – 2475 เริ่มจากเหตุการณ์สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในช่วงที่ทรงปฏิรูปสังคมไทย จนถึงปีที่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย ในปีพ.ศ. 2475

พจนานุกรมที่ถือว่าเป็นตัวแทนของสังคมยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมคือ ปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2470 ซึ่งถือว่าปทานุกรม กรมตำรา พ.ศ.2470 เป็นพจนานุกรมของรัฐฉบับสำคัญก่อนที่จะมีการแต่งตั้งราชบัณฑิตยสถานให้เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการจัดทำพจนานุกรมโดยตรงแทนกรมตำรา กระทรวงธรรมการ

ผู้วิจัยพบว่าปทานุกรม กรมตำรา พ.ศ.2470 มีคำต่างประเทศ 12 ภาษา รวมทั้งสิ้น 541 คำ เรียงตามลำดับจำนวนคำที่พบมากที่สุดจนถึงคำที่พบน้อยที่สุด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คำต่างประเทศในปทานุกรม กรมตำรา พ.ศ. 2470 ของกระทรวงธรรมการ

คำต่างประเทศ	ตัวอย่างคำศัพท์
1. ภาษาเขมร	**กระลิง** ข. ก. จับ,ถือ (น. 17)
	กุโงก ข. น. นกยูง (น. 75)
	ขบุกเพลียง ข. ก. รับขวัญ (น. 98)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 3 (ต่อ)

คำต่างประเทศ	ตัวอย่างคำศัพท์
ภาษาเขมร(ต่อ)	**โขมดขมัง** ข. น. ชากศพ (น. 116)
	กระลิง ข. ก. จับ,ถือ (น.17)
	ขบุกเพลียง ข. ก. รับขวัญ (น.98)
	คำโอง ข. น. คนอวดอ้าง,คนโอ่โถง (น.141)
	จำลอง๑ ข. น. อาน,สัปคับ (น.182)
	ฉม ข. น. กลิ่นหอม,เครื่องหมอ (น.196)
	ฌูก ข. น. บัว (น.240)
	โดมไพร ข. น. แนวป่า (น. 266)
	ถมอ ข. น. หิน (น. 300)
	เถกิง ข. ว.สูงศักดิ์ รุ่งเรือง กึกก้อง (น. 319)
	ทึก๒ ข. น. น้ำ (น.330)
	ประอรประเอียง ข. ว. งามกรีดกราย (น. 436)
	เมิล ข. ก. ดู (น. 563)
	ผลา ข. น. ง้าว (น.471)
	ละมา ข. น. กาล,คราว,เวลา (น.637)
	วิลาต ข. น. อังกฤษ เช่น เหล็กวิลาต (น.683)
	สมอ ข. น. หิน เลือนมาจากถมอ (น.730)
2. ภาษาชวา	**กะจิริด** (ช.เกะจิล)ว. เล็ก (น. 38)
	กิดาหยัน ช. น. มหาดเล็ก (น.79)
	ดะหมัง ช. น. เสนา (น.251)
	นนตรา ช. น. ต้นกระถิน (น.361)
	บิกูปะระมาหนา ช. น. ภิกษุกับพราหมณ์ (น.409)
	ปะหมันอาหยี ช. น. น้า (น.447)
	ยังหยัง ช. ว. รูปงาม (น.588)
	วารวาริ ช. น. ดอกชบา (น.672)
	เสมา ช. น. หญ้า (น. 785)
	หวันยิหวา ช. น. ชีวิต, ดวงวิญญาณ. (น. 804)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 3 (ต่อ)

คำต่างประเทศ	ตัวอย่างคำศัพท์
3. ภาษาจีน	**กงเต๊ก** จ. น. การทำบุญให้ผู้ตายตามพิธีของนักบวชจีนและญวน (น.2) **กว้าน ๑** (จ.ก๊วน) น. ตึก ,โรง,เรือน, ที่อยู่ (น. 32) **แขก๒** (จ. แข้กะ) น. คนแปลกหน้า (น. 115) **เฉาก๊วย** จ. น.ชื่อนมชนิดหนึ่งมีสีดำ (น. 201) **ชวย** จ. ก. ลมพัด เราใช้เหมือนโชย (น.215) **เต๊ง** จ. น. พื้นชั้นบน (น. 294) **เตี้ยหลิว** (จ.เตี๊ยะ=กระทะ +หลิว=เครื่องแซะ เครื่องตัก) น. เครื่องมือคล้ายกะจ่าใช้แซะและตักของซึ่งทอดหรือผัดในกระทะ (น.296) **บะฉ่อ** จ. น. แกงจืดชะนิดหนึ่งใส่เนื้อหมูสับเป็นชิ้นเล็กๆ (น.400) **โละ** จ. ก. ทิ้งเสีย ,ใส่ลง (น.657) **โล้ง** จ. น. โรง (น.657) **หยวนโล้** จ. น. หม้อตะกั่วใส่แกงมีไฟอยู่ข้างใน เพื่อให้แกงร้อนอยู่เสมอ (น. 802) **อับ** จ. น. ตลับ,กล่อง มาจาก อั๊บ (น.864) **อั้งโล่** จ. น. เตาไฟชะนิดหนึ่ง ปั้นด้วยดิน (น.860) **ฮ้วน** จ. ก. รบกัน (น.904) **ฮ้อ** จ. ว. ดี (น. 904)
4.ภาษาอังกฤษ	**กัปตัน** อ. น. นายเรือ. (อ. captain). (น. 57) **กัมปนี** อ. น.บริษัท (บุทคลรวมกันทำกิจการ หรือรวมทุนกันทำการค้าขายเป็นต้น) (น. 54) **จุ๊บ** (อ.tube) น. หลอด (น. 189) **ดยุค** (อ.Duke) น.บรรดาศักดิ์ชั้นต้นสูงสุดของฝรั่ง ผู้หญิงเรียกดัชเชส (น. 248) **ดาร์ลิง** (อ.Darling) น.ที่รัก (น. 254) **โธรน** (อ.Throne) น.พระที่นั่งพระเจ้าแผ่นดินในท้องพระโรง ไทยเราใช้เรียกว่าพระโธรน (น. 358) **มัสลิน** อ. น.ผ้าฝ้ายชนิดหนึ่ง (น. 571) **แบงก์โนต** อ. น. ใบกระดาษใช้แทนเงินตรา คือ ธนบัตร (น. 418)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 3 (ต่อ)

คำต่างประเทศ	ตัวอย่างคำศัพท์
ภาษาอังกฤษ (ต่อ)	**วีก** อ. น. หนึ่งสัปดาห์ 7 วัน คือนับตั้งต้นวันอาทิตย์ถึงวันเสาร์ (น. 688) **อีหรอบ** (อ. Europe) น. เป็นคำโบราณเรียก “ยุโรป” หมายความว่า ฝรั่ง เช่น เข้าอีหรอบ,ดินอีหรอบ,คู่กับอิหร่าน ซึ่งหมายความว่าแขกเปอร์เซีย (น. 887)
5.ภาษามลายู	**กลิ้ง** ก. หมุนไปตามพื้น (น. 31) **กะละปังหา** น. ต้นไม้ไม่มีใบ เกิดอยู่ใต้ทะเล โดยมากสีดำ (น. 47) **กะลาสี** ม. น. ลูกเรือ,คนงานที่มีหน้าที่ในการเดินเรือทะเล (น.47) **กำปั่น** น. เรือเดินทะเลแบบของชาวตะวันตก; หีบเหล็กสำหรับใส่เงินและของต่างๆ (น. 71) **ควน** ม. น. เขาเล็กๆ, เนิน (น.132) **สลาตัน** น. ลมทิศใต้, ลมทะเล (น. 740) **สุจหนี่** น. ผ้าปูที่นอน (น. 777)
6.ภาษาตะเลง (มอญ)	**โกน๑** ต. น. ลูก (น. 92) **ขนอบ๒** ต. ภาษามอญว่านิ่งเสีย, กระหนอบก็ว่า (น.97) **มะ** ต. น. นาย (ใช้นำหน้าชื่อคน) (น. 557) **เม็ง** ต. น. มอญ (น.576) **มอญ** ต. น. มอญ (น.576) **รามัญ** ต. น. มอญ (น.621) **สมิง** น. เสือ,เสือศักดิ์สิทธิ์ ต. น. ตำแหน่งขุนนางผู้ใหญ่ฝ่ายมอญ (น.733) **สมิงพราย** น. เสือผีอันศักดิ์สิทธิ์ (น.733) **อันด๊าก** ต. น. ลิ้น (น.862) **อันโด๊ก** ต. น. เต่า, ตะพาบน้ำ (น.862)
7. ภาษาฝรั่งเศส	**กิโลกรัม** ฝ. น.ชื่อมาตราชั่งน้ำหนักตามวิธีเมตริก มีอัตราเท่ากับพันกรัม อักษรย่อว่า ก ก. (น.74) **กิโลเมตร** ฝ. น.ชื่อมาตราวัดตามวิธีเมตริก มีอัตราเท่ากับพันเมตร อักษรย่อว่า ก ม. (น.74)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 3 (ต่อ)

คำต่างประเทศ	ตัวอย่างคำศัพท์
ภาษาฝรั่งเศส (ต่อ)	**เมตร** ฝ. น. ชื่อมาตราวัดยาวราว ๒ ศอก ซึ่งสำนักงานมาตราชั่งตวงวัดของนานาประเทศทำขึ้น กำหนดเป็นแบบมาตราและรับรอง (ว่าสะดวกกว่ามาตราอื่นๆและถูกต้อง อักษรย่อว่า ม. (น.576) **ลิตร** น. ชื่อมาตราตวงตามวิธีเมตริกแสดงความจุของวัตถุเหลวหรือแห้ง คือ ขนาดวอลุมของน้ำบริสุทธิ์ (ปราศจากอากาศ)...(น.645) **อาหนี** น. หัวเหล้าชนิดหนึ่ง (น.881)
8.ภาษาเปอร์เซีย	**ซีป่าย** แผลงมาจากคำเปอเซียว่า สิปาหิ ซึ่งเดิมเป็น สิปะห์ แปลว่า กองทัพ ใช้เรียกเฉพาะทหารชาติอินเดีย น.ชื่อทหารไทยกองหนึ่งซึ่งมีตำนานมาว่า เมื่อรัชกาลที่สองรัฐบาลอินเดียแต่งให้ข้าราชการอังกฤษชื่อ ครอฟอร์ด ซึ่งเรียกกันว่า การะฝัด เข้ามาขอทำสัญญา ในหมู่เครื่องราชบรรณาการที่ส่งเข้ามาทูลเกล้าฯ ถวายนั้น มีเครื่องแต่งตัวทหารอย่างซีป่ายด้วย 12 สำรับ. พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงจัดบุตรหมู่ญวนเป็นทหารได้เอาอย่างเครื่องแต่งตัวซีป่ายบรรณาการนั้นมาใช้. จึงเรียกร้องกันว่าทหารซีป่าย. (น.236) **ปั้นหยา** น. ชื่อเรือนชนิดหนึ่งหลังคาแจ้ๆไม่มีปั้นลม (น.452) **ยี่สาน,ยี่ส่าน** น. ตลาด, ที่ขายของ 593 **ราชาวดี** น. เรียกน้ำยาชนิดหนึ่งสำหรับเคลือบเงินทองให้เป็นลายมีสีต่างๆ (น. 620) **ส่าน** น. ผ้าขนสัตว์โบราณ, ผ้าเปลือกไม้อย่างหนึ่งในโบราณ (น.763) **สุหร่าย** น. ท่อน้ำหรือเต้าน้ำสำหรับโปรยน้ำให้เป็นฝอยอย่างฝักบัว (น.782)
9. ภาษาปอร์ตุเกส (โปรตุเกส)	**กะละแม** น.ชื่อขนมเหนียวกวนด้วยข้าวเหนียวกับกะทิและน้ำตาล (น.68) **ปัง** น.แป้งสาลีที่ผิงให้สุกสำหรับกินแทนข้าวเรียกขนมปัง,ที่ผิงกรอบแล้วบรรจุกระป๋องที่ฝรั่งเรียกว่า Biscuit ไทยเรียกขนมปังกรอบ (น.448) **เลหลัง** ก. ขายซื้อด้วยการประกวดราคากัน (น. 653) **สบู่** น.เครื่องปรุงผะสมขึ้นสำหรับชำระล้างและฟอกผ้าให้สะอาด; ชื่อต้นไม้ชะนิดหนึ่งใช้ทำยา (น. 746)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 3 (ต่อ)

คำต่างประเทศ	ตัวอย่างคำศัพท์
10.ภาษาฮินดี	**มัสหรู่** น.ชื่อผ้าไหมมาจากเมืองแขกอย่างหนึ่ง เป็นริ้วมีสีต่างๆอย่างผ้าแขก (น. 564) **สักหลาด** น. ผ้าทำด้วยขนสัตว์ (น. 748) **อะไหล่** น. เครื่องสำรองแห่งสิ่งของเช่นรถเป็นต้น เพื่อเตรียมไว้ใช้เมื่อเวลาจำเป็น (น. 857)
11.ภาษาญวน	**สลักเต้** ญ. น. ใบชา (น. 739) **อง** ญ. น. ชื่อตำแหน่งญวน ใช้เรียกนำหน้าว่าองนั่น, องนี่ เช่น องเชียงสือ เป็นต้น (น. 832)
12. ภาษาทมิฬ	**สาเก** น.ชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่งใบใหญ่เป็นแฉกๆ ผลเป็นอาหาร (น. 762)

ผลการศึกษาคำต่างประเทศในปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ. 2470 ปรากฏว่าพบคำต่างประเทศ 12 ภาษา รวม 541 คำ สรุปได้ดังแผนภูมิภาพที่ 7

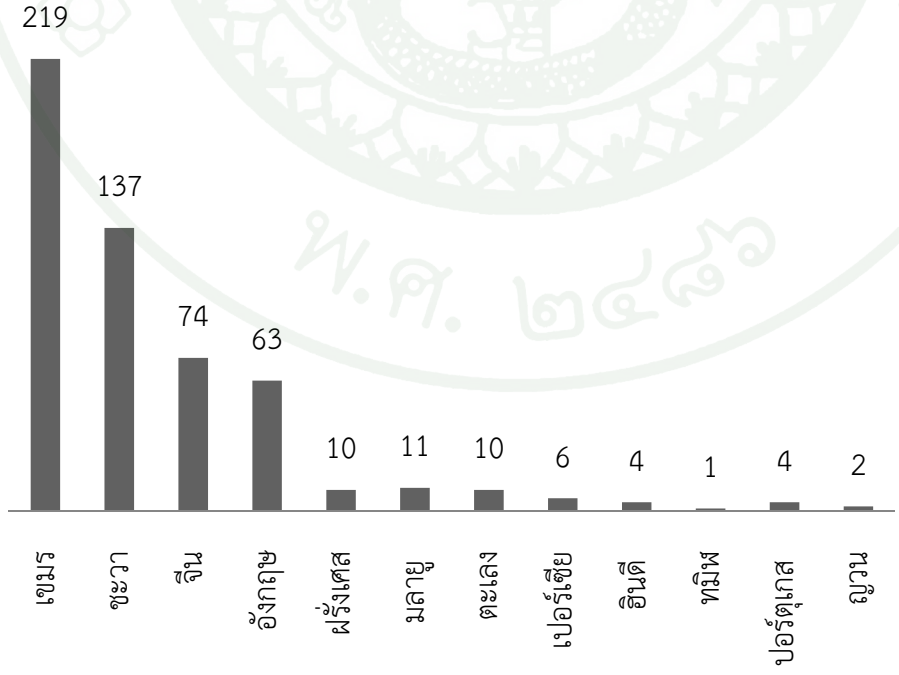

ภาพที่ 7 แสดงจำนวนคำต่างประเทศในปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2470

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากแผนภูมิภาพที่ 7 พบคำต่างประเทศในปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ. 2470 ปรากฏว่ามีทั้งภาษาภาษาตะวันตกและภาษาตะวันออก โดยภาษาที่ปรากฏคำศัพท์มากที่สุดเรียงตามลำดับคือ ภาษาเขมร ภาษาชวา ภาษาจีน และภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ยังปรากฏคำต่างประเทศเพิ่มจำนวนมากขึ้นกว่าสภาพสังคมยุคเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. คำภาษาเขมรในปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ ปรากฏมากที่สุดอับดับแรก ได้แก่ คำภาษาเขมร จำนวน 219 คำ ลักษณะการปรากฏคำภาษาเขมรค่อนข้างใกล้เคียงกับสังคมยุคเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง โดยภาษาเขมรยังคงเป็นภาษาที่ปรากฏใช้มากในภาษาไทย ทั้งในภาษาพูดและภาษาเขียน ถือว่าคำภาษาเขมรเป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ในวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของคนไทย

2. คำภาษาชวาในปทานุกรม กรมตำรา พ.ศ.2470 ปรากฏมากเป็นอับดับที่สองของคำต่างประเทศในปทานุกรมฯทั้งหมด พบจำนวน 137 คำ สอดคล้องกับเหตุการณ์ทางสังคมในช่วงสังคมยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง

ผู้วิจัยพบว่าแนวคิดการเป็นสมัยใหม่ของสังคมไทยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวประการหนึ่งคือ การเสด็จประพาสต่างประเทศเพื่อศึกษาสภาพบ้านเมือง ความทันสมัยของนานาประเทศเพื่อมาพัฒนาประเทศไทย และ “ชวา” เป็นสถานที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาส ถึง 3 ครั้ง “ผลจากการเสด็จในครั้งนี้ได้มีการนำเอาวิชาการสมัยใหม่เข้ามาใช้ในประเทศไทย” (อิ่มทิพย์ ปัตตะโชติ ซูอาร์โต, 2555) นอกจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่เสด็จประพาสเกาะชวาถึง 3 ครั้งแล้ว บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการจัดทำปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ คือ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ได้เสด็จชวาด้วยเช่นเดียวกันในปีพ.ศ. 2480-2481 ได้ทรงบันทึกเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆขณะที่พระองค์ประทับอยู่ชวา 1 ปี ผู้วิจัยเชื่อว่าด้วยความสัมพันธ์ทางด้านสังคมจากเหตุการณ์ที่บุคคลระดับผู้นำของประเทศเดินทางไปชวา และมีการนำเอาวิชาการสมัยใหม่เข้ามาพัฒนาสังคมไทย ภาษาชวาย่อมเข้ามาพร้อมกันด้วยนอกเหนือจากที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องอิเหนาและดาหลัง

3. คำภาษาอังกฤษที่พบในปทานุกรม พ.ศ. 2470 พบจำนวน 63 คำ เมื่อเปรียบเทียบกับเหตุการณ์ทางสังคมในช่วงพ.ศ. 2449 – 2475 เป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูปประเทศไทยในหลายๆด้านทั้งทางกายภาพ การพัฒนาบ้านเมืองให้ทันสมัย ทั้งการส่งพระราชโอรสไปศึกษาต่อต่างประเทศ การปฏิรูปการศึกษาสร้างโรงเรียนสำหรับบุคคลธรรมดาในสังคม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกจากนี้วิธีการปฏิรูปประเทศไทยประการหนึ่งคือ “การจ้างที่ปรึกษาชาวต่างประเทศ” สอดคล้องกับคำอธิบายเรื่องการต่างประเทศสมัยรัตนโกสินทร์ในสารานุกรมไทย ดังนี้

สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีการว่าจ้างที่ปรึกษาราชการชาวต่างประเทศให้เข้ามารับราชการในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะใน พ.ศ. 2450 ปรากฏว่า มีที่ปรึกษาชาวต่างประเทศถึง 247 คน ชาติอื่นๆ ก็มี เช่น เดนมาร์ก อิตาเลียน ฝรั่งเศส อเมริกัน โปรตุเกส เยอรมัน ฮอลันดา รุสเซีย เบลเยียม นอร์เว สเปน ชาติเหล่านี้ทำหน้าที่ต่างกันไปตามถนัด เช่น ชาวอังกฤษ ทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการคลัง การค้า ภาษี มหาดไทย เกษตรกรรม ชลประทาน การศึกษา การรถไฟ ชาวเดนมาร์ก รับผิดชอบเกี่ยวกับการทหารเรือและตำรวจ ชาวอิตาเลียนมุ่งไปทางสถาปัตยกรรม วิศวกรรม ดูแลงานสำนักพระราชวัง ชาวฝรั่งเศส ส่วนใหญ่เชี่ยวชาญทางกฎหมาย (สารานุกรมไทย เล่ม 4 เรื่องที่ 9 การต่างประเทศสมัยรัตนโกสินทร์, 2521) แสดงให้เห็นว่ามีที่ปรึกษาชาวอังกฤษมากที่สุด

ผลจากการที่มีที่ปรึกษาราชการชาวต่างประเทศหลายชนชาติ และชาติที่เป็นที่ปรึกษาราชการมากที่สุดคือ ชาวอังกฤษ สอดคล้องกับผลการศึกษาของผู้วิจัยที่พบว่า ในปทานุกรม กรมตำรา พ.ศ.2470 คำภาษาอังกฤษปรากฏมากขึ้นกว่าพจนานุกรมของเจ.คัสแวลและเจ.เอช.แซนด์เลอร์ และอักขราภิธานศรับท์ของแบรดเลย์ แดนบีช กล่าวคือ พบคำอังกฤษในภาษาไทยจำนวน 63 คำ

ลักษณะที่น่าสนใจประการหนึ่งของคำอังกฤษที่ปรากฏในปทานุกรม กรมตำรา พ.ศ.2470 คือ ในช่วงระยะเวลาที่คนไทยโดยทั่วไปไม่มีความรู้ภาษาอังกฤษมากเท่าไรนัก ดังนั้นลักษณะคำศัพท์จึงพบการยืมคำภาษาอังกฤษแบบลากเข้าความ เช่น

อีหรอบ (ลากเข้าความแทนคำว่า ยุโรป)

กัมปนี หรือ วีก ซึ่งในปัจจุบันภาษาไทยได้สร้างคำใหม่ว่า บริษัท และ สัปดาห์แทนทั้งสองคำดังกล่าวแล้ว

4. คำต่างประเทศที่ปรากฏในปทานุกรม กรมตำรา พ.ศ. 2470 น้อยที่สุด ได้แก่ คำภาษาทมิฬ พบเพียง 1 คำ คือ “สาเก” อาจเป็นไปได้ว่าชาวทมิฬเป็นเพียงชาติพันธุ์กลุ่มเล็กๆในกระแสวัฒนธรรมอินเดียอันรุ่งโรจน์ จึงพบคำภาษาทมิฬเพียงคำเดียว และเป็นคำในหมวดคำที่เกี่ยวกับคำเรียกชื่อต้นไม่ชนิดหนึ่ง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้วิจัยพบข้อสังเกตประการหนึ่งคือ ในสังคมยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ปรากฏข้อมูล “ภาษาพม่า” อาจเป็นไปได้ว่าช่วงระยะเวลาระหว่าง พ.ศ. 2449 – 2475 เป็นช่วงที่ประเทศพม่ากำลังเผชิญปัญหาภายในบ้านเมือง ประชาชนพม่าไม่มีโอกาสติดต่อสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยด้วยเช่นกัน จึงไม่พบการแลกเปลี่ยนทางภาษาระหว่างภาษาพม่ากับภาษาไทย

3. สังคมยุคปัจจุบัน

สังคมปัจจุบัน (พ.ศ.2476-2551) เริ่มจากเหตุการณ์ที่สังคมไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย พ.ศ. 2476 เป็นต้นมา จนถึงปีที่เก็บข้อมูลในการวิจัยคือ ปีพ.ศ.2551 ผู้วิจัยคัดเลือกพจนานุกรมที่จัดทำโดยราชบัณฑิตยสถาน เป็นตัวแทนของสังคมปัจจุบัน ได้แก่ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

ผู้วิจัยพบว่าพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 มีคำต่างประเทศ 15 ภาษา จำนวนคำรวมทั้งสิ้น 1,467 คำ เรียงตามลำดับจำนวนคำที่พบมากที่สุดจนถึงคำที่พบน้อยที่สุด ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 คำต่างประเทศในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542

คำต่างประเทศ	ตัวอย่างคำศัพท์
1.ภาษาอังกฤษ	**เกรน** น. มาตราชั่งอย่างหนึ่งของอังกฤษ ๑ เกรน เท่ากับ ๖๔.๗๙๙ มิลลิกรัม. (อ. Grain). (ข้าว)**โอ๊ต** น. ชื่อไม้ล้มลุกชนิด Avena sativa L. ในวงศ์ Gramineae เป็นพรรณไม้ต่างประเทศ เมล็ดใช้เป็นอาหาร. (อ. Oat). **คลอโรฟอร์ม** น. ของเหลวไม่มีสี ระเหยง่าย มีกลิ่นหอมหวาน มีสูตร CHCl3.. (อ. Chloroform). **แชสซี** น. โครงของรถยนต์ตามความยาวตัวถังรถ ทำด้วยโลหะ..(อ. Chassis).

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4 (ต่อ)

คำต่างประเทศ	ตัวอย่างคำศัพท์
ภาษาอังกฤษ (ต่อ)	**ดราฟต์** จ่ายเงินจำนวนหนึ่งแก่ผู้รับตามที่ได้ระบุชื่อไว้หรือตามคำสั่งของผู้รับ. (อ. draft). (เตา)**ไมโครเวฟ** น. เตาอบที่ใช้ไมโครเวฟทำให้ร้อน,เรียกสั้นๆว่าไมโครเวฟ (อ. microwave oven) **ทรอมโบน** [ทฺรอม-] น. ชื่อแตรประเภทหนึ่ง มีท่อลมสวมซ้อนกันและบังคับเสียงโดยวิธีชักท่อลมเลื่อนเข้าออก, ลักษณนามว่า ตัว. (อ. trombone). **โน้ต**(เพลง) น. เครื่องหมายกำหนดเสียงดนตรี. (อ. note). **บรั่นดี** น. ชื่อสุราชนิดหนึ่งกลั่นจากเหล้าองุ่น. (อ. brandy). **โปสต์การ์ด** น. แผ่นกระดาษหนาพอประมาณด้านหนึ่งมักเป็นภาพ .. (อ. postcard). **แพลเลเดียม** น. ธาตุลำดับที่ ๔๖ สัญลักษณ์ Pd เป็นโลหะ ลักษณะเป็น.. **ฟิล์ม** น. แผ่นวัตถุบางประเภทพลาสติกชนิดหนึ่ง ฉาบผิวด้วย **มักกะโรนี** น. ชื่ออาหารชนิดหนึ่ง ทำจากแป้งสาลีเป็นเส้นกลวงยาว..(อ. macaroni). **ยูเรเนียม** น. ธาตุลำดับที่ ๙๒ สัญลักษณ์ U เป็นโลหะ ลักษณะเป็นของแข็ง สีขาว เนื้อแข็งหลอมละลายที่ 1132 เป็นธาตุกัมมันตรังสีที่มีปรากฏในธรรรมชาติ ใช้ประโยชน์เป็นเชื้อเพลิงนิวเคลียร์ (อ.uranium) **วิสกี้** น. ชื่อสุราชนิดหนึ่งกลั่นจากเมล็ดธัญพืชบางชนิด. (อ. whisky). **สเกต**(น้ำแข็ง) น. รองเท้าหุ้มข้อซึ่งมีพื้นติดแผ่นโลหะคล้ายสันมีดสำหรับแล่นลื่นไปบนลานน้ำแข็ง; ชื่อการเล่นอย่างหนึ่งที่ผู้เล่นต้องสวมรองเท้าสเกตเช่นนั้นแล้วแล่นลื่นไปบนลานน้ำแข็ง. (อ. skate).
2.ภาษาเขมร	**ฉบับ** น. หนังสือเรื่องเดียวกันซึ่งมีข้อความหรือสำนวนแตกต่างกันเป็นต้น เช่น พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ต้นเดิมของหนังสือที่พิมพ์หรือเขียนเรียกว่า ต้นฉบับ; ลักษณนามเรียกหนังสือฉบับหรือหนังสือเป็นแผ่นที่ถือว่าเป็นหน่วยหนึ่ง ๆ เช่น จดหมาย ๓ ฉบับ สลากกินแบ่ง ๕ ฉบับ หนังสือสัญญา ๒ ฉบับ. (ข. จบาบ่). **ดำรง** ก. ทรงไว้, ชูไว้, ทำให้คงอยู่, เช่น ดำรงวงศ์ตระกูล. ว. ตรง, เที่ยง.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4 (ต่อ)

คำต่างประเทศ	ตัวอย่างคำศัพท์
ภาษาเขมร(ต่อ)	(แผลงมาจาก ตรง). (ข. ฎฺรง่, ตมฺรง่). **โปรด** ก. ถูกใจหรือพอใจมาก เช่น โปรดสิ่งสวยงาม, แสดงความเมตตากรุณาโดยปลดเปลื้องความเดือดร้อนเป็นต้น เช่น โปรดข้าพเจ้าสักครั้ง, ใช้ประกอบหน้ากริยา แสดงความขอร้องอย่างสุภาพ เช่น โปรดนั่งนิ่ง ๆ. ว. ที่ถูกใจหรือพอใจมาก เช่น คนโปรด ของโปรด. (ข. โปรส). **อังคาส** ก. ถวายอาหารพระ, เลี้ยงพระ. (ข.). **โดย** บ. ด้วย, ตาม, เช่น โดยจริง โดยธรรม. (ข. โฎย). (ถิ่น) ว. จ้ะ, ขอรับ. (น. 418) **เถกิง** ว. สูงศักดิ์, รุ่งเรือง, กึกก้อง, ลั่นลือ, ใช้แผลงเป็น ดำเกิง ก็มี. (ข. เถฺกีง).
3.ภาษาจีน	**กงเต๊ก** น. การทำบุญให้แก่ผู้ตายตามพิธีของนักบวชนิกายจีนและญวน มีการสวดและเผากระดาษที่ทำเป็นรูปต่าง ๆ มีบ้านเรือน คนใช้ เป็นต้น. (จ.). **เก๋ง** น. เรือนตึกมีรูปหลังคาแบบศาลเจ้าจีน; เครื่องบังมีฝาและหลังคาแบบนสำหรับเรือและรถ, เรียกเรือหรือรถที่มีลักษณะเช่นนั้นว่า เรือเก๋ง รถเก๋ง. **เก๋งพั้ง** น. เรือสำปั้นขนาดใหญ่มีเก๋งกลางลำ เช่น เรือเก๋งพั้งทั้งสอง **จับเจี๋ยว** น. หม้อดินเล็ก ๆ มีพวยและที่จับสำหรับต้มน้ำ. (จ.). **งิ้ว ๑** น. ละครจีนแบบโบราณ. **ไต้ก๋ง** น. นายท้ายเรือสำเภาหรือเรือจับปลา. (จ.). **เฮงซวย** (ปาก) ว. เอาแน่นอนอะไรไม่ได้, คุณภาพต่ำ, ไม่ดี, เช่น คนเฮงซวย ของเฮงซวย เรื่องเฮงซวย. (จ. เฮง ว่า โชคดี, ซวย ว่า เคราะห์ร้าย, เฮงซวย ว่า ไม่แน่นอน). **โป ๑** น. เครื่องเล่นการพนันของจีน กลักทำด้วยทองเหลืองสี่เหลี่ยม มีลูกแดงขาวข้างในใช้ปั่น, ชื่อการพนันอย่างหนึ่ง เล่นโดยเจ้ามือเอาลิ้นโปใส่ลงในฝาครอบโป ไม่ให้คนแทงเห็น ปิดฝาครอบโปแล้วตั้งให้แทง โดยยอมให้คนแทงปั่นโปได้ตามใจชอบ เมื่อเปิด ถ้าลิ้นชักโปชี้กขาวตรงกับช่องแต้มไหน ก็นับว่าโปออกแต้มนั้น โปมีประตูสำหรับแทงเพียง ๔ ประตู คือ หน่วย สอง สาม และครบ มีวิธีแทง ๗ วิธี คือ เหม็ง ก๊ก เลี่ยม อ๋อ ชั้ว ถ่อ และอา, โปปั่น ก็เรียก. **เฉาก๊วย** น. ชื่อขนมชนิดหนึ่ง สีดำ ทำจากเมือกที่ได้จากการต้มเคี่ยวพรรณไม้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4 (ต่อ)

คำต่างประเทศ	ตัวอย่างคำศัพท์
ภาษาจีน(ต่อ)	ชนิดหนึ่ง ใส่แป้งลงไปผสม กวนให้ทั่ว ทิ้งไว้ให้เย็น กินกับน้ำหวานหรือใส่น้ำตาลทรายแดง. (จ.). **ฮ้อ** (ปาก) ว. ดี. (จ.). **มี่สั้ว** น. เส้นหมี่ขนาดเล็ก ๆ ทำด้วยแป้งสาลี ตากแห้งเก็บไว้ได้นาน. (จ.)
4.ภาษาชวา	**ซ่าโบะ** น. ผ้าห่ม. (ช.). **บ้าบ๋า** น. เรียกชายที่เป็นลูกครึ่งจีนกับมลายูที่เกิดในมลายูและอินโดนีเซียว่า บ้าบ๋า, คู่กับ ย่าหยา ซึ่งหมายถึงหญิงลูกครึ่งจีนกับมลายูที่เกิดในมลายูและอินโดนีเซีย. **ปั้นเหน่ง** น. เข็มขัด. (ช.). **มักกะสัน** น. ชื่อชนชาติชาวอินโดนีเซียในมากัสซาร์ตอนใต้เกาะเซเลบีส, โดยปริยายหมายความว่า มีรูปร่างใหญ่โต ดุร้าย น่าเกลียดน่ากลัว เช่น รูปร่างอย่างกับยักษ์มักกะสัน **ปาเต๊ะ** น. ชื่อตำแหน่งขุนนาง. (ช.). **บุหงา** น. ดอกไม้ชนิดต่าง ๆ มีมะลิ กระดังงา กุหลาบ เป็นต้น ที่ปรุงด้วยเครื่องหอมแล้วบรรจุในถุงผ้าโปร่งเล็ก ๆ ทำเป็นรูปร่างต่าง ๆ. (ตัดมาจาก บุหงารำไป). **ส่าหรี** น. เครื่องแต่งกายสตรีอินเดียแบบหนึ่ง เป็นผ้าชิ้นยาวประมาณ ๕-๖ เมตร ใช้เป็นทั้งผ้านุ่งและผ้าห่ม ส่วนที่นุ่ง ยาวกรอมส้น พันรอบตัวและจีบข้างหน้าเหน็บไว้ที่เอว ส่วนผ้าห่มใช้ชายผ้าที่เหลือพาดอกและสะพายบ่า โดยมากเป็นบ่าซ้ายห้อยชายไปข้างหลัง ชายที่ห้อยดึงมาคลุมหัวก็ได้
5. ภาษามลายู	**กระจับปิ้ง** น. เครื่องปิดของลับของเด็กหญิง ทำด้วยเงิน ทอง หรือนากเป็นต้น, จะปิ้ง จับปิ้ง ตะปิ้ง หรือ ตับปิ้ง ก็เรียก. (ม. จะปิ้ง). **กะลุมพี** น. ชื่อปาล์มชนิด *Eleiodoxa conferta* (Griff.) Burr. ในวงศ์ Palmae ขึ้นเป็นกอในป่าพรุและที่ชื้นแฉะทางภาคใต้ ผลเป็นช่อใหญ่และแน่น ปลายผลตัด ผิวเหลืองเกลี้ยงเป็นมัน ไม่มีหนาม เยื่อหุ้มเมล็ดขาว รสเปรี้ยว ๆ ฝาด ๆ กินได้ ยางในลำต้นเหนียวใช้ติดกระดาษแทนกาวได้, ลุมพี ก็เรียก, ปักษ์ใต้เรียก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4 (ต่อ)

คำต่างประเทศ	ตัวอย่างคำศัพท์
ภาษามลายู(ต่อ)	หลุมพี. (มลายู ว่า กะลุมปี). **กะหรี่** น. แกงชนิดหนึ่ง สีเหลือง ปรุงด้วยเครื่องแกงกะหรี่; เรียกเครื่องแกงกะหรี่ซึ่งประกอบด้วยขมิ้นและเครื่องเทศอื่น ๆ บดเป็นผงว่า ผงกะหรี่. (มลายู มาจากทมิฬว่า ผัด; อ. curry). **เซปักตะกร้อ** น. ชื่อกีฬาชนิดหนึ่ง ใช้ลูกตะกร้อส่งข้ามตาข่ายโต้กันไปมา โดยใช้ขา เท้า เข่า ลำตัว และศีรษะ เพื่อรับส่งลูก มีผู้เล่นฝ่ายละ ๓ คน การเริ่มส่งลูกแต่ละครั้ง ฝ่ายส่งจะต้องยืนอยู่ในตำแหน่งที่กำหนดไว้ การเล่นแบ่งเป็น ๓ เซต ฝ่ายที่ชนะ ๒ ใน ๓ เซต คือ ฝ่ายชนะ. (ม. sepak ว่า เตะ). **กลิ้ง** ก. อาการอย่างของกลมพลิกเลื่อนไปตามพื้น เช่น ซุงกลิ้ง ครกกลิ้ง ลูกหินกลิ้ง, ทำให้ของกลมพลิกเลื่อนไปตามพื้น เช่น กลิ้งครก กลิ้งซุง กลิ้งลูกหิน; โดยปริยายหมายความว่า คล่อง, ไม่มีติด, เช่น คนคนนี้กลิ้งได้รอบตัว. (โบ) น. ร่ม เช่น เมลืองมล่านกลิ้งเพรื้อม เพรอศพราย. (ยวนพ่าย). (มลายู giling ว่า กลิ้ง, คลึง, มวน). (น.130) **สลาตัน** น. เรียกลมที่พัดจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือในปลายฤดูฝนว่า ลมสลาตัน, เรียกลมพายุที่มีกำลังแรงจัดทุกชนิด เช่น ไต้ฝุ่น ไซโคลน ว่า ลมสลาตัน, โดยปริยายใช้เป็นความเปรียบเทียบหมายถึงอาการที่ไปมา หรือเกิดขึ้นรวดเร็วอย่างลมสลาตัน เช่น เวลาเขาโกรธอย่างกับลมสลาตัน. (เทียบ ม. selatan ว่า ลมใต้). (น. 130) **อุหรับ** น. ผงกระแจะจันทน์ปนทองสำหรับเจิมในการอภิเษกรดน้ำ เช่น อบอุหรับจับกลิ่นหอมหวน. (อิเหนา). (ม.). **วิลันดา** น. ชาวดัตช์, ชาวฮอลันดา. (ม.). (น. 1080)
6. ภาษาฝรั่งเศส	**กาสิโน** น. สถานการพนันขนาดใหญ่และโอ่โถง มีการพนันหลายชนิด เช่น รูเล็ตต์ ไพ่. (ฝ. casino). **กงสุล** (กฎ) น. ชื่อตำแหน่งของบุคคลซึ่งรัฐบาลของประเทศหนึ่งแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนประจำอยู่ในเมืองต่าง ๆ ของอีกประเทศหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือคนชาติของประเทศผู้แต่งตั้งกงสุลที่ไปอยู่ในเมืองต่างประเทศนั้น ๆ และเพื่อดูแลผลประโยชน์ทั่วไปของประเทศผู้แต่งตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพาณิชย์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4 (ต่อ)

คำต่างประเทศ	ตัวอย่างคำศัพท์
ภาษาฝรั่งเศส (ต่อ)	กงสุลมี ๒ ประเภท คือ (๑) กงสุลโดยอาชีพ ได้แก่ ผู้ที่เป็นข้าราชการของประเทศผู้แต่งตั้ง และ (๒) กงสุลกิตติมศักดิ์ ได้แก่ ผู้ได้รับแต่งตั้งซึ่งมิใช่ข้าราชการและไม่ได้รับเงินเดือน ซึ่งอาจเป็นคนชาติของประเทศผู้แต่งตั้ง หรือคนชาติอื่นก็ได้ กงสุลที่มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าสถานกงสุลมี ๔ ระดับ คือ กงสุลใหญ่ กงสุล รองกงสุล และตัวแทนฝ่ายกงสุล.ว. เกี่ยวกับกงสุล เช่น สถานกงสุล เขตกงสุล พนักงานฝ่ายกงสุล. (ฝ. consul). **กิโยตีน** น. เครื่องมือประหารชีวิตแบบหนึ่ง ประกอบด้วยใบมีดขนาดใหญ่ ด้านคมมีลักษณะเฉียง เลื่อนลงมาตามร่องเสาให้ตัดคอนักโทษ. (ฝ. guillotine). **คอนแวนต์** น. สำนักชีในคริสต์ศาสนา, เรียกโรงเรียนซึ่งชีในสำนักนั้น ๆ ตั้งขึ้นและเป็นผู้ดำเนินการสอนว่า โรงเรียนคอนแวนต์. (ฝ. convent). **คูปอง** น. บัตรหรือตั๋วชนิดหนึ่งที่ใช้แลกของ ซื้อของ หรือใช้บริการขึ้นดอกเบี้ยหรือปันส่วนเครื่องอุปโภคบริโภคในเมื่อมีการควบคุม. (ฝ. coupon). **เปตอง** น. ชื่อกีฬากลางแจ้งชนิดหนึ่ง มักเล่นในสนามที่เป็นดินแข็ง มีผู้เล่นฝ่ายละไม่เกิน ๓ คน โยนลูกโลหะกลมซึ่งข้างในกลวงจำนวน ๑๒ ลูก ให้เข้าใกล้ลูกเป้าซึ่งเป็นลูกทรงกลมทำด้วยไม้เนื้อแข็งให้มากที่สุด ฝ่ายที่ทำคะแนนถึงเกม คือ ๑๓ คะแนนได้ก่อนเป็นฝ่ายชนะ. (ฝ. pétanque). **โรเมอร์** น. ชื่อองศาที่ใช้วัดอุณหภูมิ เรียกว่า องศาโรเมอร์ กำหนดเป็นมาตรฐานว่า จุดเยือกแข็งของน้ำบริสุทธิ์เป็น ๐ องศา และจุดเดือดของน้ำบริสุทธิ์เป็น ๘๐ องศา. (ฝ. Réaumur). **อาวัล** (กฎ) น. การรับประกันการใช้เงินตามตั๋วเงิน. (ฝ. aval). **อาหนี** น. เหล้าชนิดหนึ่งผสมด้วยเมล็ดผลไม้ซึ่งมีกลิ่นหอมฉุน. (ฝ. anise ว่า เมล็ดผลไม้ชนิดหนึ่งมีกลิ่นหอมฉุน).
7.ภาษาตะเลง (มอญ)	**ขนอบ** ก. นิ่ง. (ต.). **จักกาย** น. แม่ทัพ. (ต.). **ชำลา** ว. ที่ผึ่งแดดยังไม่แห้งสนิท (ใช้แก่ปลา). (ต. ชมฺรออกเสียงว่า เจมเรียะ ว่า เหี่ยว, ความเหี่ยว) **ชุ** (กลอน) น. ต้นไม้ เช่น กินลูกชุลุเพรางาย. (ม. คำหลวง ทานกัณฑ์).

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4 (ต่อ)

คำต่างประเทศ	ตัวอย่างคำศัพท์
ภาษาตะเลง(ต่อ)	(ต. ชุ ว่า ต้นไม้). **ตละ๒** น. เจ้า. (ต.). **มะ** น. นาย (ใช้นำหน้าชื่อคน). (ต.). **หกโล่** ก. หกกลิ้ง. (ต. โล่ ว่า กลิ้ง). **พลาย** ว. เรียกช้างตัวผู้ว่า ช้างพลาย. (ต.). **สมิง** น. เสือที่เชื่อว่าเดิมเป็นคนที่มีวิชาอาคมแก่กล้าแล้วต่อมาสามารถจำแลงร่างเป็นเสือได้ หรือเสือที่กินคนมาก ๆ เข้า เชื่อกันว่าวิญญาณคนตายเข้าสิงต่อมาสามารถจำแลงร่างเป็นคนได้ เรียกว่า เสือสมิง; ตำแหน่งขุนนางผู้ใหญ่ฝ่ายมอญ. (ต. สมิง ว่า พระเจ้าแผ่นดิน, เจ้าเมือง, ผู้ปกครอง).
8.ภาษาทมิฬ	**กะละออม** น. ภาชนะสานด้วยไม้ไผ่ ยาชัน รูปคล้ายกระบุง ไม่มีคอ ใช้ใส่น้ำ, กระออม กะออม หรือ กัลออม ก็ว่า. (ทมิฬ กะละยัม). **กานพลู** น. ชื่อไม้ต้นขนาดกลางชนิด *Syzygium aromaticum* (L.) ดอกตูมมีรสเผ็ดร้อน ตากแห้งแล้วใช้เป็นเครื่องเทศและทำยา. (ทมิฬ กิรามปู). **กะไหล่** น. กรรมวิธีเคลือบสิ่งที่เป็นโลหะด้วยเงินหรือทองเป็นต้น โดยใช้ปรอทละลายเงินหรือทองให้เป็นของเหลว แล้วทาลงบนโลหะที่ต้องการเคลือบ จากนั้นไล่ปรอทออกโดยใช้ความร้อน, กาไหล่ ก็ว่า.ว. เรียกของเช่นพานเป็นต้นที่เคลือบเงินหรือทองด้วยกรรมวิธีเช่นนั้นว่า พานกะไหล่เงิน พานกะไหล่ทอง. (เทียบทมิฬ กะลายิ). **จระนำ** น. ซุ้มคูหาท้ายวิหารหรือท้ายโบสถ์มักเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป เรียกว่า ซุ้มจระนำ. (ทมิฬ จาฬรัม ว่า หน้าต่าง). (น. 290) **เจียระไน** ก. ทำเพชรพลอยหรือแก้วให้เป็นเหลี่ยมหรือรูปตามต้องการแล้วขัดเงา. (เทียบทมิฬ จาไณ).
9.ภาษาอะหม	**กะเทย** น. คนที่มีอวัยวะเพศทั้งชายและหญิง, คนที่มีจิตใจและกิริยาอาการ (อะหม ว่า เทย). **คล้อยคล้อย** ก. ไกลออกไปทุกที, เคลื่อนออกไปไกล. (อะหม คล้อย ว่า ไป ช้า ๆ).

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4 (ต่อ)

คำต่างประเทศ	ตัวอย่างคำศัพท์
ภาษาอะหม(ต่อ)	**คลายคล้าย** ก. เคลื่อนเรื่อย ๆ ไป, คล้อย, เช่น หมอมิกลัวกลายจระคล่าย เข้าป่าไปคลายคล้ายด่วนดั้นโดยทาง. (ลอ), คลี่ไคลพลคล้ายคล้าย แลนา. (ลอ); (ถิ่น-พายัพ) ย้าย. (อะหม คล้ายคล้าย ว่า โดยลำดับ). **ค่าย** น. (โบ) ที่ตั้งกองทหาร มีรั้วล้อมรอบ; ที่ตั้งกองทหาร, ที่พักกองทัพ; ที่พักแรมชั่วคราวของคนเป็นจำนวนมาก เช่น ค่ายลูกเสือ ค่ายผู้อพยพ; ฝ่ายที่มีความคิดเห็นแนวเดียวกัน เช่น ค่ายโลกเสรี. (อะหมว่า ล้อม) **เคน ๓** (ถิ่น-อีสาน) ก. เคล็ด, ยอก, เช่น หลังเคน. (อะหม เคน ว่า เผอิญเกิดเหตุ **งอน ๒** ว. งาม ในคำว่า งามงอน. (งอน อะหม ว่า งาม). **จำ ๔** (โบ) น. ชายผ้า เช่น เอาพระจำเจิมเฉลิมเชิงเวียน. (อะหม จำ ว่า ชายผ้า). **แด่น ๒** ก. แล่น, ไปถึง เช่น ทัพถึงหมื่นถึงแสนแด่นถึงล้าน. (ม. คำหลวง มหาราช).(เทียบอะหม ดัน ว่าถึง).
10.ภาษาเปอร์เซีย	**วิลาศ** ว. ที่เป็นของยุโรป (เป็นคำที่ชาวอินเดียในสมัยก่อนเรียกชาวตะวันตกโดยเฉพาะชาวอังกฤษ)เช่น สาคูวิลาด เหล็กวิลาด ผ้าวิลาศ. (เปอร์เซียwilayat). **สรั่ง** น. หัวหน้ากะลาสี. (เปอร์เซีย). **ซีป่าย** น. ชื่อทหารกองหนึ่ง ในรัชกาลที่ 4 เอาแบบมาจากทหารซีปอย. **ปั้นหยา** น. สิ่งปลูกสร้างซึ่งมีหลังคาเอนเข้าหาอกไก่ทั้ง 4 ด้าน ไม่มีหน้าจั่ว เรียกว่า เรือนปั้นหยา. (เปอร์เซีย ปั้นหย่า ว่า วัตถุที่ทำเป็นหัตถ์ของเจ้าเซ็นประดิษฐานอยู่ในกะดีซึ่งมีลักษณะหลังคาเช่นนั้น) **ยี่สาน** น. ตลาดของแห้ง, ที่ขายของแห้ง. (เทียบเปอร์เซีย bazaar). **ราชาวดี ๑** น. เรียกการลงยาชนิดหนึ่งสำหรับเคลือบทองให้เป็นสีต่าง ๆ เช่น เขียว แดง ฟ้า ว่า ลงยาราชาวดี. (เปอร์เซีย). **สุหร่าย** น. เครื่องโปรยน้ำ รูปทรงคล้ายภาชนะกรวดน้ำ คอสูง ปากมีจุกปิดและเจาะรูอย่างฝักบัว สำหรับสลัดน้ำให้เป็นฝอย. (เปอร์เซีย surahi).
11.ภาษาฮินดี	กบิล น. กระบวน, หมู่, เช่น กบิลไม้; บรรดา เช่น กบิลว่าน, คำนี้บางทีเขียนเป็น กะบิล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4 (ต่อ)

คำต่างประเทศ	ตัวอย่างคำศัพท์
ภาษาฮินดี (ต่อ)	**จาระบี** น. น้ำมันข้นเหนียวสำหรับหล่อลื่นและกันความสึกหรอของเครื่องจักร เป็นต้น, จระบี ก็ว่า. (ฮ. จรฺพี). **ปาทาน** น.เรียกแขกเผ่าหนึ่งส่วนใหญ่อยู่ในอัฟกานิสถานว่า แขกปาทาน (ฮ. ปฐาน) **ยั่นตะนี** น. ผ้ามัสลินพิมพ์ดอก. (เทียบฮินดูสตานี jamdani). **โมรี ๒** น. ผ้าชนิดหนึ่ง เช่น ผ้าแดงโมรีสิบพับ. (ราชาธิราช). (ฮินดูสตานี morii ว่า ผ้าเขียวชนิดหนึ่ง, มลายู moiri ว่า แพรมีลาย). **สักหลาด** น. ผ้าทำด้วยขนสัตว์. (ฮินดูสตานี sakalet). **มัสรู่ ๑** น. ชื่อผ้าไหมมีริ้วเป็นสีต่าง ๆ, เข้มขาบไหม ก็เรียก. (ฮ. มัศรู; ม. มิสรู). **อะไหล่** ว. ที่เตรียมสำรองไว้ใช้เมื่อต้องการ เช่น เครื่องอะไหล่รถยนต์ ยางอะไหล่. (ฮ.).
12.ภาษาญี่ปุ่น	**กิโมโน** น. เครื่องแต่งกายประจำชาติญี่ปุ่น เป็นเสื้อยาว หลวม แขนกว้าง **เกอิชา** น. ผู้หญิงญี่ปุ่นที่มีศิลปะและวิชาชีพในการปรนนิบัติผู้ชาย. (ญ.). **คาราเต้** น. ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวด้วยมือเปล่า โดยการใช้อวัยวะต่าง ๆ เช่น มือ (ญ.). **สุกียากี้** น. ชื่ออาหารแบบญี่ปุ่นชนิดหนึ่ง ประกอบด้วยเนื้อสัตว์ เต้าหู้ และผักบางชนิด, ไทยนำมาดัดแปลงโดยใช้เนื้อสัตว์ ผักต่าง ๆ วุ้นเส้น และไข่ เป็นต้น **ชินโต** น. ชื่อศาสนาดั้งเดิมของชาวญี่ปุ่น ไม่มีศาสดาผู้ก่อตั้ง มีคำสอนให้เคารพบูชาธรรมชาติ เช่น ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ แม่น้ำ.
13.ภาษาโปรตุเกส	**กะละแม** น. ชื่อขนมชนิดหนึ่ง ทำด้วยข้าวเหนียว กะทิ และ น้ำตาล กวนจนเหนียวเป็นสีดำ. **กัมประโด** น. ผู้ทำหน้าที่หาลูกค้าให้บริษัทหรือธนาคาร. (โปรตุเกส). (น. 106) **ปัง ๑** น. อาหารชนิดหนึ่งทำด้วยแป้งผสมเชื้อ .(โปรตุเกส pao, เทียบฝรั่งเศสว่า pain). **เลหลัง** ก. ขายสิ่งของโดยวิธีที่ผู้ต้องการประมูลราคากันให้สูงขึ้นโดยลำดับ ใครให้ราคาสูงสุด ก็เป็นผู้ซื้อได้; ขายทอดตลาด. (โปรตุเกส = leilao).

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4 (ต่อ)

คำต่างประเทศ	ตัวอย่างคำศัพท์
โปรตุเกส(ต่อ)	**สบู่๒** น. สิ่งที่ผลิตขึ้นโดยนำไขสัตว์เช่นไขวัว หรือน้ำมันพืชเช่นน้ำมันมะพร้าวน้ำมันมะกอกไปต้มกับด่างโซเดียมไฮดรอกไซด์ จะได้สบู่แข็ง หรือนำไปต้มกับด่างโพแทสเซียมไฮดรอกไซด์ จะได้สบู่อ่อน ใช้ชำระล้างและซักฟอก. (โปรตุเกส sapu).
14.ภาษาพม่า	**ฉาน** น. ชื่อรัฐหนึ่งทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศพม่า ติดต่อกับทางภาคเหนือของประเทศไทย, ไทยใหญ่ ก็เรียก. **หม่อง** น. คำนำหน้าชื่อผู้ชายพม่า (พม่า หม่อง ว่า น้อง); เรียกยาขี้ผึ้งชนิดหนึ่งใช้ทา นวด เป็นต้น ว่า ยาหม่อง **กะปิ** น. ของเค็มทำด้วยเคยกับเกลือโขลกและหมักไว้ใช้ปรุงอาหาร,(พม่า ว่า งาปิ).
15.ภาษาญวน	**ม่าห์** น. ผี, ยักษ์, ผู้ไม่ใช่มนุษย์และดิรัจฉาน. (เทียบญวน หม่า). **อง** น. คำนำหน้านามของบุคคลซึ่งเป็นเชื้อพระวงศ์ของกษัตริย์ญวน เช่น อง เชียงสือ องเชียงชุน, คำนำหน้าสมณศักดิ์พระสงฆ์อนัมนิกายชั้นปลัดขวาปลัดซ้ายและพระคณานุกรม เช่น องสรภาณมธุรส องสุตบทบวร. (ญ.).

ผลการศึกษาคำต่างประเทศในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ปรากฏว่าพบคำต่างประเทศ 15 ภาษา มีคำศัพท์รวมทั้งสิ้น 1,467 คำ ดังแผนภูมิภาพที่ 8

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

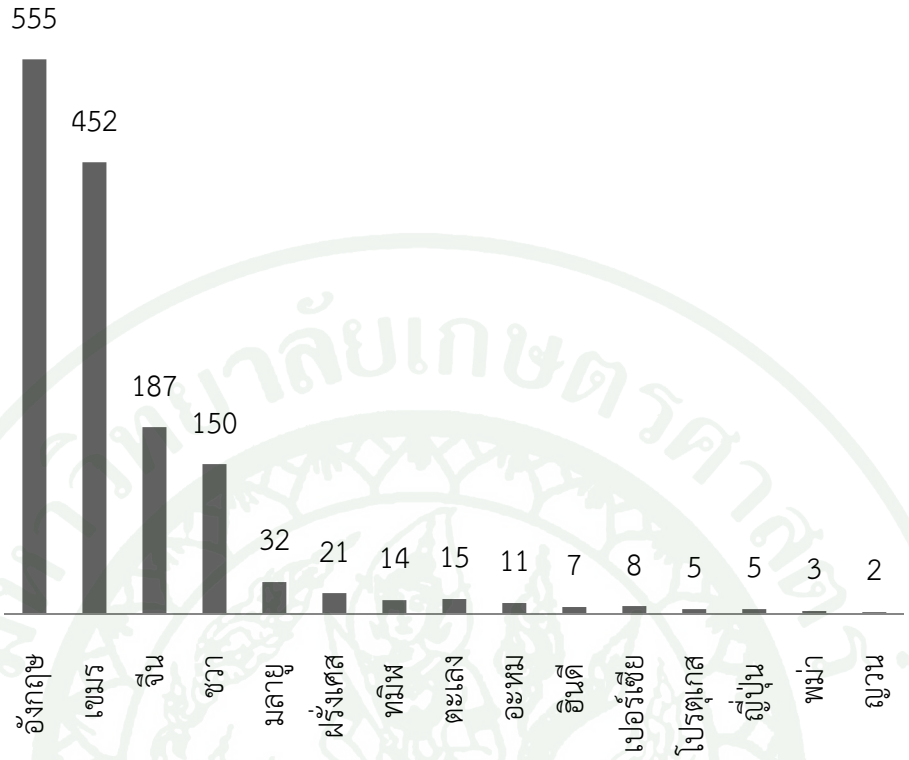

ภาพที่ 8 แสดงจำนวนคำต่างประเทศในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

จากแผนภูมิภาพที่ 10 จะเห็นได้ว่าคำต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ปรากฏทั้งภาษาตะวันตกและภาษาในเอเชีย โดยภาษาที่ปรากฏคำศัพท์มากที่สุดเรียงตามลำดับคือ ภาษาอังกฤษ ภาษาเขมร ภาษาจีน และภาษาชวา นอกจากนี้ยังปรากฏคำต่างประเทศเพิ่มจำนวนมากขึ้นกว่าสังคมยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง สรุปได้ดังนี้

1. คำภาษาอังกฤษในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ปรากฏที่สุดเป็นอันดับแรก จำนวน 646 คำ ลักษณะการปรากฏคำภาษาอังกฤษนี้แตกต่างจากสังคมยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน

เมื่อวิเคราะห์คำอังกฤษควบคู่กับสังคมยุคปัจจุบันตั้งแต่พ.ศ.2476 ถึง พ.ศ.2551 สังคมไทยยุคปัจจุบันเป็นยุคที่พร้อมจะพัฒนา ผลอันเนื่องมาจากการปฏิรูปทางสังคม การเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบประชาธิปไตย ความก้าวหน้าทางการศึกษาส่งผลให้ภาษาอังกฤษเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็ว คำภาษาอังกฤษในปัจจุบันมีความแตกต่างจากภาษาอังกฤษในยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง โดยผู้วิจัยพบว่าคำอังกฤษในยุคปัจจุบัน นอกจากปรากฏจำนวนมากขึ้นอย่าง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชัดเจน คำศัพท์ที่ปรากฏมิใช่การยืมเสียง หรือยืมศัพท์เท่านั้น แต่คำอังกฤษในปัจจุบันปรากฏลักษณะศัพท์บัญญัติเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

2. คำภาษาเขมรที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ปรากฏมากเป็นอันดับสองรองจากภาษาอังกฤษ

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับพัฒนาการทางสังคมในยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง จะเห็นได้ว่า คำภาษาเขมรปรากฏใช้ในภาษาไทยอย่างต่อเนื่อง สังเกตจากจำนวนคำภาษาเขมรที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ตั้งแต่สังคมยุคเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง พบคำภาษาเขมร 11 คำ ต่อมาในช่วงสังคมยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงพบคำภาษาเขมร 219 คำ จนกระทั่งในปัจจุบันคำภาษาเขมรที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 452 คำตามลำดับ

3. คำต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 น้อยที่สุดคือ คำภาษาพม่า 3 คำ คือ ฉาน หม่อง กะปิ และคำภาษาญวน 2 คำ คือ ม่าห์ และ อง หากวิเคราะห์สาเหตุของการที่ปรากฏคำพม่าและคำญวนในภาษาไทยค่อนข้างน้อยอาจเป็นไปได้ว่าสถานภาพของคนพม่าและคนญวนในสังคมไทยถือว่าเป็นชนกลุ่มน้อยที่ไม่มีบทบาทในด้านการติดต่อสื่อสาร หรือการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกับสังคมไทย

อนึ่ง ผู้วิจัยพบข้อสังเกตที่น่าสนใจ คือ ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ปรากฏคำภาษาญี่ปุ่น สะท้อนถึงภาพสังคมปัจจุบันโลกแห่งยุคโลกาภิวัตน์ การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศเกิดขึ้นได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว อาจเนื่องความพร้อมในการยอมรับวัฒนธรรมใหม่ๆของคนไทย จึงพบคำภาษาญี่ปุ่นที่เข้ามาพร้อมกับการรับวัฒนธรรมการรับประทานอาหาร เช่น สุกียากี้ เกอิชา วัฒนธรรมการแต่งกาย เช่น กิโมโน วัฒนธรรมทางจิตใจ เช่น ชินโต เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป เมื่อวิเคราะห์จำนวนภาษาต่างประเทศควบคู่กับจำนวนคำศัพท์ พบว่าภาษาต่างประเทศเพิ่มจำนวนมากขึ้นตามพัฒนาการทางสังคม สอดคล้องกับจำนวนคำศัพท์ กล่าวคือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สังคมยุคเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง พบว่าในพจนานุกรมของเจ.คัสแวลและเจ.เอช.แซนด์เลอร์ มีคำต่างประเทศ 3 ภาษาคือ ภาษาจีน ภาษาโปรตุเกส และภาษาเปอร์เซีย จำนวนคำศัพท์ 13 คำ ต่อมาในอักขราภิธานศรับท์ของแบรดเลย์ แดนบีช พบคำต่างประเทศ 13 ภาษา ได้แก่ ภาษาจีน ภาษาเขมร ภาษาแขก ภาษาพม่า ภาษามอญ ภาษาญวน ภาษาทมิฬ ภาษาเปอร์เซีย ภาษาอังกฤษ ภาษาชวา ภาษามลายู ภาษาฮินดี และ ภาษาฝรั่งเศส มีคำศัพท์ 85 คำ

สังคมยุคเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง คำต่างประเทศที่ปรากฏมากที่สุดคือ “ภาษาจีน” เมื่อวิเคราะห์จำนวนคำภาษาจีนในภาษาไทยที่ปรากฏในพจนานุกรมแต่ละฉบับ พบข้อสังเกตการเพิ่มขึ้นของวงศัพท์คำภาษาจีนในภาษาไทยที่มีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด กล่าวคือ คำภาษาจีนที่พบในพจนานุกรมของเจ.คัสแวล และเจ.เอช.แซนด์เลอร์ มี 11 คำ อักขราภิธานศรับท์ มี 40 คำ ปทานุกรมฉบับกรมตำรา พ.ศ.2470 มีจำนวน 74 คำ และ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ได้บรรจุคำภาษาจีนในภาษาไทยถึง 187 คำ

ผลการวิเคราะห์คำศัพท์ภาษาจีนที่เพิ่มมากขึ้นในสังคมไทย สอดคล้องกับความคิดของศรีศักร วัลลิโภดม (2544: 114) ที่กล่าวถึงกลุ่มคนจีนในสังคมรัตนโกสินทร์ไว้ว่า “การเคลื่อนไหวของคนจีนในการอพยพเข้ามาโดยมีการสังสรรค์ทางเศรษฐกิจกับสังคม กับชนชั้นปกครองนั้นมีมาตั้งแต่รัชกาลที่ 1 และรัชกาลที่ 2 เมื่อมาถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวก็เติบโตเป็นรูปธรรมอย่างชัดเชน เมื่อคนจีนเข้ามาตั้งหลักแหล่งและทำการค้าขาย ทำให้คนในชุมชนมีเงินทองขึ้นก็เกิดการสร้างบ้านเรือนด้วยไม้จริง เกิดโรงเลื่อย ผลิตประตูหน้าต่าง โต๊ะ เก้าอี้ ส่วนใหญ่เป็นฝีมือคนจีน”

ภาษาเปอร์เซียเป็นตัวแทนที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสังคมไทยกับ “แขก” (แขกมุสลิม) โดยเฉพาะพวกที่เดินทางมาจากเปอร์เซีย สอดคล้องกับความคิดของวราภรณ์ ติระ (2545: 36) ที่กล่าวถึงประวัติของชาวเปอร์เซียในสังคมไทยว่า “ชาวอาหรับและชาวเปอร์เซียได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยด้วยวัตถุประสงค์ทางการค้าและการเผยแผ่ศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะตระกูลเฉกอะหมัดที่มีบทบาททางการค้าและเข้ามารับราชการในราชสำนักไทย สืบครองตำแหน่งจุฬาราชมนตรี การคลัง การพาณิชย์และการต่างประเทศจนถึงสมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองปี พ.ศ.2475”

สังคมยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง ในปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2470 พบคำต่างประเทศ 12 ภาษา ได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาชวา ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ภาษามลายู ภาษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตะเลง(มอญ) ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเปอร์เซีย ภาษาโปรตุเกส ภาษาฮินดี ภาษาญวน และภาษาทมิฬ มีคำศัพท์ 541 คำ

สังคมปัจจุบัน ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 พบคำต่างประเทศถึง 15 ภาษา โดยมีภาษาที่เพิ่มขึ้นจากฉบับปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ. 2470 คือ ภาษาญี่ปุ่น มีคำต่างประเทศรวมทั้งสิ้น 1,467 คำ

ผลจากการศึกษาพจนานุกรมทั้ง 4 ฉบับคำภาษาเปอร์เซีย คือคำว่า “ส่าน” ปรากฏในพจนานุกรมทุกฉบับที่ผู้วิจัยใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการวิจัย ซึ่งเป็นคำที่สะท้อนอัตลักษณ์ด้านการแต่งกายของชาวเปอร์เซียได้เป็นอย่างดีว่ามีการแต่งกายด้วยผ้าขนสัตว์หรือผ้าที่ทอมาจากเปลือกไม้เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุที่ได้เผยแพร่มายังประเทศไทย

ส่าน นั้นคือเปนชื่อแห่งผ้าห่มที่เขาทำมาแต่เมืองนอกอย่างหนึ่ง (คัสแวล,เจและเจ.เอช.แซนด์เลอร์, 2544: 316)

ส่าน เปนชื่อผ้าอย่างหนึ่งเขาธอด้วยขนสัตวมีราคาแพง เขาเอามาแต่เมืองเทษ (แบรดเลย์ แดนบีช, 2514: 727)

ส่าน น. ผ้าขนสัตว์โบราณ, ผ้าเปลือกไม้อย่างหนึ่งในโบราณ (กรมตำรา กระทรวงธรรมการ, 2470: 763)

ส่าน น. ผ้าขนสัตว์โบราณ. (เปอร์เซีย). (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1175)

นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่าการศึกษาเปรียบเทียบพจนานุกรมต่างช่วงเวลาทั้ง 4 เล่มคือ พจนานุกรมของเจ.คัสแวลฯ (พ.ศ.2388) อักขราภิธานศรับท์ (พ.ศ. 2146) ปทานุกรมกรมตำรา (พ.ศ. 2470) และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ.2542 ทำให้พบข้อสังเกตด้านความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมภาษาระหว่างชนชาติต่างๆได้อีกด้วย เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาเขมรและภาษาชวา ผลการศึกษาข้อมูลพบคำศัพท์หลายคำที่ปทานุกรมกรมตำรา พ.ศ.2470 และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานบอกที่มาทางภาษาไม่เหมือนกันระหว่างคำภาษาเขมรและภาษาชวา เช่น กำพง สำบอก เสมา ปทานุกรม พ.ศ.2470 ระบุว่าเป็นคำภาษาชวา ส่วนพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ระบุว่าเป็นคำภาษาเขมรเป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การจำแนกหมวดหมู่ทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย

ผลการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย ตามวัตถุประสงค์ข้อที่สองคือ เพื่อจำแนกหมวดหมู่ทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย นั้น ผู้วิจัยจำแนกหมวดหมู่ทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย โดยศึกษาตามแนวคิดของ Varasarin, Uraisri (1984) แปลโดยอรวรรณ บุญยฤทธิ์ จตุพร โคตรกนก และสมเกียรติ วัฒนาพงษา กุล (2553) และวิเคราะห์ตามนิยามความหมายของวัฒนธรรม อ้างอิงจากกระทรวงวัฒนธรรม (2550)

ผู้วิจัยจำแนกหมวดหมู่ทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย โดยศึกษาตามบท นิยามความหมายของคำศัพท์ และนำมาจัดหมวดหมู่ตามนิยามความหมายของวัฒนธรรมอ้างอิงจาก แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2550 – 2559 (2550: 4) ซึ่งแบ่งวัฒนธรรมเป็น 2 ประเภทหลัก คือ วัฒนธรรมที่สัมผัสได้ (tangible culture) และวัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ (intangible culture) ดังนี้

1. วัฒนธรรมที่สัมผัสได้

วัฒนธรรมที่สัมผัสได้ (tangible culture) หรือ วัฒนธรรมวัตถุ (Material culture)หมายถึง สิ่งประดิษฐ์หรือสิ่งสร้างที่มนุษย์คิดค้นขึ้น หรือสิ่งที่เกิดจากธรรมชาติที่สามารถสัมผัส มองเห็น รับรู้ การมีอยู่หรือเป็นอยู่ได้ วัฒนธรรมที่สัมผัสได้แบ่งเป็น 3 กลุ่มได้แก่ หมวดวัฒนธรรมทางวัตถุ หมวด สิ่งมีชีวิต และหมวดธรรมชาติ ได้แก่

1.1 หมวดวัฒนธรรมทางวัตถุ ประกอบด้วย 5 หมวดได้แก่ หมวดอาหาร หมวดที่อยู่อาศัย หมวดเครื่องนุ่งห่ม หมวดยาและการรักษาพยาบาล หมวดสุดท้ายคือหมวดคำที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ สิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ

1.1.1 หมวดอาหาร

คำศัพท์หมวดอาหาร ประกอบด้วยคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ 126 คำ เป็นคำเรียกชื่ออาหาร ทั้งอาหารหลัก อาหารว่างเครื่องดื่มของแต่ละชนชาติ พร้อมทั้งอุปกรณ์ ประกอบการปรุงอาหารและการทำครัวรวมทั้งเครื่องครัวต่างๆ ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาเขมร **บาย** น. ข้าว. (ข.). (พจ.2542)

จังหัน๑ น. ข้าว, อาหาร, (ใช้แก่พระสงฆ์). (ข. จงฺหาน่).(พจ.2542)

ฉนัง น. หม้อ, โบราณเขียนเป็น ฉนงง ก็มี เช่น ฉนงงบ่อมาทนนสาย แสบท้อง. (กำสรวล). (ข.).(พจ.2542)

ภาษาจีน **จันอับ** น. ชื่อขนมหวานอย่างแห้งของจีน มีหลายอย่างรวมกัน เช่น ข้าวพอง ถั่วตัด งาตัด.(พจ.2542)

หอง๑ น. ชื่อแกงอย่างจีนชนิดหนึ่ง ใช้เนื้อหมูเป็นต้นต้มกับดอกไม้จีนหรือหน่อไม้(พจ.2542)

อี๋๑ น.ชื่อขนมของจีนชนิดหนึ่งทำด้วยแป้งข้าวเจ้าปั้นเป็นลูกกลมๆต้มน้ำตาล(พจ.2542)

เกาเหลียง๑ น. ชื่อเหล้าจีนชนิดหนึ่ง. (จ.).(พจ.2542)

เหล้าเจ๊ก น้ำเหล้าที่เจ๊กขายนั้น (อักขรา.)

กวยจี๊ น. เมล็ดแตงโมต้มแล้วตากให้แห้ง ใช้ขบเคี้ยว. (จ).(พจ.2542)

เกาเหลา น. แกงมีลักษณะอย่างแกงจืด. (จ.).(พจ.2542)

เต้าเจี้ยว น.ถั่วเหลืองที่หมักเกลือสำหรับปรุงอาหาร (จ.)(พจ.2542)

จับเจี๋ยว น. หม้อดินเล็ก ๆ มีพวยและที่จับสำหรับต้มน้ำ. (จ.).(พจ.2542)

ตะหลิว น. เครื่องมือทำด้วยเหล็ก ใช้แซะหรือตักของที่ทอดหรือผัดในกระทะ. (เทียบ จ. เตี้ยะ ว่า กระทะ + หลิว ว่า เครื่องแซะ, เครื่องตัก). (ปทา.2470)

ภาษาชวา **อั้งโล่** น. เตาไฟดินเผาชนิดหนึ่งของจีน ยกไปได้. (จ.).(พจ.2542)

มอระกู่ น. หม้อสูบยาของชาวอาหรับ. (ช.).(พจ.2542)

อาระ น. เหล้า. (ช.).(พจ.2542)

ภาษาญวน **สลักเต้** น. ใบชา (ญ.)(พจ.2542)

ภาษาญี่ปุ่น **สุกียากี้** น.ชื่ออาหารแบบญี่ปุ่นชนิดหนึ่ง..บางทีเรียกสั้นๆว่าสุกี้.(พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาโปรตุเกส **กะละแม** น. ชื่อขนมชนิดหนึ่ง ทำด้วยข้าวเหนียว กะทิ และ น้ำตาล(พจ. 2542)

ปัง๑ น. อาหารชนิดหนึ่งทำด้วยแป้งผสมเชื้อ .(โปรตุเกส pao, เทียบฝรั่งเศส ว่า pain).(พจ.2542)

ภาษาฝรั่งเศส **อาหนี** น. เหล้าชนิดหนึ่งผสมด้วยเมล็ดผลไม้ซึ่งมีกลิ่นหอมฉุน. (ฝ. anise ว่า เมล็ดผลไม้ชนิดหนึ่งมีกลิ่นหอมฉุน).(พจ.2542)

พม่า **กะปิ** น. ของเค็มทำด้วยเคยกับเกลือโขลกและหมักไว้ใช้ปรุงอาหาร,(พม่า ว่า งาปิ).(พจ.2542)

มลายู **กะหรี่** น. แกงชนิดหนึ่ง สีเหลือง ปรุงด้วยเครื่องแกงกะหรี่; เรียกเครื่องแกงกะหรี่ซึ่งประกอบด้วยขมิ้นและเครื่องเทศอื่น ๆ บดเป็นผงว่า ผงกะหรี่. (มลายู มาจากทมิฬว่า ผัด; อ. curry).(พจ.2542)

อังกฤษ **ซอส** น. เครื่องปรุงรส มีลักษณะเหลวหรือค่อนข้างข้น ใช้จิ้มหรือปรุงอาหารเพื่อให้มีรสชาติดีขึ้น. (อ. sauce).(พจ.2542)

แยม น. อาหารมีรสหวาน ทำโดยการเคี่ยวผลไม้กับน้ำตาลจนข้น (พจ. 2542)

ค็อกเทล น. เครื่องดื่มชนิดหนึ่ง ใช้เหล้าชนิดต่าง ๆ ผสมกัน ใส่น้ำแข็ง แล้วเขย่า และอาจใส่น้ำผลไม้หรือชิ้นผลไม้ เพื่อเพิ่มสีหรือรสให้แปลก ๆ ออกไป นิยมดื่มก่อนอาหาร; อาหารเรียกน้ำย่อยที่กินก่อนอาหารจานหลัก; เรียกงานเลี้ยงแบบหนึ่งที่ไม่นั่งโต๊ะกินอาหาร เสิร์ฟเฉพาะเครื่องดื่มและอาหารว่าง ว่า งานเลี้ยงค็อกเทล. (อ. cocktail; cocktail party).(พจ. 2542)

เบียร์ น. น้ำเมาอย่างหนึ่งเป็นชนิดเมรัย. (อ. beer).(ปทา.2470)

ผลจากการศึกษาคำศัพท์หมวดอาหารจำนวน 126 คำ ประกอบด้วยคำต่างประเทศ 10 ภาษาได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาขวา ภาษาญวน ภาษาญี่ปุ่นภาษาโปรตุเกส ภาษาฝรั่งเศส ภาษาพม่า ภาษามลายู และภาษาอังกฤษ โดยภาษาที่พบหมวดคำเกี่ยวกับอาหารมากที่สุดได้แก่ ภาษาจีน 80 คำ และ ภาษาอังกฤษ 20 คำ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากข้อมูลข้างต้น สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรมการรับประทานอาหารที่ไทยได้รับมาจากวัฒนธรรมจีนซึ่งมีทั้งอาหาร เครื่องดื่ม วิธีการปรุงอาหาร เครื่องครัว ส่วนคำศัพท์ที่รับมาจากวัฒนธรรมประเทศตะวันตก โดยเฉพาะคำภาษาอังกฤษมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบคำต่างประเทศจากภาษาต่างๆ ที่เป็นคำศัพท์ในหมวดอาหาร เครื่องดื่ม ซึ่งไทยรับเข้ามาพร้อมกับชนชาติเจ้าของภาษาอื่นๆอีกด้วย เช่น ชวา-มลายู ญี่ปุ่น พม่า

1.1.2 หมวดที่อยู่อาศัย

คำศัพท์ในหมวดที่อยู่อาศัย ประกอบด้วยคำที่มาจากภาษาต่างประเทศจำนวน 95 คำ เป็นคำเรียกชื่อที่อยู่อาศัย รวมทั้งคำคำบอกสถานที่ ชื่อบ้าน ชื่อเมืองต่างๆดังนี้

ภาษาเขมร **กระทรวง** (กฎ) น. ส่วนราชการหนึ่งในราชการบริหารส่วนกลาง ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเป็นหัวหน้า; (โบ) ส่วนราชการที่พอเทียบได้กับกรม หรือกระทรวงในปัจจุบัน เช่น ถ้าเป็นกระทรวงแพ่ง แลฝ่ายจำเลยนั้นเป็นกรมฝ่ายนอกให้ส่งไปแพ่งกระเสมพิจารณา, ถ้ามีผู้ร้ายลักช้างม้าผู้คนโคกระบือทรัพยสิ่งใด ๆ เปนกระทรวงนครบาลได้ว่า. (สามดวง). (เทียบ ข. กฺรสวง; ไทยเหนือ ส่วง ว่า ข้าง, ฝ่าย). (พจ.2542)

ตำหนัก น.เรือนของเจ้านาย,กุฏิของสมเด็จพระสังฆราช (ข.ฎฺณาก) (พจ.2542)

ประทาย น. ค่าย, ป้อม. (ข.). (พจ.2542)

ภูม น. บ้าน. (ข.). (พจ.2542)

สรุก น. เมือง. (ข. สฺรุก). (พจ.2542)

สรุกเกรา น. บ้านนอก. (ข. สฺรุกเกฺรา). (พจ.2542)

ภาษาแขก **ตะรังตะนู** เปนชื่อเมืองแขกมะลาอยู่ใกล้กับเมืองตะนีนั้น (อักขรา)

ยะหริ่ง เปนชื่อเมืองแขกเมืองหนึ่งอยู่ทิศใต้นั้น(อักขรา)

ภาษาจีน **กว้าน ๑** น. ตึก ใช้ควบกันว่า ตึกกว้าน; (ถิ่น-ปักษ์ใต้) ที่อยู่ซึ่งปลูกไว้คล้ายโรงนา พื้นอยู่กับดิน.(พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาจีน(ต่อ) **ตึก** น.อาคารที่ก่อสร้างด้วยอิฐถือปูนเป็นต้น(พจ.2542)

โล้ง น.โรง(ปทา.2470)

เต๊ง จ. น. พื้นชั้นบน (อักขรา)

ภาษาชวา **กะหลาป๋า๑** น. ชื่อเมืองในเกาะชวาสมัยโบราณ ต่อมาเรียก ปัตตาเวีย(พจ. 2542)

กำมังละการ น. ตำหนัก. (ช.). (พจ.2542)

กำมังวิลิต น. ตำหนักในสระ. (ช.). (พจ.2542)

กะยาหงัน ช. น. วิมาน (พจ.2542)

ประเสบันอากง น. วังลูกหลวง, วังหลานหลวง. (ช.). (พจ.2542)

ภาษาญวน **เว้** เปนชื่อเมืองยวญเมืองหนึ่ง,เรียกว่าเมืองเว้นั้น (อักขรา)

ภาษาตะเลง **เหมาะตะหมะ** เปนชื่อเมืองมอญเมืองหนึ่ง,อยู่ทิศตะวันตกเมืองไท,อยู่ในแดนเมืองพะม่า (อักขรา)

เหมาะลำเลิง เปนชื่อเมืองมอญเช่นว่าแล้ว, แต่อยู่ฝ่ายเหนือเมืองเหมาะตะมะนั้น (อักขรา)

ภาษาทมิฬ **จระนำ** น. ซุ้มคูหาท้ายวิหารหรือท้ายโบสถ์มักเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป เรียกว่า ซุ้มจระนำ. (ทมิฬ จาฬรัม ว่า หน้าต่าง). (พจ.2542)

ภาษาเปอร์เซีย **ปั้นหยา** น. สิ่งปลูกสร้างซึ่งมีหลังคาเอนเข้าหาอกไก่ทั้ง ๔ ด้าน ไม่มีหน้าจั่ว เรียกว่า เรือนปั้นหยา. (เปอร์เซีย ปั้นหย่า ว่า วัตถุที่ทำเป็นหัตถ์ของเจ้าเซ็นประดิษฐานอยู่ในกะดีซึ่งมีลักษณะหลังคาเช่นนั้น). (พจ.2542)

ยี่ส่าน น. ตลาดของแห้ง, ที่ขายของแห้ง. (เทียบเปอร์เซีย bazaar). (พจ.2542)

ภาษาฝรั่งเศส **คอนแวนต์** น. สำนักชีในคริสต์ศาสนา, เรียกโรงเรียนซึ่งชีในสำนักนั้น ๆ ตั้งขึ้น (ฝ. convent). (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาพม่า **ฉาน ๕** น. ชื่อรัฐหนึ่งทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศพม่า ติดต่อกับทางภาคเหนือของประเทศไทย, ไทยใหญ่ ก็เรียก.(พจ.2542)

มะริด เปนชื่อเมืองขึ้นแก่เมืองพะม่าเมืองหนึ่งอยู่ทิศใต้ (อักขรา)

(เมือง)**ตะนาว** เปนเมืองพวกภาษาตะน้าว,อยู่ฝ่ายทิศตะวันตกเฉียงใต้,เปนเมืองขึ้นกับพะม่า(อักขรา)

ภาษามลายู **กรง** น. สิ่งที่ทำเป็นซี่ ๆ สำหรับขังนกเป็นต้น ตั้งอยู่กับที่หรือยกไปได้; ในบทกลอนใช้หมายความว่า เปล ก็มี เช่น ถนอมในพระกรงทอง. (เห่กล่อม). (เทียบมลายู กุรง; ข. ทฺรุง). (พจ.2542)

ภาษาอังกฤษ **เคาน์เตอร์** น. โต๊ะสำหรับรับจ่ายเงินหรือแสดงสินค้าตามร้านค้าหรือสำนักงาน มักมีลักษณะยาวและสูงกว่าโต๊ะธรรมดา, เครื่องเรือนที่มีลักษณะเช่นนั้น. (อ. counter). (พจ.2542)

โธรน (อ.Throne) น.พระที่นั่งพระเจ้าแผ่นดินในท้องพระโรง ไทยเราใช้เรียกว่าพระโธรน (ปทา.2470)

พีระมิด น. สิ่งก่อสร้างที่มีฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ด้านข้างทั้ง ๔ เป็นรูปสามเหลี่ยม มีปลายสุดไปบรรจบกันที่ยอด, ในอียิปต์เดิมใช้เป็นที่ฝังพระศพ ต่อมาบางทีก็ใช้เป็นเทวสถาน, ส่วนพีระมิดที่เม็กซิโกใช้เป็นเทวสถานอย่างเดียว , เรียกสิ่งหรือรูปที่มีลักษณะคล้ายคลึงเช่นนั้นว่า รูปพีระมิด; (คณิต) รูปทรงตันชนิดหนึ่ง มีฐานเป็นรูปหลายเหลี่ยม และด้านข้างเป็นรูปสามเหลี่ยมที่มีจุดยอดร่วมกัน. (อ. pyramid). (พจ.2542)

ไนต์คลับ น. สถานเริงรมย์ที่เปิดเวลากลางคืน ขายอาหาร เครื่องดื่ม มีดนตรี และมักจัดให้มีการแสดงด้วย. (อ. nightclub). (พจ.2542)

โอเอซิส น. บริเวณที่ชุ่มชื้นในทะเลทราย ซึ่งมีน้ำพอที่สิ่งมีชีวิตจะอาศัยอยู่ได้. (อ. oasis). (พจ.2542)

ออฟฟิศ (อ.office) น. สำนักงาน,ที่ทำการ**(**ปทา.2470)

โฮเต็ล (ปาก) น. โรงแรม, ที่พักคนเดินทาง. (อ. hotel).(ปทา.2470)

ผลการศึกษาคำศัพท์ในหมวดที่อยู่อาศัย และคำบอกสถานที่จำนวน 95 คำ พบคำต่างประเทศจำนวน 12 ภาษา ได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาแขก ภาษาจีน ภาษาขวา ภาษาญวน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาตะเลง ภาษาทมิฬ ภาษาเปอร์เซีย ภาษาฝรั่งเศส ภาษาพม่า ภาษามลายู และ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาอังกฤษ โดยส่วนใหญ่เป็นคำบอกชื่อสถานที่บ้านเมืองตามชาติพันธ์ของเจ้าของภาษา คำต่างประเทศที่พบในหมวดนี้มากที่สุดได้แก่ คำภาษาเขมร จำนวน 27 คำ รองลงมาได้แก่ คำภาษาอังกฤษ 19 คำ และอันดับที่สามคือ คำภาษาชวา จำนวน 16 คำ

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นคำศัพท์ที่สะท้อนวัฒนธรรมด้านคำเรียกที่อยู่อาศัยที่ไทยรับมาจากต่างประเทศทั้งคำเรียกชื่อสถานที่ไทยรับมาพร้อมวัฒนธรรมด้านที่อยู่อาศัยจากชาวต่างประเทศ

คำภาษาเขมรที่อยู่ในหมวดคำเรียกชื่อที่อยู่อาศัย ปรากฏเป็นจำนวนมากที่สุด พบทั้งคำศัพท์เรียกชื่อสถานที่ทางราชการ เช่น กระทรวง ประทาย สรุก(เมือง) สรุกเกรา(บ้านนอก) รวมทั้งคำเรียกชื่อสถานที่ที่ไทยรับมาใช้เป็นคำราชาศัพท์ เช่น ตำหนัก เป็นต้น

ข้อสังเกตที่น่าสนใจคือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับภาษาชวา มลายู คนไทยรู้จักภาษาชวา-มลายู จากคำศัพท์ในหมวดคำเรียกชื่อสถานที่ อาคารบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย รวมทั้งสถานที่ทางธรรมชาติที่ปรากฏในวรรณคดี โดยเฉพาะวรรณคดีของชวาที่ไทยรู้จักเป็นอย่างดีคือเรื่อง “อิเหนาและดาหลัง”

1.1.3 หมวดเครื่องนุ่งห่ม

คำศัพท์หมวดเครื่องนุ่งห่ม ประกอบด้วยคำที่มาจากต่างประเทศ 68 คำ เป็นคำเรียกประเภทของผ้า เครื่องประดับ เครื่องแต่งกาย ดังตัวอย่าง

ภาษาเขมร **กรองได** ข. น. กำไลมือ (ปทา.2470)

กรรเจียก น. เครื่องประดับหูมีรูปเป็นกระหนก เช่น กรรเจียกซ้อนจอนแก้ว แพรวพราว. (อิเหนา). [ข. ตฺรเจียก ว่าหู]. (พจ.2542)

สนอบ (โบ) น. เสื้อที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานใช้นุ่งห่มเฉพาะในพระราชพิธี โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือในเวลารับแขกเมือง เป็นต้น. (ข. สฺนบ ว่า ผ้าห่อศพ). (พจ.2542)

ตระชัก น. ชื่อแพรชนิดหนึ่ง เนื้อเกลี้ยงเป็นมันด้านเดียว ทอเป็นลายสอง.(พจ. 2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาจีน **กุยเฮง** น. เสื้อแบบจีนชนิดหนึ่ง คอกลม ผ่าอกตลอด ติดกระดุม (อักขรา.)

ขาก๊วย น. กางเกงจีนขาสั้นแค่เข่า.(พจ.2542)

เปีย๑ น. ผมที่ไว้ยาวบริเวณท้ายทอย, ผมที่ถักห้อยยาวลงมา, ผมเปีย หรือ(จ.). (อักขรา)

เอี๊ยม น. แผ่นผ้าสำหรับคาดหน้าอกเด็กเล็ก ๆ, เต่า ก็ว่า. *(ดู เต่า ๒).* (จ.). (พจ. 2542)

ภาษาชวา **ปันจุเหร็จ** น. เครื่องรัดเกล้าที่ไม่มียอด; โจรป่า. (ช.). (พจ.2542)

ปั้นเหน่ง น. เข็มขัด. (ช.). (พจ.2542)

ส่าหรี น. เครื่องแต่งกายสตรีอินเดียแบบหนึ่ง เป็นผ้าชิ้นยาวประมาณ ๕-๖ เมตร ใช้เป็นทั้งผ้านุ่งและผ้าห่ม ส่วนที่นุ่ง ยาวกรอมส้น พันรอบตัวและจีบข้างหน้าเหน็บไว้ที่เอว ส่วนผ้าห่มใช้ชายผ้าที่เหลือพาดอกและสะพายบ่า โดยมากเป็นบ่าซ้ายห้อยชายไปข้างหลัง ชายที่ห้อยดึงมาคลุมหัวก็ได้(พจ.2542)

ภาษาญี่ปุ่น **กิโมโน** น. เครื่องแต่งกายประจำชาติญี่ปุ่น เป็นเสื้อยาว หลวม แขนกว้าง(พจ. 2542)

ภาษาเปอร์เซีย **ส่าน** เปนชื่อผ้าอย่างหนึ่งเขาธอด้วยขนสัตวมีราคาแพง เขาเอามาแต่เมืองเทษ (คัสแวล)

ภาษาฝรั่งเศส **ชีฟอง** น. ชื่อผ้าชนิดหนึ่ง เนื้อนิ่ม บาง และเบา ใช้ตัดเสื้อผ้าสตรี.(ฝ. chiffon). (พจ.2542)

ภาษามลายู **จับปิ้ง** น. เครื่องปิดของลับของเด็กหญิง ทำด้วยเงิน ทอง หรือนาก เป็นต้น ,กระจับปิ้ง จะปิ้ง ตะปิ้ง หรือ ตับปิ้ง ก็เรียก. (ม. จะปิ้ง). (พจ.2542)

ภาษาอะหม **จำ ๔** (โบ) น. ชายผ้า เช่น เอาพระจำเจิมเฉลิมเชิงเวียน. (อะหม จำ ว่า ชายผ้า). (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาอังกฤษ **ชิงเกิล** น. ชื่อทรงผมผู้หญิงที่ซอยผมด้านหลังไล่ระดับกันลงมาถึงต้นคอ เรียกว่า ผมชิงเกิล. (อ. shingle). (ปทา.2470)

มัสลิน อ. น. ผ้าชะนิดหนึ่งมีทั้งหนาและบาง (อักขรา)

เสิร์จ น.ชื่อผ้าเนื้อลายสองชนิดหนึ่ง มักทำด้วยขนแกะ (ปทา.2470)

ภาษาฮินดี **มัสรู่** น. ชื่อผ้าไหมมีริ้วเป็นสีต่าง ๆ, เข้มขาบไหม ก็เรียก. (ฮ. มัศรู; ม. มิสรู).

สักหลาด น. ผ้าทำด้วยขนสัตว์. (ฮินดูสตานี sakalet). (พจ.2542)

ผลการศึกษาคำศัพท์ในหมวดเครื่องนุ่งห่ม จำนวน 68 คำ พบคำต่างประเทศจำนวน 11 ภาษา ได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาขวา ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเปอร์เซีย ภาษาฝรั่งเศส ภาษามลายู ภาษาอะหม ภาษาอังกฤษ และภาษาฮินดี โดยส่วนใหญ่เป็นคำเรียกประเภทของ “ผ้า” ชนิดต่างๆซึ่งมีลักษณะเด่น และการใช้งานที่แตกต่างไปตามชาติพันธุ์ต่างๆ คำต่างประเทศที่พบในหมวดนี้มากที่สุดได้แก่ คำภาษาจีน และ คำภาษาอังกฤษจำนวน 15 คำเท่ากัน

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ด้านการแต่งกายของชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแต่งกาย เครื่องนุ่งห่มของคนจีนในสังคมไทย พบคำศัพท์ที่เกี่ยวกับการแต่งกายแบบคนจีนหลายคำ เช่น (เสื้อ)กุยเฮง (กางเกง)ขาก๊วย (รองเท้า)เกี๊ยะ (ผม)เปีย (ผ้า)โหมด หรือ (ผ้า)หลิน ส่วนคำภาษาอังกฤษที่สะท้อนวัฒนธรรมการแต่งกายตามแบบยุโรป เช่น (ผม)ชิงเกิล (เสื้อ)เชิ้ต (ผ้า)ลินิน มัสลิน เสิร์จ เป็นต้น

1.1.4 หมวดยาและการรักษาพยาบาล

คำศัพท์ในหมวดยารักษาโรค สุขภาพ ชื่อโรคภัยไข้เจ็บ เชื้อโรคชนิดต่างๆ และการรักษาพยาบาล ประกอบด้วยคำที่มาจากภาษาต่างประเทศที่จำนวน 31 คำ ดังตัวอย่าง

ภาษาเขมร **กำเดา** น. เลือดที่ออกทางจมูก เรียกว่า เลือดกำเดา. (ข. เกฺดา ว่า ร้อน); (พจ. 2542)

(ดิน)**ถนำ** (ข. ถนำ ยา) น. ชื่อดินหนึ่งหนึ่งสีเหลืองสำหรับทำยา (อักขรา)

เขมา (ข. ว. ดำ) น.ชื่อโกฏฐ์ชะนิดหนึ่งใช้ทำยา (ปทา.2470)

ภาษาจีน **กอเอี๊ยะ** น. ขี้ผึ้งปิดแผลชนิดหนึ่งแบบจีน. (จ.). (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาจีน(ต่อ) (น้ำมัน)**ตั้งอิ้ว** คือน้ำมันศีเหลืองที่มาแต่เมืองจีนนั้น (อักขรา)

ภาษาอังกฤษ **ก๊อซ** น. เรียกผ้าบาง โปร่ง ที่ใช้ปิดแผลหรือพันแผลว่า ผ้าก๊อซ. (อ. gauze). (พจ. 2542)

เกาต์ น. ชื่อโรคอย่างหนึ่ง เกิดขึ้นเพราะมีกรดยูริกในเลือดมากเกินไป(อ. gout). (พจ.2542)

ควินิน น. ชื่อสารประกอบประเภทแอลคาลอยด์ ใช้เป็นยารักษา..(อ. quinine). (พจ.2542)

ค็อกคัส น. แบคทีเรียที่มีรูปร่างกลม. (อ. coccus). (พจ.2542)

ทอนซิล น. ปุ่มเนื้อเยื่อน้ำเหลือง อยู่ในบริเวณลำคอข้างละปุ่ม มีหน้าที่ช่วย..(อ. tonsil). (พจ.2542)

ฮิสทีเรีย น. โรคจิตชนิดหนึ่ง มีอาการแสดงออกได้หลายแบบโดยไม่เกี่ยวข้องกับความพิการของอวัยวะส่วนใด ๆ ของร่างกาย ผู้ป่วยเป็นโรคนี้เพราะในจิตสำนึกหวังได้รับผลประโยชน์ (อ. Hysteria) (พจ.2542)

ผลการศึกษาคำศัพท์ในหมวดสุขภาพ และการรักษาพยาบาล จำนวน 31 คำ พบคำต่างประเทศจำนวน 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาจีน และภาษาอังกฤษ คำต่างประเทศที่พบในหมวดนี้มากที่สุดได้แก่ คำภาษาอังกฤษ

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าภาษาอังกฤษมีอิทธิพลต่อภาษาไทยในหมวดคำเรียกเกี่ยวกับสุขภาพ การรักษาพยาบาล อาจจะเนื่องด้วยทฤษฎีความรู้ทางการแพทย์สมัยใหม่ที่ไทยรับมาจากประเทศตะวันตก ดังนั้นจึงพบคำที่มาจากภาษาอังกฤษเป็นจำนวนมากที่สุด

1.1.5 หมวดวัตถุ สิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ

คำศัพท์ในหมวดที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆที่สัมผัสได้ ประกอบด้วยคำที่มาจากภาษาต่างประเทศจำนวน 199 คำเป็นคำเรียกวัตถุ และสิ่งของต่างๆที่ไทยรับมาจากต่างประเทศ เครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ไฟฟ้า อาวุธ และหมวดคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับพาหนะและการคมนาคม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาษาเขมร **กลด ๑** น. ร่มขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง ขอบร่มมีระบาย คันยาวกว่าก้านร่ม ใช้ถือกั้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เจ้านาย หรือพระภิกษุที่ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์, ราชาศัพท์ว่า พระกลด, เรียกร่มขนาดใหญ่มีด้าม สำหรับพระธุดงค์โดยเฉพาะ, เรียกดวงอาทิตย์หรือดวงจันทร์ที่มีแสงสีรุ้งเป็นวงกลมล้อมรอบว่า ดวงอาทิตย์ทรงกลด ดวงจันทร์ทรงกลด. (ข. กฺลส). (พจ.2542)

จำลอง ๒ น. อาน, สัปคับ. (ปทา.2470)

ฉนวน๑ น. ทางเดินซึ่งมีเครื่องกำบัง ๒ ข้าง สำหรับพระมหากษัตริย์หรือเจ้านายฝ่ายในเสด็จขึ้นลงหรือเข้าออก.ก. กำบัง, คั่น, กั้น.(พจ.2542)

กระบอง น. ไม้สั้นสำหรับใช้ตี มีรูปกลมบ้าง เหลี่ยมบ้าง คล้ายพลองแต่สั้นกว่า, ใช้ว่า ตระบอง ก็มี. (ข. ฎฺบง; ปักษ์ใต้ บอง). (พจ.2542)

(ขอ)**ฉาย** น. ไม้สำหรับสงฟางในเวลานวดข้าว, กระดองหาย คันฉายดอง ดองฉาย หรือ ดองหาย ก็เรียก. (ข. ฉาย ว่า สง). (พจ.2542)

เจียม๑ น. เครื่องลาดลักษณะเหมือนพรม ทำด้วยขนสัตว์ชนิดหนึ่งในจำพวกกวาง มีอยู่ทางเหนือของประเทศจีน. (เทียบ ข. เจียม ว่า แกะ). (พจ.2542)

จะกูด น. เครื่องถือท้ายเรือ คล้ายหางเสือ ทำด้วยไม้เป็นแผ่นใหญ่ รูปร่างคล้ายพาย มีด้ามยาว, จังกูด หรือ ตะกูด ก็เรียก.(พจ.2542)

กระเชอ น. ภาชนะสานคล้ายกระจาดขนาดเล็ก แต่สูงกว่า ก้นสอบ ปากกว้าง ใช้กระเดียด; อัตราตวงของโบราณ มีพิกัดเท่ากับ ๕ ทะนาน, และ ๕ กระเชอเป็น ๑ สัด, กันเชอ ก็เรียก. (เทียบ ข. กญเชิ). (พจ.2542)

ภาษาจีน

ตาเต็ง น. เครื่องชั่งหรือตาชั่งขนาดเล็กชนิดหนึ่ง มีถาดห้อยอยู่ทางหัวคันที่เป็นไม้หรืองาช้าง มีตุ้มถ่วงห้อยเลื่อนไปมาตามคันได้ เดิมใช้สำหรับชั่งทอง เงิน เพชร และพลอย, เต็ง ก็เรียก. (เทียบ จ. เต็ง). (อักขรา.)

โต๊ะ๑ น. สิ่งที่ทำด้วยไม้เป็นต้น พื้นราบ เป็นรูปต่าง ๆ มีขาสำหรับเป็นที่เขียนหนังสือ ตั้งเครื่องบูชา หรือ วางสิ่งของต่าง ๆ เรียกชื่อต่าง ๆ ตามวัตถุที่ทำ เช่น โต๊ะหิน โต๊ะมุก ตามรูปร่าง เช่น โต๊ะกลม โต๊ะสี่เหลี่ยม ตามวัตถุประสงค์ที่ใช้ เช่น โต๊ะเขียนหนังสือ โต๊ะกินข้าว, ลักษณนามว่า ตัว ถ้าเป็นโต๊ะอาหารจีนเป็นชุด ลักษณนามว่า โต๊ะ.(พจ.2542)

จี้ง น. เหล็กสำหรับไชรูอย่างหนึ่ง เช่น เกะกะกบไสไชเหล็กจี้ง.(จ. จิ่ง ว่า เจาะ). (พจ.2542)

ปุ้งกี๋ น. เครื่องสานรูปคล้ายเปลือกหอยแครง สำหรับใช้โกยดินเป็นต้น,(จ.). (พจ. 2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาจีน(ต่อ) **เซี้ยม** เปนชื่อฝาเซี้ยมลายทอง,ที่เขาทำมาแต่เมืองจีนนั้น,เหมือนอย่างฝาลูกเกล็ดเมืองไทเปนต้น (ปทา.2470)

เก๋งพั้ง น. เรือสำปั้นขนาดใหญ่มีเก๋งกลางลำ เช่น เรือเก๋งพั้งทั้งสอง (คัสแวล)

เกี้ยว น. คานหามของจีนชนิดหนึ่ง. (จ.). (พจ.2542)

ตังเก น. ชื่อเรือต่อชนิดหนึ่ง ใช้จับปลาตามชายฝั่งทะเล ทางด้านค่อนมาทางหัวเรือมีเก๋ง ๒ ชั้น ชั้นล่างเป็นที่ติดตั้งเครื่องยนต์ ชั้นบนเป็นที่สำหรับผู้ควบคุมเรือใช้ดูทิศทาง มีเสากระโดง บนเสากระโดงมีแป้นกลมสำหรับคนขึ้นไปยืนสังเกตการณ์ เรียกว่า รังกา ด้านท้ายเรือมีที่สำหรับโรยอวน และด้านหัวเรือมีที่สำหรับกว้านอวน. (พจ.2542)

สำเภา๑ น. ชื่อเรือเดินทะเลชนิดหนึ่งแบบจีน แล่นด้วยใบ.(พจ.2542)

มู่ลี่ น. เครื่องบังประตูหน้าต่างเป็นทำนองม่าน ทำด้วยซี่ไม้เล็ก ๆ ถักด้วยเชือกเป็นช่องโปร่ง มีรอกและเชือกสำหรับชักให้ม้วนและคลี่ได้.(พจ.2542)

ภาษาชวา **มิยา** น. โต๊ะวางของ. (ช.). (พจ.2542)

มุสะ น. มุ้ง. (ช.). (พจ.2542)

กระชัง น. บังสาดที่ปิดและเปิดได้. (เทียบ ช. กระรันชัง = กระจาด). (พจ.2542)

สำปัน ช. น. เรือ (ปทา.2470) (หมายเหตุ ในพจนานุกรมฉบับพ.ศ.2542 เขียนว่า “สำปั้น” หมายถึง น. ชื่อเรือต่อเสริมกราบชนิดหนึ่ง เดิมทำด้วยไม้กระดาน ๓ แผ่น ท้ายสูงกว่าหัวเรือ ใช้แจวหรือพาย.แต่มิได้ระบุว่าเป็นคำมาจากภาษาชวา)

บุหงารำไป น. ดอกไม้ที่ปรุงด้วยเครื่องหอมแล้วบรรจุในถุงผ้าโปร่งเล็ก ๆ ทำเป็นรูปร่างต่าง ๆ, มักเรียกย่อว่า บุหงา. (ช.). (พจ.2542)

ภาษาทมิฬ **ไพรำ** น. มณีอันมีค่า. (ทมิฬ ไพลำ ว่า เพชร). (พจ.2542)

ภาษาเปอร์เซีย **ราชาวดี** น. เรียกน้ำยาชะนิดหนึ่งสำหรับเคลือบเงินทองให้เป็นลายมีสีต่างๆ (ปทา.2470)

สุหร่าย น. เครื่องโปรยน้ำ รูปทรงคล้ายภาชนะกรวดน้ำ คอสูง ปากมีจุกปิดและเจาะรูอย่างฝักบัว สำหรับสลัดน้ำให้เป็นฝอย. (เปอร์เซีย surahi). (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาโปรตุเกส

สบู่๒ น. สิ่งที่ผลิตขึ้นโดยนำไขสัตว์เช่นไขวัว หรือน้ำมันพืชเช่นน้ำมันมะพร้าวน้ำมันมะกอกไปต้มกับด่างโซเดียมไฮดรอกไซด์ จะได้สบู่แข็ง หรือนำไปต้มกับด่างโพแทสเซียมไฮดรอกไซด์ จะได้สบู่อ่อน ใช้ชำระล้างและซักฟอก. (โปรตุเกส sapu). (พจ.2542)

ภาษาฝรั่งเศส

คูปอง น. บัตรหรือตั๋วชนิดหนึ่งที่ใช้แลกของ ซื้อของ หรือใช้บริการขึ้นดอกเบี้ยหรือปันส่วนเครื่องอุปโภคบริโภคในเมื่อมีการควบคุม. (ฝ. coupon). (พจ.2542)

ปาร์เกต์ น. แผ่นไม้เล็ก ๆ ที่ใช้ปูพื้นห้องสลับกันเป็นลายต่าง ๆ. (ฝ. parquet). (พจ.2542)

กิโลเมตร น. ชื่อมาตราวัด เท่ากับ ๑,๐๐๐ เมตร, อักษรย่อว่า กม., (ปาก) เรียกสั้น ๆ ว่า กิโล. (ฝ. kilometre). (พจ.2542)

เมตร น. หน่วยวัดความยาวอย่างหนึ่งตามวิธีเมตริก กำหนดเทียบเท่ากับ ๑๐๐ เซนติเมตร หรือ ๒ ศอก. (ฝ. mètre). (พจ.2542)

ลิตร น. ชื่อหน่วยมาตราตวงตามวิธีเมตริก เท่ากับ ๑,๐๐๐ ลูกบาศก์เซนติเมตร เทียบกับอัตราวิธีประเพณีเท่ากับ ๑ ทะนานหลวง. (ฝ. litre). (พจ.2542)

ภาษามลายู

กุญแจ น. เครื่องสำหรับใส่ประตูหน้าต่างเป็นต้น เพื่อยึดหรือสลักไม่ให้เปิดเข้าออกได้ เวลากดหรือไขออก มีเสียงลั่นดังกริ๊ก มีลูกไข เรียกว่า ลูกกุญแจ, ประแจก็เรียก. (ป., ส. กุญฺจิกา ว่า ลูกดาล, เทียบมลายู กุญจี). (พจ.2542)

กง ๓ น. ไม้รูปโค้งที่ตั้งเป็นโครงเรือ (เทียบมลายู กง, ตะเลง กง, ในความเดียวกัน); ไม้สำหรับดีดฝ้ายมีรูปเหมือนคันธนู เรียกว่า ไม้กง หรือ ไม้กงดีดฝ้าย (เทียบอะหม ไม้กงดีดฝ้าย และ คันกระสุน ว่า กง; พายัพ ว่า โก่ง ได้แก่ คันกระสุน), เสลี่ยงที่มีพนักโค้งเหมือนกงเรือ เรียกว่า เสลี่ยงกง.(พจ.2542)

กำปั่น ๑ น. เรือเดินทะเลขนาดใหญ่ชนิดหนึ่ง รูปร่างหัวเรือเรียวแหลม ท้ายเรือมนและราบในระดับเดียวกับหัวเรือ, ถ้ามีเสายาวยื่นออกไปสำหรับผูกสายใบ มีเสากระโดง ๓ เสา มีใบ เรียกว่า กำปั่นใบ, ถ้าเสากระโดงตรงกลางไม่มี มีปล่องไฟโดยใช้เดินด้วยกำลังเครื่องจักรไอน้ำ เรียกว่า กำปั่นไฟ. (เทียบมลายู หรือ ฮินดูสตานี ว่า capel). (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาอังกฤษ **การ์ด** (ปาก) น. บัตรเชิญในโอกาสต่าง ๆ เช่น การ์ดแต่งงาน การ์ดงานศพ.(ปทา. 2470)

โปสต์การ์ด น. แผ่นกระดาษหนาพอประมาณด้านหนึ่งมักเป็นภาพ อีกด้านหนึ่งสำหรับเขียนข้อความ และติดไปรษณียากรเพื่อส่งทางไปรษณีย์ โดยไม่ต้องบรรจุซอง. ว. เรียกขนาดภาพถ่ายเป็นต้น ที่มีความกว้างยาวประมาณ ๓" ×๕" ว่า ขนาดโปสต์การ์ด. (อ. postcard). (ปทา.2470)

ฟุลสแก๊บ น. กระดาษสีขาว มีเส้นบรรทัด ขนาดประมาณ ๔๓ x ๓๔(ปทา. 2470)

ลอตเตอรี่ น. สลากกินแบ่ง. (อ. lottery). (พจ.2542)

แสตมป์ น.ดวงตราไปรษณียากร (อ.stamp) (พจ.2542)

แล็กเกอร์ น. น้ำมันชักเงาประเภทหนึ่งที่ใช้ทาหรือพ่นเคลือบผิววัตถุให้เป็นเงา (พจ.2542)

ก๊อก ๑ น. เครื่องเปิดปิดน้ำจากท่อหรือภาชนะ, หัวก๊อก ก็เรียก. (อ. cock). (ถ่าน)โค้ก น. กากที่เหลือหลังจากนำถ่านหินไปกลั่นทำลายแล้ว ประกอบด้วยคาร์บอนประมาณร้อยละ ๘๐-๙๐ ใช้ประโยชน์ในการถลุงแร่ เช่น ในอุตสาหกรรมถลุงเหล็กเป็นต้น. (อ. coke). (พจ.2542)

คอนเดนเซอร์(ไฟฟ้า) น. เครื่องอุปกรณ์ไฟฟ้าใช้สำหรับเก็บประจุไฟฟ้าไว้ได้เป็น (อ. condenser). (พจ.2542)

แท็กซี่ น. รถยนต์รับจ้างสาธารณะ โดยสารได้ไม่เกิน ๗ คน. (อ. taxi). (พจ. 2542)

แทรกเตอร์ น. รถทุ่นแรง ใช้ลากหรือขับเคลื่อนอุปกรณ์อย่างอื่นที่ติด..(อ. tractor). (พจ.2542)

เฮลิคอปเตอร์ น. อากาศยานชนิดหนึ่งซึ่งหนักกว่าอากาศ ไม่มีปีก มีใบพัดขนาดใหญ่ติดตั้งเหนือลำตัว ใบพัดหมุนรอบตัวในแนวนอน ทำหน้าที่ช่วยพยุงตัวและบังคับให้บินไปตามทิศทางที่ต้องการได้ ใช้เครื่องยนต์ขับเคลื่อนและบินขึ้นลงในแนวยืนได้. (อ. helicopter). (พจ.2542)

โบต น. ชื่อเรือเล็กที่เป็นส่วนอุปกรณ์ของเรือเดินทะเลขนาดใหญ่.(อ. boat). (ปทา.2470)

เมล์ ๑ น. เรียกยานพาหนะประจำทางที่ออกตามกำหนดเวลา . (อ. mail). (ปทา.2470)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาฮินดี **จาระบี** น. น้ำมันข้นเหนียวสำหรับหล่อลื่นและกันความสึกหรอของ.., จระบี ก็ว่า. (ฮ. จรฺพี). (พจ.2542)
อะไหล่ ว. ที่เตรียมสำรองไว้ใช้เมื่อต้องการ เช่น เครื่องอะไหล่รถยนต์.(ฮ.). (พจ. 2542)

ภาษาทมิฬ **กะละออม** น. ภาชนะสานด้วยไม้ไผ่ ยาชัน รูปคล้ายกระบุง ไม่มีคอ..(ทมิฬ กะละยัม(พจ.2542)

ผลการศึกษาคำศัพท์ในหมวดวัตถุ สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ จำนวน 199 คำ พบคำต่างประเทศจำนวน 10 ภาษา ได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาขวา ภาษาทมิฬ ภาษาเปอร์เซีย ภาษาโปรตุเกส ภาษาฝรั่งเศส ภาษามลายู ภาษาอังกฤษ และภาษาฮินดี คำต่างประเทศที่พบในหมวดนี้มากที่สุดได้แก่ คำภาษาเขมร จำนวน 71 คำ รองลงมาได้แก่ คำภาษาอังกฤษ 65 คำ

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าคำภาษาเขมรเข้ามาปะปนในภาษาไทยมาเป็นเวลานาน ดังนั้นในกลุ่มความหมายที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกวัตถุ สิ่งของที่มาจากคำภาษาเขมรจึงปรากฏอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งคำศัพท์ส่วนใหญ่เป็นคำที่ใช้ปรกติในภาษาไทย เช่น กระเชอ กระโถน กระบอง กำเพลิง(ปืน) ฉมวก ระแนง (เรือ)ตูก ส่วนคำภาษาอังกฤษ ในหมวดคำเรียกวัตถุ สิ่งของน่าจะสะท้อนการรับวัฒนธรรมทางวัตถุจากประเทศตะวันตก เช่น โปสต์การ์ด แลกเกอร์ คอนเดนเซอร์ เฮลิคอปเตอร์ เป็นต้น

1.2 หมวดสิ่งมีชีวิต ประกอบด้วย 2 หมวดได้แก่ หมวดมนุษย์ ประกอบด้วยคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับร่างกายของมนุษย์ ระบบเครือญาติ อาชีพ พฤติกรรม และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ และหมวดคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์

1.2.1 หมวดมนุษย์

คำต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ได้แก่ คำเรียกอวัยวะร่างกาย คำแสดงระบบเครือญาติ คำบอกอาชีพ คำแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ต่างๆ พบจำนวน 515 คำ ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.2.1.1 คำเรียกอวัยวะร่างกาย

คำเรียกอวัยวะร่างกาย ประกอบด้วยคำเรียกอวัยวะของร่างกายมนุษย์ทั้งอวัยวะภายใน และอวัยวะภายนอก พบคำที่มาจากภาษาต่างประเทศจำนวน 35 คำดังตัวอย่าง

ภาษาเขมร **โกรย** ข. น. หลัง (ปทา.70)

เชิงโกรย ข. น. เท้าหลัง (ปทา.70: 231)

แด ข. น. ใจ (ปทา70: 264)

สวาบ ข. น.ส่วนกายแห่งหนึ่งระหว่างโครงกับกะดูกตะโพก (ปทา2470:743)

กระเพาะ น. อวัยวะภายในของคนและสัตว์ รูปเป็นถุง คือ กระเพาะอาหารและกระเพาะปัสสาวะ. (เทียบ ข. กฺรพะ); ภาชนะสานสำหรับตวงข้าว มีอัตราจุ ๔ กระผีก. (พจ.2542)

ขมอง (ปาก) น. สมอง เช่น ปวดขมอง. (ข. ขฺมง ว่า ไขในกระดูก). (พจ.2542)

จมูก น. อวัยวะส่วนหนึ่งที่ยื่นออกมา อยู่เหนือปาก มีรู ๒ รู สำหรับว. ซีดเซียว, หงอยเหงา, สลด, เช่น หน้าจ๋อย.โดยปริยายเรียกสิ่งที่ยื่นออกมาคล้ายจมูก, เรียกสิ่งที่เจาะเป็นรู ๒ รูเพื่อร้อยเชือกเป็นต้น เช่น จมูกชุง. (ข.จฺรมุะ). (พจ.2542)

จังเก น. สะเอว เช่น มือนวดแนบจังเก แกะพลิ้ว. (โคลงพระยาตรัง). (ข. จงฺเกะ). (พจ.2542)

เจิม ๒ น. คิ้ว. (อนันตวิภาค). (ข. จิญฺเจิม ว่า คิ้ว).

ทรวง น. อก, ใจ, มักใช้เข้าคู่กับคำ อก เป็น ทรวงอก, โดยมากใช้ในบทกลอน, ที่ใช้เป็นสามัญก็มีบ้าง เช่น เย็นทรวง. (ข. ทฺรูง). (พจ.2542)

ศก น. ผม เช่น พระศกพระพุทธรูป. (ข.). (พจ.2542)

ภาษาชวา **มะดา** น. ดวงตา. (ช. มะตา). (พจ.2542)

มุลุต น. ปาก. (ช.). (พจ.2542)

ภาษาตะเลง **อันด๊าก** ต. น. ลิ้น (ปทา.2470: 862)

ภาษาทมิฬ **เครา** น. ขนที่ขึ้นตามแก้มหรือขากรรไตร, ราชาศัพท์ ว่า พระทาฐิกะ.(ทมิฬ เค-รา). (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการศึกษาคำศัพท์ในหมวดอวัยวะ จำนวน 35 คำ พบคำต่างประเทศเพียง 4 ภาษา ได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาชวา ภาษาตะเลง และภาษาทมิฬ คำต่างประเทศที่พบในหมวดนี้มากที่สุดได้แก่ คำภาษาเขมร จำนวน 27คำ

1.2.1.2 คำเรียกบุคคล

คำเรียกบุคคลประกอบด้วยคำเรียกเครือญาติ ทั้งคำเรียกญาติ คำเรียกเพื่อแสดงความสนิทสนม และความเคารพ คำเรียกตำแหน่งของบุคคล และอาชีพต่างๆ ผลการศึกษาพบคำที่มาจากภาษาต่างประเทศจำนวน 153 คำดังตัวอย่าง

ภาษาเขมร **กูน** น. ลูก. (ข.). (ปทา.2470)

ผอูน น. น้องหญิง, โผอน ก็ว่า. (ข. บอูน). (ปทา.2470)

มะดาย ข. น. แม่ (ปทา.2470)

เม น. แม่. (ข.). (ปทา.2470)

สมเด็จ ข. น. ผู้เป็นใหญ่,เป็นชื่อตำแหน่งพระราชาคณะผู้ใหญ่,ใช้เรียกเจ้านายผู้ใหญ่ว.สูง (ปทา.2470)

กันเมียง น. เด็ก, โบราณเขียนเป็น กันมยง เช่น แลเด็กหญิงถ่าวชาววยงก็ดี(ข. เกฺมง = เด็ก). (ปทา.2470)

ขมอย น. หลาน, ลูกหลาน, เช่น ขมอยเมือเฝือแฝกหญ้า ยุงชุมฉ่าฝ่าเหลือบฝูง. (ม. คำหลวง ทานกัณฑ์). (ข. กฺมวย ว่า หลาน, ลูกของพี่หรือของน้อง). (พจ.2542)

ขยม น. ขยุม, ข้า, บ่าว. (โบ) ส. ขยุม, ฉัน, เป็นสรรพนามบุรุษที่ ๑. (ข. ขฺญุ). . (พจ. 2542)

ศรี น. ผู้หญิง. (ข. สี). (พจ.2542)

สนม น. เจ้าจอมมารดาหรือเจ้าจอมอยู่งานซึ่งทรงพระเมตตา..(ข. สฺนำ). (พจ.2542)

ขมัง น. พรานธนู. (ข. ขฺมาน่). (ปทา.2470)

สมัก ข. น. คนใช้,ขอเฝ้า (ปทา.2470)

ตำรวจ น.เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีหน้าที่ตรวจตรารักษาความสงบ...(ข.ฏฺรวต,ตมฺรวต) (พจ.2542)

ภาษาแขก **ยะหรัน** เปนชื่อคนแขกมีในเรื่องอิเหนาคนหนึ่ง (อักขรา.)

ระเด่นมนตรี คือ เปนชื่อแขกในเรื่องอิเหนานั้น (อักขรา.)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาจีน **ก๋ง** 'นั้นคือคำจีน เรียกว่าปู่ ว่าตา (คัสแวล)

ตาแป๊ะ เปนคำเรียกเจ๊กแก่,เหมือนอย่างเรียกกันว่าตาแก่228 (อักขรา)

เตี่ย จ. น. บิดา, พ่อ 295 (ปทา.2470)

ลื้อ (ปาก) ส. คำใช้แทนผู้ที่เราพูดด้วย เพศชาย ใช้พูดกับผู้ที่เสมอกันหรือผู้น้อยในทำนองเป็นกันเอง, เป็นสรรพนามบุรุษที่ ๒. (จ. ลื่อ ว่า คำใช้เรียกบุรุษที่ ๒). (พจ. 2542)

เจ๊สัว น. คนที่มั่งมี (มักหมายถึงเศรษฐีจีน), เจ้าขรัว หรือ เจ้าสัว ก็เรียก.(พจ.2542)

ก้อง ๒ น. บรรณาการ ในคำว่า จิ้มก้อง. (จ.) (พจ.2542)

จับกัง น. กรรมกร, ผู้ใช้แรงงาน, ใช้เรียกผู้รับจ้างทำงานต่าง ๆ. (จ.). (พจ.2542)

(จีน)**เต็ง** น. หัวหน้าคนงานที่เป็นชาวจีน (ใช้เฉพาะในสถานที่ทำการร่วมกันมาก ๆ เช่น บ่อนหรือโรงสุรายาฝิ่น). (จ.). (อักขรา)

จุ้นจู้ น. ผู้จัดการเรือ, หัวหน้าและผู้จัดการเรื่องสินค้าในเรือ. (จ.). (อักขรา)

ตั้วเหี่ย น. ตำแหน่งหัวหน้าอั้งยี่, อั้งยี่. (จ.). (พจ.2542)

ไต้ก๋ง น. นายท้ายเรือสำเภาหรือเรือจับปลา (จ.) (พจ.2542)

เถ้าแก่ น. ตำแหน่งข้าราชการฝ่ายในในพระราชสำนัก; ผู้ใหญ่ที่เป็นประธานในการสู่ขอและการหมั้น; เรียกชายจีนที่เป็นผู้ใหญ่และมีฐานะดี, เรียกชายจีนที่เป็นเจ้าของกิจการ. (จ. เถ่าแก่). (พจ.2542)

เถ้าแก่เนี้ย น. เรียกหญิงจีนที่เป็นเจ้าของกิจการหรือเป็นภรรยาของเถ้าแก่.(พจ. 2542)

ท่องสื่อ น. ตำแหน่งล่ามจีนครั้งโบราณ เช่น ขุนพจนาพิจิตร ท่องสื่อใหญ่. (พงศ. ร. ๓). (เทียบ จ. ท่อง ว่า ติดต่อ, สื่อ ว่า ธุระ, การงาน). (พจ.2542)

ล้าต้า น. คนถือบัญชีเรือสำเภา. (จ.). (พจ.2542)

หลงจู้ น. ผู้จัดการ. (จ.). (พจ.2542)

(หัว)**ปาก** (โบ) น. นายร้อย. (จ. ปัก, แป๊ะ, ว่า ร้อย).(อักขรา)

อั้งยี่ น. สมาคมลับของคนจีน; (กฎ) ชื่อความผิดอาญาฐานเป็นสมาชิกของคณะบุคคลซึ่งปกปิดวิธีดำเนินการและมีความมุ่งหมายเพื่อการอันมิชอบด้วยกฎหมาย เรียกว่า ความผิดฐานเป็นอั้งยี่. (จ.). (พจ.2542)

ภาษาชวา **กะกัง** น. พี่ชาย. (ช. kakang). (พจ.2542)

เกน๑ น. นาง. (ช.). (พจ.2542)

ปาปอหยีสังฆาตา น. บิดา, พ่อ. (ช.). (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาชวา (ต่อ)

ยาหยี น. น้องรัก. (ช.). (พจ.2542)

บ้าบ๋า น. เรียกชายที่เป็นลูกครึ่งจีนกับมลายูที่เกิดในมลายูและอินโดนีเซียว่า บ้าบ๋า, คู่กับ ย่าหยา ซึ่งหมายถึงหญิงลูกครึ่งจีนกับมลายูที่เกิดในมลายูและอินโดนีเซีย(พจ. 2542)

ยิหวา น. ดวงชีวิต, ดวงใจ. (ช.). (พจ.2542)

ละกูมะนิส น. คนที่รัก, คนที่ชอบใจ. (ช.). (พจ.2542)

วินันตู น. น้องเขย. (ช.). (พจ.2542)

สังคาตา น. พ่อ. (ช.). (พจ.2542)

อะนะ น. ลูก, น้อง, (ใช้เป็นคำเรียกแสดงความรู้สึกรักและเอ็นดู) เช่น อันอะหนะบุษบาบังอร. (อิเหนา), อานะ ก็ว่า. [ช. anak ว่า ลูก (ใช้ได้ทั้งลูกคนและลูกสัตว์)]. (พจ.2542)

กิดาหยัน น. มหาดเล็ก. (ช.). (พจ.2542)

ดะหมัง น. เสนา. (ช.). (พจ.2542)

มุลู น. พล. (ช.). (พจ.2542)

ปาเต๊ะ น. ชื่อตำแหน่งขุนนาง. (ช.). (พจ.2542)

ระตู น. เจ้าเมืองน้อย. (ช.). (พจ.2542)

ลาเง็ด น. เจ้า, แม่ทัพ. (ช.). (พจ.2542)

วิเยน น. ขันที. (ช.). (พจ.2542)

วาโมร น. คนป่า, คนรำ. (ช.). (พจ.2542)

ภาษาฝรั่งเศส

มองสิเออร์ ฝ. น. นาย (ปทา.2470: 557)

กงสุล (กฎ) น. ชื่อตำแหน่งของบุคคลซึ่งรัฐบาลของประเทศหนึ่งแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนประจำอยู่ในเมืองต่าง ๆ ของอีกประเทศหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือคนชาติของประเทศผู้แต่งตั้งกงสุลที่ไปอยู่ในเมืองต่างประเทศนั้น ๆ และเพื่อดูแลผลประโยชน์ทั่วไปของประเทศผู้แต่งตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพาณิชย์ กงสุลมี ๒ ประเภท คือ (๑) กงสุลโดยอาชีพ ได้แก่ ผู้ที่เป็นข้าราชการของประเทศผู้แต่งตั้ง และ (๒) กงสุลกิตติมศักดิ์ ได้แก่ ผู้ได้รับแต่งตั้งซึ่งมิใช่ข้าราชการและไม่ได้รับเงินเดือน ซึ่งอาจเป็นคนชาติของประเทศผู้แต่งตั้ง หรือคนชาติอื่นก็ได้ กงสุลที่มีตำแหน่งเป็นหัวหน้าสถานกงสุลมี ๔ ระดับ คือ กงสุลใหญ่ กงสุล รองกงสุล และตัวแทนฝ่ายกงสุล.ว. เกี่ยวกับกงสุล เช่น สถานกงสุล เขตกงสุล พนักงานฝ่ายกงสุล. (ฝ. consul). (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาญวน **อง** น. คำนำหน้านามของบุคคลซึ่งเป็นเชื้อพระวงศ์ของกษัตริย์ญวน เช่น องเชียงสือ องเชียงชุน, คำนำหน้าสมณศักดิ์พระสงฆ์อนัมนิกายชั้นปลัดขวาปลัดซ้ายและพระคณานุกรม เช่น องสรภาณมธุรส องสุตบทบวร. (ญ.). (พจ.2542)

ภาษาพม่า **หม่อง** น. คำนำหน้าชื่อผู้ชายพม่า (พม่า หม่อง ว่า น้อง); เรียกยาขี้ผึ้งชนิดหนึ่งใช้ทานวด เป็นต้น ว่า ยาหม่อง(พจ.2542)

ภาษาตะเลง **โกน** ต. น. ลูก (ปทา.2470: 92)
ตละ น. เจ้า. (ต.). (พจ.2542)
มะ๒ ต. น. นาย (ใช้นำหน้าชื่อคน))ปทา.2470:557)

ภาษาเปอร์เซีย **ซีป่าย** น. ชื่อทหารกองหนึ่ง ในรัชกาลที่ ๔ เอาแบบมาจากทหารซีปอย.(พจ.2542)
สรั่ง น. หัวหน้ากะลาสี. (เปอร์เซีย). (พจ.2542)

ภาษาโปรตุเกส **กัมประโด** น. ผู้ทำหน้าที่หาลูกค้าให้บริษัทหรือธนาคาร. (โปรตุเกส). (พจ.2542)

ภาษาอังกฤษ **ดาร์ลิง** (อ.Darling) น.ที่รัก (ปทา.2470:254)
ดยูก (อ.Duke) น.บรรดาศักดิ์ชั้นต้นสูงสุดของฝรั่ง ผู้หญิงเรียกดัชเชส (ปทา.2470
สุลต่าน น. ประมุขของบางประเทศหรือเจ้าครองนครบางรัฐที่นับถือศาสนาอิสลาม. (อ. sultan). (พจ.2542)
แฟน (ปาก) น. ผู้นิยมชมชอบ เช่น แฟนเพลง แฟนภาพยนตร์ แฟนมวย, (พจ.2542)
แก๊ง (ปาก) น. กลุ่มคนที่ตั้งเป็นก๊กเป็นเหล่า (มักใช้ในความหมายไม่ดี)(อ. gang). (พจ.2542)
คาราวาน น. หมู่คนหรือยานพาหนะเป็นต้นซึ่งเดินทางไกลร่วมกันเป็นขบวนยาว. (อ. caravan). (พจ.2542)
แหม่ม น. คำเรียกหญิงฝรั่ง.(พจ.2542)
ยิปซี น. ชนเผ่าเร่ร่อน เชื้อสายคอเคซอยด์ ผิวคล้ำ เดิมอาศัยอยู่ในอินเดีย เข้าไปเร่ร่อนในยุโรปประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๙-๒๐ ดำรงชีพด้วยการเล่นดนตรี ค้าม้า ทำนายโชคชะตา เป็นต้น. (อ. gypsy, gipsy). (พจ.2542)
คริสเตียน น. ผู้นับถือคริสต์ศาสนานิกายโปรเตสแตนต์.(พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาอังกฤษ (ต่อ) **สันตะปาปา** น. ผู้เป็นประมุขคริสต์ศาสนา นิกายโรมันคาทอลิก, โป๊ป ก็เรียก.(พจ. 2542)

กัปตัน น. ผู้บังคับการเรือ; นายร้อยเอกทหารบก,นายเรือเอกทหารเรือ,หัวหน้า, นายเรือ (พจ.2542)

กุ๊ก น. คนทำอาหารในโรงแรมหรือภัตตาคารเป็นต้น. (อ. cook).(พจ.2542)

คอมมานโด น. ทหารหรือตำรวจในกลุ่มที่ได้คัดเลือกเป็นพิเศษ เพื่อฝึกการต่อสู้ประชิดตัว การโจมตีโฉบฉวย จู่โจม และยุทธวิธีข่มขวัญอื่น ๆ, หน่วยรบเฉพาะกิจ. (อ. commando).(พจ.2542)

ภาษาอะหม **กะเทย** น. คนที่มีอวัยวะเพศทั้งชายและหญิง, คนที่มีจิตใจและกิริยาอาการ(อะหม ว่า เทย). (พจ.2542)

ทหาร น. ผู้มีหน้าที่ในเรื่องรบ, นักรบ. (อะหม หาน ว่า นักรบ). (พจ.2542)

ผลการศึกษาคำศัพท์ในหมวดคำเรียกบุคคล ซึ่งประกอบด้วยคำเรียกญาติ คำเรียกตำแหน่งของบุคคล และคำบอกอาชีพต่างๆ จำนวน 153 คำ พบคำต่างประเทศ 14 ภาษา ได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาแขก ภาษาจีน ภาษาชวา ภาษามลายู ภาษาญวน ภาษาตะเลง ภาษาทมิฬ ภาษาเปอร์เซีย ภาษาโปรตุเกส ภาษาฝรั่งเศส ภาษาพม่า ภาษาอังกฤษและภาษาอะหม คำต่างประเทศที่พบในหมวดนี้มากที่สุดได้แก่ คำภาษาชวา จำนวน 47 คำ รองลงมาคือคำจากภาษาจีน 34 คำ และคำเขมร จำนวน 30คำ คำตามลำดับ

จากข้อมูลคำเรียกบุคคลข้างต้นแสดงให้เห็นความสำคัญของระบบอาวุโส ระบบครอบครัวของคนในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลายๆประเทศที่มีความคล้ายคลึงกับภาษาไทยที่ให้ความสำคัญกับครอบครัวซึ่งแต่เดิมมีลักษณะเป็นครอบครัวขยาย ดังนั้นจึงปรากฏคำศัพท์ที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวค่อนข้างมาก โดยเฉพาะคำจากภาษาชวา ภาษาเขมรและภาษาจีน

อนึ่งข้อมูลคำเรียกอาชีพในภาษาชวา ส่วนใหญ่ไทยรับผ่านมาทางวรรณคดี วรรณกรรมที่มีความสัมพันธ์กับระบบชนชั้นปกครอง ดังนั้นจึงพบคำเรียกอาชีพราชการที่มาจากภาษาชวาหลายคำ เช่น กิดาหยัน(มหาดเล็ก) ดะหมัง(เสนา) ปาเต๊ะ(ขุนนาง) และ ระตู(เจ้าเมือง)เป็นต้น

นอกจากนี้ข้อมูลคำบอกอาชีพหลายคำในภาษาไทยแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยกับชาวต่างประเทศในด้านการประกอบอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวต่างประเทศ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แต่ละชนชาติ เช่น ชนชาติจีนที่อพยพเข้ามาอาศัยในประเทศไทยในยุคแรกๆ เริ่มต้นการประกอบอาชีพที่ใช้แรงงานเป็นหลัก เช่น จับกัง ไต้ก๋ง อากึ่ง รวมทั้งวิถีชีวิตแบบชุมชนชาวจีนที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมขนาดใหญ่ เช่น อั้งยี่(สมาคมลับ) ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีผู้นำในการควบคุมกลุ่มคนเหล่านั้น เช่น หลงจู๊ (ผู้จัดการ)

1.2.1.3 คำแสดงพฤติกรรม

คำศัพท์ที่แสดงถึงพฤติกรรม ความรู้สึก กิจกรรม การเคลื่อนไหวของมนุษย์ ผลการศึกษาพบคำที่มาจากภาษาต่างประเทศจำนวน 263 คำดังตัวอย่าง

ภาษาเขมร **กระหาย** ข. ก.ร้อนใจ,อยาก,อยากได้ (ปทา.2470)

กราน ข. ก. ห้าม,หมอบ,ก้ม,กราบ,ยัน (ปทา.2470)

คะนึง ข. ก. คำนึง,คิดถึง,คิด,ระลึก (ปทา.2470)

ตระกอง ก. กอด, เกี่ยวพัน, กระกอง ก็ว่า. (ข. ตฺรกง). (ปทา.2470)

เผชิญ ข. ก. ชนกัน,ปะทะกัน,ต่อกัน (ปทา.2470)

ระเมียร ก. ดู, น่าดู. (ข. รมีล ว่า ดู). (ปทา.2470)

อนติง ข. ก. คอย,รอท่า (ปทา.2470)

อานิก ก. เอ็นดู, รักใคร่. (ข. อาณิต). (ปทา.2470)

อาสูร ข. ก. สงสาร (ปทา.2470)

กังวล ก. ห่วงใย, มีใจพะวงอยู่. (ข.). (พจ.2542)

คม ๑ ก. ก้ม, คำนับ, ไหว้, ราชาศัพท์ใช้ว่า ทรงคมในความหมายว่า ทรงไหว้. (กร่อนมาจาก บังคม). (ข.). (พจ.2542)

จอง ก. ผูกไว้; มั่นหมายไว้, ขอกำหนดไว้, เช่น จองกฐิน จองที่. (ข. จง ว่า ผูก). (พจ.2542)

จำเนียน ก. ตัด ขริบ หรือเฉือนให้ไปตามแนวหรือให้ได้รูปตามที่ต้องการ.(แผลงมาจาก เจียน). (ข. เจียร ว่า ตัด, เล็ม). (พจ.2542)

จำบัง๑ ก. รบ เช่น คชจำบังข้าศึก. (ตะเลงพ่าย). น. ศึก, สงคราม; นักรบ.(จารึกสยาม). (ข. จำบาง, จมฺบำง ว่า การรบ, สงคราม). (พจ.2542)

ชุน ก. ซ่อมผ้าหรือแหเป็นต้นที่ขาดทะลุเป็นรูให้เป็นเนื้อเดียวกัน ด้วยการถักหรือด้วยวิธีอื่น ๆ.น. เครื่องมือสำหรับถัก. (ข. ชุล). (พจ.2542)

เนา ก. อยู่. (ข.). (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาเขมร (ต่อ)

ทะนุถนอม, ทะนุกถนอม ก. คอยระวังรักษา, คอยประคับประคอง. (ข. ถฺนาก่ถฺนม). (พจ.2542)

บังคัล ก. เฝ้า. (ข.). (พจ.2542)

บง ๓ ก. คล้อง, ห่ม, เช่น บงบ่าเฉวียง. (ม. คำหลวง จุลพน). (ข. บงกอ ว่าคล้องคอ). (พจ.2542)

เผด็จ ก. ตัด, ขจัด, ขาด. (ข. ผฺฎาจ่). (พจ.2542)

รัญจวน ก. ปั่นป่วนใจ เช่น กลิ่นหอมรัญจวนใจ, สะเทือนใจ..(เทียบ ข. รำชวล). (พจ.2542)

วาย๒ ก. ตี เช่น วายทรวง. (ข.). (พจ.2542)

สรร ก. เลือก, คัด, เช่น จัดสรร เลือกสรร. (ข. สรัล). (พจ.2542)

แสวง ก. เที่ยวหา,ค้นหา,เสาะหา (ข.) (พจ.2542)

อางขนาง ก. อาย, ขวยเขิน. (ข.). (พจ.2542)

ผจาน ก. เปิดเผยความชั่ว, ประจาน. (ข. ผฺจาล ว่า ทำให้เข็ดหลาบ). (พจ.2542)

ภาษาจีน

เก๊ก (ปาก) ก. วางท่า; ขับไล่. (จ.). (พจ.2542)

เจ๊ง (ปาก) ก. เลิกล้มกิจการเพราะหมดทุน; สิ้นสุด. (จ.). (พจ.2542)

แฉโพย ก. เปิดเผยข้อที่ปิดบังหรือความลับ. (จ.). (พจ.2542)

เฉ่ง ก. ชำระเงินที่ได้เสียกัน, ชำระเงินที่ติดค้างกันอยู่, โดยปริยายหมายความว่า ด่า ว่า หรือทำร้ายร่างกาย. (จ.). (พจ.2542)

เซ้ง (ปาก) ก. โอนสิทธิหรือกิจการไปให้อีกคนหนึ่งโดยได้ค่าตอบแทน,(จ.). (พจ. 2542)

ตั้วสิว ก. ซ่อมแซม เช่น ต้องตั้วสิวสำเภาเอาเข้าอู่. (จ.). (พจ.2542)

ตุน ก.เก็บสะสมไว้ เช่น ซื้อของตุนไว้..(จ.) (พจ.2542)

ตุ๊ย ก.เอาหมัดกระแทกเอา (จ.) (พจ.2542)

ตู๊ ก.ประทัง,พอถูไถ,ชดเชย (จ.) (พจ.2542)

ถัว ก. ทำให้มีส่วนเสมอกัน, เฉลี่ย. (จ.). (พจ.2542)

โละ จ. ก. ทิ้งเสีย ,ใส่ลง (ปทา.2470)

ภาษาชวา

กะระตะ ช. ก. ขับม้าให้วิ่ง (ปทา.2470)

ติปา ก. ตก (ช.) (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาชวา (ต่อ)

พันตู ก. ต่อสู้ในตอนประชิดติดพันกัน เช่น โรมรันพันตู รบกันพันตู. (ช.). (พจ. 2542)

มหู ก. ต้องการ. (ช.). (พจ.2542)

มะงุมมะงาหรา ก. เที่ยวป่า เช่น ก็จะพาดวงใจไคลคลา ไปมะงุมมะงาหรา(พจ. 2542)

มะตี ก. ตาย. (ช.; ส. มฺฤติ). (พจ.2542)

มินตา ก. ขอโทษ. (ช.). (พจ.2542)

เมน ก. เล่น. (ช.). (พจ.2542)

ยาหยัง ก. ชนะศัตรู. (ช.). (พจ.2542)

ละรี ก. แล่นไป. (ช.). (พจ.2542)

แบหลา (ปาก) ว. อาการที่นอนแผ่กางมือกางเท้า ในคำว่า นอนแบหลา.(กลอน) ก. ฆ่าตัวตาย เช่น เห็นเพลิงพลุ่งรุ่งโรจน์โชตนา ก็แบหลาโจนเข้าในอัคคี, ฉวยคว้าได้กริชของพี่ยา จะแบหลาชีวันให้บรรลัย, น้องจะแบหลาครานี้ ตายตามพระพี่ที่หายไป. (อิเหนา). (พจ.2542)

ภาษาตะเลง

ขนอบ ภาษามอญว่า นิ่งเสีย ,กระหนอบ ก็ว่า (ปทา.2470)

หกโล่ ก. หกกลิ้ง. (ต. โล่ ว่า กลิ้ง). (พจ.2542)

ภาษามลายู

กลิ้ง ก. อาการอย่างของกลมพลิกเลื่อนไปตามพื้น (มลายู giling ว่า กลิ้ง, คลึง, มวน). (พจ.2542)

ชันชี (ถิ่นปักษ์ใต้) ก. สัญญา, นัดหมาย, ตกลงกัน. (ม. janji). (พจ.2542)

โต้หลง (ปาก) ก. สงเคราะห์,ช่วย (เทียบมลายู ตุลง) (พจ.2542)

ภาษาอะหม

คลายคล้าย ก. เคลื่อนเรื่อย ๆ ไป, คล้อย, เช่น หมอมิกลัวกลายจระคล่าย เข้าป่าไปคลายคล้ายด่วนดั้นโดยทาง. (ลอ), คลี่ไคลพลคล้ายคล้าย แลนา. (ลอ); (ถิ่น-พายัพ) ย้าย. (อะหม คล้ายคล้าย ว่า โดยลำดับ). (พจ.2542)

คล้อยคล้อย ก. ไกลออกไปทุกที, เคลื่อนออกไปไกล. (อะหม คล้อย ว่า ไปช้า ๆ). (พจ.2542)

คัด๑ ก. เลือก, แยกสิ่งที่รวมกันอยู่, เช่น คัดออก คัดเอาไว้,(อะหม คัด ว่า แยก, ทำให้แยก). (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาอะหม (ต่อ) **แด่น ๒** ก. แล่น, ไปถึง เช่น ทัพถึงหมื่นถึงแสนแด่นถึงล้าน. (ม. คำหลวง มหาราช). (เทียบอะหม ดัน ว่าถึง). (พจ.2542)

ภาษาอังกฤษ **เชียร์** ก. ให้กำลังใจด้วยการตะโกนโห่ร้อง ใช้ในการแข่งขัน(อ. cheer). (พจ.2542)
โชว์ ก. เปิดอวดให้ดู, แสดงให้คนทั่วไปได้ดูได้ชม เช่น โชว์สินค้า.(อ. show). (พจ. 2542)
เซ็น๒ ก. ลงลายมือชื่อ. (อ. sign). (พจ.2542)
เสิร์ฟ ก. ยกอาหารหรือเครื่องดื่ม (อ.serve) (พจ.2542)
โหวต (อ.vote) น. การเลือก โดยนับฝ่ายจำนวนมากเป็นใหญ่ (ปทา.2470)
สลุต (อ.Salute) ก. คำนับ เช่น ยิงสลุต (ปทา.2470)
แย็บ ก. ชกออกไปตรง ๆ และชักหมัดกลับโดยเร็ว; (ปาก) โดยปริยายหมายความว่า ลองเชิง, หยั่งดูท่าที. (อ. jab). (พจ.2542)

ผลการศึกษาคำศัพท์ที่แสดงถึงพฤติกรรม ความรู้สึก กิจกรรม การเคลื่อนไหวของมนุษย์ หมวดมนุษย์ จำนวน 263 คำ พบคำต่างประเทศจำนวน 7 ภาษา ได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาชวา ภาษาตะเลง ภาษามลายู ภาษาอะหม และภาษาอังกฤษ โดยส่วนใหญ่ คำต่างประเทศที่พบในหมวดนี้มากที่สุดได้แก่ คำภาษาเขมร จำนวน 184 คำ รองลงมาได้แก่ คำภาษาชวา 30 คำ และอันดับที่สามคือ คำภาษาจีน 24 คำ

1.2.1.4 คำสะท้อนอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์

คำศัพท์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ประกอบด้วยคำศัพท์ที่สะท้อนวิถีชีวิตอันเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชนชาติต่างๆที่เข้ามาอาศัยในสังคมไทย ผลการศึกษาพบคำที่มาจากภาษาต่างประเทศจำนวน 64 คำดังตัวอย่าง

ภาษาเขมร **ละแวก** น. เขมรชาวกรุงละแวก.(พจ.2542)

ภาษาแขก **ตะหนะ** เปนชื่อเมืองแขกพรรค์หนึ่ง จึงเรียกเขาว่าแขกตานี (อักขรา)

ภาษาจีน **กวางตุ้ง** น. ชาวจีนในมณฑลกวางตุ้งของประเทศจีน, (พจ.2542)
จีนห้อ เปนพวกเจ๊กที่ไว้ผมมวย,มันไม่ไว้หางเปียนั้น (อักขรา)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาจีน (ต่อ) **เจ๊ก** นั้นคือเปนคนพวกหนึ่งมาแต่เมืองจีน (คัสแวล)

แต้จิ๋ว น. จีนชาวเมืองแต้จิ๋วในมณฑลกวางตุ้งประเทศจีน.. (พจ.2542)

ไหหลำ น. ชื่อเกาะอยู่ในทะเลจีนนอกฝั่งมณฑลกวางตุ้ง, ชนชาติจีนสาขาหนึ่ง(พจ. 2542)

ฮกเกี้ยน น. ชาวจีนในมณฑลฮกเกี้ยนของประเทศจีน, ชาวจีนที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ในมณฑลฮกเกี้ยน.(พจ.2542)

ฮวด เปนชื่อคนจีนชื่อเจ๊กฮวดมีบ้าง (อักขรา)

ฮวน น. คำที่จีนใช้เรียกคนต่างชาติ. (จ.). (พจ.2542)

ภาษาชวา **มักกะสัน** น. ชื่อชนชาติชาวอินโดนีเซียในมากัสซาร์ตอนใต้เกาะเซเลบีส, โดยปริยายหมายความว่า มีรูปร่างใหญ่โต ดุร้าย น่าเกลียดน่ากลัว เช่น รูปร่างอย่างกับยักษ์มักกะสัน(พจ.2542)

ภาษาญวน **ยวญ** เปนชื่อคนภาษาหนึ่งอยู่ประเทศทิศตวันออก,ทำเกศไว้ผมเกล้ามวยไว้ท้ายทอย พูดคล้ายกับจีน (อักขรา)

ยวน(แกว) เปนคนยวญภาษาหนึ่ง,แม่เปนยวญ,พ่อเปนลาว,เขาเรียกอย่างนั้น (อักขรา)

ยวญ(ตังเกี๋ย) คือ คนยวญทั้งพ่อทั้งแม่,แล้วอยู่ที่เมืองตังเกี๋ยเปนต้น (อักขรา)

ภาษาญี่ปุ่น **เกอิชา** น. ผู้หญิงญี่ปุ่นที่มีศิลปะและวิชาชีพในการปรนนิบัติผู้ชาย. (ญี่.). (พจ.2542)

ภาษาตะเลง **มอญ** น. ชนชาติหนึ่งอยู่ทิศใต้ของประเทศพม่า (ปทา.2470)

เม็ง น. มอญ (ปทา.2470)

รามัญ น. มอญ (ปทา.2470)

ภาษาเปอร์เซีย **วิลาศ** ว. ที่เป็นของยุโรป (เป็นคำที่ชาวอินเดียในสมัยก่อนเรียกชาวตะวันตกโดยเฉพาะชาวอังกฤษ) เช่น สาคูวิลาด เหล็กวิลาด ผ้าวิลาศ. (เปอร์เซีย wilayat). (พจ.2542)

ภาษาพม่า **ม่า** เปนชื่อพะม่า,พวกพะม่านี้อยู่เมืองอังวะเปนต้น(อักขรา)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษามลายู **วิลันดา** น. ชาวดัตช์, ชาวฮอลันดา. (ม.). (พจ.2542)
ฉลาง น. ชื่อชนชาติเดิมพวกหนึ่ง อยู่ทางทะเลด้านตะวันตกของแหลมมลายู, ชาวน้ำ หรือ ชาวเล ก็เรียก. (ม. ว่า ซะลัง); ชื่อผ้าที่มีลายชนิดหนึ่ง เรียกว่า ผ้าลายฉลาง เช่น พวกโขลนเลวลายฉลางกับริ้วญวน. (ขุนช้างขุนแผน). (พจ.2542)

ภาษาอังกฤษ **โรมัน** น. ชื่อชนชาวยุโรปครั้งโบราณพวกหนึ่ง.ว. เนื่องด้วยชาตินั้น เช่น อักษรโรมัน เลขโรมัน. (อ. Roman) (ปทา.2470)
คอเคซอยด์ น. ชนชาติผิวขาว มีลักษณะผิวส่วนมากขาวจนถึงสีน้ำตาล จมูกโด่ง (อ. Caucasoid). (พจ.2542)
มองโกลอยด์ น. ชนชาติผิวเหลือง มีลักษณะผมดำเหยียด หน้ากว้าง ..อ. Mongoloid). (พจ.2542)
นิกรอย น. ชนชาติผิวดำ มีลักษณะผิวดำ ผมหยิก ปากหนา.(อ. Negroid). (พจ. 2542)
ดัตช์ น. ชาวฮอลันดา. (อ. Dutch). (พจ.2542)

ภาษาฮินดี **ปาทาน** น.เรียกแขกเผ่าหนึ่งส่วนใหญ่อยู่ในอัฟกานิสถานว่า แขกปาทาน (ฮ.ปฐาน) (พจ.2542)

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่างๆที่เข้ามามีความสัมพันธ์กับประเทศไทย เมื่อคนเหล่านั้นเข้ามามีความสัมพันธ์กับคนไทยและสังคมไทย ย่อมเกิดปรากฏการ “การสัมผัสภาษา” ระหว่างกันและกัน และวิธีการสัมผัสภาษาที่พบเป็นอันดับแรกๆย่อมเป็นคำศัพท์ที่กล่าวถึงความเป็นมนุษย์และกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง ดังนั้นจึงพบคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของกลุ่มชนเหล่านั้น เช่น คำบอกชื่อถิ่นฐานบ้านเมือง ชื่อชนชาติ เป็นต้น

1.2.2 หมวดสัตว์

คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ คำเรียกชื่อสัตว์ประเภทต่างๆ ประกอบด้วยคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ 75 คำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาเขมร **กุงอน** น. นกช้อนหอย เช่น มีกุโงกกุงานและกุงอน. (สมุทรโฆษ). (พจ. 2542)

กุงาน น. ห่าน, ใช้หมายความถึง นกยูง ก็มี เช่น แพนกุงานกระพือ. (สมุทรโฆษ), กลางคชเทอดแพน กุงาน ง่าคว้าง. (ลิลิตพยุหยาตรา). (พจ.2542)

กระแอก ๒ น. อีกา. (ข. แกฺอก). (พจ.2542)

มะมาก ข. น. แมลงหวี่(พจ.2542)

มะมุง ข. น. แมลงสาบ(พจ.2542)

ละลัด ข. น. แมลงวัน(พจ.2542)

ชมา น. แมว. (ข.). (พจ.2542)

ดมไร น. ช้าง, โดยมากใช้ ดำไร หรือ ดำรี. (ข. ฎีรี). (พจ.2542)

ภาษาจีน **เล่งฮื้อ** . ชื่อปลาน้ำจืดชนิด *Hypophthalmichthys molitrix* ในวงศ์ Cyprinidae มีรูปร่างลักษณะ ถิ่นกำเนิดและแหล่งอาศัยคล้ายปลาลิ่นฮื้อ. (พจ.2542)

สิงโต น. ชื่อสัตว์ในจินตนาการของจีน ถือว่ามีกำลังมากและมีหน้าตาดุร้าย (พจ.2542)

โลโต น. อูฐ. (จ.). (พจ.2542)

หลีโก ดู ไน ๒. (จ.).น. ชื่อปลาน้ำจืดชนิด Cyprinus carpio ในวงศ์ Cyprinidae ตัวยาวรี แบนข้าง คล้ายปลาตะเพียน แต่ครีบหลังใหญ่และยาวกว่า ปากเล็ก ไม่มีฟัน มีหนวด ๒ คู่ เกล็ดใหญ่ ขอบเรียบ ในบางประเภทของปลาอาจเป็นเพียงหย่อมเกล็ด มีสีแตกต่างกันตามสายพันธุ์ เช่น สีเขียวอมเทา เงิน ทอง ส้ม เหลือง ดำคล้ำ หรือเป็นแต้มเป็นด่างดวงของสีเหล่านี้ วางไข่ติดไว้กับพรรณไม้น้ำ ขนาดยาวได้ถึง ๘๐ เซนติเมตร, หลีโก หรือ หลีฮื้อ ก็เรียก.(พจ.2542)

ภาษาชวา **อุสา** น. เนื้อสมัน. (เทียบ ช. รุสา ว่า กวาง, เนื้อสมัน). (พจ.2542)

บุหรง น. นก, นกยูง. (ช.). (พจ.2542)

ระมา น. เหลือบ. (ช.). (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาชวา(ต่อ) **กระจง** น. ชื่อสัตว์เคี้ยวเอื้องในวงศ์ Tragulidae ที่เล็กที่สุด รูปร่างคล้ายกวาง แต่ไม่มีเขา ตัวผู้มีเขี้ยวแหลมคมงอกออกมาซึ่งมีผู้นิยมใช้เป็นเครื่องราง มี ๒ ชนิด คือ กระจงควาย (Tragulus napu) และกระจงเล็ก (T. javanicus), พายัพเรียก ไก้. (มลายู กันจิล). (พจ.2542)

ภาษาตะเลง **อันโต๊ก** ต. น. เต่า,ตะพาบน้ำ (พจ.2542)

สมิง น. เสือ,เสือศักดิ์สิทธิ์ ต. (พจ.2542)

พลาย ว. เรียกช้างตัวผู้ว่า ช้างพลาย. (ต.). (พจ.2542)

ภาษามลายู **กะละปังหา** น. ชื่อสัตว์ทะเลไม่มีกระดูกสันหลัง แต่ละตัวเล็กมาก..(เทียบมลายู kalam pangha). (พจ.2542)

คุลิก่า น. เม็ดกรวดที่อยู่ในกระเพาะสัตว์บดเอื้อง เมื่อนานเข้าก็มีเมือกเกาะเป็นเม็ดกลม ถือกันว่าเป็นยาถอนพิษ. guliga). (พจ.2542)

ภาษาอังกฤษ **ชิมแปนซี** น. ชื่อลิงไม่มีหางในวงศ์ Pongidae ขนสีดำหรือน้ำตาลดำ บริเวณใกล้ ๆ ก้นมีขนสีขาว หน้าไม่มีขน แขนและขายาวเกือบเท่ากัน มี ๒ ชนิด คือ ชนิด *Pan troglodytes* และ ชิมแปนซีแคระ (*P. paniscus*) ถิ่นกำเนิดอยู่ในทวีปแอฟริกา อยู่รวมกันเป็นฝูง ลักษณะคล้ายคน มีเชาวน์ปัญญาสูง สามารถนำมาฝึกหัดให้เลียนท่าทางของคนได้. (อ.chimpanzee). (พจ.2542)

ฮิปโปโปเตมัส น. ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในวงศ์ Hippopotamidae ใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในน้ำมากกว่าบนบก หนังหนาสีน้ำตาล ริมฝีปากหนา ฟันหน้าและเขี้ยวยาวมาก ถิ่นกำเนิดอยู่ในทวีปแอฟริกา มี ๒ ชนิด คือ ชนิด *Hippopotamus amphibius* หนักประมาณ ๒,๐๐๐ กิโลกรัม จมูก หู และตาอยู่ตอนบนของหัว เหงื่อสีแดงเรื่อ ๆ (อ. hippopotamus). (พจ. 2542)

ไดโนเสาร์ น. ชื่อสัตว์เลื้อยคลานยุคก่อนประวัติศาสตร์พวกหนึ่ง รูปร่างคล้ายกิ้งก่ายักษ์.(อ.dinosaur). (พจ.2542)

ภาษาฮินดี **โมรี** น. นกยูงตัวเมีย (ฮ) (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการศึกษาคำศัพท์หมวดสัตว์ จำนวน 75 คำ พบคำต่างประเทศจำนวน 7 ภาษา ได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาชวา ภาษาตะเลง(มอญ) ภาษามลายู ภาษาอังกฤษ และภาษาฮินดี คำต่างประเทศที่พบมากที่สุดได้แก่ คำภาษาเขมร จำนวน 50 คำ ส่วนใหญ่เป็นคำเรียกสัตว์ที่อยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยมาช้านาน เช่น กระบือ กุงอน (นกช้อนหอย) กุงาน (ห่าน) กุโงก (นกยูง) ขลา(เสือ) ชมา(แมว) หรือเป็นคำที่ปรากฏในบทประพันธ์ประเภทต่างๆเป็นต้น

1.3 หมวดธรรมชาติ ประกอบด้วยหมวดคำเกี่ยวกับทรัพยากร ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ และคำเรียกชื่อพืชพบจำนวน 227 คำดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาษาเขมร **กระพัง ๑** น. แอ่ง, บ่อ, หนอง, ตระพัง ตะพัง หรือ สะพัง ก็เรียก. (พจ.2542)
ถมอ น. หิน เช่น ดาดดำถมอทะมื่น. (ม. คำหลวง จุลพน). (พจ.2542)
เกียน น. อ่าว, ทะเล, เช่น เกาะเกียน. (ข.). (พจ.2542)
ขยล น. ลม. (ข. ขฺยล่). (พจ.2542)
แข น. ดวงเดือน, พระจันทร์. (ข.). (พจ.2542)
ทึกขะมุม ข. น. น้ำผึ้ง **(ปทา.2470)**
ณูก ข. น. บัว(พจ.2542)
อุลิด น. แตงโม. (ข. โอวหึก). (พจ.2542)
เฉนียน น. ฝั่งน้ำ. (ข. เฉฺนร ว่า ชายฝั่ง). (พจ.2542)
สทึง น. แม่น้ำ, ใช้ว่า จทึง ฉทึง ชทึง ชรทึง สทิง หรือ สรทึง ก็มี.(ข. สฺทึง ว่า คลอง). (พจ.2542)
เฌอ น. ไม้, ต้นไม้. (ข. เฌ ว่า ไม้, เฎิมเฌ ว่า ต้นไม้). (พจ.2542)

ภาษาจีน **ไต้ฝุ่น** น. ชื่อพายุหมุนที่มีกำลังแรงจัด ทำให้มีฝนตกหนักมาก เกิดขึ้นในบริเวณภาคตะวันตกของมหาสมุทรแปซิฟิกและในทะเลจีน มีความเร็วลมใกล้บริเวณศูนย์กลางตั้งแต่ ๖๕ นอต หรือ ๑๒๐ กิโลเมตรต่อชั่วโมงขึ้นไป. (จ.). (พจ.2542)
ฮวย จ. น. ดอกไม้(พจ.2542)
ลิ้นจี่ น. ชื่อไม้ต้นชนิด *Litchi chinensis* Sonn. ในวงศ์ Sapindaceae ผลกลม สีแดง รสเปรี้ยว ๆ หวาน ๆ มีหลายพันธุ์ .ว. สีแดงเข้มคล้ายเปลือกลิ้นจี่ เรียกว่า สีลิ้นจี่. (จ. อินจี). (พจ.2542)
ฮวง จ. น. ลม (ปทา.2470)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาชวา (ต่อ)

กุหนุง น. เขาสูง. (ช.). (พจ.2542)

มะตาหะรี น. ดวงอาทิตย์. (ช.). (พจ.2542)

มะลำ น. เวลาค่ำมืด, กลางคืน. (ช.). (พจ.2542)

การะบุหนิง น. ดอกแก้ว. (ช.). (พจ.2542)

ตาราไต น. ดอกบัว. (ช.). (พจ.2542)

นากาสาหรี น. ดอกสารภี. (ช.). (พจ.2542)

บุหงาปะหงัน น. ดอกพุทธชาด. (ช.). (พจ.2542)

บุหงามลาซอ น. ดอกมะลิลา. (ช.). (พจ.2542)

วิรังรอง น. พลับพลึง, วิรงรอง ก็ว่า. (ช.). (พจ.2542)

ลุสา น. วันมะรืน. (ช.). (พจ.2542)

เลนหะรี น. ข่าวแรก; วันอื่น. (ช.). (พจ.2542)

ภาษาทมิฬ

ไพรำ ๒น. มณีอันมีค่า. (ทมิฬ ไพลำ ว่า เพชร). (พจ.2542)

สุริยน น. พระอาทิตย์. (ทมิฬ). (พจ.2542)

สาเก น.ชื่อต้นไม้ชะนิดหนึ่งใบใหญ่เป็นแฉกๆ ผลเป็นอาหาร (ปทา.2470)

ยี่หร่า ดู เทียนขาว. (เทียบ ส. ชีรก; ทมิฬ ชีรา; ฮินดูสตานี zira). เทียนขาว น. ชื่อเรียกผลแก่แห้งของไม้ล้มลุกชนิด Cuminum cyminum L. ในวงศ์ Umbelliferae ใช้เป็นเครื่องเทศได้, ยี่หร่า ก็เรียก.(พจ.2542)

ภาษามลายู

สลาตัน น. เรียกลมที่พัดจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือในปลายฤดูฝนว่า ลมสลาตัน, เรียกลมพายุที่มีกำลังแรงจัดทุกชนิด เช่น ไต้ฝุ่น ไซโคลน ว่า ลมสลาตัน, โดยปริยายใช้เป็นความเปรียบเทียบหมายถึงอาการที่ไปมา หรือเกิดขึ้นรวดเร็วอย่างลมสลาตัน เช่น เวลาเขาโกรธอย่างกับลมสลาตัน. (เทียบ ม. selatan ว่า ลมใต้). (พจ.2542)

กะลุมพี ชื่อปาล์มชนิด Eleiodoxa conferta (Griff.) Burr. ในวงศ์ Palmae ขึ้นเป็นกอในป่าพรุและที่ชื้นแฉะทางภาคใต้ ผลเป็นช่อใหญ่และแน่น ปลายผลตัด ผิวเหลืองเกลี้ยงเป็นมัน ไม่มีหนาม เยื่อหุ้มเมล็ดขาว รสเปรี้ยว ๆ ฝาด ๆ กินได้ ยางในลำต้นเหนียวใช้ติดกระดาษแทนกาวได้, ลุมพี ก็เรียก, ปักษ์ใต้เรียก หลุมพี. (มลายู ว่า กะลุมปี). (พจ.2542)

ควน (ถิ่น-ปักษ์ใต้) น. เนิน, เขาดิน. (ม. gual, guar). (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาอังกฤษ **ฟาร์ม** น. อาณาบริเวณที่ใช้ทำการเกษตรกรรม มีเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์(พจ. 2542)

ลาวา น. หินหนืดใต้เปลือกโลกที่พุพุ่งไหลออกมาจากปล่องภูเขาไฟ.(พจ.2542)

ลิกไนต์ น. ถ่านหินชนิดหนึ่ง สีน้ำตาลเข้มหรือสีดำแกมน้ำตาล(พจ.2542)

ปิโตรเลียม น. น้ำมันดิบ ประกอบด้วยสารไฮโดรคาร์บอนและสารอินทรีย์อื่น ๆ อีกมาก องค์ประกอบไม่แน่นอนแล้วแต่แหล่งที่พบ. (อ. petroleum). (พจ. 2542)

ดีเปรสชัน น. ชื่อพายุหมุนที่มีกำลังอ่อน ทำให้มีฝนตกปานกลางถึงตกหนัก เกิดขึ้นในละติจูดกลางหรือละติจูดสูง มีความเร็วลมสูงสุดใกล้บริเวณศูนย์กลาง ไม่เกิน ๓๓ นอต หรือ ๖๑ กิโลเมตรต่อชั่วโมง. (อ. depression). (พจ.2542)

เฮอริเคน น. ชื่อพายุที่มีความเร็วลมเช่นเดียวกับพายุไต้ฝุ่น แต่เกิด(พจ.2542)

ไซโคลน น. ชื่อพายุหมุนที่มีกำลังแรงจัด..(อ. cyclone). (พจ.2542)

ผลการศึกษาคำศัพท์ในหมวดธรรมชาติ จำนวน 227 คำ พบคำต่างประเทศจำนวน 6 ภาษา ได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาชวา ภาษาทมิฬ ภาษามลายู และภาษาอังกฤษ โดยส่วนใหญ่เป็นคำในหมวดพฤกษศาสตร์ คำเรียกชื่อต้นไม้ ดอกไม้ คำต่างประเทศที่พบในหมวดนี้มากที่สุดได้แก่ คำภาษาชวา จำนวน 101 คำ รองลงมาได้แก่ คำภาษาเขมร 90 คำ และอันดับที่สามคือ คำภาษาอังกฤษ จำนวน 15 คำ

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินโดนีเซียและมาเลเซียที่น่าสนใจ ด้วยลักษณะความอุดมสมบูรณ์ของประเทศในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความสมบูรณ์ทางทรัพยากรทางธรรมชาติของประเทศอินโดนีเซีย สะท้อนให้เห็นจากคำศัพท์ในหมวดธรรมชาติ ทรัพยากรทางธรรมชาติ รวมทั้งปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่างๆ

กล่าวโดยสรุปคำต่างประเทศที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมที่สัมผัสได้ (tangible culture) ประกอบด้วย 3 กลุ่มคือ กลุ่มวัฒนธรรมทางวัตถุ กลุ่มสิ่งมีชีวิต และกลุ่มธรรมชาติ คำต่างประเทศรวมทั้งสิ้น 1,336 คำ คิดเป็นร้อยละ 63.44 คำต่างประเทศปรากฏมากที่สุดในกลุ่มสิ่งมีชีวิตจำนวน 590 คำ ได้แก่คำในหมวดมนุษย์และสัตว์ รองลงมาคือคำศัพท์ที่แสดงวัฒนธรรมทางวัตถุจำนวน 519 คำ ประกอบด้วยคำศัพท์หมวดอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยาและการรักษาพยาบาล และหมวดคำที่เกี่ยวกับวัตถุสิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ และกลุ่มสุดท้ายคือคำศัพท์ที่เกี่ยวกับธรรมชาติ จำนวน 227 คำ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. วัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้

วัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ (intangible culture) หรือ วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (nonmaterial culture) หมายถึง แบบแผนในการดำเนินชีวิต หรือประพฤติ ปฏิบัติที่เกิดจากความคิด ความเชื่อ ซึ่งปรากฏในรูปของการกระทำ เช่น การใช้ภาษา การยึดถือศีลธรรม จารีตต่างๆ วัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ประกอบด้วย 4 กลุ่มได้แก่ หมวดสถาบันทางสังคม หมวดวัฒนธรรมการควบคุมสังคม หมวดภาษาและวรรณคดี และหมวดศิลปะและนันทนาการ ดังนี้

2.1 หมวดสถาบันทางสังคม

คำศัพท์หมวดสถาบันทางสังคม ประกอบด้วยคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ 375 คำ เป็นคำที่เกี่ยวกับการศึกษา รวมทั้งคำที่แสดงถึงความก้าวหน้าของระบบการศึกษาแบบตะวันตก ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ ปรัชญา และเศรษฐกิจ ดังตัวอย่าง

ภาษาเขมร **ฉวาง** น. วิธีเลขชั้นสูงของโบราณอย่างหนึ่ง. (ข. ฉฺวาง)ก. ขวาง เช่น อันว่าพยัคฆราช อันฉวางมรรคาพระมัทรี. (ม. คำหลวง มัทรี). (พจ.2542)

จำนำ ก. ประจำ, เรียกผู้ซื้อขายหรือติดต่อกันเป็นประจำว่า เจ้าจำนำ. (กฎ) น. ชื่อสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้จำนำ ส่งมอบสังหาริมทรัพย์สิ่งหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่า ผู้รับจำนำ เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้. (แผลงมาจาก จำ). (พจ.2542)

ปรัก ว. เงิน. (ข.). (พจ.2542)

ตำลึง น. มาตราเงินตามวิธีประเพณี ๔ บาท เท่ากับ ๑ ตำลึง, เขียนตามวิธีโบราณดังนี้ (อักขระพิเศษ) หมายความว่า ๔ ตำลึง; ชื่อมาตราชั่งตามวิธีประเพณี สำหรับกำหนดน้ำหนักเท่ากับเงินหนัก ๔ บาท หรือ ๖๐ กรัม. (ข. ฎำพึง, ตมฺลึง). (พจ.2542)

ภาษาจีน **ปี้หุ้น** คำนี้เปนภาษาจีน,เปนคำไทว่าเข้าทุนกัน (อักขรา)

ยี่ห้อ น. เครื่องหมายสำหรับร้านค้าหรือการค้า, ชื่อร้านค้า; เครื่องหมาย เช่น สินค้ายี่ห้อนี้รับประกันได้; (ปาก) ลักษณะ เช่น เด็กคนนี้หน้าตาบอกยี่ห้อโกง; ชื่อเสียง เช่น ต้องรักษายี่ห้อให้ดี อย่าทำให้เสียยี่ห้อ. (จ.). (พจ.2542)

โสหุ้ย น. ค่าใช้จ่าย. (จ.). (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาจีน(ต่อ) **หุ้น** น. ส่วนที่ลงทุนเท่ากันในการค้าขายเป็นต้น. (เทียบภาษาจีนแต้จิ๋ว หุ่ง ว่า หุ้น, ส่วน); (พจ.2542)

ภาษาฝรั่งเศส **โรเมอร์** น. ชื่อองศาที่ใช้วัดอุณหภูมิ เรียกว่า องศาโรเมอร์ กำหนดเป็นมาตรฐานว่า จุดเยือกแข็งของน้ำบริสุทธิ์เป็น ๐ องศา และจุดเดือดของน้ำบริสุทธิ์เป็น ๘๐ องศา. (ฝ. Réaumur). (พจ.2542)

อาวัล น. การรับประกันการใช้เงินตามตั๋วเงิน. (ฝ. aval). (พจ.2542)

กาเฟอีน น. สารประกอบอินทรีย์ประเภทพิวรีน มีสูตรเคมี C8H10O2N4 ลักษณะเป็นผลึกสีขาว มีในใบชา เมล็ดกาแฟ เป็นยาเสพติดอย่างอ่อน มีฤทธิ์อย่างแรงต่อหัวใจ ใช้ในการแพทย์. (ฝ. caféine). (พจ.2542)

ภาษามลายู **อาสิน** น. ผลประโยชน์รายได้อันเกิดจากต้นผลไม้. (ม. hasil ว่า ผลประโยชน์รายได้). (พจ.2542)

ภาษาโปรตุเกส **เลหลัง** ก. ขายสิ่งของโดยวิธีที่ผู้ต้องการประมูลราคากันให้สูงขึ้นโดยลำดับ ใครให้ราคาสูงสุด ก็เป็นผู้ซื้อได้; ขายทอดตลาด. (โปรตุเกส = leilao). (พจ.2542)

ภาษาอังกฤษ **เทอม** (อ.Term) น. การกำหนดเวลาออกเป็นระยะๆหนึ่งเรียกว่าเทอม๑; คำนามพร้อมด้วยคำประกอบซึ่งอยู่ต้นและท้ายประโยคตรรกวิทยา;คำใช้ในหมวดวิทยาศาสตร์ (ปทา.2470)

กิโลไซเกิล น. หน่วยวัดความถี่ของกระแสไฟฟ้าสลับหรือคลื่นวิทยุ(พจ.2542)

คอร์ด (คณิต) น. เส้นตรงที่เชื่อมจุด ๒ จุด บนเส้นโค้งใด ๆ. (อ. chord). (พจ. 2542)

โคแทนเจนต์ (คณิต) น. โคแทนเจนต์ของมุมใดคืออัตราส่วน $\frac{\text{โคไซน์ของมุมนั้น}}{\text{ไซน์ของมุมนั้น}}$. (อ. cotangent). (พจ.2542)

เดซิเมตร น. ชื่อมาตราวัดตามวิธีเมตริก มีอัตราเท่ากับ ๑ ใน ๑๐ ของเมตร, อักษรย่อว่าดม. (อ. decimetre). (พจ.2542)

เบอร์ (ปาก) น. หมายเลขลำดับ. (ตัดมาจาก number). (พจ.2542)

วุลแฟรม น. ทังสเตน. (อ. wolfram). (พจ.2542)

คอมมิวนิสต์ น. ระบบเศรษฐกิจการเมืองและสังคมแบบหนึ่งของลัทธิสังคมนิยม(อ. communism, communist). (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาอังกฤษ (ต่อ)

นอต น. หน่วยแสดงความเร็วของสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามระบบการเดินเรือ มีค่าเท่ากับ ๑ ไมล์ทะเลต่อชั่วโมง หรือ ๑.๘๕๒ กิโลเมตรต่อชั่วโมง เช่น เรือแล่นได้เร็ว ๘ ไมล์ทะเลต่อชั่วโมง เรียกว่า เรือมีความเร็ว ๘ นอต ลมมีความเร็ว ๕๐ ไมล์ทะเลต่อชั่วโมง เรียกว่า ลมมีความเร็ว ๕๐ นอต. (อ. knot). (พจ.2542)

โน้ต ก. บันทึก. น. จดหมายสั้น ๆ. (อ. note). (พจ.2542)

บาร์เรล น. หน่วยวัดความจุของของเหลว ซึ่งเมื่อใช้กับการวัดปริมาตรน้ำมันปิโตรเลียม ๑ บาร์เรล = ๓๖ แกลลอนในประเทศอังกฤษ ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกา ๑ บาร์เรล = ๔๒ แกลลอน. (อ. barrel). (พจ.2542)

โฟกัส (แสง) น. จุดที่แนวแสงลู่เข้าทั้งหมดไปตัดกัน หรือ จุดที่แนวแสงลู่ออกทั้งหมดต่อย้อนหลังไปตัดกัน กรณีแรก เรียกว่า โฟกัสจริง กรณีหลัง เรียกว่า โฟกัสเสมือน; (คณิต) จุดที่ตรึงอยู่กับที่ซึ่งคู่กับเส้นไดเรกตริกซ์ ใช้กำหนดบังคับเซตของจุดชุดหนึ่งให้เรียงกันเป็นเส้นโค้งในระบบภาคตัดกรวย. (อ. focus). (พจ.2542)

รีดักชัน (เคมี) น. ปฏิกิริยาเคมีที่ทำให้สารได้รับธาตุไฮโดรเจนมารวมตัวด้วย, ปฏิกิริยาเคมีที่ทำให้สารสูญเสียธาตุออกซิเจนไป, ปฏิกิริยาเคมีที่ทำให้อะตอมของธาตุได้รับอิเล็กตรอนเพิ่มขึ้น. (อ. reduction). (พจ.2542)

เอ็มบริโอ น. ตัวอ่อนของสัตว์หรือต้นอ่อนของพืชที่ยังไม่เจริญเติบโตจนถึงขั้นที่มีอวัยวะครบบริบูรณ์. (อ. embryo). (พจ.2542)

แอนติเจน น. สารที่สามารถกระตุ้นให้เกิดแอนติบอดีขึ้นได้. (อ. Antigen). (พจ.2542)

เฮิรตซ์ (ฟิสิกส์) น. หน่วยวัดความถี่ ใช้สัญลักษณ์ Hz ๑ เฮิรตซ์(พจ.2542)

ปริซึม (คณิต) น. แท่งตันชนิดหนึ่ง ปลายทั้ง ๒ เป็นรูปหลายเหลี่ยม..(อ. prism). (พจ.2542)

มิลลิบาร์ (อุตุ) น. หน่วยวัดความกดอากาศ ๑ มิลลิบาร์มีค่าเท่ากับ ๑,๐๐๐ ดายน์ต่อตารางเซนติเมตร หรือ ๑๐๐ นิวตันต่อตารางเมตร. (อ. millibar). (พจ.2542)

ฟิล์ม อ. น. แผ่นถ่ายรูปแทนกระจกมักทำด้วยเยละตีน (Gelatine) หรือคอลโลเดียน (Collodion)ซึ่งมีเกลือที่ใช้ในการถ่ายรูปเพื่อให้รับแสงสว่างไวทาอยู่ด้วย(พจ.2542)

คอมพิวเตอร์ น. เครื่องอิเล็กทรอนิกส์แบบอัตโนมัติ ทำหน้าที่เสมือนสมองกล (อ. computer). (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาอังกฤษ (ต่อ)

ไดนาไมต์ น. ดินระเบิดอย่างร้ายแรงประเภทหนึ่ง ประกอบด้วยดินฟูชนิดหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าดินเบา ชุบสารไนโทรกลีเซอรีนซึ่งเป็นวัตถุระเบิดแล้วอัดให้เป็นชิ้นเล็ก ๆ. (อ. dynamite). (พจ.2542)

บารอมิเตอร์ น. เครื่องมือที่ใช้วัดความกดดันของบรรยากาศ อาจประกอบด้วยปรอท หรือตลับโลหะสุญญากาศ แล้วแต่ความมุ่งหมายและความสะดวกที่จะนำไปใช้. (อ. barometer). (พจ.2542)

โปรแทรกเตอร์ น. เครื่องมือวัดมุม มักทำเป็นรูปครึ่งวงกลม, ถ้าเป็นไม้บรรทัดใช้วัดมุมได้ เรียกว่า ไม้โปรแทรกเตอร์. (อ. protractor). (พจ.2542)

ไมโครโฟน น. เครื่องที่ใช้สำหรับขยายเสียงให้ดังขึ้น, เครื่องที่ใช้สำหรับเปลี่ยนคลื่นเสียงให้เป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้า เช่นในการส่งวิทยุ โทรศัพท์, มักเรียกกันสั้น ๆ ว่า ไมค์. (อ. microphone). (พจ.2542)

สเปกโทรสโกป น. เครื่องมือที่ใช้ศึกษาการวิเคราะห์สเปกตรัม. (อ. spectroscope). (พจ.2542)

ซูโครส (วิทยา) น. น้ำตาลชนิดหนึ่งประเภทไดแซ็กคาไรด์ ลักษณะเป็นของแข็งสีขาว หลอมละลายที่ ๑๘๐ °ซ. องค์ประกอบเป็นโมเลกุลของกลูโคสเชื่อมกับโมเลกุลของฟรักโทส มีรสหวานจัด มักทำจากต้นอ้อย, สามัญเรียกว่า น้ำตาลทราย. (อ. sucrose). (พจ.2542)

โมโนแซ็กคาไรด์ (วิทยา) น. สารประกอบคาร์โบไฮเดรตจำพวกน้ำตาล ส่วนมากเป็นพวกที่มีสูตรโมเลกุล $C_6H_{12}O_6$ (hexoses) หรือ $C_5H_{10}O_5$ (pentoses), มอโนแซ็กคาไรด์ ก็ว่า. (อ. monosaccharide). (พจ.2542)

โมเมนต์ น. เรียกอาการที่วัตถุหมุนรอบจุดหนึ่งที่ตรึงอยู่กับที่ว่าเกิดโมเมนต์ขึ้นที่วัตถุนั้น, ทางวิทยาศาสตร์กำหนดว่า โมเมนต์ของแรงใดแรงหนึ่งรอบจุดใดจุดหนึ่งซึ่งตรึงอยู่กับที่ ก็คือผลคูณระหว่างแรงนั้นกับระยะทางที่ลากจากจุดนั้นไปตั้งฉากกับแนวทิศของแรงนั้น. (อ. moment). (พจ.2542)

โอห์ม (ไฟฟ้า) น. หน่วยวัดความต้านทาน ใช้สัญลักษณ์ Ω ความต้านทาน ๑ โอห์ม คือ ความต้านทานระหว่างจุด ๒ จุดบนตัวนำ ซึ่งเมื่อจุดคู่นี้มีความต่างศักย์ไฟฟ้า ๑ โวลต์แล้ว จะทำให้มีกระแสไฟฟ้าไหลผ่านได้ ๑ แอมแปร์. (อ. ohm). (พจ.2542)

ผลการศึกษาคำศัพท์หมวดสถาบันทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และความก้าวหน้าของระบบเศรษฐกิจจำนวน 375 คำ ประกอบด้วยคำต่างประเทศ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6 ภาษา ได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาโปรตุเกส ภาษาฝรั่งเศส ภาษามลายูและภาษาอังกฤษ โดยภาษาที่พบหมวดคำเกี่ยวกับสถาบันทางสังคมมากที่สุดได้แก่ภาษาอังกฤษ จำนวน 354 คำ คิดเป็นร้อยละ 94.4 ของคำศัพท์ในหมวดนี้ทั้งหมด

จากข้อมูลข้างต้นสอดคล้องกับระบบการศึกษาในประเทศไทย หลักจากที่ประเทศไทยเปิดประเทศรับอิทธิพลจากประเทศตะวันตก รวมทั้งมีกลุ่มคนชั้นสูงในสังคมที่มีโอกาสเดินทางไปศึกษาต่อณ ต่างประเทศโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางในการศึกษาเรียนรู้การศึกษา วิทยาการจากประเทศตะวันตก ดังนั้นระบบการศึกษาที่ไทยปรับตามตะวันตกจึงทำให้พบคำศัพท์วงการการศึกษาทั้งในหมวดคณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี รวมทั้งศัพท์ในวงการอุตุนิยมวิทยาจึงปรากฏคำภาษาอังกฤษมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งในวงการการศึกษาไทย

นอกจากนี้คำศัพท์หมวดวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทยได้รับถ่ายทอดมาจากประเทศที่สื่อสารด้วยภาษาอังกฤษเป็นสำคัญ

ผลจากข้อมูลคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันทางสังคม ในด้านของศัพท์เศรษฐกิจ แสดงให้เห็นพัฒนาการของการใช้ศัพท์เศรษฐกิจในสังคมไทย โดยระบบเศรษฐกิจไทยแต่เดิมเป็นเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองภายในชุมชน ระบบเงินตราสมัยก่อนเป็นระบบเงินตำลึง เงินปรัก (ภาษาเขมร) ต่อมาเมื่อชาวจีนเข้ามามีอิทธิพลทางด้านการติดต่อค้าขายในประเทศไทย ก่อให้เกิดคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและการค้าขายหลายคำเช่น ปี้หุ้น ยี่ห้อ โสหุ้ย และ หุ้น เป็นต้น ส่วนการซื้อขายของด้วยการประกวดราคา ประมูลราคา ไทยรับคำโปรตุเกสว่า “เลหลัง” เข้ามาใช้ในภาษาไทย

ระบบเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันเป็นเศรษฐกิจที่มีการใช้หน่วยเงินตราที่เป็นมาตรฐานสากล มีหน่วยเงินตราของประเทศทางการค้าที่สำคัญๆกับประเทศไทย เช่น ดอลลาร์(อเมริกา แคนนาดา ออสเตรเลีย) ปอนด์ (อังกฤษ) การชำระสินค้านอกจากใช้เงินสดยังมีการชำระผ่านดราฟต์ และการสำรวจความน่าเชื่อถือในตัวบุคคลที่เรียกว่า เครดิต อีกด้วย

สรุปจากข้อมูลข้างต้นผลจากการวิเคราะห์คำศัพท์ในหมวดการศึกษา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีค่อนข้างเห็นได้อย่างชัดเจนว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มวงศัพท์ในกลุ่มนี้ค่อนข้างเด่นชัด เนื่องจากประเทศไทยได้พัฒนาระบบความรู้ ระบบการศึกษาตามวัฒนธรรมทางการศึกษาจากประเทศตะวันตกเป็นสำคัญ หากแต่ประเทศไทยก็ยังไม่ละทิ้งระบบจารีตตาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขนบประเพณีดั้งเดิมที่ไทยรับมาจากประเทศจีน ประเทศกัมพูชาหรือแม้กระทั่งรับอิทธิพลผ่านมาทางภาษาชวาด้วยเช่นกัน

2.2 หมวดวัฒนธรรมการควบคุมสังคม

คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรมพบคำต่างประเทศจำนวน 53 คำ ดังนี้

ภาษาเขมร **โขมด** น. ชื่อผีชนิดหนึ่งในพวกผีกระสือหรือผีโพง เห็นเป็นแสงเรืองวาวในเวลากลางคืน ทำให้หลงผิดนึกว่ามีคนถือไฟหรือจุดไฟอยู่ข้างหน้า พอเข้าไปใกล้ก็หายไป ทางวิทยาศาสตร์อธิบายว่า ได้แก่แก๊สมีเทน (methane) ที่เกิดจากการเน่าเปื่อยผุพังของสารอินทรีย์แล้วติดไฟในอากาศ เป็นแสงวอบแวบในที่มืด. (ข. โขฺมจ ว่า ผี).(พจ. 2542)

โขมดขมัง น. ซากศพ (ปทา.2470)

ฉมบ น. ผีผู้หญิงที่ตายในป่าและสิงอยู่ในบริเวณที่ตาย มีรูปเห็นเป็นเงา ๆ แต่ไม่ทำอันตรายใคร เช่น อนึ่งเปนสัจว่าเปนฉมบจะกละกะสือ แลมาฟ้องร้องเรียนแก่มุขลูกขุนก็ดี ๒๐. (สามดวง), ชมบ หรือ ทมบ ก็ว่า. (ข. ฉฺมบ ว่า หมอตำแย).(พจ.2542)

กำนล น. เงินค่าคำนับครู, เงินคำนับบูชาครูปี่พาทย์ คือ พระประคนธรรพ หรือ พระนารท ซึ่งถือว่าเป็นครูเดิมของตน มีเทียนสำหรับจุดที่ตะโพนด้วย. (ข. กำณล่ ว่า เครื่องคำนับ, ค่ากำนล; ไม้สำหรับหนุนอย่างไม้หมอน).(พจ.2542)

บายศรี น. เครื่องเชิญขวัญหรือรับขวัญ ทำด้วยใบตอง รูปคล้ายกระทง เป็นชั้น ๆ มีขนาดใหญ่เล็กสอบขึ้นไปตามลำดับ เป็น ๓ ชั้น ๕ ชั้น ๗ ชั้น หรือ ๙ ชั้น มีเสาปักตรงกลางเป็นแกน มีเครื่องสังเวยวางอยู่ในบายศรีและมีไข่ขวัญเสียบอยู่บนยอดบายศรี เช่น บายศรีตอง บายศรีปากชาม บายศรีใหญ่. (ข. บาย = ข้าว + ศรี = สิริ หมายความว่า ข้าวอันเป็นสิริหรือข้าวขวัญ).(พจ.2542)

หมากสมัด น. ผลหมาก พลูจีบ และยาเส้น จัดเป็นชุดสำหรับขาย. (ข. สฺลาฒฺมาต่).(พจ.2542)

ภาษาจีน **ขงจื๊อ** น. ชื่อศาสนาสำคัญศาสนาหนึ่งของจีน มีศาสดาชื่อขงจื๊อ.(พจ.2542)

เซียน น. ผู้สำเร็จ, ผู้วิเศษ; โดยปริยายหมายความว่า ผู้ที่เก่งหรือชำนาญในทางใดทางหนึ่งเป็นพิเศษ เช่น เซียนการพนัน. (จ.).(พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาจีน (ต่อ) **เซียมซี** น. ใบทำนายโชคชะตาตามศาลเจ้าหรือวัด มีเลขหมายเทียบกับเลขหมายบนติ้วที่เสี่ยงได้. (จ.).(พจ.2542)

เต๋า๒ น.ชื่อศาสนาสำคัญศาสนาหนึ่งของจีน มีศาสดาชื่อเล่าจื๊อ..(จ.)(พจ.2542)

ถะ น. พระเจดีย์แบบจีน. (จ.).(พจ.2542)

แซยิด น. วันที่มีอายุครบ ๕ รอบนักษัตร คือ ๖๐ ปีบริบูรณ์ตามคติของจีน, เรียกการทำบุญในวันเช่นนั้นว่า ทำบุญแซยิด. (จ.).(พจ.2542)

ฮวงซุ้ย น. ที่ฝังศพของชาวจีน, ฮวงจุ้ย ก็ว่า. (จ.).(พจ.2542)

กงเต๊ก น. การทำบุญให้แก่ผู้ตายตามพิธีของนักบวชนิกายจีนและญวนมีการสวดและเผากระดาษที่ทำเป็นรูปต่าง ๆ มีบ้านเรือน คนใช้เป็นต้น. (จ.).(พจ.2542)

ภาษาชวา **ปะตาปา** น. นักบวช. (ช.).(พจ.2542)

บิกูปะระมาหนา น. ภิกษุกับพราหมณ์. (ช.).(พจ.2542)

สังปะลิเหงะ น. ฤษี. (ช.).(พจ.2542)

แอหนัง น. นางชี. (ช.).(พจ.2542)

ตุนาหงัน ก.หมั้นไว้ (เพื่อแต่งงาน) (ช.)(พจ.2542)

ตุนาหงัน ก.หมั้นไว้ (เพื่อแต่งงาน) (ช.)

ภาษาญวน **ม่าห์** น. ผี, ยักษ์, ผู้ไม่ใช่มนุษย์และดิรัจฉาน. (เทียบญวน หม่า).

ภาษาญี่ปุ่น **ชินโต** น. ชื่อศาสนาดั้งเดิมของชาวญี่ปุ่น ไม่มีศาสดาผู้ก่อตั้ง มีคำสอนให้เคารพบูชาธรรมชาติ เช่น ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ แม่น้ำ.

ภาษาตะเลง **สมิงพราย** น. เสือผีอันศักดิ์สิทธิ์

ภาษามลายู **อุหรับ** น. ผงกระแจะจันทน์ปนทองสำหรับเจิมในการอภิเษกรดน้ำ เช่น อบอุหรับจับกลิ่นหอมหวน. (อิเหนา). (ม.).(พจ.2542)

ภาษาทมิฬ **ตรีปวาย** น. พิธีพราหมณ์กระทำรับพระนารายณ์ ที่เรียกเป็นสามัญว่า พิธีแห่พระนารายณ์ ซึ่งกระทำในวันแรมค่ำ ๑ ถึงแรม ๕ ค่ำ เดือนยี่. (เทียบทมิฬ ติรุปปาไว). (พจ.2542)

กะไหล่ น. กรรมวิธีเคลือบสิ่งที่เป็นโลหะด้วยเงินหรือทองเป็นต้น โดยใช้ปรอท

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ละลายเงินหรือทองให้เป็นของเหลว แล้วทาลงบนโลหะที่ต้องการเคลือบ จากนั้นไล่ปรอทออกโดยใช้ความร้อน, กาไหล่ ก็ว่า.ว. เรียกของเช่นพานเป็นต้นที่เคลือบเงินหรือทองด้วยกรรมวิธีเช่นนั้นว่า พานกะไหล่เงิน พานกะไหล่ทอง. (เทียบทมิฬ กะลายิ).(พจ.2542)

ภาษาอังกฤษ **คริสต์มาส๑** น. วันสมภพของพระเยซู. (อ. Christmas).(พจ.2542)

คริสต์ อ. น.ผู้เปลื้องทุกข์,สมญาพระเยซูผู้เป็นเจ้า (ปทา.2470)

คริสเตียน อ. น. สาวกของพระเยซูคริสต์,ศัพท์นี้ฝ่ายโรมันคะโถลิกมักเรียกว่าคริสตัง (ปทา.2470)

คาทอลิก ชื่อนิกายหนึ่งของคริสต์ศาสนา มีพระสันตะปาปาเป็นประมุข เชื่อถือในตรีเอกภาพ คือถือว่า พระบิดา พระบุตร และพระจิต เป็นพระเป็นเจ้าองค์เดียวกัน พระเยซูมี ๒ สภาวะ คือ สภาวะพระเป็นเจ้า กับ สภาวะมนุษย์ ยกย่องแม่พระและนักบุญ มีนักบวชเรียกว่า บาทหลวง, เรียกเต็มว่า โรมันคาทอลิก. (อ. Catholic, Roman Catholic). (พจ.2542)

โปรเตสแตนต์ น. ชื่อนิกายหนึ่งในคริสต์ศาสนา ไม่ยกย่องบูชาแม่พระ..(อ. Protestant).(พจ.2542)

เยซู น. นามศาสดาของศาสนาคริสต์. (อ. Jesus).(พจ.2542)

โรมันคาทอลิก น. ชื่อนิกายหนึ่งในคริสต์ศาสนา มีสันตะปาปาเป็นประมุข, นักบวช (พจ.2542)

สันตะปาปา น. ผู้เป็นประมุขคริสต์ศาสนา นิกายโรมันคาทอลิก, โป๊ป ก็เรียก.(พจ. 2542)

ผลจากการศึกษาคำศัพท์หมวดวัฒนธรรรมที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมสังคม อันได้แก่ ศาสนา ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม จำนวน 53 คำ ประกอบด้วยคำต่างประเทศ 9 ภาษาได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาชวา ภาษาญวน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาตะเลง ภาษาทมิฬ ภาษามลายู และภาษาอังกฤษ โดยภาษาที่พบหมวดวัฒนธรรมการควบคุมสังคมมากที่สุดได้แก่ ภาษาเขมร 14 คำ ภาษาจีน 10 คำ และภาษาชวา 12 คำ ตามลำดับ

จากข้อมูลข้างต้นเมื่อวิเคราะห์ควบคู่กับเหตุการณ์ทางสังคม จะเห็นได้ว่ากลุ่มชนชาวจีนเป็นกลุ่มที่มีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ มีคำศัพท์ที่แสดงถึงระบบความคิด ความ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เชื่อ ประเพณีพิธีกรรมแบบจีนหลายคำที่คนไทยคุ้นเคยเป็นอย่างดี โดยเฉพาะพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับบรรพบุรุษ เช่น กงเต็ก แซยิด ฮวงซุ้ย เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าแนวคิดวัฒนธรรมทางจิตใจในสังคมปัจจุบัน ส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลทางความรู้จากวัฒนธรรมตะวันตกดังนั้นจึงปรากฏว่ายืมคำภาษาอังกฤษมาใช้มากที่สุด เช่น คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาคริสต์นิกายต่างๆ เช่น โรมันคาทอลิก คริสเตียน โปรแตสแตนท์ คำเรียกผู้นำทางศาสนา เช่น เยซู โป๊ป เป็นต้น

2.2.3 หมวดภาษาและวรรณคดี

คำศัพท์หมวดภาษาและวรรณคดี ประกอบด้วยคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ 256 คำ เป็นคำที่ใช้เฉพาะบางหมวดหมู่ เช่น ภาษาโบราณ คำไวยากรณ์ประเภทต่างๆ ราชาศัพท์ ฯ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.2.3.1 หมวดภาษา

คำต่างประเทศที่อยู่ในหมวดภาษาได้แก่ คำวิเศษณ์ คำลักษณนาม ราชาศัพท์ ภาษาโบราณ พบจำนวน 81 คำ ดังนี้

ภาษาเขมร **โดย** บ. ด้วย, ตาม, เช่น โดยจริง โดยธรรม. (ข. โฎย). (ถิ่น) ว. จ้ะ, ขอรับ.(พจ. 2542)

มวย ว. หนึ่ง, เดียว. (ข.). (พจ.2542)

ขนอง น. หลัง, ใช้เป็นราชาศัพท์ว่า พระขนอง, ปฤษฎางค์ก็ว่า. (ข. ขฺนง). (พจ.2542)

แครง๓ ว. อึกทึก, กึกก้อง, เช่น อย่างแครงครวญ. (กล่อมช้างของเก่า) (พจ. 2542)

สพาบ ว. พังพาบ เช่น ก็มาให้มึงล้มสพาบ. (ม. คำหลวง ชูชก). (ข.). (พจ. 2542)

กระยา ข. น. เครื่อง (ราชาศัพท์ พระยายาเสวย=เครื่องกิน,พระกระยาสนาน= เครื่องอาบ)(ปทา.2470)

กำราล (แบบ) น. เครื่องลาด เช่น นั่งในกำราลไพโรจน์ในนิโครธาราม รังเรจน้นน. (ม. คำหลวง ทศพร). (ข. กำราล). (ปทา.2470)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาเขมร(ต่อ) **ขนง** น. คิ้ว, ใช้เป็นราชาศัพท์ว่า พระขนง.(พจ.2542)
ตรัส (ราชา) ก. พูด.ว. แจ้ง, สว่าง, ชัดเจน. (ปทา.2470)

ภาษาจีน **กังฉิน** ว. คดโกง, ไม่ซื่อตรง. (จ. กังฉิน ว่า อำมาตย์ทุจริต, อำมาตย์ทรยศ). (พจ.2542)
ซวย (ปาก) ว. เคราะห์ร้าย, อับโชค. (จ.). (พจ.2542)
โปเก (ปาก) ว. เก่าแก่จนใช้การไม่ได้ดี. (จ.). (พจ.2542)
ฮ้อ (ปาก) ว. ดี. (จ.). (คัสแวล)
เฮงซวย (ปาก) ว. เอาแน่นอนอะไรไม่ได้, คุณภาพต่ำ, ไม่ดี, เช่น คนเฮงซวย ของเฮงซวย เรื่องเฮงซวย. (จ. เฮง ว่า โชคดี, ซวย ว่า เคราะห์ร้าย, เฮงซวย ว่า ไม่แน่นอน). (พจ.2542)
ยี่ ว. สอง ในคำว่า ยี่สิบ, ที่สอง เช่น เดือนยี่ (คือ เดือนที่ ๒ นับทางจันทรคติ),
หลี จ. น. ชื่อมาตราจีนคือ ๑๐ หลีเป็น ๑ หุน (ปทา.2470)
หุน น.ชื่อมาตราวัดหรือชั่งของจีนในมาตราวัด ๑หุนหมายถึงเส้นผ่าศูนย์กลาง ๑.๕นิ้ว..(จ.) (พจ.2542)
เฮี้ยน (ปาก) ว. มีกำลังแรงหรือมีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่อาจบันดาล.. (จ.).

ภาษาชวา **มูลา** ว. ที่หนึ่ง, ทีแรก. (ช.). (พจ.2542)

ภาษามลายู **กระจิริด** ว. เล็กนิด. [เทียบมลายู เกาะจิล, เกะจิก = เล็ก). (พจ.2542)

ภาษาฝรั่งเศส **กิโลเมตร** น. ชื่อมาตราวัด เท่ากับ ๑,๐๐๐ เมตร, อักษรย่อว่า กม.,(ฝ. kilometre). (พจ.2542)
กิโลลิตร น. ชื่อมาตราตวง เท่ากับ ๑,๐๐๐ ลิตร หรือ ๑ ลูกบาศก์เมตร,(ฝ. kilolitre). (พจ.2542)
เมตร น. หน่วยวัดความยาวอย่างหนึ่งตามวิธีเมตริก ..(ฝ. mètre). (พจ.2542)
กรัม น. หน่วยมาตราชั่งน้ำหนัก ตามมาตราเมตริก..(ฝ. gramme). (พจ.2542)
มิลลิกรัม น. ชื่อมาตราชั่งตามวิธีเมตริก มีอัตราเท่ากับ ๑ ใน ..(ฝ. milligramme). (พจ.2542)
มิลลิเมตร น. ชื่อมาตราวัดตามวิธีเมตริก มีอัตราเท่ากับ ๑ ใน ๑,๐๐๐..(ฝ. millimetre). (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาอังกฤษ (ต่อ)

รีม น. หน่วยนับจำนวนแผ่นกระดาษ กำหนดว่า กระดาษ ๕๑๖ แผ่น เป็น ๑ รีม แต่โดยทั่ว ๆ ไปถือว่า กระดาษ ๔๘๐ หรือ ๕๐๐ แผ่น เป็น ๑ รีม. (อ. ream). (พจ.2542)

สแลง น. ถ้อยคำหรือสำนวนที่ใช้เข้าใจกันเฉพาะกลุ่มหรือชั่วระยะเวลาหนึ่ง.. (อ. slang). (พจ.2542)

แฟร์ อ. ว.ยุกติธรรม,สุจริต,ใจนักเลง (ปทา.2470)

ซิกแซ็ก ว. คดไปคดมา, เลี้ยวไปเลี้ยวมา, เฉียงไปเฉียงมา, สลับฟันปลา;..(อ. zigzag). (พจ.2542)

ฟิต ว. คับจนรัดรูป เช่น เสื้อฟิต กางเกงฟิต; แข็งแรง, กระปรี้กระเปร่า, (พจ. 2542)

ฟรี ว. ไม่เสียมูลค่าหรือไม่ได้ค่าตอบแทนใด ๆ เช่น เรียนฟรี(พจ.2542)

ผลจากการศึกษาคำศัพท์หมวดภาษาจำนวน 81 คำ ประกอบด้วยคำต่างประเทศ 6 ภาษา ได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาชวา ภาษามลายู ภาษาฝรั่งเศส และภาษาอังกฤษ โดยภาษาที่พบหมวดภาษามากที่สุดได้แก่ ภาษาเขมร 44 คำ และภาษาฝรั่งเศส 17 คำ ตามลำดับ

2.3.1.2 หมวดวรรณคดี

คำต่างประเทศที่พบในหมวดวรรณคดีได้แก่ คำที่ปรากฏในวรรณคดี วรรณกรรม รวมทั้งคำประพันธ์ชนิดต่างๆ รวม 175 คำ ดังตัวอย่าง

ภาษาเขมร

กำเลาะ (แบบ) ว. หนุ่ม, สาว, เช่น หากกูกำเลาะหลงกาม(พจ.2542)

คำนัล (กลอน) ก. เฝ้าเจ้านาย. (ข. คนาล่). (พจ.2542)

เลบง (กลอน) ก. แต่ง, ประพันธ์. (ข. เลฺบง ว่า การเล่น). (พจ.2542)

จราญ (กลอน) ก. ผลัก, พัง, ทำลาย, กระจาย, ดับ. (ข. จฺราน) (พจ.2542)

ประเอียง ข. ว. งาม(พจ.2542)

สรบ (โบ; กลอน) ว. ทั่ว, พร้อม, เขียนเป็น สรับ ก็มี.(พจ.2542)

คัล (กลอน) (ราชา) ก. เฝ้า เช่น พระโรงคัล ว่า ที่เฝ้า. (ข. คาล่). (พจ.2542)

โดร (กลอน; ตัดมาจาก ข. พิโดร) ก. หอม, กลิ่นหอมที่ฟุ้งไป; โดยปริยายหมายถึงดอกไม้ เช่น กระทึงทอง ลำดวนโดร รสอ่อน พี่แม่. (กำสรวล). (พจ. 2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาจีน (ต่อ)

สามก๊ก สามเมือง,เปนคำภาษาจีนแปลเปนภาษาไทยว่าสามพวก,สามเหล่า (อักขรา) (พจ.2542)

ขงจู๊ คือ เปนชื่อจีนที่มีสติปัญาคนหนึ่ง,ในเมืองจีนประเทษ (อักขรา)

โจผี เปนชื่อเจ๊กเจ้าเมืองคนหนึ่ง,เปนลูกชายโจโฉ,เรื่องความแจ้งอยู่ในสามก๊กนั้นแล้ว (อักขรา)

ภาษาชวา

ดาหงัน (กลอน) ก. ทำสงคราม, รบศึก. (ช.). (พจ.2542)

กุเรปัน ช. น. ชื่อกษัตริย์ในเรื่องอิเหนา(ปทา.2470)

บิกู น. ภิกขุ เช่น พราหมณ์ชีบีกูน้อยใหญ่. (อิเหนา). (ช.). (พจ.2542)

กุเรปัน ช. น. ชื่อกษัตริย์ในเรื่องอิเหนา (ปทา.2470)

กาหลัง ช. น. ชื่อเมืองในเรื่องอิเหนา (ปทา.2470)

กะหรัดติปาตี ช. น. พี่ชาย; ชื่อคนในเรื่องอิเหนา (ปทา.2470)

ปะตาระกาหลา น. เทวดาผู้ใหญ่. (ช.). (พจ.2542)

มะเดหวี น. ตำแหน่งพระมเหสีที่ ๒ ของกษัตริย์ชวาในวงศ์อสัญแดหวา, มะดีหวี ก็ว่า. (ช.; เทียบทมิฬ มาเทวี). (พจ.2542)

อสัญแดหวา น. เทวดาต้นตระกูลของกษัตริย์ ๔ นครในบท.. (ช.).

ดาหงัน (กลอน) ก. ทำสงคราม, รบศึก. (ช.). (พจ.2542)

ภาษาตะเลง

ชุ (กลอน) น. ต้นไม้ เช่น กินลูกชุลุเพรางาย. (ม. คำหลวง ทานกัณฑ์). (ต. ชุ ว่า ต้นไม้). (พจ.2542)

ชำลา ว. ที่ผึ่งแดดยังไม่แห้งสนิท (ใช้แก่ปลา). (ต. ชมฺรออกเสียงว่า เจมเรียะ ว่า เหี่ยว, ความเหี่ยว). (พจ.2542)

ภาษาทมิฬ

กวิน (โบ) ว. ดีงาม เช่น ใครกวินซื่อแท้. (แช่งน้ำ).(ทมิฬ แปลว่า งาม). (พจ. 2542)

ภาษาอะหม

เคน (ถิ่น-อีสาน) ก. เคล็ด, ยอก, เช่น หลังเคน. (อะหม เคน ว่า เผอิญเกิดเหตุ) (พจ.2542)

ภาษาอะหม

งอน ว. งาม ในคำว่า งามงอน. (งอน อะหม ว่า งาม). (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลจากการศึกษาคำศัพท์หมวดวรรณคดีจำนวน 175 คำ ประกอบด้วยคำต่างประเทศ 6 ภาษาได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาชวา ภาษาตะเลง ภาษาทมิฬ และภาษาอะหม โดยภาษาที่พบหมวดวรรณคดีมากที่สุดได้แก่ ภาษาเขมร 111 คำ และภาษาชวา 35 คำ ตามลำดับ

สรุปคำต่างประเทศในหมวดภาษาและวรรณคดี จำนวน 256 คำ จะเห็นได้ว่าภาษาที่คงอยู่ในระบบคลังคำไวยากรณ์ของภาษาไทยมากที่สุดคือ คำภาษาเขมร โดยส่วนใหญ่เป็นคำวิเศษณ์ และคำราชาศัพท์ รวมทั้งคำลักษณนามในภาษาไทยด้วย

2.4 หมวดศิลปะและนันทนาการ

คำศัพท์ในหมวดศิลปะและนันทนาการ ประกอบด้วยหมวดศิลปะ การแสดง หมวดกีฬาและการละเล่น และหมวดการพนัน รวมทั้งสิ้น 86 คำดังนี้

2.4.1 คำศัพท์หมวดศิลปะ การแสดง

คำศัพท์หมวดศิลปะ การแสดง เครื่องดนตรี ดุริยางคศิลป์ ประกอบด้วยคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ 27 คำ เป็นคำเรียกชื่อการละเล่น เครื่องดนตรี รวมทั้งศิลปะการแสดงในลักษณะต่างๆกันดังนี้

ภาษาเขมร **กำปอ** น. ชื่อเพลงเขมรชนิดหนึ่ง เรียกว่า เขมรกำปอ. (วิวาห์พระสมุทร). (พจ. 2542)

เจรียง (แบบ) ก. ขับลำ, ขับกล่อม, ร้องเพลง. (ข. เจรียง). (พจ.2542)

ภาษาจีน **ขิม** น. ชื่อเครื่องดนตรีจีนชนิดหนึ่ง รูปคล้ายพระจันทร์ครึ่งซีก ใช้ตี.(พจ.2542)

เจ้ง น. เครื่องดนตรีจีนชนิดหนึ่ง มีสายสำหรับดีด คล้ายจะเข้. (จ. ว่า เจ็ง).

จิ้ว น. ละครจีนแบบโบราณ(พจ.2542)

ลั่นถัน (โบ) น. จิ้วประเภทหนึ่ง, จิ้ว; ชื่อเพลงไทยทำนองหนึ่ง เรียกว่า จีนลั่นถัน.(พจ.2542)

ปาหี่ น. การแสดงกลหรือกายกรรมของนักแสดงเร่ร่อนตามที่ต่าง ๆ. (จ.). (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาจีน(ต่อ) **เจ่ง,เจ้ง** น. เครื่องดนตรีจีนชนิดหนึ่ง มีสายสำหรับดีด คล้ายจะเข้. (จ. ว่า เจ็ง). (พจ.2542)

ตั้วโผ น. หัวหน้าคณะมหรสพ มีละคร งิ้ว เป็นต้น, โต้โผ ก็เรียก. (จ.). (พจ. 2542)

ภาษาชวา **อังกวด** น. จ้องหน่อง. (ช.). (พจ.2542)

อังกะลุง น. ชื่อเครื่องดนตรีอย่างหนึ่งของชวา ใช้เขย่าให้เกิดเสียง.(พจ.2542)

กระจับปี่ น. พิณ ๔ สาย. (ช. จาก ส. กจฺฉปี, อธิบายว่า มีรูปคล้ายเต่า). (พจ. 2542)

ย่องเหง็ด น. จ้องหน่อง. (ช.). (พจ.2542)

ภาษามลายู **รองเง็ง** น. ศิลปะการแสดงแบบหนึ่งของชาวไทยมุสลิมภาคใต้ เป็นการเต้นรำคู่ชายหญิง และร้องเพลงคลอไปด้วย. (เทียบ ม. ronggeng). (พจ.2542)

ภาษาอังกฤษ **ทรอมโบน** น. ชื่อแตรประเภทหนึ่ง มีท่อลมสวมซ้อนกันและ..(อ. trombone) (พจ.2542).

ทรัมเป็ต น.ชื่อแตรประเภทหนึ่ง มีเสียงแหลม,ลักษณนามว่าตัว. (อ.trumpet). (พจ.2542)

ไวโอลิน น. เครื่องดนตรีจำพวกซอฝรั่งอย่างเล็ก มี ๔ สาย และมีคันชักสำหรับสี. (อ. violin). (พจ.2542)

อิเล็กโทน น. เครื่องดนตรีไฟฟ้าชนิดหนึ่ง สามารถทำเสียงเครื่องดนตรีหลายชนิดได้ในเวลาเดียวกัน. (อ. electone). (พจ.2542)

โน้ต(เพลง) น. เครื่องหมายกำหนดเสียงดนตรี. (อ. note). (พจ.2542)

แบนโจ น. เครื่องดนตรีชนิดหนึ่ง มีสาย ๕ สาย ใช้มือดีด. (อ. banjo). (พจ. 2542)

ผลจากการศึกษาคำศัพท์หมวดศิลปะการแสดง ดนตรี จำนวน 27 คำ ประกอบด้วยคำต่างประเทศ 5 ภาษาได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาชวา ภาษามลายูและภาษาอังกฤษ โดยภาษาที่พบหมวดคำเกี่ยวกับดุริยางคศิลป์มากที่สุดได้แก่ คำภาษาอังกฤษจำนวน 10 คำ รองลงมาได้แก่ ภาษาจีน 7 คำ และภาษาชวา 6 คำ ตามลำดับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมด้านศิลปะการแสดงที่ประเทศไทยรับมาจากประเทศจีน โดยเฉพาะการแสดง “งิ้ว” ซึ่งถือเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมการแสดงที่โดดเด่นของชาวจีน รวมทั้งยังสะท้อนอาชีพที่เกิดจากการแสดงงิ้ว เช่น ตั้วโผ (หัวหน้าคณะมหรสพ) นอกจากการแสดงงิ้วแล้ว ยังมีการละเล่นเพื่อความบันเทิงใจอื่นๆของชาวจีนเช่น ลั่นถัน(งิ้วประเภทหนึ่ง) ปาหี่(กายกรรมหรือการแสดงกล) อีกด้วย

นอกจากคำศัพท์จากภาษาจีนแล้ว ผู้วิจัยสังเกตเห็นคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีหลายๆ ประเภทที่เป็นคำจากภาษาชวา ได้แก่ กระจับปี่ อังกวด อังกะลุง โดยเครื่องดนตรีเหล่านี้ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวงดนตรีไทยมาช้านาน สะท้อนให้เห็นการถ่ายทอดยิบยืมทางวัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างคนไทยกับคนชวาได้เป็นอย่างดี

อนึ่ง คำภาษาอังกฤษนอกจากจะเป็นคำที่เรียกชื่อเครื่องดนตรีนานาชนิดเช่น กีตาร์ ทรอมโบน ทรัมเป็ต อิเล็กโทน และไวโอลินแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงลักษณะการแสดงดนตรีที่เรียกว่า “คอนเสิร์ต” และการศึกษาดนตรีโดยอาศัย “โน้ต”ประกอบ มิใช่การถ่ายทอดด้วยมุขปาฐะแบบวัฒนธรรมดนตรีแบบเอเชีย

2.4.2 คำศัพท์หมวดกีฬาและการละเล่น

คำศัพท์หมวดกีฬาและการละเล่นประกอบด้วยคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ 33 คำ เป็นคำเรียกชื่อกีฬา อุปกรณ์ประกอบการเล่นกีฬาชนิดต่างๆ ทั้งกีฬาสากลและกีฬาประจำชาติ ดังนี้

ภาษาจีน **กังฟู** น. ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวแบบหนึ่งของจีน เน้นหนักไปในทางฝึกสมาธิและความแข็งแกร่งว่องไวของร่างกาย.(พจ.2542)

ภาษาชวา **สะบะ** น. ตะกร้อ. (ช.). (พจ.2542)

ภาษาญี่ปุ่น **คาราเต้** น. ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวด้วยมือเปล่า โดยการใช้อวัยวะต่าง ๆ เช่น มือ เท้า ศอก ศีรษะ ที่ฝึกจนแข็งแกร่งแล้ว มีแพร่หลายในญี่ปุ่นและเกาหลี. (ญี.). (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาฝรั่งเศส **เปตอง** น. ชื่อกีฬากลางแจ้งชนิดหนึ่ง มักเล่นในสนามที่เป็นดินแข็ง มีผู้เล่นฝ่ายละไม่เกิน ๓ คน โยนลูกโลหะกลมซึ่งข้างในกลวงจำนวน ๑๒ ลูก ให้เข้าใกล้ลูกเป้าซึ่งเป็นลูกทรงกลมทำด้วยไม้เนื้อแข็งให้มากที่สุด ฝ่ายที่ทำคะแนนถึงเกม คือ ๑๓ คะแนนได้ก่อนเป็นฝ่ายชนะ. (ฝ. pétanque). (พจ.2542)

ภาษามลายู **เซปักตะกร้อ** น. ชื่อกีฬาชนิดหนึ่ง ใช้ลูกตะกร้อส่งข้ามตาข่ายโต้กันไปมา โดยใช้ขา เท้า เข่า ลำตัว และศีรษะ เพื่อรับส่งลูก มีผู้เล่นฝ่ายละ ๓ คน การเริ่มส่งลูกแต่ละครั้ง ฝ่ายส่งจะต้องยืนอยู่ในตำแหน่งที่กำหนดไว้ การเล่นแบ่งเป็น ๓ เซต ฝ่ายที่ชนะ ๒ ใน ๓ เซต คือ ฝ่ายชนะ. (ม. sepak ว่า เตะ). (พจ.2542)

ภาษาอังกฤษ **กอล์ฟ** น. กีฬาชนิดหนึ่ง ใช้ไม้ตีลูกกลมผ่านพื้นที่ขวางกั้นที่เตรียมไว้ให้มีลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น เป็นหลุมทราย บ่อน้ำ ให้ไปลงหลุมที่กำหนด. (อ. golf). (พจ.2542)

เทนนิส น. ชื่อกีฬาชนิดหนึ่ง ผู้เล่นใช้ไม้แร็กเกตตีลูกยางกลมหุ้มสักหลาดข้ามตาข่ายโต้กันไปมา, เรียกลูกยางกลมหุ้มสักหลาดที่ใช้เล่นเทนนิสว่า ลูกเทนนิส. (อ. tennis). (พจ.2542)

ฟุตบอล น. ชื่อกีฬาชนิดหนึ่ง แบ่งผู้เล่นเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายละ ๑๑ คน รวมทั้งผู้รักษาประตู ผู้เล่นแต่ละฝ่ายต้องเตะลูกบอลให้เข้าประตูของฝ่ายตรงข้าม ฝ่ายที่ได้ประตูมากกว่าจะเป็นฝ่ายชนะ, เรียกลูกกลมทำด้วยวัสดุต่าง ๆ เช่น หนัง ยาง พลาสติก ภายในมีลมอัด ใช้ในการเล่นฟุตบอล ว่า ลูกฟุตบอล. (อ. football). (พจ.2542)

ยิมนาสติก น. ชื่อกีฬาชนิดหนึ่ง แข่งขันกันโดยผู้เล่นต้องแสดงท่าต่าง ๆ ที่มีทั้งท่าบังคับและท่าสมัครให้เข้ากับอุปกรณ์การเล่นแต่ละอย่าง เช่น บาร์เดี่ยว บาร์คู่ ห่วงนิ่ง. (อ. gymnastic). (พจ.2542)

แร็กเกต น. ไม้สำหรับตีเทนนิส แบดมินตัน หรือ สควอช มีปลายข้างหนึ่งเป็นรูปวงรีหรือวงกลม ซึ่งขึงเอ็นหรือไนลอนเป็นตาข่าย มีด้าม. (อ. racket). (พจ. 2542)

สกี(น้ำ) น. กีฬาอย่างหนึ่งคล้ายสกี แต่เล่นในน้ำ ใช้เรือยนต์ลาก. (อ. water ski). (พจ.2542)

บริดจ์ น. กีฬาในร่มชนิดหนึ่ง มีผู้เล่น ๔ คน โดยแบ่งเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายละ ๒ คน ใช้ไพ่ป๊อกเต็มทั้งสำรับแจกให้คนละ ๑๓ ใบ. (อ. bridge). (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาอังกฤษ (ต่อ) **บิลเลียด** น. ชื่อกีฬาในร่มอย่างหนึ่ง เล่นบนโต๊ะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าปูสักหลาด มีหลุมกรุตาข่าย ๖ หลุมที่มุมทั้ง ๔ และตรงกลางด้านยาว ผู้เล่นใช้ไม้ยาวซึ่งเรียกว่า คิว แทงลูกกลมให้ได้แต้มตามกติกา. (อ. billiards). (พจ.2542)

ผลจากการศึกษาคำศัพท์หมวดกีฬา อุปกรณ์กีฬา และการละเล่น จำนวน 33 คำ ประกอบด้วยคำต่างประเทศ 6 ภาษาได้แก่ ภาษาจีน ภาษาชวา ภาษาญี่ปุ่น ภาษาฝรั่งเศส ภาษามลายู และภาษาอังกฤษ โดยภาษาที่พบคำศัพท์ในหมวดกีฬามากที่สุดได้แก่ ภาษาอังกฤษ จำนวน 27 คำ

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นวัฒนธรรมการเล่นกีฬาที่ประเทศไทยรับมาจากประเทศต่างๆ โดยส่วนมากจะเป็นกีฬาประจำชาติของชาตินั้นๆ เช่น ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวของประเทศจีนคือ “กังฟู” กีฬาของประเทศญี่ปุ่นคือ “คาราเต้” กีฬาจากประเทศฝรั่งเศสคือ “เปตอง” นอกจากประเทศไทยจะรับถ่ายทอดวัฒนธรรมด้านกีฬาจากประเทศเหล่านั้นแล้ว เรายังรับคำเรียกอุปกรณ์ประกอบการเล่นกีฬาจากเจ้าของภาษานั้นด้วย เช่น คำว่า “สะบะ” หรือ ตะกร้อ ไทยรับมาใช้กับกีฬาชนิดหนึ่งที่ต้องใช้ลูกตะกร้อ เราจึงเรียกว่า เซปัก(สะบะ)ตะกร้อ

อนึ่ง คำภาษาอังกฤษที่เป็นคำเรียกชื่อกีฬา ส่วนใหญ่เป็นกีฬาสากลที่นิยมเล่นกันทั่วไป ทั้งกีฬาประเภทเดี่ยว กีฬาประเภทคู่ และกีฬาประเภททีม(กลุ่ม) เช่น ยิมนาสติก กอล์ฟ เทนนิส ฟุตบอล สกี(น้ำ) หรือ บริดจ์เป็นต้น

2.4.3 คำศัพท์หมวดการพนัน

คำศัพท์หมวดการพนัน ประกอบด้วยคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ 26 คำ ประกอบด้วยคำเรียกชื่อการพนันประเภทต่างๆ และคำศัพท์ที่ใช้ขณะเล่นการพนัน ดังนี้

ภาษาเขมร **สะแก๒** น. ชื่อการพนันชนิดหนึ่งคล้ายสกา.(พจ.2542)

ภาษาจีน **จับยี่กี** น. การเล่นพนันของจีนชนิดหนึ่ง มีไพ่ทำด้วยไม้แผ่นบาง ๆ รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ๑๒ แผ่น. (จ.). (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาจีน(ต่อ) **ต๋ง ๑** ก. ชักเอาเงินไว้จากขาไพ่ที่เป็นผู้กินหรือลูกค้าที่แทงถูกในการพนันบางชนิดเช่นถั่ว โป, เรียกเงินที่ได้โดยวิธีนี้ว่า เงินค่าต๋ง. (จ. ต๋งจุ้ย). (พจ.2542)

เต๋า จ. น. ลูกบาศก์สำหรับทอดนับแต้มสำหรับเล่นการพะนัน (ปทา.2470)

โป๑ น. เครื่องเล่นการพนันของจีน กลักทำด้วยทองเหลืองสี่เหลี่ยม มีลูกแดงขาวข้างในใช้ปั่น, ชื่อการพนันอย่างหนึ่ง เล่นโดยเจ้ามือเอาลิ้นโปใส่ลงในฝาครอบโป ไม่ให้คนแทงเห็น ปิดฝาครอบโปแล้วตั้งให้แทง โดยยอมให้คนแทงปั่นโปได้ตามใจชอบ เมื่อเปิด ถ้าลิ้นชักโปซีกขาวตรงกับช่องแต้มไหน ก็นับว่าโปออกแต้มนั้น โปมีประตูสำหรับแทงเพียง ๔ ประตู คือ หน่วย สอง สาม และ ครบ มีวิธีแทง ๗ วิธี คือ เหม็ง กั๊ก เลี่ยม อ๋อ ชั้ว ถ่อ และอา, โปปั่น ก็เรียก. (พจ.2542)

(เล่น)**โป** คือ การเล่นเปนเครื่องอย่างจีน,เขาเอาทองเหลืองหล่อเปนสี่เหลี่ยมกว้างสองนิ้ว,ทำลิ้นแดงขาวไว้ข้างใน,ถ้าแทงถูกข้างขาวผู้แทงได้(อักขรา)

(เล่น)**หวย** คือเล่นทายอักษรเขียนชื่อคนเจ๊ก,ฝ่ายไทเขียนชื่ออักษรมีตัวกอเปนต้น,เอาตัวเดียวถ้าใครแทงถูกได้เงินสามสิบส่วนนั้น (อักขรา)

หวย(จีน) คือ ตัวหวยที่พวกจีนเขียนชื่อจีนเช่นว่าแล้วเอาออกแขวนเล่นกันนั้น (อักขรา)

เหม็ง น. วิธีแทงโปวิธีหนึ่ง ถ้าลูกค้าแทงเหม็งประตูใด โปออกประตูนั้น เจ้ามือใช้ ๑ ต่อ ถ้าออกข้างเคียงซ้ายหรือขวา เป็นเจ๊า ถ้าออกประตูตรงข้าม เจ้ามือกิน เช่น เหม็ง๒ ถ้าออก ๒ เป็นถูก ออกหน่วย ออก ๓ เป็นเจ๊า ออกครบ เจ้ามือกิน. (อักขรา)

อ๋อ น. ชื่อวิธีแทงโปกำและโปปั่นวิธีหนึ่ง มีถูกประตูเดียว กิน ๓ ประตู (อักขรา)

ฮวยกัว เปนชื่อตัวหวยที่เจ๊กเขียนเปนชื่อจีนตายแล้วแต่ก่อน,เอาออกแขวนทายกันนั้น (อักขรา)

ภาษาทมิฬ **สกา** น. เครื่องเล่นการพนันอย่างหนึ่งใช้ลูกบาศก์ทอดแล้วเดินตัวสกาตามแต้มลูกบาศก์. (เทียบทมิฬ บาสกา). (พจ.2542)

ภาษาฝรั่งเศส **กาสิโน** น. สถานการพนันขนาดใหญ่และโอ่โถง มีการพนันหลายชนิด เช่น รูเล็ตต์ ไพ่. (ฝ. Casino). (พจ.2542)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาอังกฤษ **โจ๊ก๓** น. ไพ่ตัวพิเศษจะใช้แทนตัวไหนก็ได้ตามที่ต้องการ. (อ. joker). (พจ. 2542)

โป๊กเกอร์ น. ชื่อการพนันชนิดหนึ่ง ใช้ไพ่ป๊อก มักเล่นเป็นกลุ่ม ๔ คน เจ้ามือ (อ. poker). (พจ.2542)

รัมมี่ น. การเล่นไพ่อย่างหนึ่ง ใช้ไพ่ป๊อก ผู้เล่นต้องพยายามผสมไพ่ในมือเป็นชุด ๆ ชุดละ ๓ ใบขึ้นไป แต่ละชุดจะจัดเรียงแบบตองหรือตามหมายเลขก็ได้ ผู้จัดชุดได้หมดทั้งมือก่อนเป็นผู้ชนะในรอบนั้น. (อ. rummy). (พจ.2542)

รูเล็ตต์ น. ชื่อการพนันชนิดหนึ่ง เจ้ามือใช้ลูกงากลมใส่ในวงล้อที่หมุนอย่างเร็ว วงล้อนั้นแบ่งเป็นช่อง ๆ สีแดงสลับดำ มีเลขกำกับทุกช่อง ผู้เล่นจะต้องแทงว่าลูกกลมนั้นจะตกที่ช่องใด โดยจะแทงแต่ละหมายเลขหรือจะแทงเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มเลข คู่-คี่ กลุ่มเลข สูง-ต่ำ หรือจะแทงสีก็ได้. (อ. roulette). (พจ.2542)

ผลการศึกษาคำศัพท์หมวดการพนันจำนวน 26 คำ ประกอบด้วยคำต่างประเทศ 5 ภาษา ได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาทมิฬ ภาษาฝรั่งเศส และภาษาอังกฤษ โดยภาษาที่พบคำในหมวดการพนันมากที่สุดได้แก่ ภาษาจีน 17 คำ รองลงมาคือภาษาอังกฤษ 5 คำ

จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ด้านการรับวัฒนธรรมของการเล่นพนันที่ไทยรับมาถ่ายทอดมาจากประเทศจีนเป็นส่วนใหญ่ เห็นได้จากคำเรียกชื่อการพนันชนิดต่างๆ กลวิธีการเล่นพนันทั้งการเล่นหวย เล่นโป วิธีการแทงโปที่เรียกว่าการแทงเหม็งเป็นต้น ส่วนคำภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับการพนันได้แก่ การเล่นพนันผ่านอุปกรณ์ชนิดต่างๆเช่น (ไพ่)โจ๊ก การหมุนลูกงากลมๆในวงล้อที่เรียกว่า รูเล็ตต์เป็นต้น

ผลการศึกษาการจำแนกหมวดหมู่ทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทยตามแนวทางการจัดประเภทของวัฒนธรรม 2 ประเภท คือ วัฒนธรรมที่สัมผัสได้ (tangible culture) และวัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ (intangible culture) จากคำศัพท์จำนวนทั้งสิ้น 2,106 คำ สรุปได้ดังภาพที่ 9

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

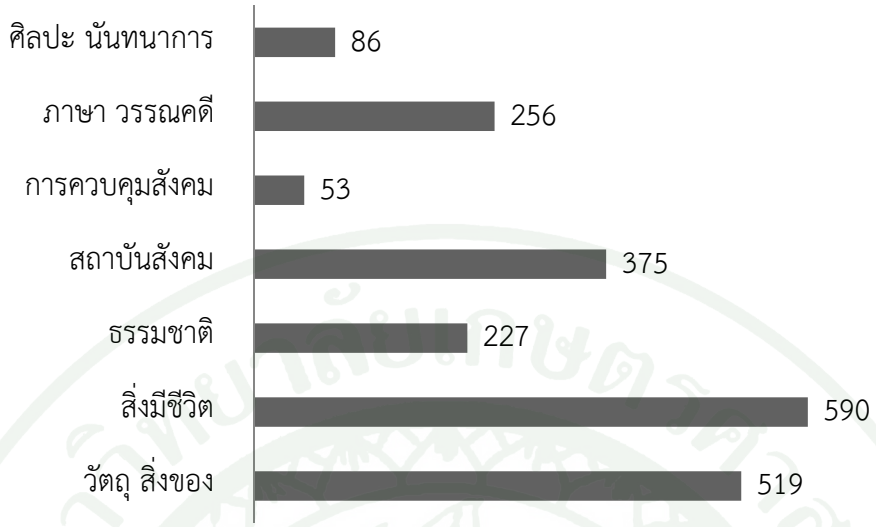

ภาพที่ 9 แสดงจำนวนคำศัพท์จำแนกตามหมวดหมู่ทางความหมาย

จากภาพที่ 9 แสดงให้เห็นว่า ผลการจำแนกหมวดหมู่ทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย หมวดหมู่ที่ปรากฏคำต่างประเทศมากที่สุด 2 อันดับแรกอยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมที่สัมผัสได้ (tangible culture) คือ หมวดสิ่งมีชีวิต พบคำต่างประเทศ 590 คำ และหมวดหมวดวัตถุ สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆพบคำต่างประเทศ 519 คำ ส่วนหมวดธรรมชาติ พบคำศัพท์ 227 คำ ดังนั้น คำต่างประเทศที่พบในหมวดวัฒนธรรมที่สัมผัสได้รวมทั้งสิ้น 1,336 คำ คิดเป็นอัตราร้อยละ 63.44 ของคำศัพท์ทั้งหมด

หมวดวัฒนธรรมที่สัมผัสได้สัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทย แสดงให้เห็นว่าคนไทยรู้จักกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ รับผ่านวัฒนธรรมทางวัตถุสิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆรวมการรับสิ่งมีชีวิตทั้งสัตว์ และธรรมชาติจากประเทศต่างๆ ถือเป็นวัฒนธรรมที่รับถ่ายทอดได้สะดวก รวดเร็ว ตามมโนทัศน์ใหม่ที่ไทยรับเข้ามาใช้จากต่างประเทศได้โดยตรง สอดคล้องกับจำนวนคำศัพท์ที่ปรากฏเป็นจำนวนมากร้อยละ 63.44

วัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ (intangible culture) ปรากฏคำต่างประเทศทั้งสิ้น 770 คำ คิดเป็นร้อยละ 36.56 ของคำศัพท์ทั้งหมด ประกอบด้วย หมวดสถาบันทางสังคม หมวดภาษาและวรรณคดี และหมวดศิลปะและนันทนาการ แม้ว่าจะปรากฏจำนวนคำต่างประเทศน้อยกว่าวัฒนธรรมที่สัมผัสได้ หากแต่ยังมีความสำคัญสะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากการเปิดรับองค์ความรู้สมัยใหม่จากต่างประเทศซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยปรับเปลี่ยนสู่การเป็นสังคมสมัยใหม่มาจนถึงปัจจุบันโดยผ่านทางถ้อยคำทางภาษา วรรณคดี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 5

วิธีการยืมคำและการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย

ผลการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ เพื่อศึกษาวิธีการยืมคำและการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย ดังนั้นผู้วิจัยจะแบ่งสรุปผลการศึกษาเป็น 2 ประเด็นคือ วิธีการยืมคำต่างประเทศ และ การเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย

อนึ่ง ในการวิเคราะห์วิธีการยืมคำและการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำ กรณีที่เป็นคำศัพท์คำเดียวกัน และปรากฏในพจนานุกรมหลายฉบับ ผู้วิจัยจะยึดคำศัพท์จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 เป็นสำคัญ ยกเว้นกรณีที่เป็นคำศัพท์ที่ไม่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ผู้วิจัยจึงจะใช้คำศัพท์ที่พบจากพจนานุกรมฉบับนั้นๆ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามรายละเอียดดังนี้

วิธีการยืมคำต่างประเทศในภาษาไทย

ผู้วิจัยนำคำต่างประเทศที่รวบรวมได้จากการวิจัยทั้ง 16 ภาษา จำนวนทั้งสิ้น 2,106 นำมาวิเคราะห์วิธีการนำคำต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย สรุปผลการศึกษาได้ 3 วิธี คือ การยืมคำ (lexical borrowing) การยืมเสียง (phonetic borrowing) และการยืมความหมาย (semantic borrowing) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การยืมคำ

การยืมคำ หรือการยืมศัพท์ (lexical borrowing) หมายถึง เป็นการนำคำจากภาษาหนึ่งมาใช้ในอีกภาษาหนึ่งโดยตรง ในด้านการเขียนคำยืมจึงมีลักษณะเป็นการยืมเสียงคำต่างประเทศและถ่ายทอดด้วยตัวอักษรไทย

ผลจากการศึกษาผู้วิจัยพบคำศัพท์ที่ใช้วิธีการยืมคำทั้งสิ้น 2,026 คำ คิดเป็นร้อยละ 96.21 ของคำศัพท์ทั้งหมด ทั้งนี้ผู้วิจัยพบลักษณะการยืมคำ 2 รูปแบบคือ การทับศัพท์ และการยืมคำแบบปน ดังต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.1 การทับศัพท์

การทับศัพท์ (loanword proper) หมายถึง วิธีการถ่ายคำต่างประเทศในลักษณะที่คงเสียงตามลักษณะของภาษาเดิม ใกล้เคียงเสียงของคำภาษาเดิม หรือเปลี่ยนแปลงเสียงบางส่วน เช่น เปลี่ยนแปลงจำนวนพยางค์ เปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะต้น หรือเสียงพยัญชนะสะกด ลักษณะเช่นนี้พบจำนวน 1,976 คำ โดยปรากฏกับคำต่างประเทศครบทั้ง 16 ภาษา ดังนี้

1. คำทับศัพท์ภาษาเขมร

คำทับศัพท์ภาษาเขมรในภาษาไทย ปรากฏทั้งวิธีการทับศัพท์ตามเสียงอ่านเดิมของภาษาเขมร การทับศัพท์ตามรูปเขียนของภาษาเขมร และการทับศัพท์โดยวิธีการดัดแปลงเสียง นอกจากนี้บางคำยังมีการเปลี่ยนแปลงโดยการเพิ่มหรือลดพยางค์ของคำด้วย ดังตัวอย่าง

(ข. กณฺเฎียต). **กระเดียด** ก. เอาเข้าข้างสะเอว เช่น กระเดียดกระจาด.

(ข. แกฺอก). **กระแอก** น. อีกา.

(ข. ขฺจี) **ขจี** ว. งามสดใส, ใช้ในคำว่า เขียวขจี. ว่า ดิบ, อ่อน

(ข. ขฺทวย). **ขตอย** น. แมงป่อง.

(ข. เขฺนิย). **เขนย** (กลอน) น. หมอนหนุน, ราชาศัพท์ว่า พระเขนย.

(ข. ขฺนง). **ขนอง** น. หลัง, ใช้เป็นราชาศัพท์ว่า พระขนอง, ปฤษฎางค์ก็ว่า.

(ข. ขฺมาน่). **ขมัง** น. พรานธนู.

(ข. ขฺลา) **ขลา** น. ชื่อปีที่ ๓ ของรอบปีนักษัตร มีเสือเป็นเครื่องหมาย; เสือ.

(ข.จฺรมุะ). **จมูก** น. อวัยวะส่วนหนึ่งที่ยื่นออกมา อยู่เหนือปาก มีรู ๒ รู สำหรับดมกลิ่นและหายใจเข้าหายใจออก, (ปาก) ตมูก ก็ว่า, ราชาศัพท์ว่า พระนาสิก, โดยปริยายเรียกสิ่งที่ยื่นออกมาคล้ายจมูก, เรียกสิ่งที่เจาะเป็นรู ๒ รูเพื่อร้อยเชือกเป็นต้น เช่น จมูกซุง. (ข.จรมุะ).

(ข. จงฺหาน่). **จังหัน** น. ข้าว, อาหาร, (ใช้แก่พระสงฆ์).

(ข. เจฺรียง). **เจรียง** (แบบ) ก. ขับลำ, ขับกล่อม, ร้องเพลง.

(ข. ฉฺลูว). **ฉลู** น. ชื่อปีที่ ๒ ของรอบปีนักษัตร มีวัวเป็นเครื่องหมาย.

(ข. เฉฺพาะ). **เฉพาะ** ว. โดยเจาะจง, เพ่งตรง, ตรงตัว; เผอิญ; แต่; จำกัด, เท่านี้, เท่านั้น.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(ข. เฎิม) **เดิม** ว. แรก เช่น แต่เดิม, เก่า เช่น บ้านเดิม พระราชวังเดิม, ก่อน เช่น เหมือนเดิม.(ข. เฎิม ว่า ต้น).

(ข. ฎีรี). **ดำรี** น. ช้าง, ใช้ว่า ดำไร ก็มี.

(ข. ปฺรัง) **ปรัง** น. เรียกนาที่ต้องทำในฤดูแล้งว่า นาปรัง. (ข. ปฺรัง ว่า ฤดูแล้ง).

(ข. เถฺกิง). **เถกิง** ว. สูงศักดิ์, รุ่งเรือง, กึกก้อง, ลั่นลือ, ใช้แผลงเป็น ดำเกิง ก็มี.

(ข. ไถฺง). **ไถง** น. ตะวัน; วัน.

(ข. เถฺมิร). **ทเมิน** น. พวก, ทหาร, เหล่า, พรานป่า.

(ข. ธม). **ธม** ว. ใหญ่, หลวง, เช่น นครธม.

(ข. พีเราะ). **พิเราะ** ว. ไพเราะ, เพราะ, เสนาะ.

(ข. พฺรมแฎน). **พรมแดน** น. ขีดขั้นเขตแดน, แดนต่อแดน.

(ข. เภฺลิง). **เพลิง** น. ไฟ เช่น เพลิงไหม้บ้าน ดับเพลิง.

(ข. เภฺลา). **เพลา** น. ตัก, ช่วงขาตั้งแต่เข่าถึงโคนขา, ราชาศัพท์ว่า พระเพลา.

(ข. ผฺกาย). **ผกาย** น. ดาว; แสงกระจาย, โดยมากใช้ว่า ประกาย.

(ข. บฺอูน). **ผอูน** น. น้องหญิง, โผอน ก็ว่า

(ข. ไผฺท). **ไผท** น. แผ่นดิน.

(ข. เลฺบง) **เลบง** (กลอน) ก. แต่ง, ประพันธ์ การเล่น

(ข. สฺทึง). **สทึง** น. แม่น้ำ, ใช้ว่า จทึง ฉทึง ชทึง ชรทึง สทิง หรือ สรทึง ก็มี.

(ข. สฺบ่ง). **สบง** น. ผ้านุ่งของภิกษุสามเณร.

(ข. สรัล). **สรัล** ก. เลือก, คัด, เช่น จัดสรร เลือกสรร.

(ข. สฺวาย). **สวาย** น. ต้นมะม่วง.

(ข. อญฺเชิญ) **อัญเชิญ** ก. เชิญด้วยความเคารพนับถือ เช่น อัญเชิญพระพุทธรูป

(ข. โกฺงก). **กุโงก** น. นกยูง, กระโงก ก็ใช้.

(ข.มาท) **ลำมาด** น. รูปทรง, สัณฐาน

(ข. โชฺรง). **ชงโลง**๑ น. โพง, เครื่องวิดน้ำรูปคล้ายเรือครึ่งท่อน มีด้ามถือ ผูกแขวน

(ข. เฌฺลาะ). **ชมเลาะ** (โบ) ก. ทะเลาะ เช่น ความชมเลาะกันก็จแรก

(ข. แรง) **ระแนง** น. ไม้สี่เหลี่ยมขนาดยาว หน้า ๑" ๑" ใช้ตีทับบนกลอนหรือจันทันสำหรับมุงกระเบื้อง หรือตีทับคร่าวเพื่อทำรั้ว หรือทำแผงพรางแดดสำหรับเรือนกล้วยไม้.ก. เรียง; ร่อน เช่น เอาแป้งมาระแนงให้เป็นผง. (ขุนช้างขุนแผน). (ข. แรง ว่า ร่อน).

(ข.ทูล) **ทำนูล** ก. บอก, กล่าว; ยกขึ้นเทินหัว. (แผลงมาจาก ทูล). (ข.).

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทั้งนี้ผู้วิจัยพบข้อสังเกตของการยืมคำแบบทับศัพท์คำภาษาเขมรในภาษาไทย พบทั้งวิธีทับศัพท์ในลักษณะที่มีการถ่ายเสียงจากภาษาเดิมมาเป็นภาษาไทย วิธีการเปลี่ยนแปลงเสียงของคำ บางกรณีพบว่าคำภาษาเขมรในภาษาไทยมีการเปลี่ยนแปลงรูปคำโดยผ่านกระบวนการสร้างคำตามลักษณะภาษาเขมร โดยเฉพาะวิธีการแทรกเสียงกลางคำเป็นการเพิ่มพยางค์ให้กับคำภาษาเขมรในภาษาไทย เช่น

ภาษาเขมรว่า เจียร ภาษาไทยใช้ว่า จำเนียน

ภาษาเขมรว่า เฌลาะ ภาษาไทยใช้ว่า จำเลาะ

ภาษาเขมรว่า ชัน ภาษาไทยใช้ว่า ชำนัน,ชำนรร

ภาษาเขมรว่า ตรง ภาษาไทยใช้ว่า ดำรง

นอกจากวิธีการแทรกเสียงกลางคำแล้ว พบว่ามีวิธีการทับศัพท์แบบลดพยางค์ของคำภาษาเขมรในภาษาไทย เช่น

ภาษาเขมรว่า พิโดร /pi doo/ ภาษาไทยใช้ว่า โดร ตัดเสียงพยางค์ต้นและเปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะสะกด

ภาษาเขมรว่า พฺรฮาม/pro haam/ ภาษาไทยใช้ว่า หาม ตัดเสียงพยางค์ต้น /pro/

ภาษาเขมรว่า จิญเจิม /cən cəəm / ภาษาไทยใช้ว่า เจิม ตัดเสียงพยางค์ต้น

ภาษาเขมรว่า บงกอ /bɔɔŋ kɔɔ/ ภาษาไทยใช้ว่า บง ตัดเสียงพยางค์ท้าย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. คำทับศัพท์ภาษาแขก

คำทับศัพท์ภาษาแขกในภาษาไทยที่พบในอักขราภิธานศรับท์ของแบรดเลย์ แดนบีช มีลักษณะเป็นการทับศัพท์ตามเสียงของภาษาเดิมดังนี้

(แขก ยะหรัน) **ยะหรัน** เปนชื่อคนแขกมีในเรื่องอิเหนาคนหนึ่ง
(แขก ตะรังตะนู) **ตะรังตะนู** เปนชื่อเมืองแขกมะลาอยู่ใกล้กับเมืองตะนีนั้น
(แขก ตะหนะ) **ตะหนะ** เปนชื่อเมืองแขกพรรค์หนึ่ง จึงเรียกเขาว่าแขกตะหนะ
(แขก ยะหริ่ง) **ยะหริ่ง** เปนชื่อเมืองแขกเมืองหนึ่งอยู่ทิศใต้นั้น

3. คำทับศัพท์ภาษาจีน

คำทับศัพท์ภาษาจีนในภาษาไทย ส่วนใหญ่จะมีลักษณะการทับศัพท์ตามเสียงของภาษาเดิม มีเพียงบางคำเท่านั้นที่คำภาษาจีนในภาษาไทยทับศัพท์โดยวิธีการดัดแปลงเสียงพยัญชนะหรือเสียงวรรณยุกต์ นอกจากนี้มีการเปลี่ยนแปลงแบบลดพยางค์ของคำด้วย ดังตัวอย่าง

(จ. กุ๊ย). **กุ๊ย** น. คนเลว, คนโซ.
(จ.กังฉิน) **กังฉิน** ว. คดโกง, ไม่ซื่อตรง. (จ. กังฉิน ว่า อำมาตย์ทุจริต, อำมาตย์ทรยศ).
(จ.กงซี) **กงสี** น. ของกองกลางที่ใช้รวมกันสำหรับคนหมู่หนึ่ง ๆ, หุ้นส่วน, บริษัท.(จ. กงซี ว่า บริษัททำการค้า, กิจการที่จัดเป็นสาธารณะ).
(จ.ก๊วน) **กว้าน** น. ตึก ,โรง ,เรือน ที่อยู่
(จ. เจี๋ยน) **เจี๋ยน** น. กับข้าวอย่างหนึ่ง มีปลาทอดแล้วปรุงด้วยเครื่องต่าง ๆ เรียกว่า ปลาเจี๋ยน.
(จ. จั้งโหล่ว). **จังหล่อ** น. เครื่องกีดกั้นขวางทางในสมัยโบราณ ปักเสาสูงราว ๒ ศอก มีไม้เสาทับหลัง ขวางถนนเป็น ๒ แนวเยื้องไม่ตรงกัน ปลายต่อปลายเกินกันทั้ง ๒ ข้าง, จั้นหล่อ หรือ จำหล่อ ก็เรียก. (ลำดับสกุลเก่า; ลัทธิ). (จ. จั้ง ว่า กีด, ขวาง; โหล่ว ว่า ถนน).
(จ. จับเจี๋ยว) **จับเจี๋ยว** น. หม้อดินเล็ก ๆ มีพวยและที่จับสำหรับต้มน้ำ
(จ. จึ่ง) **จึ้ง** น. เหล็กสำหรับไชรูอย่างหนึ่ง เช่น เกะกะกบไสไชเหล็กจึ้ง.(ขุนช้างขุนแผน). (ดิกชนารีไทย). (จ. จึ่ง ว่า เจาะ).
(จ. เจ็ง). **เจ่ง,เจ้ง** น. เครื่องดนตรีจีนชนิดหนึ่ง มีสายสำหรับดีด คล้ายจะเข้.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(จ.แจ) **เจ** น. อาหารที่ไม่ปรุงด้วยเนื้อสัตว์ และผักบางชนิดเช่นกระเทียม กุยช่าย ผักชี, แจ ก็ว่า.

(จ.เจี๋ยน) **เจี๋ยน** น. กับข้าวอย่างหนึ่ง มีปลาทอดแล้วปรุงด้วยเครื่องต่าง ๆ เรียกว่า ปลาเจี๋ยน. (จ. เจี๋ยน ว่า เคลือบน้ำตาล, เชื่อมน้ำตาล).

(จ.หง่วน) **ง่วน** ว. เพลินทำเพลินเล่นอยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

(จ.เถ่าแก่) **เถ้าแก่** น. ตำแหน่งข้าราชการฝ่ายในในพระราชสำนัก; ผู้ใหญ่ที่เป็นประธานในการสู่ขอและการหมั้น; เรียกชายจีนที่เป็นผู้ใหญ่และมีฐานะดี, เรียกชายจีนที่เป็นเจ้าของกิจการ.

(จ. เลี่ยว) **เรียว** น. สายสำหรับรั้งใบเรือ, เขียนว่า เลียว ก็มี. (จ. เลี่ยว = ผูก, มัด, พัน, วนเวียนคดเคี้ยว).

(จ.โผว) **โผ** (ปาก) น. บัญชีรายชื่อบุคคลที่เตรียมไว้ล่วงหน้า. (จ. โผว ว่า บัญชี).

(จ. ตงฉิน) **ตงฉิน** ว. ซื่อตรง, ซื่อสัตย์. (จ. ตงฉิน ว่า อำมาตย์ซื่อสัตย์).

(จ. เตี้ยะหลิว) **ตะหลิว** น. เครื่องมือทำด้วยเหล็ก ใช้แซะหรือตักของที่ทอดหรือผัดในกระทะ. (เทียบ จ. เตี้ยะ ว่า กระทะ + หลิว ว่า เครื่องแซะ, เครื่องตัก).

(จ.หยวนโล้) **หยวนโล้** จ. น. หม้อตะกั่วใส่แกงมีไฟอยู่ข้างใน เพื่อให้แกงร้อนอยู่เสมอ

(จ.อั้งโล่) **อั้งโล่** น. เตาไฟดินเผาชนิดหนึ่งของจีน ยกไปได้

(จ. ฮื่อฉี่). **ฮื่อฉี่** น. ชื่ออาหารแบบจีนชนิดหนึ่ง ใช้หูปลาฉลามตุ๋น.

(จ. ฮื่อแซ). **ฮื่อแซ** น. ชื่ออาหารแบบจีนชนิดหนึ่ง ยำปลาดิบ ๆ ด้วยน้ำส้ม.

(จ. เฮง). **เฮง** (ปาก) ว. โชคดี, เคราะห์ดี.

(จ. เล่งซึ้ง). **ซึ้ง** ๑ น. ภาชนะสำหรับนึ่งของ ทำด้วยโลหะมีลักษณะกลมคล้ายหม้อ

(จ.จิ้มก้อง). **ก้อง** น. บรรณาการ ในคำว่า จิ้มก้อง. (จ.).

(จ. ต๋งจุ้ย). **ต๋ง** ๑ ก. ชักเอาเงินไว้จากขาไพ่ที่เป็นผู้กินหรือลูกค้า

4. คำทับศัพท์ภาษาชวา

คำทับศัพท์ภาษาชวาในภาษาไทย ปรากฏเฉพาะวิธีการทับศัพท์ตามเสียงภาษาเดิม ดังตัวอย่าง

(ช. บ้าบ๋า) **บ้าบ๋า** น. เรียกชายที่เป็นลูกครึ่งจีนกับมลายูที่เกิดในมลายูและอินโดนีเซีย ว่า บ้าบ๋า, คู่กับ ย่าหยา ซึ่งหมายถึงหญิงลูกครึ่งจีนกับมลายูที่เกิดในมลายูและอินโดนีเซีย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(ช. บีกู) **บิกู, บีกู** น. ภิกขุ เช่น พราหมณ์ชีบีกูน้อยใหญ่. (อิเหนา). (ช.).

(ช.มะตา) **มะดา** น. ดวงตา.

(ช. anak) **อานะ** น. ลูก, น้อง, (ใช้เป็นคำเรียกแสดงความรู้สึกรักและเอ็นดู), อะนะ หรือ อะหนะ ก็ว่า. [ว่า ลูก (ใช้ได้ทั้งลูกคนและลูกสัตว์)].

(ช. kakang). **กะกัง** น. พี่ชาย.

5. คำทับศัพท์ภาษาญวน

คำทับศัพท์ภาษาญวนในภาษาไทย ปรากฏทั้งวิธีการทับศัพท์ตามเสียงเดิมในภาษาญวน และวิธีการทับศัพท์แบบดัดแปลงเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทย ดังตัวอย่าง

(ญ. อง) **อง** น. คำนำหน้านามของบุคคลซึ่งเป็นเชื้อพระวงศ์ของกษัตริย์ญวน เช่น องเชียงสือ องเชียงชุน, คำนำหน้าสมณศักดิ์พระสงฆ์อนัมนิกายชั้นปลัดขวา ปลัดซ้ายและพระคณานุกรม เช่น องสรภาณมธุรส องสุตบทบวร.

(ญ.สลักเต้) **สลักเต้** ญ. น. ใบชา

(ญ. หม่า). **ม่า** น. ผี, ยักษ์, ผู้ไม่ใช่มนุษย์และดิรัจฉาน.

6. คำทับศัพท์ภาษาญี่ปุ่น

คำทับศัพท์ภาษาญี่ปุ่นในภาษาไทย ปรากฏเฉพาะวิธีการทับศัพท์ตามเสียงภาษาเดิม ดังนี้

(ญ. กิโมโน) **กิโมโน** น. เครื่องแต่งกายประจำชาติญี่ปุ่น เป็นเสื้อยาว หลวม แขนกว้าง

(ญ.เกชา, เกอิชา) **เกชา, เกอิชา** น. ผู้หญิงญี่ปุ่นที่มีศิลปะและวิชาชีพในการปรนนิบัติผู้ชาย.

(ญ. คาราเต้) **คาราเต้** น. ศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัวด้วยมือเปล่า โดยการใช้อวัยวะต่าง ๆ เช่น มือ (ญ.).

(ญ.ชินโต) **ชินโต** น. ชื่อศาสนาดั้งเดิมของชาวญี่ปุ่น ไม่มีศาสดาผู้ก่อตั้ง มีคำสอนให้เคารพบูชาธรรมชาติ เช่น ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ แม่น้ำ.

(ญ.สุกียากิ) **สุกี้ยากี้** น. ชื่ออาหารแบบญี่ปุ่นชนิดหนึ่ง ประกอบด้วยเนื้อสัตว์ เต้าหู้ และผักบางชนิด, กินกับน้ำจิ้ม, บางทีเรียกสั้น ๆ ว่า สุกี้.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

7. คำทับศัพท์ภาษาตะเลง(ภาษามอญ)

คำทับศัพท์ภาษามอญในภาษาไทย ส่วนใหญ่เป็นคำทับศัพท์ตามเสียงภาษาเดิม ดังตัวอย่าง

(ต.ชุ) **ชุ** (กลอน) น. ต้นไม้ เช่น กินลูกชุลุเพรางาย. (ม. คำหลวง ทานกัณฑ์). (ต. ชุ ว่า ต้นไม้).

(ต.พลาย) **พลาย** ว. เรียกช้างตัวผู้ว่า ช้างพลาย.

(ต.โล่) (หก)**โล่** ก. หกกลิ้ง. (ต. โล่ ว่า กลิ้ง).

(ต.สมิง) **สมิง** น. เสือที่เชื่อว่าเดิมเป็นคนที่มีวิชาอาคมแก่กล้าแล้วต่อมาสามารถจำแลงร่างเป็นเสือได้ หรือเสือที่กินคนมาก ๆ เข้า เชื่อกันว่าวิญญาณคนตายเข้าสิง ต่อมาสามารถจำแลงร่างเป็นคนได้ เรียกว่า เสือสมิง; ตำแหน่งขุนนางผู้ใหญ่ฝ่ายมอญ. (ต. สมิง ว่า พระเจ้าแผ่นดิน, เจ้าเมือง, ผู้ปกครอง).

(ต. อันด๊าก) **อันด๊าก** น. ลิ้น.

(ต. อันโด๊ก) **อันโด๊ก** ต. น. เต่า,ตะพาบน้ำ

8. คำทับศัพท์ภาษาทมิฬ

คำทับศัพท์ภาษาทมิฬในภาษาไทย ปรากฏทั้งวิธีการทับศัพท์ตามเสียงภาษาเดิมและการทับศัพท์โดยวิธีการดัดแปลงเสียง เช่น เสียงพยัญชนะต้น เสียงพยัญชนะสะกด และเสียงสระ ดังตัวอย่าง

(ท.บาสกา) **สกา** น. เครื่องเล่นการพนันอย่างหนึ่งใช้ลูกบาศก์ทอดแล้วเดินตัวสกาตามแต้มลูกบาศก์. (เทียบทมิฬ บาสกา).

(ท.กะละยัม) **กะละออม** น. ภาชนะสานด้วยไม้ไผ่ ยาชัน รูปคล้ายกระบุง ไม่มีคอ ใช้ใส่น้ำ, กระออม กะออม หรือ กัลออม ก็ว่า. (ทมิฬ กะละยัม).

(ท.มุรุงไก) **มะรุม** น. ชื่อไม้ต้นชนิด *Moringa oleifera* Lam. ในวงศ์ Moringaceae ฝักยาว กินได้. (เทียบทมิฬ มุรุงไก).

(ท.sakki) **สาเก** น. ชื่อเรียกขนุนสำปะลอพันธุ์ที่ผลไม่มีเมล็ด. (ทมิฬ sakki ว่า ขนุน).

(ท. เค-รา). **เครา** น. ขนที่ขึ้นตามแก้มหรือขากรรไตร, ราชาศัพท์ ว่า พระทาฐิกะ.

(ท. ไพลำ). **ไพรำ** ๒ น. มณีอันมีค่า.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(ท. จาไณ) **เจียระไน** ก. ทำเพชรพลอยหรือแก้วให้เป็นเหลี่ยมหรือรูปตามต้องการแล้วขัดเงา.

9. คำทับศัพท์ภาษาเปอร์เซีย

คำทับศัพท์ภาษาเปอร์เซียในภาษาไทย ปรากฏทั้งวิธีการทับศัพท์ตามเสียงภาษาเปอร์เซีย และการทับศัพท์แบบดัดแปลงเสียงพยัญชนะ หรือเสียงสระ ดังนี้

(ป. ราชาวดี) **ราชาวดี** ๑ น. เรียกการลงยาชนิดหนึ่งสำหรับเคลือบทองให้เป็นสีต่าง ๆ เช่น เขียว แดง ฟ้า ว่า ลงยาราชาวดี.

(ป.ส่าน) **ส่าน** น. ผ้าขนสัตว์โบราณ. (เปอร์เซีย).

(ป. surahi) **สุหร่าย** น. เครื่องโปรยน้ำ รูปทรงคล้ายภาชนะกรวดน้ำ คอสูง ปากมีจุกปิดและเจาะรูอย่างฝักบัว สำหรับสลัดน้ำให้เป็นฝอย.

(ป. bazaar). **ยี่สาน,ยี่ส่าน** น. ตลาดของแห้ง, ที่ขายของแห้ง.

(ป.ปั้นหย่า) **ปั้นหยา** น. สิ่งปลูกสร้างซึ่งมีหลังคาเอนเข้าหาอกไก่ทั้ง ๔ ด้าน ไม่มีหน้าจั่ว เรียกว่า เรือนปั้นหยา. (เปอร์เซีย ปั้นหย่า ว่า วัตถุที่ทำเป็นหัตถ์ของเจ้าเซ็นประดิษฐานอยู่ในกะดีซึ่งมีลักษณะหลังคาเช่นนั้น).

(ป. wilayat). **วิลาศ** ว. ที่เป็นของยุโรป (เป็นคำที่ชาวอินเดียในสมัยก่อนเรียกชาวตะวันตกโดยเฉพาะชาวอังกฤษ) เช่น สาคูวิลาด เหล็กวิลาด ผ้าวิลาศ.

10. คำทับศัพท์ภาษาโปรตุเกส

คำทับศัพท์ภาษาโปรตุเกสในภาษาไทย ปรากฏวิธีการทับศัพท์ตามเสียงภาษาเดิม และการทับศัพท์ด้วยวิธีการดัดแปลงเสียง เช่น

(โปร. กัมประโด) **กัมประโด** น. ผู้ทำหน้าที่หาลูกค้าให้บริษัทหรือธนาคาร.

(โปร. Pão) **ปัง** น. อาหารชนิดหนึ่งทำด้วยแป้งผสมเชื้อ เรียกว่า ขนมปัง.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

11. คำทับศัพท์ภาษาฝรั่งเศส

คำทับศัพท์ภาษาฝรั่งเศสในภาษาไทย ปรากฏวิธีการทับศัพท์แบบดัดแปลงเสียงคำในภาษาไทย ทั้งเสียงพยัญชนะ และเสียงสระ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(ฝ. convent). **คอนแวนต์** น. สำนักชีในคริสต์ศาสนา, เรียกโรงเรียนซึ่งชีในสำนักนั้น ๆ ตั้งขึ้น

(ฝ. gramme). **กรัม** น. หน่วยมาตราชั่งน้ำหนัก ตามมาตราเมตริกมีอัตรา = ๑๐๐ เซนติกรัม หรือ ๑ ใน ๑,๐๐๐ แห่งกิโลกรัม, ตามมาตราประเพณี อัตรา ๖๐๐ กรัม = ๑ ชั่งหลวง, อักษรย่อว่า ก.

(ฝ. coupon). **คูปอง** น. บัตรหรือตั๋วชนิดหนึ่งที่ใช้แลกของ ซื้อของ หรือใช้บริการขึ้น ดอกเบี้ย

(ฝ. chiffon). **ชีฟอง** น. ชื่อผ้าชนิดหนึ่ง เนื้อนิ่ม บาง และเบา ใช้ตัดเสื้อผ้าสตรี.

(ฝ. pétanque). **เปตอง** น. ชื่อกีฬากลางแจ้งชนิดหนึ่ง มักเล่นในสนามที่เป็นดินแข็ง มีผู้เล่นฝ่ายละไม่เกิน ๓ คน โยนลูกโลหะกลมซึ่งข้างในกลวงจำนวน ๑๒ ลูก ให้เข้าใกล้ลูกเป้าซึ่งเป็นลูกทรงกลมทำด้วยไม้เนื้อแข็งให้มากที่สุด ฝ่ายที่ทำคะแนนถึงเกม คือ ๑๓ คะแนนได้ก่อนเป็นฝ่ายชนะ.

(ฝ. kilometre). **กิโลเมตร** น. ชื่อมาตราวัด เท่ากับ ๑,๐๐๐ เมตร, อักษรย่อว่า กม.

(ฝ. guillotine). **กิโยติน** น. เครื่องมือประหารชีวิตแบบหนึ่ง ประกอบด้วยใบมีดขนาดใหญ่

(ฝ. coupon). **คูปอง** น. บัตรหรือตั๋วชนิดหนึ่งที่ใช้แลกของ ซื้อของ หรือใช้บริการขึ้น ดอกเบี้ย หรือปันส่วนเครื่องอุปโภคบริโภคในเมื่อมีการควบคุม.

(ฝ. convent). **คอนแวนต์** น. สำนักชีในคริสต์ศาสนา, เรียกโรงเรียนซึ่งชีในสำนักนั้น ๆ ตั้งขึ้น

(ฝ. chiffon). **ชีฟอง** น. ชื่อผ้าชนิดหนึ่ง เนื้อนิ่ม บาง และเบา ใช้ตัดเสื้อผ้าสตรี.

(ฝ. parquet). **ปาร์เกต์** น. แผ่นไม้เล็ก ๆ ที่ใช้ปูพื้นห้องสลับกันเป็นลายต่าง ๆ.

(ฝ. Réaumur). **โรเมอร์** น. ชื่อองศาที่ใช้วัดอุณหภูมิ เรียกว่า องศาโรเมอร์ กำหนดเป็นมาตรฐานว่า จุดเยือกแข็งของน้ำบริสุทธิ์เป็น ๐ องศา และจุดเดือดของน้ำบริสุทธิ์เป็น ๘๐ องศา.

(ฝ. anise) **อาหนี** น. เหล้าชนิดหนึ่งผสมด้วยเมล็ดผลไม้ซึ่งมีกลิ่นหอมฉุน. (ฝ. anise ว่า เมล็ดผลไม้ชนิดหนึ่งมีกลิ่นหอมฉุน).

(ฝ. aval). **อาวัล** (กฎ) น. การรับประกันการใช้เงินตามตั๋วเงิน.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

12. คำทับศัพท์ภาษาพม่า

คำทับศัพท์ภาษาพม่าในภาษาไทย ปรากฏทั้งการยืมแบบทับศัพท์ตามเสียงภาษาเดิม และการทับศัพท์แบบดัดแปลงเสียง ดังนี้

(พ.งาปิ) **กะปิ** น. ของเค็มทำด้วยเคยกับเกลือโขลกและหมักไว้ใช้ปรุงอาหาร

(พ.หม่อง) **หม่อง** น. คำนำหน้าชื่อผู้ชายพม่า (พม่า หม่อง ว่า น้อง); เรียกยาขี้ผึ้งชนิดหนึ่งใช้ทา นวด เป็นต้น ว่า ยาหม่อง

(พ. มะริด) **มะริด** เปนชื่อเมืองขึ้นแก่เมืองพะม่าเมืองหนึ่ง

13. คำทับศัพท์ภาษามลายู

คำทับศัพท์ภาษามลายูในภาษาไทย ปรากฏลักษณะการทับศัพท์แบบดัดแปลงเสียงของคำ หรือมีการลดพยางค์ของคำด้วย ดังตัวอย่าง

(ม. กะลาสิ) **กะลาสี** น. ลูกเรือ.ว. อย่างเครื่องแต่งกายกะลาสีสมัยโบราณหรือพลทหารเรือปัจจุบัน เช่น หมวกกะลาสี เงื่อนกะลาสี คอเสื้อ

(ม. guliga) **คุลิก่า** น. เม็ดกรวดที่อยู่ในกระเพาะสัตว์บดเอื้อง เมื่อนานเข้าก็มีเมือกเกาะเป็นเม็ดกลม ถือกันว่าเป็นยาถอนพิษ

(ม. gual, guar). **ควน** น. เนิน, เขาดิน.

(ม. จะปิ้ง). **จับปิ้ง** น. เครื่องปิดของลับของเด็กหญิง ทำด้วยเงิน ทอง หรือนาก เป็นต้น ,กระจับปิ้ง จะปิ้ง ตะปิ้ง หรือ ตับปิ้ง ก็เรียก.

(ม. janji). **ชันชี** ก. สัญญา, นัดหมาย, ตกลงกัน.

(ม. batik). **ปาเต๊ะ** น. ชื่อผ้าโสร่งชนิดหนึ่ง ใช้เคลือบด้วยขี้ผึ้งเหลวบางตอนที่ไม่ต้องการให้มีสีสันหรือลวดลาย.

(ม. ronggeng). **รองเง็ง** น. ศิลปะการแสดงแบบหนึ่งของชาวไทยมุสลิมภาคใต้ เป็นการเต้นรำคู่ชายหญิง และร้องเพลงคลอไปด้วย.

(ม. sarong). **โสร่ง** น. ผ้านุ่งเป็นถุงมีลวดลายต่าง ๆ อย่างชาวชวามลายูนุ่งเป็นต้น.

(ม. salat) **สลัด** น. โจรที่ปล้นเรือในทะเล เรียกว่า โจรสลัด. (เทียบม. salat ว่า ซ่องแคบ).

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(ม. hasil) **อาสิน** น. ผลประโยชน์รายได้อันเกิดจากต้นผลไม้. (ม. hasil ว่า ผลประโยชน์รายได้).

(ม. lahar) **ละหาร** น. ห้วงน้ำ. (เทียบมลายู ว่า lahar)

(ม.เกะจิก) **กระจิริด** ว. เล็กนิด. [เทียบมลายู เกาะจิล, เกะจิก = เล็ก).

(ม.จะปิ้ง) **กระจับปิ้ง** น. เครื่องปิดของลับของเด็กหญิง ทำด้วยเงิน ทอง หรือนากเป็นต้น, จะปิ้ง จับปิ้ง ตะปิ้ง หรือ ตับปิ้ง ก็เรียก.

(มลายู giling). **กฺลิ้ง** ก. อาการอย่างของกลมพลิกเลื่อนไปตามพื้น

(ม. nanga). **หนัง** น. เรียกขนุนพันธุ์ที่มียวงสีเหลือง เนื้อนุ่มแต่ไม่เหลว ว่า ขนุนหนัง. (ดู ขนุน ๑).

14. คำทับศัพท์ภาษาอะหม

คำทับศัพท์ภาษาอะหมในภาษาไทย ปรากฏทั้งวิธีการทับศัพท์ตามเสียงภาษาอะหม และการทับศัพท์แบบดัดแปลงเสียงพยัญชนะต้น นอกจากนี้คำบางคำมีการเพิ่มพยางค์ของคำด้วย ดังตัวอย่าง

(อะหม คอน) **คฺลอน** ว. เคลื่อนไปมาได้ในที่บังคับ เช่น ฟันคลอน.

(อะหม คัด) **คัด** ๑ ก. เลือก, แยกสิ่งที่รวมกันอยู่, เช่น คัดออก คัดเอาไว้

(อะหม เคน) **เคน** ๓ (ถิ่น-อีสาน) ก. เคล็ด, ยอก, เช่น หลังเคน.

(อะหม คล้อย). **คล้อยคล้อย** ก. ไกลออกไปทุกที, เคลื่อนออกไปไกล.

(อะหม เทย) **กะเทย** น. คนที่มีอวัยวะเพศทั้งชายและหญิง, คนที่มีจิตใจและกิริยาอาการ (อะหม ว่า เทย).

(อะหม หาน) **ทหาร** น. ผู้มีหน้าที่ในเรื่องรบ, นักรบ. (อะหม หาน ว่า นักรบ).

15. คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ

คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษในภาษาไทย ปรากฏทั้งวิธีการทับศัพท์ตามเสียงภาษาอังกฤษ และวิธีการทับศัพท์แบบดัดแปลงเสียง นอกจากนี้พบการเปลี่ยนแปลงแบบลดพยางค์ของคำด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(อ. gauze). **ก๊อซ** น. เรียกผ้าบาง โปร่ง ที่ใช้ปิดแผลหรือพันแผลว่า ผ้าก๊อซ.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(อ. captain). **กัปตัน** น. นายเรือ.

(อ. poker). **โป๊กเกอร์** น. ชื่อการพนันชนิดหนึ่ง ใช้ไพ่ป๊อก มักเล่นเป็นกลุ่ม ๔ คน เจ้ามือแจกไพ่คว่ำคนละ ๕ ใบ ทุกคนมีสิทธิ์ขอเปลี่ยนไพ่ครั้งเดียว ผู้ใดถือไพ่รวมได้แต้มหรือศักดิ์สูงกว่าตามกติกา ผู้นั้นชนะ.

(อ. rummy). **รัมมี่** น. การเล่นไพ่อย่างหนึ่ง ใช้ไพ่ป๊อก ผู้เล่นต้องพยายามผสมไพ่ในมือเป็นชุด ๆ ชุดละ ๓ ใบขึ้นไป แต่ละชุดจะจัดเรียงแบบตองหรือตามหมายเลขก็ได้ ผู้จัดชุดได้หมดทั้งมือก่อนเป็นผู้ชนะในรอบนั้น.

(อ. krypton). **คริปทอน** น. ธาตุลำดับที่ ๓๖ สัญลักษณ์ Kr เป็นแก๊สเฉื่อย มีปรากฏเพียง ๑ ใน ๖๗๐,๐๐๐ ส่วนในบรรยากาศ.

(อ. barrel). **บาร์เรล** น. หน่วยวัดความจุของของเหลว ซึ่งเมื่อใช้กับการวัดปริมาตรน้ำมันปิโตรเลียม ๑ บาร์เรล = ๓๖ แกลลอนในประเทศอังกฤษ ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกา ๑ บาร์เรล = ๔๒ แกลลอน.

(อ. flax). **แฟลกซ์** น. ชื่อไม้ล้มลุกชนิด *Linum usitatissimum* L. ในวงศ์ Linaceae ต้นตรง ใบแคบและยาว ดอกสีน้ำเงิน ใยจากลำต้นใช้ทอเป็นผ้า เรียก ผ้าลินิน, เมล็ดให้น้ำมันเรียก น้ำมันลินสีด, ลินิน ก็เรียก.

(อ. trombone). **ทรอมโบน** น. ชื่อแตรประเภทหนึ่ง มีท่อลมสวมซ้อนกันและบังคับเสียงโดยวิธีชักท่อลมเลื่อนเข้าออก, ลักษณนามว่า ตัว.

(อ. embryo). **เอ็มบริโอ** น. ตัวอ่อนของสัตว์หรือต้นอ่อนของพืชที่ยังไม่เจริญเติบโตจนถึงขั้นที่มีอวัยวะครบบริบูรณ์.

(อ. ignition coil). **คอยล์** น. อุปกรณ์ไฟฟ้าชนิดหนึ่งซึ่งใช้ประกอบกับเครื่องยนต์ของรถยนต์ ทำหน้าที่แปลงไฟฟ้าแรงต่ำจากแบตเตอรี่ให้เป็นไฟฟ้าแรงสูง เพื่อก่อให้เกิดประกายไฟฟ้าที่เขี้ยวหัวเทียน. (อ. ignition coil).

(อ. beta particle) **บีตา** (ฟิสิกส์) น. ชื่ออนุภาคที่พุ่งออกมาจากนิวเคลียสของอะตอมกัมมันตรังสี มี ๒ ชนิด คือ อิเล็กตรอน และ โพซิตรอน. (อ. beta particle), มักเรียกกระแสอนุภาคบีตาว่า รังสีบีตา ซึ่งเคลื่อนที่ด้วยความเร็วประมาณ ๒๙๐,๐๐๐ กิโลเมตรต่อวินาที มีอำนาจในการเจาะทะลุมากกว่ารังสีแอลฟา แต่น้อยกว่ารังสีแกมมา. (อ. beta rays).

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

16. คำทับศัพท์ภาษาฮินดู

คำทับศัพท์ภาษาฮินดู หรือ ภาษาฮินดีในภาษาไทย มีลักษณะเป็นการทับศัพท์แบบดัดแปลงเสียง ทั้งดัดแปลงเสียงพยัญชนะ และเสียงสระ ดังตัวอย่าง

(ฮ. sakalet). **สักหลาด** น. ผ้าทำด้วยขนสัตว์.

(ฮ. จรฺพี). **จาระบี** น. น้ำมันข้นเหนียวสำหรับหล่อลื่นและกันความสึกหรอของเครื่องจักรเป็นต้น, จระบี ก็ว่า.

(ฮ.ปฐาน) **ปาทาน** น.เรียกแขกเผ่าหนึ่งส่วนใหญ่อยู่ในอัฟกานิสถานว่า แขกปาทาน

สรุปจากข้อมูลคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย มีคำที่ไทยยืมมาใช้ด้วยวิธีการ “ทับศัพท์” จำนวน 1,976 คำ ผู้วิจัยพบวิธีการนำคำภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทยด้วยวิธีการทับศัพท์ครบทุกภาษารวม 16 ภาษา สรุปได้ตามภาพที่ 10

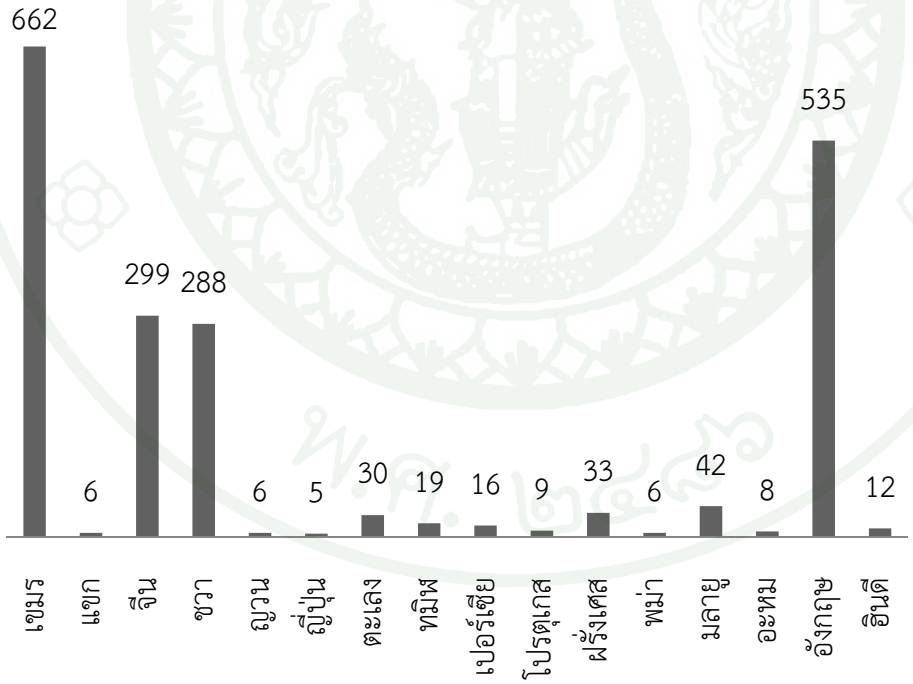

ภาพที่ 10 แสดงจำนวนคำต่างประเทศที่ใช้วิธียืมแบบทับศัพท์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากภาพที่ 10 สรุปได้ว่าภาษาที่ปรากฏวิธีการทับศัพท์มากที่สุดได้แก่ คำภาษาเขมร 662 คำ รองลงมาคือภาษาอังกฤษ 535 คำ และอันดับที่สามคือ คำภาษาจีน 299 คำ ใกล้เคียงกับคำภาษาชวา 288 คำ ส่วนภาษาที่ปรากฏคำศัพท์น้อยที่สุดคือ ภาษาญี่ปุ่นเพียง 5 คำเท่านั้น

1.2 คำยืมปน (loan blend)

คำยืมปน หรือ คำยืมแบบผสม หมายถึง การยืมคำศัพท์มาจากภาษาอื่นและนำมาผสมกับคำในภาษาไทยในลักษณะประสมคำหรือซ้อนคำ ทำให้ความหมายของคำที่ยืมเข้ามากระจ่างชัดขึ้น คำยืมแบบนี้เรียกว่า คำยืมแบบผสม เช่น คำว่า ขนมเค้ก ขนมเป็นคำที่มีใช้อยู่ในภาษาไทยมานานแล้วก่อนคำว่า เค้ก เมื่อนำคำว่า ขนม มาประสมกับคำว่า เค้ก ซึ่งเป็นคำยืมจาก cake ในภาษาอังกฤษ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2553: 270) ผลจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าคำยืมปนในภาษาไทยมี 2 ลักษณะคือ การยืมปนแบบประสมคำ และการยืมปนแบบซ้อนคำ ดังนี้

1.2.1 การยืมปนแบบประสมคำ

คำต่างประเทศที่พบว่าเป็นทับศัพท์แบบยืมปน ด้วยวิธีการประสมคำเกิดจากการนำคำภาษาอื่นมาประสมกับคำในภาษาไทย พบ 7 ภาษา ได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาญวน ภาษาตะเลง(มอญ) ภาษาเปอร์เซีย ภาษาพม่า และภาษาอังกฤษ ดังตัวอย่าง

ภาษาเขมร

(ข. ฉาย).	(ขอ)**ฉาย** น. ไม้สำหรับสงฟางในเวลานวดข้าว, กระดองหาย คันฉายดอง ดองฉาย หรือ ดองหาย ก็เรียก. (ข. ฉาย ว่า สง).	เกิดจากการประสมคำว่า ขอ กับ “ฉาย” ในภาษาเขมร
(ข.ดำ)	**ดำ**(นา) ก. ปลูกต้นข้าวลงในนา. (ข. ดำ ว่า ปลูก).	เกิดจากการประสมคำว่า “ดำ”ในภาษาเขมร กับคำว่า นา
(ข.ถนำ)	(ดิน)**ถนำ** (ข. ถนำ ยา) น. ชื่อดินหนึ่งหนึ่งสีเหลืองสำหรับทำยา	เกิดจากการประสมคำว่า ดิน กับคำว่า “ถนำ”ในภาษาเขมร
(ข.ไถง)	(สบ)**ไถง** ข. ว. ทุกวัน	เกิดจากการประสมคำว่า สบ กับ “ไถง” ในภาษาเขมร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(ข.บาย)	**บาย**(ศรี) น. เครื่องเชิญขวัญหรือรับขวัญ ทำด้วยใบตอง รูปคล้ายกระทง เป็นชั้น ๆ มีขนาดใหญ่เล็กสอบขึ้นไปตามลำดับ เป็น ๓ ชั้น ๕ ชั้น ๗ ชั้น หรือ ๙ ชั้น มีเสาปักตรงกลางเป็นแกน มีเครื่องสังเวยวางอยู่ในบายศรีและมีไข่ขวัญเสียบอยู่บนยอดบายศรี มีหลายอย่าง เช่น บายศรีตอง บายศรีปากชาม บายศรีใหญ่. (ข. บาย = ข้าว + ศรี = สิริ หมายความว่า ข้าวอันเป็นสิริหรือข้าวขวัญ).	เกิดจากการประสมคำว่า “บาย”ในภาษาเขมร กับคำว่า ศรี
(ข. ละแบง)	(วิ่ง)**ละแบง** ก. วิ่งเล่น. (ข. ละแบง ว่า การเล่น).	เกิดจากการประสมคำว่า วิ่ง กับ “ละแบง” ในภาษาเขมร
ภาษาจีน		
(จ.โป)	(เล่น)**โป** คือ การเล่นเปนเครื่องอย่างจีน ,เขาเอาทองเหลืองหล่อเปนสี่เหลี่ยมกว้างสองนิ้ว,ทำลิ้นแดงขาวไว้ข้างใน,ถ้าแทงถูกข้างขาวผู้แทงได้	เกิดจากการประสมคำว่า เล่น กับ “โป” ในภาษาจีน
(จ.หวย)	(เล่น)**หวย** คือเล่นทายอักษรเขียนชื่อคนเจ๊ก,ฝ่ายไทเขียนชื่ออักษรมีตัวกอเปนต้น ,เอาตัวเดียวถ้าใครแทงถูกได้เงินสามสิบส่วนนั้น	เกิดจากการประสมคำว่า เล่น กับ “หวย” ในภาษาจีน
(จ.ตั้งอิ๊ว)	(น้ำมัน)**ตั้งอิ๊ว** คือน้ำมันศีเหลืองที่มาแต่เมืองจีนนั้น	เกิดจากการประสมคำว่าน้ำมัน กับ “ตั้งอิ๊ว” ในภาษาจีน
(จ.ฮ่อ)	(จีน)**ฮ่อ** น. จีนพวกหนึ่งที่มีถิ่นฐานเดิมอยู่ทางตอนใต้ของประเทศจีน	เกิดจากการประสมคำว่า จีน กับ “ฮ่อ” ในภาษาจีน
(จ.เต็ง)	(จีน)**เต็ง** น. หัวหน้าคนงานที่เป็นชาวจีน (ใช้เฉพาะในสถานที่ทำการร่วมกันมาก ๆ เช่น บ่อนหรือโรงสุรายาฝิ่น). (จ.).	เกิดจากการประสมคำว่า จีน กับคำว่า “เต็ง” ในภาษาจีน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(จ.ปัก)	(หัว)**ปาก** (โบ) น. นายร้อย. (จ. ปัก, แป๊ะ, ว่า ร้อย).	เกิดจากการประสมคำว่า หัว กับคำว่า “ปักหรือปาก” ในภาษาจีน
(จ.หวย)	**หวย**(จีน) คือ ตัวหวยที่พวกจีนเขียนชื่อจีน เช่นว่าแล้วเอาออกแขวนเล่นกันนั้น	เกิดจากการประสมคำว่า “หวย” ในภาษาจีน กับคำว่า จีน
(จ.อู๋)	**อู๋**(หนัก) เปนคำจีน เปนคำไทว่ารวยหนัก มั่งมีนัก	เกิดจากการประสมคำว่า “อู๋” ในภาษาจีน กับ หนัก

ภาษาญวน

(ญ.แกว)	(ญวน)**แกว** เปนคนยวญภาษาหนึ่ง,แม่เปนยวญ,พ่อเปนลาว,เขาเรียกอย่างนั้น	เกิดจากการประสมคำว่า ญวน กับคำว่า “แกว”
(ญ.แกว)	(ญวน)**ตังเกี๋ย** คือ คนยวญทั้งพ่อทั้งแม่, แล้วอยู่ที่เมืองตังเกี๋ยเปนต้น	เกิดจากการประสมคำว่า ญวน กับคำว่า “ตังเกี๋ย”

ภาษาตะเลง(มอญ)

(ต.รามัญ)	**รามัญ**(นิกาย) น. ชื่อพระสงฆ์นิกายหนึ่งซึ่งสืบสายมาจากพระสงฆ์มอญ.	เกิดจากการประสมคำว่า “รามัญ” กับคำว่า นิกาย

ภาษาเปอร์เซีย

(เปอร์.ส่านสุรัศ)	(ผ้า)**ส่านสุรัศ** คือผ้าส่านมาแต่เมืองสุรัศ ,เขาธอด้วยขนวัตวเปนส่านราคาเยานั้น	เกิดจากการประสมคำว่า ผ้า กับคำว่า “ส่านสุรัศ)

ภาษาพม่า

(พ.ตะนาว)	(เมือง)**ตะนาว** เปนเมืองพวกภาษาตะน้าว ,อยู่ฝ่ายทิศตะวันตกเฉียงใต้,เปนเมืองขึ้นกับพะม่า	เกิดจากการประสมคำว่า เมือง กับ “ตะนาว”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(พ.ทะวาย)	(เมือง)**ทะวาย** เปนเมืองคนภาษาหนึ่ง,อยู่ฝ่ายทิศตะวันตก,ใกล้เมืองมฤทธิ์ขึ้นกับพม่านั้น	เกิดจากการประสมคำว่า เมือง กับ “ทะวาย”
(พ.อังวะ)	(เมือง)**อังวะ**	เกิดจากการประสมคำว่า เมือง กับ “อังวะ”

ภาษาอังกฤษ

(อ. cue).	(ไม้)**คิว** น. ไม้ที่ใช้แทงลูกกลมสีต่าง ๆ ในกีฬาบิลเลียดหรือสนุกเกอร์.	เกิดจากการประสมคำว่า ไม้ กับ “คิว” ในภาษาอังกฤษ
(อ. brandy).	(เหล้า)**บรั่นดี** คือเหล้าฝรั่งจุดไฟลุก	เกิดจากการประสมคำว่า เหล้า กับ “บรั่นดี” ในภาษาอังกฤษ
(อ. oat).	(ข้าว)**โอต** น. ชื่อไม้ล้มลุกชนิด Avena sativa L. ในวงศ์ Gramineae เป็นพรรณไม้ต่างประเทศ เมล็ดใช้เป็นอาหาร.	เกิดจากการประสมคำว่า ข้าว กับ “โอต” ในภาษาอังกฤษ
(อ. coke).	(ถ่าน)**โค้ก** น. กากที่เหลือหลังจากนำถ่านหินไปกลั่นทำลายแล้ว ประกอบด้วยคาร์บอนประมาณร้อยละ ๘๐-๙๐ ใช้ประโยชน์ในการถลุงแร่ เช่น ในอุตสาหกรรมถลุงเหล็กเป็นต้น.	เกิดจากการประสมคำว่า ถ่าน กับ “โค้ก” ในภาษาอังกฤษ
(อ. barley).	(ข้าว)**บาร์เลย์** น. ชื่อไม้ล้มลุกชนิด Hordeum vulgare L. ในวงศ์ Gramineae เป็นพรรณไม้ต่างประเทศ ปลูกกันบ้างในภาคเหนือ	เกิดจากการประสมคำว่า ข้าว กับ “บาร์เลย์” ในภาษาอังกฤษ
(อ. water ski).	**สกี**(น้ำ) น. กีฬาอย่างหนึ่งคล้ายสกี แต่เล่นในน้ำ ใช้เรือยนต์ลาก.	เกิดจากการประสมคำว่า “สกี” ในภาษาอังกฤษ กับคำว่า น้ำ
(อ. skate)	**สเกต**(น้ำแข็ง) น. รองเท้าหุ้มข้อซึ่งมีพื้นติดแผ่นโลหะคล้ายสันมีดสำหรับแล่นลื่นไปบนลานน้ำแข็ง; ชื่อการเล่นอย่างหนึ่งที่ผู้เล่นต้องสวมรองเท้าสเกตเช่นนั้นแล้วแล่นลื่นไปบนลานน้ำแข็ง.	เกิดจากการประสมคำว่า “สเกต” ในภาษาอังกฤษ กับคำว่า น้ำแข็ง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.2.2 การยืมปนแบบซ้อนคำ

คำต่างประเทศที่พบว่าเป็นทับศัพท์แบบยืมปนด้วยวิธีการซ้อนคำ คือ นำคำต่างประเทศมาซ้อนความหมายกับคำในภาษาไทย พบจากคำยืมภาษาเขมรในภาษาไทย เพียง 2 คำ ดังนี้

(ข. เขฺญียวขฺญาร). **เขยียวขยอน** ว. สนั่น, หวั่นไหว, เกรียวกราว.

(ข.สวา) **สวา**วานร คือ ลิงอยู่ในไพรพงนั้น สวาเปนคำเขมร วานรเป็นคำมคธ ทั้งสองบทแปลว่าลิง

กล่าวโดยสรุป คำยืมปนทั้งแบบประสมคำและแบบซ้อนคำเป็นการขยายความหมายของคำยืมให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การยืมคำแบบประสมคำทำให้คำยืมเหล่านั้นมีความหมายเฉพาะเจาะจงเช่น (ผ้า)ส่านสุรัศ ส่านสุรัศเป็นคำยืมภาษาเปอร์เซีย ซึ่งมีความหมายเฉพาะเจาะจงว่า ส่านสุรัศเป็นผ้าชนิดหนึ่งจากเปอร์เซีย หรือคำว่า หวย(จีน) หวยเป็นคำยืมภาษาจีน ซึ่งมีความหมายเฉพาะเจาะจงว่า หวยเป็นของชาวจีนเป็นต้น

2. การยืมเสียง

การแบบยืมเสียง(phonetic borrowing) หมายถึง วิธีการถ่ายคำต่างประเทศในภาษาไทยในลักษณะที่ยืมเสียงพยัญชนะ หรือเสียงสระจากคำต่างประเทศนั้นๆเข้ามาใช้ในภาษาไทย ลักษณะเช่นนี้พบจากคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทย ดังตัวอย่าง

(อ. bridge).	**บริดจ์** น. กีฬาในร่มชนิดหนึ่ง มีผู้เล่น ๔ คน โดยแบ่งเป็น ๒ ฝ่ายฝ่ายละ ๒ คน ใช้ไพ่ป๊อกเต็มทั้งสำรับแจกให้คนละ ๑๓ ใบ.	ภาษาไทยยืมเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ /br/ จากภาษาอังกฤษ
(อ. balloon).	**บัลลูน** น. ลูกกลมขนาดใหญ่บรรจุแก๊สที่เบากว่าอากาศ ทำให้ลอยได้ ใช้ประโยชน์ในกิจการบางอย่าง เช่น ตรวจลมชั้นบน, ใช้ว่า บอลลูน ก็มี.	ภาษาไทยยืมเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ /bl/ จากภาษาอังกฤษ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(อ. francium).	**แฟรนเซียม** น. ธาตุลำดับที่ ๘๗ สัญลักษณ์ Fr เป็นโลหะ ลักษณะเป็นของแข็ง หลอมละลายที่ ๒๗ °ซ. เป็นธาตุกัมมันตรังสี.	ภาษาไทยยืมเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ /fr/ จากภาษาอังกฤษ
(อ. fluorine).	**ฟลูออรีน** น. ธาตุลำดับที่ ๙ สัญลักษณ์ F เป็นอโลหะ ลักษณะเป็นแก๊สสีเขียวแกมเหลือง มีสมบัติคล้ายคลอรีนแต่ให้ปฏิกิริยาเคมีไวกว่า.	ภาษาไทยยืมเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ /fl/ จากภาษาอังกฤษ
(อ. dextrose).	**เดกซ์โทรส** น. กลูโคส.	ภาษาไทยยืมเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ /thr/จากภาษาอังกฤษ
(อ. tellurium	**เทลลูเรียม** น. ธาตุลำดับที่ ๕๒ สัญลักษณ์ Te ลักษณะเป็นของแข็ง สีขาวคล้ายเงิน มีสมบัติทางเคมีคล้ายธาตุกำมะถัน หลอมละลายที่ ๔๔๙.๕ °ซ. มีหลายอัญรูป ใช้ประโยชน์ผสมกับโลหะอื่นให้เป็นโลหะเจือ และใช้ในอุตสาหกรรมทำแก้วสี.	ภาษาไทยยืมเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ /thl/จากภาษาอังกฤษ
(อ. hydra).	**ไฮดรา** น. ชื่อเรียกสัตว์น้ำจืดไม่มีกระดูกสันหลังหลายสกุล ในวงศ์ Hydridae ลำตัวทรงกระบอก ข้างในกลวง ยาวประมาณ ๑ เซนติเมตร มีเนื้อเยื่อ ๒ ชั้น ยืดหดตัวได้ มีหนวด ๔-๑๒ เส้น เช่น สกุล Hydra.	ภาษาไทยยืมเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ /dr/ จากภาษาอังกฤษ
(อ. strontium).	**สตรอนเชียม** น. ธาตุลำดับที่ ๓๘ สัญลักษณ์ Sr เป็นโลหะ ลักษณะเป็นของแข็ง เนื้ออ่อน สีเหลืองอ่อน ไวต่อปฏิกิริยาเคมี หลอมละลายที่ ๗๕๒ °ซ.	ภาษาไทยยืมเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ /str/ จากภาษาอังกฤษ
(อ. wolfram).	**วุลแฟรม** น. ทังสเตน.	ภาษาไทยยืมเสียงพยัญชนะสะกด /l/ จากภาษาอังกฤษ
(อ. lift).	**ลิฟต์** น. ห้องเล็ก ๆ แขวนอยู่กับลวดสลิงเคลื่อนที่ด้วยพลังไฟฟ้า สำหรับนำคนหรือของขึ้นลงในอาคารสูง ๆ.	ภาษาไทยยืมเสียงพยัญชนะสะกด /f/ จากภาษาอังกฤษ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(อ. bismuth).	**บิสมัท** น. ธาตุลำดับที่ ๘๓ สัญลักษณ์ Bi เป็นโลหะ ลักษณะเป็นของแข็งสีขาวอมแดง เปราะ หลอมละลายที่ ๒๗๑.๓ °ซ. เป็นตัวนำความร้อนและไฟฟ้าที่เลว มีสมบัติพิเศษ คือ ขยายตัวเมื่อแข็งตัว ใช้ประโยชน์นำไปผสมกับโลหะอื่นให้เป็นโลหะเจือ ซึ่งหลอมละลายที่อุณหภูมิต่ำ.	ภาษาไทยยืมเสียงพยัญชนะสะกด /s/ จากภาษาอังกฤษ
(อ. wolfram).	**วุลแฟรม** น. ทังสเตน.	ภาษาไทยยืมเสียงพยัญชนะสะกด /l/ จากภาษาอังกฤษ
(อ. lift).	**ลิฟต์** น. ห้องเล็ก ๆ แขวนอยู่กับลวดสลิงเคลื่อนที่ด้วยพลังไฟฟ้า สำหรับนำคนหรือของขึ้นลงในอาคารสูง ๆ.	ภาษาไทยยืมเสียงพยัญชนะสะกด /f/ จากภาษาอังกฤษ
(อ. gauze).	**ก๊อซ** น. เรียกผ้าบาง โปร่ง ที่ใช้ปิดแผลหรือพันแผลว่า ผ้าก๊อซ.	ภาษาไทยยืมเสียงพยัญชนะสะกด /ze/ จากภาษาอังกฤษ

ผลจากการศึกษาคำยืมภาษาอังกฤษในภาษาไทย ปรากฏว่าคำภาษาอังกฤษมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านระบบเสียงของภาษาไทย ทำให้คำในภาษาไทยมีการเพิ่มเสียงพยัญชนะต้นและพยัญชนะสะกดตามอิทธิพลของคำยืมภาษาอังกฤษ

ตัวอย่างเสียงพยัญชนะต้นในภาษาไทยที่ได้รับอิทธิพลจากคำภาษาอังกฤษ เช่น เสียง /br/ /bl/ /fr/ /fl/ /thr/ thl/ /dr/ และ /str/ ดังตัวอย่าง

เสียง /br/ เช่น บริดจ์

เสียง /bl/ เช่น บัลลูน

เสียง /fr/ เช่น แฟรนเซียม ฟรี ฟรักโทส

เสียง /fl/ เช่น ฟลูออรีน ฟลุสแก๊ป เฟลด์สปาร์

เสียง /thr/ เช่น เดกซ์โทรส

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เสียง /thl/ เช่น เ<u>ทล</u>ลูเรียม

เสียง /dr/ เช่น ไฮ<u>ดร</u>า ไฮ<u>โดร</u>เจนกลูทาเมต อะ<u>ดรี</u>นาลิน

เสียง /str/ เช่น <u>สตร</u>อนเซียม

ส่วนเสียงพยัญชนะกดที่เพิ่มขึ้นได้แก่เสียง /s/ /l/ /f/ และ/ze/ ตัวอย่างเช่น

เสียง /-s / เช่น บิ<u>ส</u>มัท ซิฟิลิ<u>ส</u>

เสียง /-l / เช่น วุ<u>ล</u>แฟรม เซ<u>ลล์</u> ไซเกิ<u>ล</u>

เสียง /-f / เช่น ลิ<u>ฟ</u>ต์ ไมโครเว<u>ฟ</u>

เสียง /-ze / เช่น ก๊อ<u>ซ</u>

3. การยืมความหมาย

การยืมความหมาย (Semantics borrowing) หมายถึง การที่ภาษาหนึ่งรับคำจากอีกภาษาหนึ่งเข้ามาใช้ในภาษาของตน เช่น ภาษาอังกฤษรับคำฝรั่งเศสมาใช้จนเป็นคำภาษาอังกฤษ เช่น ballet, restaurant ภาษาไทยรับคำจากภาษาอังกฤษมาใช้จนเป็นคำภาษาไทย เช่น คอมพิวเตอร์ ฟุตบอล ไวโอลิน แบตเตอรี่ โบนัส (ราชบัณฑิตยสถาน, 2553: 259)

ผู้วิจัยพบการยืมความหมายของคำต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย 2 ลักษณะ ได้แก่ การแปลศัพท์ และการลากเข้าความ

3.1 การยืมแบบแปลศัพท์

การยืมแบบแปลศัพท์ (loan translation หรือ calque) หมายถึง การยืมคำหรือวลีจากภาษาอื่นแล้วมาแปลเป็นคำหรือวลีในภาษาไทย อาจจะแปลทั้งข้อความ หรืออาจจะแปลโดยคงรูปแบบทางไวยากรณ์และความหมายของภาษานั้นๆไว้ เช่น คำว่า แรงม้า จากภาษาอังกฤษว่า horse power แรงเทียน จาก candle power ข้อความ ภายใต้สถานการณ์เช่นนี้ จาก under this situation และ ต่อคำถาม จาก to the question(ราชบัณฑิตยสถาน, 2553: 271)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้วิจัยพบคำศัพท์ที่ใช้วิธีการแปลศัพท์จากการยืมคำภาษาเขมร ภาษามลายู และภาษาอะหม ดังนี้

ภาษาเขมร

(ข. เกฺมง = เด็ก). **กันเมียง** น. เด็ก, โบราณเขียนเป็น กันมยง เช่น แลเด็กหญิงถ่าวชาววยงก็ดี อันกันมยงทักแท่ให้แต่งแง่ดูงาม. (ม. คำหลวง ทศพร).

(ข. โขฺลงทฺวาร ว่า ประตูใหญ่ที่มีเสาปัก ๒ ข้าง และมีไม้ขวางข้างบน). **โขลนทวาร** น. ประตูป่า, ประตูป่าที่ทำตามตำราพราหมณ์ คือทำเป็นประตูสะด้วยใบไม้ให้ทหารผู้ไปทัพนั้นลอดไป มีพราหมณ์คู่หนึ่งนั่งบนร้านสูง ๒ ข้างประตูคอยประน้ำเทพมนตร์ เพื่อเป็นชัยมงคลแก่กองทัพที่ยกไป.

ภาษามลายู

(ม. selatan ว่า ลมใต้). **สลาตัน** น. เรียกลมที่พัดจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือในปลายฤดูฝนว่า ลมสลาตัน, เรียกลมพายุที่มีกำลังแรงจัดทุกชนิด เช่น ไต้ฝุ่น ไซโคลน ว่า ลมสลาตัน, โดยปริยายใช้เป็นความเปรียบเทียบหมายถึงอาการที่ไป มา หรือเกิดขึ้นรวดเร็วอย่างลมสลาตัน เช่น เวลาเขาโกรธอย่างกับลมสลาตัน.

ภาษาอะหม

(อะหม จำ ว่า ชายผ้า). **จำ ๔** (โบ) น. ชายผ้า เช่น เอาพระจำเจิมเฉลิมเชิงเวียน.

(อะหม ค่าย ว่า ล้อม) **ค่าย** น. (โบ) ที่ตั้งกองทหาร มีรั้วล้อมรอบ; ที่ตั้งกองทหาร, ที่พักกองทัพ; ที่พักแรมชั่วคราวของคนเป็นจำนวนมาก เช่น ค่ายลูกเสือ ค่ายผู้อพยพ; ฝ่ายที่มีความคิดเห็นแนวเดียวกัน เช่น ค่ายโลกเสรี.

(อะหม งอน ว่า งาม). **งอน๒** ว. งาม ในคำว่า งามงอน.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.2 การลากเข้าความ

การลากเข้าความ หมายถึง การนำ “ความหมาย” ของคำที่มาจากภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทยในลักษณะลากรูปให้เข้ากับความ รูปแบบการยืมแบบลากเข้าความ พบ 5 คำ เป็นคำที่มาจากภาษาอังกฤษ พบบันทึกในปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2470 ดังนี้

(อ.Duke) **ดยูก** น.บรรดาศักดิ์ชั้นต้นสูงสุดของฝรั่ง ผู้หญิงเรียกดัชเชส

(อ. gross). **กุรุส** น. มาตรานับจำนวน เท่ากับ ๑๒ โหล หรือ ๑๔๔.

(อ.Throne) **โธรน** น.พระที่นั่งพระเจ้าแผ่นดินในท้องพระโรง ไทยเราใช้เรียกว่า พระโธรน

(อ. bundook). **มณฑก** ๒ (โบ) น. เรียกปืนเล็กยาวชนิดหนึ่งว่า ปืนมณฑก.

(อ. Europe) **อีหรอบ** น. เป็นคำโบราณเรียก "ยุโรป" หมายความว่า ฝรั่ง เช่น เข้าอีหรอบ ,ดินอีหรอบ,คู่กับอิร่าน ซึ่งหมายความว่าแขกเปอร์เซีย

จากตัวอย่างคำศัพท์ทั้งห้าคำข้างต้นคือ คำที่มาจากภาษาอังกฤษทั้ง Duke Gross Throne Bundook และ Europe เมื่อไทยนำคำเหล่านี้มาใช้ในปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ. 2470 ซึ่งถือว่าอยู่ในสังคมยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง ความรู้ภาษาอังกฤษยังไม่แพร่หลายเหมือนปัจจุบัน ดังนั้นจึงพบรูปแบบการยืมศัพท์แบบลากเข้าความบันทึกอยู่ในปทานุกรม เช่น คำว่า Europe ได้สร้างคำใหม่เป็น อีหรอบ ลักษณะเป็นการลากรูปให้เข้ากับความ ซึ่งหมายถึงชนชาติตะวันตก เพื่อใช้เข้าคู่กับ อิหร่าน ซึ่งหมายถึงแขกชาวเปอร์เซียในสังคมไทย

สรุปผลจากการศึกษาวิธีการยืมคำต่างประเทศในภาษาไทย พบว่าปรากฏลักษณะการนำคำมาใช้ 3 วิธีคือ การยืมคำ การยืมเสียง และการยืมความหมาย สรุปได้ตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนคำและอัตราร้อยละของวิธีการยืมคำต่างประเทศในภาษาไทย

วิธีการ	จำนวนคำ	ร้อยละ
การยืมคำ	2,026	96.21
การยืมเสียง	65	3.09
การยืมความหมาย	13	0.70
รวม	**2,106**	**100**

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาคำต่างประเทศในภาษาไทย จำนวน 2,106 คำ ประกอบด้วยวิธีการนำคำมาใช้ในภาษาไทย 3 รูปแบบ พบว่า วิธีการนำคำต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทยวิธีที่พบมากที่สุดคือ การยืมคำ จำนวน 2,026 คำ คิดเป็นร้อยละ 96.21 รองลงมาคือวิธีการยืมเสียง จำนวน 65 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.09 และวิธีการยืมความหมายจำนวน 13 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.07 ตามลำดับ

ผลการศึกษาข้างต้นสนับสนุนธรรมชาติของการยืมภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทยว่าวิธีการยืมคำเป็นวิธีการนำคำต่างภาษาเข้ามาใช้ในภาษาไทยได้อย่างสะดวกและรวดเร็วที่สุด อีกทั้งยังสามารถถ่ายโอนความหมายจากคำศัพท์ในภาษาเดิมมายังคำใหม่ในภาษาไทยได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด ดังนั้นจึงพบว่าวิธีการยืมคำต่างประเทศแทบทุกภาษาในภาษาไทย เช่น

คำภาษาเขมรในภาษาไทย เช่น กลด ขจี จำเลย เชลย เฉลียวฉลาด ผอูน เพนียด

คำภาษาแขกในภาษาไทย เช่น ยะหรัน ระเด่นมนตรี ตะรังตะนู ยะหริ่ง ตะหนะ

คำภาษาจีนในภาษาไทย เช่น ไต๋ เหม็ง ฮวยกัว กังฟู เกี๊ยว เตี่ย อั้งโล่

คำภาษาชวาในภาษาไทย เช่น ยาหยี วินันตู ซ่าโบะ ปั้นเหน่ง บายสุหรี

คำภาษาญี่ปุ่นในภาษาไทย เช่น คาราเต้ กิโมโน เกอิชา สุกียากี้

คำภาษาเปอร์เซียในภาษาไทย เช่น สุหร่าย ยี่สาน ปั้นหยา วิลาศ ซีป่าย

คำภาษาโปรตุเกสในภาษาไทย เช่น สบู่ เลหลัง กัมประโด กะละแม

คำภาษาฝรั่งเศสในภาษาไทย เช่น กาเฟอีน เปตอง มองสิเออร์ ชีฟอง

ส่วนการยืมเสียงทำให้เกิดปรากฏการณ์ที่มีผลกระทบต่อภาษาไทยในด้านระบบเสียง ทำให้ภาษาไทยมีความจำเป็นต้องยืมหน่วยเสียงที่ไม่ใช่หน่วยเสียงในภาษาไทยมาใช้เป็นตัวแทนมโนทัศน์ใหม่ที่ไทยรับมาจากตะวันตกโดยรับผ่านมาทางการยืมเสียงของคำในภาษาอังกฤษ ส่วนวิธีการยืมความหมายนั้นปรากฏน้อยที่สุดเนื่องจากต้องผ่านกระบวนการแปลความหมายก่อนจะนำมาใช้ในภาษาไทย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การเปลี่ยนแปลงทางความหมาย

เมื่อภาษาไทยนำคำต่างประเทศมาใช้ บางคำอาจมีการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายของคำเกิดขึ้นได้ เนื่องจากการใช้คำร่วมกัน การนำคำไปใช้เรียกสิ่งอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือเกิดจากคำที่มีหลายความหมาย นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงทางความหมายอาจเกิดขึ้นจากปัจจัยอื่นๆที่มีผลต่อภาษา เช่น ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ การยืมคำจากภาษาต่างประเทศเข้ามาใช้พร้อมกับการรับเอามโนทัศน์ใหม่ในสังคมไทย หรือนำความหมายของคำต่างประเทศมาผสมผสานกับมโนทัศน์ทางวัฒนธรรมที่ไทยมีอยู่เดิม จากปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำเช่นกัน

เนื่องด้วยการอธิบายความหมายของคำศัพท์ที่ระบุในพจนานุกรม คำศัพท์บางคำพจนานุกรมอธิบายความหมายของคำศัพท์เดิม บางศัพท์ไม่ปรากฏการอธิบาย ด้วยข้อจำกัดข้างต้นทำให้ผู้วิจัยศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทยได้เฉพาะคำศัพท์ที่พจนานุกรมได้อธิบายความหมายของคำเดิมไว้เท่านั้น ผลการศึกษาคำศัพท์ทั้ง 2,106คำ พบคำที่มีการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย 145 คำ คิดเป็นร้อยละ 6.89 ประกอบด้วยการเปลี่ยนแปลงความหมาย 3 ลักษณะคือ ความหมายกว้างออก ความหมายแคบเข้าและความหมายย้ายที่

1. ความหมายกว้างออก

ความหมายกว้างออก หมายถึง คำต่างประเทศเดิมมีความหมายเดียวหรือหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ต่อมาเมื่อไทยรับคำต่างประเทศนั้นมาใช้ได้เพิ่มความหมายขึ้น หรือขยายความหมายให้กว้างออกมากขึ้นจากความหมายเดิม พบจำนวน 70 คำ ดังตัวอย่างในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 คำที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมายกว้างออก

ความหมายเดิม	ความหมายของคำในภาษาไทย	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง
(ข. กฺร ว่า ยาก, ลำบาก).	**กรอ ๔** ว. ยากจน,ลำบาก, เข็ญใจ, ฝืดเคือง, ในคำว่า เบียดกรอ.(พจ.2542)	ภาษาไทยขยายความหมายกว้างออก จากความหมายว่ายากจน ขยายความหมายว่าหมายถึง เข็ญใจ,ฝืดเคือง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ความหมายเดิม	ความหมายของคำในภาษาไทย	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง
(ข. กำพง ว่า ท่าน้ำ; มลายู กัมพง ว่า ตำบล).	**กำพง** น. ท่าน้ำ, ตำบล, เช่น มีทงงสมรรถพนจร รม่งงมรกำพงไพร. (ม. คำหลวง มหาพน). (พจ.2542)	ภาษาไทยขยายความหมายกว้างออก โดยรับทั้งความหมายของภาษาเขมร ที่หมายถึง ท่าน้ำ และภาษามลายูที่หมายถึง ตำบล มาใช้
(ข. จง ว่า ผูก).	**จอง** ก. ผูกไว้; มั่นหมายไว้, ขอกำหนดไว้, เช่น จองกฐิน จองที่. (พจ.2542)	ภาษาไทยขยายความหมายกว้างออกว่า การมั่นหมาย,การขอกำหนดไว้
(ข. ตฺรพำง ว่า บ่อที่เกิดเอง).	**ตระพัง** น. บ่อ, แอ่ง, หนอง, กระพัง ตระพังหรือ สะพัง ก็เรียก. (พจ.2542)	ภาษาไทยขยายความหมายกว้างออกว่า แอ่ง,หนอง
(ข. ทำงน่ ว่า หนัก).	**ทำงน** ก. ห่วงใย, ยุ่งใจ. น. ภาระ.(พจ. 2542)	ภาษาไทยขยายความหมายกว้างออกว่า ห่วงใย หรือยุ่งใจ และเพิ่มความหมายโดยขยายหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำ จากคำกริยาเป็นคำนาม มีความหมายว่า “ภาระ”
(ข. จำบาง, จมฺบำง ว่า การรบ, สงคราม).	**จำบัง๑** ก. รบ เช่น คชจำบังข้าศึก. (ตะเลงพ่าย). น. ศึก, สงคราม; นักรบ.(จารึกสยาม).	ภาษาไทยขยายความหมายกว้างออกโดยขยายหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำจากคำนาม กลายเป็นคำกริยาว่า รบ และมีความหมายปริยายว่า “นักรบ”ด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ความหมายเดิม	ความหมายของคำในภาษาไทย	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง
(ข. ปฺรแกก ว่า เถียงกัน).	**ประแกก** แตกร้าวกัน, วิวาทกัน.(พจ.2542)	ภาษาไทยขยายความหมายกว้างออกว่า แตกร้าวกัน และวิวาทกัน
(จ. โป้ว ว่า ปะชุนเสื้อผ้า, ซ่อมแซม, บำรุงร่างกาย).	**โป๊** ก. ส่งเสริมสิ่งที่บกพร่อง เช่น ยาโป๊, ทำสิ่งยังบกพร่องอยู่ให้สมบูรณ์ เช่น เอาสีโป๊ ตรงที่เป็นช่องเป็นรู. (ปาก) ว. เปลือยหรือค่อนข้างเปลือย เช่น รูปโป๊, มีเจตนาเปิดเผยอวัยวะบางส่วนที่ควรปกปิด เช่น แต่งตัวโป๊	ภาษาไทยขยายความหมายกว้างออกโดยขยายรวมถึงการส่งเสริมสิ่งที่บกพร่องในลักษณะอื่นๆ
(จ. ฮื่อฉิ่ ว่า ครีบปลา).	**ฮื่อฉิ่** น. ชื่ออาหารแบบจีนชนิดหนึ่ง ใช้หูปลาฉลามตุ๋น.	ภาษาไทยขยายความหมายกว้างออกว่าหมายถึง อาหารจีนชนิดหนึ่งที่ทำจากหูฉลาม
(จ. เฮง ว่า โชคดี, ซวย ว่า เคราะห์ร้าย, เฮงซวย ว่า ไม่แน่นอน).	เฮงซวย (ปาก) ว. เอาแน่นอนอะไรไม่ได้, คุณภาพต่ำ, ไม่ดี, เช่น คนเฮงซวย ของเฮงซวย เรื่องเฮงซวย.	ภาษาไทยขยายความหมายกว้างออกว่า คุณภาพต่ำ,ไม่ดี
(พม่า หม่อง ว่า น้อง)	**หม่อง** น. คำนำหน้าชื่อผู้ชายพม่า (พม่า หม่อง ว่า น้อง); เรียกยาขี้ผึ้งชนิดหนึ่งใช้ทานวด เป็นต้น ว่า ยาหม่อง	ภาษาไทยขยายความหมายกว้างออกว่า คำนำหน้าชื่อผู้ชายพม่า และ ยาขี้ผึ้งชนิดหนึ่ง
(ต. สมิง ว่า พระเจ้าแผ่นดิน, เจ้าเมือง, ผู้ปกครอง).	สมิง น. เสือที่เชื่อว่าเดิมเป็นคนที่มีวิชาอาคมแก่กล้าแล้วต่อมาสามารถจำแลงร่างเป็นเสือได้ หรือเสือที่กินคนมาก ๆ เข้า เชื่อกันว่าวิญญาณคนตายเข้าสิง ต่อมาสามารถจำแลงร่างเป็นคนได้ เรียกว่า เสือสมิง; ตำแหน่งขุนนางผู้ใหญ่ฝ่ายมอญ.	ภาษาไทยขยายความหมายกว้างออกว่า คนที่มีวิชาอาคม และหมายรวมถึงตำแหน่งขุนนางผู้ใหญ่ฝ่ายมอญ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สรุปคำต่างประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบกว้างออกพบจำนวน 70 คำ เรียงตามลำดับคำที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบกว้างออกจากจำนวนคำมากไปหาน้อย ประกอบด้วยคำต่างประเทศ 8 ภาษาได้แก่ ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาอะหม ภาษาทมิฬ ภาษาตะเลง ภาษาชวา ภาษาพม่า และภาษาฮินดี

คำต่างประเทศในภาษาไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบกว้างออกส่วนใหญ่จะเป็นการขยายความหมายของคำที่มีความหมายใกล้เคียงกับภาษาเดิม เช่น

คำว่า จฺราน ในภาษาเขมรหมายถึง ผลัก เมื่อไทยนำคำนี้มาใช้ ไทยได้ขยายความหมายของ “จราญ” หมายถึง ผลัก ,พัง ,ทำลาย, กระจาย และดับ ซึ่งเป็นแนวความหมายที่มีลักษณะเป็นไปในทำนองเดียวกันกับคำว่าผลัก

คำว่า โป๊ว ในภาษาจีน หมายถึง ปะชุนเสื้อผ้า, ซ่อมแซม, บำรุงร่างกาย .ส่วนคำว่า “โป๊” ในภาษาไทย หมายถึง ส่งเสริมสิ่งที่บกพร่อง เช่น ยาโป๊, ทำสิ่งยังบกพร่องอยู่ให้สมบูรณ์ เช่น เอาสีโป๊ตรงที่เป็นช่องเป็นรู ก่อนทาสีเอาปูนโป๊รอยที่ชำรุด. (ปาก) ว. เปลือยหรือค่อนข้างเปลือย เช่น รูปโป๊, มีเจตนาเปิดเผยอวัยวะบางส่วนที่ควรปกปิด เช่น แต่งตัวโป๊.

จะเห็นได้ว่า โป๊ ในภาษาไทยได้เพิ่มความหมายของการส่งเสริมสิ่งที่บกพร่องให้กว้างออก นอกจากจะใช้กับร่างกายแล้ว ยังหมายถึงสิ่งอื่นๆได้อีกด้วย นอกจากนี้ยังเพิ่มความหมายที่ใช้เป็นภาษาปากได้อีกด้วย

คำว่า สมิง ในภาษาตะเลง(มอญ) หมายถึง เจ้าแผ่นดิน,เจ้าเมือง,ผู้ปกครอง เมื่อไทยนำคำนี้มาใช้ ไทยได้ขยายความหมายของ “สมิง” หมายถึง ตำแหน่งขุนนางผู้ใหญ่ฝ่ายมอญ และขยายความหมายกว้างออกไปหมายถึง คนที่มีวิชาอาคมแก่กล้าจนสามารถจำแลงร่างเป็นเสียได้

2. ความหมายแคบเข้า

ความหมายแคบเข้า หมายถึง คำต่างประเทศเดิมมีความหมายหลายความหมาย ต่อมาเมื่อไทยรับคำต่างประเทศนั้นมาใช้ได้ลดความหมายจากเดิมลง หรือเปลี่ยนความหมายให้เฉพาะเจาะจงขึ้น พบจำนวน 34 คำ ดังตัวอย่างในตารางที่ 7

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 7 คำที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมายแคบเข้า

ความหมายเดิม	ความหมายของคำในภาษาไทย	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง
(ข. ขุนล่ ว่า หมอนอิง, ขอนที่ใช้เป็นหมอน).	**ขนน** น. หมอนอิง.	ภาษาไทยลดความหมายแคบเข้า โดยไม่ปรากฏความหมายว่าขอนที่ใช้เป็นหมอน
(เทียบ ข. สำพต ว่า ผ้านุ่ง).	**สมปัก** น. ผ้าลายหรือผ้าปูมสมัยเก่าสำหรับขุนนางนุ่งหรือห่อคัมภีร์เป็นต้น, ผ้าเกี้ยว ก็เรียก.	ภาษาไทยลดความหมายแคบเข้าเป็นผ้าที่ใช้เฉพาะขุนนางหรือใช้ห่อคัมภีร์เท่านั้น
(ข. กำณล่ ว่า เครื่องคำนับ, ค่ากำนล; ไม้สำหรับหนุนอย่างไม้หมอน).	**กำนล** น. เงินค่าคำนับครู, เงินคำนับบูชาครูปี่พาทย์ คือ พระประคนธรรพ หรือ พระนารท ซึ่งถือว่าเป็นครูเดิมของตน มีเทียนสำหรับจุดที่ตะโพนด้วย.	ภาษาไทยลดความหมายแคบเข้าเป็นเครื่องคำนับในพิธีการไหว้ครู
(ข. โขฺมจ ว่า ผี).	**โขมด** น. ชื่อผีชนิดหนึ่งในพวกผีกระสือหรือผีโพง เห็นเป็นแสงเรืองวาวในเวลากลางคืน ทำให้หลงผิดนึกว่ามีคนถือไฟหรือจุดไฟอยู่ข้างหน้า พอเข้าไปใกล้ก็หายไป ทางวิทยาศาสตร์อธิบายว่า ได้แก่แก๊สมีเทน (methane) ที่เกิดจากการเน่าเปื่อยผุพังของสารอินทรีย์แล้วติดไฟในอากาศ เป็นแสงวอบแวบในที่มืด.	ภาษาไทยลดความหมายแคบเข้าเป็นผีจำพวกกระสือเท่านั้น
(ข. โฌฺมล ว่า สัตว์ตัวผู้).	**ชรโมล** (กลอน) น. ทโมน, ลิงตัวผู้ขนาดใหญ่, เช่น มีชระมดชรโมลตาม. (สมุทรโฆษ). (ข. โฌฺมล ว่า สัตว์ตัวผู้).	ภาษาไทยลดความหมายแคบเข้าเป็นลิงเพศผู้ ประเภทหนึ่งเท่านั้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ความหมายเดิม	ความหมายของคำในภาษาไทย	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง
(ข. กำณล่ ว่า เครื่องคำนับ, ค่ากำนล; ไม้สำหรับหนุนอย่างไม้หมอน).	กำนล น. เงินค่าคำนับครู, เงินคำนับบูชาครูปี่พาทย์ คือ พระประคนธรรพ หรือ พระนารท ซึ่งถือว่าเป็นครูเดิมของตน มีเทียนสำหรับจุดที่ตะโพนด้วย.	ภาษาไทยลดความหมายแคบเข้า จากเครื่องคำนับ และ ไม้สำหรับหนุนอย่างไม้หมอนในภาษาเขมร ภาษาไทยนำมาใช้ในความหมายว่าเงินค่าคำนับครูในพิธีเท่านั้น
(ข. โขมจ ว่า ผี).	โขมด น. ชื่อผีชนิดหนึ่งในพวกผีกระสือหรือผีโพง เห็นเป็นแสงเรืองวาวในเวลากลางคืน ทำให้หลงผิดนึกว่ามีคนถือไฟหรือจุดไฟอยู่ข้างหน้า พอเข้าไปใกล้ก็หายไป ทางวิทยาศาสตร์อธิบายว่า ได้แก่แก๊สมีเทน (methane) ที่เกิดจากการเน่าเปื่อยผุพังของสารอินทรีย์แล้วติดไฟในอากาศ เป็นแสงวอบแวบในที่มืด.	ภาษาไทยลดความหมายว่า ผีในภาษาเขมรที่ไม่ได้ระบุว่าเป็นผีชนิดใด ภาษาไทยนำมาใช้ในความหมายว่าผีกระสือหรือผีโพงเท่านั้น
(จ. เลี่ยว = ผูก, มัด, พัน, วนเวียน คดเคี้ยว).	**เรียว** น. สายสำหรับรั้งใบเรือ, เขียนว่า เลียว ก็มี.	ภาษาไทยลดความหมายแคบเข้าเป็น สายสำหรับรั้งใบเรือเท่านั้น ไม่ปรากฏความหมายว่าผูก, มัด, คดเคี้ยว
(จ. โผว ว่า บัญชี).	**โผ๒** (ปาก) น. บัญชีรายชื่อบุคคลที่เตรียมไว้ล่วงหน้า.	ภาษาไทยลดความหมายแคบเข้าเหลือเพียงบัญชีรายชื่อของบุคคลที่เตรียมไว้ล่วงหน้าเท่านั้น
(ม. hasil ว่า ผลประโยชน์รายได้).	**อาสิน** น. ผลประโยชน์รายได้อันเกิดจากต้นผลไม้.	ภาษาไทยลดความหมายแคบเข้าเหลือเพียงผลประโยชน์รายได้จากต้นไม้เท่านั้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ความหมายเดิม	ความหมายของคำในภาษาไทย	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง
(ม. salat ว่า ช่องแคบ,โจรปล้นเรือในทะเล).	**สลัด** น. โจรที่ปล้นเรือในทะเล เรียกว่า โจรสลัด.	ภาษาไทยลดความหมายแคบเข้าเหลือเพียงความหมายว่าโจรที่ปล้นเรือในทะเลเท่านั้น
(ม. suji ว่า ผ้าเครื่องปัก).	**สุจหนี่** น. เครื่องปูลาดชนิดหนึ่ง ลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทำด้วยผ้าเยียรบับไหมทองสำหรับทอดถวายพระมหากษัตริย์หรือพระราชวงศ์ชั้นสูง เป็นที่ประทับหรือทรงยืน เรียกว่า พระสุจหนี่.	ภาษาไทยลดความหมายแคบเข้าเหลือเพียงความหมายของผ้าที่ใช้สำหรับพระราชวงศ์ชั้นสูง

สรุปคำต่างประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบแคบเข้าจำนวน 34 คำ เรียงตามลำดับคำจากจำนวนคำมากไปหาน้อย ประกอบด้วยคำต่างประเทศ 7 ภาษาได้แก่ ภาษาเขมร ภาษามลายู ภาษาจีน ภาษาชวา ภาษาตะเลง ภาษาเปอร์เซีย และภาษาทมิฬ

คำต่างประเทศในภาษาไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบแคบเข้าส่วนใหญ่เมื่อไทยนำมาใช้จะพบลักษณะการลดความหมายของคำจากภาษาเดิม เช่น

คำว่า กำณล่ ในภาษาเขมรหมายถึง เครื่องคำนับ,ค่ากำนล; ไม้สำหรับหนุนอย่างไม้หมอน เมื่อไทยนำคำนี้มาใช้ ไทยได้ลดความหมายของ “กำนล” หมายถึง เงินค่าคำนับครู,เงินคำนับบูชาครูปี่พาทย์ คือ พระประคนธรรพ หรือ พระนารทซึ่งถือว่าเป็นครูเดิมของตน มีเทียนสำหรับจุดตะโพนด้วย จะเห็นได้ว่ามีการลดความหมายเหลือเพียงเครื่องคำนับในพิธีการไหว้ครู ส่วนความหมายว่าไม้สำหรับหนุนอย่างไม้หมอนไม่ปรากฏในภาษาไทย

คำว่า suji ในภาษามลายู หมายถึง ผ้า เครื่องปัก เมื่อไทยนำคำนี้มาใช้ ไทยได้ลดความหมายแคบเข้า เหลือเพียง เครื่องปูลาดชนิดหนึ่ง ลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทำด้วยผ้าเยียรบับไหมทองสำหรับทอดถวายพระมหากษัตริย์หรือพระราชวงศ์ชั้นสูง เป็นที่ประทับหรือทรงยืน เรียกว่า พระสุจหนี่ เป็นการลดความหมายให้แคบเข้าจากผ้าเครื่องปักทั่วไป เหลือเพียงความหมายเฉพาะว่าผ้าสำหรับพระราชวงศ์ชั้นสูงเท่านั้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. ความหมายย้ายที่

ความหมายย้ายที่ หมายถึง คำต่างประเทศเดิมมีความหมายอย่างหนึ่ง ต่อมาเมื่อไทยรับคำต่างประเทศนั้นมาใช้ได้เปลี่ยนความหมายไปเป็นอย่างอื่น พบจำนวน 34 คำ ดังตัวอย่างในตารางที่ 8

ตารางที่ 8 คำที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมายย้ายที่

ความหมายเดิม	ความหมายของคำในภาษาไทย	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง
(ข. กณฺฌูส ว่า เตะดิน, ตะกุยดิน, เตะไสดินให้ฝุ่นฟุ้ง).	**กระฉูด** ก. พุ่งออกโดยแรง (ใช้แก่ของเหลว) เช่น น้ำกระฉูด; ไสไปโดยแรง เช่น ช้างกระฉูดเท้า.	ภาษาไทยเปลี่ยนความหมายเป็นอาการของเหลวพุ่งโดยแรง
(ข. น. ไฟ)	**กราน** ก. ห้าม,หมอบ,ก้ม,กราบ,ยัน	ภาษาไทยเปลี่ยนความหมายจาก ไฟ เป็น คำกริยาหมายถึงห้าม,ก้ม,กราบ
(ข. ฉมบ ว่า หมอตำแย).	**ฉมบ** น. ผีผู้หญิงที่ตายในป่าและสิงอยู่ในบริเวณที่ตาย มีรูปเห็นเป็นเงา ๆ แต่ไม่ทำอันตรายใคร เช่น อนึ่งเปนสัจว่าเปนฉมบจะกละกะสือ แลมาฟ้องร้องเรียนแก่มุขลูกขุนก็ดี ๒๐. (สามดวง), ชมบ หรือ ทมบ ก็ว่า.	ภาษาไทยเปลี่ยนความหมายย้ายจากความหมาย “หมอตำแย" เป็น “ผีชนิดหนึ่ง”
(ข. กำพูล ว่า ยอด).	**กำพู๑** น. ไม้กลึงสำหรับเป็นที่รวมร้อยซี่ร่ม ซี่ฉัตร หรือ ซี่พุ่ม.	ภาษาไทยเปลี่ยนความหมายจาก “ยอด” ย้ายที่เป็นไม้สำหรับทำซี่ร่มหรือฉัตร
(ข. ขฺจี ว่า ดิบ, อ่อน).	**ขจี** ว. งามสดใส, ใช้ในคำว่า เขียวขจี.	ภาษาไทยเปลี่ยนความหมายย้ายจาก “อ่อน” เป็นคำว่างามสดใส

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ความหมายเดิม	ความหมายของคำในภาษาไทย	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง
(ข. ขฺนบ่ ว่า สิ่งที่อยู่ในห่อ, ที่หมก).	**ขนบ** น. แบบอย่าง, แผน, ระเบียบ; กลีบ, รอยที่พับ (ของสมุดข่อยหรือผ้าจีบ หรือจีวร เป็นต้น); ชั้น เช่น ขนบหิน.	ภาษาไทยเปลี่ยนความหมายย้ายจากคำว่า “อยู่ในห่อ” เป็น แบบ,แผน,ระเบียบ
(ข. ญี ว่า สัตว์ตัวเมีย).	**เยีย ๑** น. เรียกไก่ตัวผู้ที่มีรูปร่างคล้ายไก่ตัวเมียว่า ไก่เยีย.	ภาษาไทยเปลี่ยนความหมายย้ายที่จากสัตว์ตัวเมียกลายเป็นความหมายว่า ไก่ตัวผู้เท่านั้น
(ข. แรง ว่า ร่อน).	**ระแนง** น. ไม้สี่เหลี่ยมขนาดยาว หน้า ๑" ×๑" ใช้ตีทับบนกลอนหรือจันทันสำหรับมุงกระเบื้อง หรือตีทับคร่าวเพื่อทำรั้ว หรือทำแผงพรางแดด สำหรับเรือนกล้วยไม้. ก. เรียง; ร่อน เช่น เอาแป้งร่อน	ภาษาไทยเปลี่ยนความหมายย้ายจาก “ร่อน” เป็นไม้ที่ตีทับสำหรับทำรั้ว
(ข. สฺนบ ว่า ผ้าห่อศพ).	**สนอบ** (โบ) น. เสื้อที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานใช้นุ่งห่มเฉพาะในพระราชพิธี โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือในเวลารับแขกเมือง เป็นต้น.	ภาษาไทยเปลี่ยนความหมายย้ายจากความหมายว่า “ผ้าห่อศพ” เป็นเสื้อพระราชทาน
(ข. สฺรโณะ ว่า นึกสังเวช)	**เสนาะ๑.** น่าฟัง, เพราะ, เช่น เพลงนี้ไพเราะเสนาะหู; (กลอน) วังเวงใจ, เศร้าใจ, เช่น แถลงปางบำราศห้อง โหยครวญ เสนาะเสน่ห์กำสรวลสั่งแก้ว. (นิ. นรินทร์). (ข. สฺรโณะ ว่า นึกสังเวช สงสาร วังเวงใจ อาลัยถึง).	ภาษาไทยเปลี่ยนความหมายย้ายจาก “นึกสังเวช” เป็นน่าฟัง,เพราะ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ความหมายเดิม	ความหมายของคำในภาษาไทย	วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลง
(จ. กุ๊ย ว่า ผี).	**กุ๊ย** น. คนเลว, คนโซ.	ภาษาไทยเปลี่ยนความหมายย้ายจาก “ผี” เป็นความหมายว่าคนเลว
(ช. จาก ส. กจฺฉปี, อธิบายว่า มีรูปคล้ายเต่า).	**กระจับปี่** น. พิณ ๔ สาย.	ภาษาไทยเปลี่ยนความหมายย้ายที่จากรูปร่างคล้ายเต่ากลายเป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่ง
(ม. sepak ว่า เตะ).	**เซปักตะกร้อ** น. ชื่อกีฬาชนิดหนึ่ง ใช้ลูกตะกร้อส่งข้ามตาข่ายโต้กันไปมา โดยใช้ขา เท้า เข่า ลำตัว และศีรษะ เพื่อรับส่งลูก มีผู้เล่นฝ่ายละ ๓ คน การเริ่มส่งลูกแต่ละครั้ง ฝ่ายส่งจะต้องยืนอยู่ในตำแหน่งที่กำหนดไว้ การเล่นแบ่งเป็น ๓ เซต ฝ่ายที่ชนะ ๒ ใน ๓ เซต คือ ฝ่ายชนะ.	ภาษาไทยเปลี่ยนความหมายย้ายที่จากคำกริยาเตะกลายเป็นกีฬาชนิดหนึ่ง

คำต่างประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบย้ายที่จำนวน 40 คำ เรียงตามลำดับคำจากจำนวนคำมากไปหาน้อย ประกอบด้วยคำต่างประเทศ 7 ภาษาได้แก่ ภาษาเขมร ภาษามลายู ภาษาจีน และภาษาชวา

คำต่างประเทศในภาษาไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบย้ายที่ส่วนใหญ่เมื่อไทยนำมาใช้จะพบลักษณะการเปลี่ยนความหมายโดยไม่คงเค้าความหมายเดิมของคำศัพท์ เช่น

ฉฺมบ ในภาษาเขมร แปลว่า หมอตำแย แต่คำว่า “ฉมบ” ในภาษาไทยหมายถึง ผีผู้หญิงที่ตายในป่าและสิงอยู่ในบริเวณที่ตาย มีรูปเห็นเป็นเงา ๆ แต่ไม่ทำอันตรายใคร จะเห็นได้ว่ามีการย้ายความหมายจาก หมอตำแย ย้ายที่เป็น ผีชนิดหนึ่งในภาษาไทย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สรุปผลจากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงความหมาย 3 ลักษณะคือ ความหมายกว้างออก ความหมายแคบเข้า และความหมายย้ายที่ สรุปได้ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงจำนวนคำและอัตราร้อยละของการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย

วิธีการ	จำนวนคำ	ร้อยละ
ความหมายกว้างออก	70	48.11
ความหมายแคบเข้า	34	23.61
ความหมายย้ายที่	40	27.78
รวม	**144**	**100**

จากตารางที่ 9 ผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำที่มาจากภาษาต่างประเทศในภาษาไทย จำนวน 144 คำ มีการเปลี่ยนแปลงทางความหมายเกิดขึ้น 3 รูปแบบ ปรากฏว่าการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบกว้างออก จำนวน 70 คำ ร้อยละ 48.11 ปรากฏในอัตราที่มากที่สุด รองลงมาคือการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบย้ายที่ 40 คำ ร้อยละ 27.78 และที่ปรากฏน้อยที่สุด คือ ลักษณะการเปลี่ยนแปลงความหมายแบบแคบเข้า 34 คำ ร้อยละ 23.61 ตามลำดับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย” มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย ศึกษาการจำแนกหมวดหมู่ทางความหมายของคำ และศึกษาวิธีการยืมคำและการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลคำต่างประเทศในพจนานุกรมฉบับบุกเบิก 2 เล่ม คือ พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทยของเจ.คัสแวลและเจ.เอช.แซนด์เลอร์ (พ.ศ.2388) และ อักขราภิธานศรับท์ ของแบรดเลย์ แดนบีช(พ.ศ.2416) และเก็บข้อมูลจากพจนานุกรมฉบับหลวง 2 เล่ม คือ ปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2470 และพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับการใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย ผลการศึกษาพบคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ 16 ภาษา รวมคำศัพท์ทั้งสิ้น 2,106 คำ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลต่อการสร้างคำในภาษาไทย สรุปได้ดังนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับการใช้คำต่างประเทศในภาษาไทย

1. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ผู้วิจัยได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยวิเคราะห์สังคมจากช่วงระยะเวลาของการจัดทำและการตีพิมพ์ของพจนานุกรม 4 เล่ม แบ่งตามปีพุทธศักราชของพจนานุกรมที่ใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยได้ 3 ยุค คือ สังคมยุคเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง สังคมยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง และสังคมยุคปัจจุบัน

1.1 สังคมยุคเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลง หมายถึง สังคมในยุคปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว(รัชกาลที่3) จนกระทั่งถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(รัชกาลที่ 5) ระหว่างพ.ศ.2369 - 2488 พจนานุกรมที่ถือเป็นตัวแทนของเอกสารของสังคมยุคเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงมี 2 เล่ม คือ

1.1.1 พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทย A Dictionary of the Siamese Language ของ เจ.คัสแวล และ เจ.เอช.แซนด์เลอร์ ตีพิมพ์เมื่อปีพ.ศ. 2388 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว(พ.ศ.2367 – พ.ศ.2394) พบคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาจีน ภาษาโปรตุเกส และภาษาเปอร์เซีย รวม 13 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.61 ของจำนวนคำศัพท์ทั้งหมด

1.1.2. อักขราภิธานศรับท์ ของแบรดเลย์ แดนบีช ตีพิมพ์ปีพ.ศ. 2416 ช่วงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) พจนานุกรมอักขราภิธานศรับท์ มีคำศัพท์ตั้งแต่หมวด ก – ฮ รวมทั้งสิ้น 29,489 คำ พบคำศัพท์ภาษาต่างประเทศ 13 ภาษา ได้แก่ ภาษาจีน ภาษาเขมร ภาษาแขก(แขก) ภาษาพม่า ภาษามอญ ภาษาญวน ภาษาทมิฬ ภาษาเปอร์เซีย ภาษาอังกฤษ ภาษาชวา ภาษามลายู ภาษาฮินดี และภาษาฝรั่งเศส จำนวน 85 คำ คิดเป็นร้อยละ 4.04 ของจำนวนคำศัพท์ทั้งหมด

1.2 สังคมยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง หมายถึง สังคมไทยหลังรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้นมา จนถึงช่วงก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย ระหว่างพ.ศ.2449 - 2475 พจนานุกรมที่ถือว่าเป็นตัวแทนสังคมยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง ได้แก่ ปทานุกรม พ.ศ.2470 ของกรมตำรา กระทรวงธรรมการ ผลการศึกษาคำที่มาจากภาษาต่างประเทศในปทานุกรมกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2475 ผู้วิจัยพบคำต่างประเทศ 12 ภาษา เรียงตามลำดับจำนวนคำศัพท์ที่ปรากฏมากที่สุดจนกระทั่งคำศัพท์น้อยที่สุด ได้แก่ภาษาเขมร ภาษาชวา ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ภาษามลายู ภาษาตะเลง(มอญ) ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเปอร์เซีย ภาษาปอร์ตุเกส(โปรตุเกส) ภาษาฮินดี ภาษาญวน และภาษาทมิฬ จำนวน 541 คำ คิดเป็นร้อยละ 25.69 ของจำนวนคำศัพท์ทั้งหมด

1.3 สังคมปัจจุบัน หมายถึง สังคมไทยหลังเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2476 จนกระทั่งถึงปีพ.ศ.2551 ผู้วิจัยเลือกพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 เป็นตัวแทนในการศึกษา ผู้วิจัยพบคำต่างประเทศ 15 ภาษา เรียงตามลำดับจำนวนคำศัพท์ที่ปรากฏมากที่สุดจนกระทั่งคำศัพท์น้อยที่สุด ได้แก่ภาษาอังกฤษ ภาษาเขมร ภาษาจีน ภาษาชวา ภาษามลายู ภาษาฝรั่งเศส ภาษาตะเลง(มอญ) ภาษาทมิฬ ภาษาอะหม ภาษาเปอร์เซีย ภาษาฮินดี ภาษาญี่ปุ่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาษาโปรตุเกส ภาษาพม่า และภาษาญวน จำนวน 1,467 คำ คิดเป็นร้อยละ 69.66 ของจำนวนคำศัพท์ทั้งหมด

การจำแนกหมวดหมู่ทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย

1. การจำแนกหมวดหมู่คำศัพท์ ผู้วิจัยจำแนกหมวดหมู่ทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย โดยศึกษาจากบทนิยามความหมายของคำศัพท์ และนำมาจัดหมวดหมู่ตามนิยามความหมายของวัฒนธรรมที่อ้างอิงจากแผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ.2550-2559 ซึ่งแบ่งวัฒนธรรมเป็น 2 ประเภทหลักคือ วัฒนธรรมที่สัมผัสได้ (tangible culture) และวัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ (intangible culture)สรุปได้ดังนี้

1.1 วัฒนธรรมที่สัมผัสได้ ประกอบด้วย 3 หมวดย่อยได้แก่ วัฒนธรรมทางวัตถุ หมวดสิ่งมีชีวิต และหมวดธรรมชาติ

1.1.1 หมวดวัฒนธรรมทางวัตถุ ประกอบด้วย 5 หมวดย่อย ได้แก่ หมวดอาหาร หมวดที่อยู่อาศัย หมวดเครื่องนุ่งห่ม หมวดยารักษาโรค และหมวดวัตถุสิ่งของ ดังนี้

1.1.1.1 หมวดอาหาร ประกอบด้วยคำที่เป็นคำเรียกชื่ออาหาร ทั้งอาหารหลัก อาหารว่างเครื่องดื่มของแต่ละชนชาติ พร้อมทั้งอุปกรณ์ประกอบการปรุงอาหารและการทำครัวรวมทั้งเครื่องครัวต่างๆ เช่น บาย(ข.) กวยจั๊บ(จ.) จับเจี๋ยว(จ.) ตะหลิว(จ.) กุนเชียง(จ.) ซ่าหริ่ม(ช.) สุกียากี้(ญ.) กะละแม(โปร) ปัง(โปร.) กะปิ(พ.) แฮม(อ.) บรั่นดี(อ.)

1.1.1.2 หมวดที่อยู่อาศัย ประกอบด้วยคำที่เป็นคำเรียกชื่อที่อยู่อาศัย รวมทั้งคำคำบอกสถานที่ ชื่อบ้าน ชื่อเมืองต่างๆ เช่น กระทรวง(ข.) ตำหนัก(ข.) ตะรังตะนู(แขก) ตึก(จ.) กว้าน(จ.) โล้ง(จ.) ติกาหรัง(ช.) บาหลี(ช.) เรือนปั้นหยา(เปอร์.) เมืองอังวะ(พ.) กรง(ม.) แฟลต(อ.) โฮเต็ล(อ.)

1.1.1.3 หมวดเครื่องนุ่งห่ม ประกอบด้วยคำที่เป็นคำเรียกประเภทของผ้า เครื่องประดับ เครื่องแต่งกาย เช่น สนอบ(ข.) สมปัก(ข.) กรองได(ข.) กุยเฮง(จ.) ขาก๊วย(จ.) หลิน(จ.) ปันจุเหร็จ(ช.) ปั้นเหน่ง(ช.) กิโมโน(ญ.) ส่าน(เปอร์.) กระจับปิ้ง(ม.) สุจหนี่(ม.) เชิ้ต(อ.) ชิงเกิล(อ.) ลินิน(อ.) สักหลาด(ฮ.)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.1.1.4 หมวดยารักษาโรคและการรักษาพยาบาล ประกอบด้วยคำที่เป็นชื่อโรคภัยไข้เจ็บ เชื้อโรคชนิดต่างๆ และการรักษาพยาบาล เช่น กำเดา(ข.) เขมา(ข.) กอเอ๊ียะ(จ.) น้ำมันตั้งอิ้ว(จ.) คลินิก(อ.) ควินิน(อ.) ซิฟิลิส(อ.) ทิงเจอร์(อ.) วัคซีน(อ.) แอสไพริน(อ.)

1.1.1.5 หมวดวัตถุสิ่งของ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ประกอบด้วยคำที่เป็นคำเรียกวัตถุ และสิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ อุปกรณ์ไฟฟ้า อาวุธ และหมวดคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับพาหนะและการคมนาคม ซึ่งคำศัพท์ในหมวดนี้พบมากที่สุด สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างชนชาติไทยกับการรับรู้มโนทัศน์ของวัตถุสิ่งของที่ไทยรับมาจากต่างประเทศ เช่น กระโดง(ข.) จะกูด(ข.) คันจาม(ข.) ขนน(ข.) เกี้ยว(จ.) โต๊ะ(จ.) มู่ลี่(จ.) ตังเก(จ.) สำปัน(ช.-เรือ) มุสะ(ช.-มุ้ง) อาแสะ(ช.-กริช) กะละออม(ท.-ภาชนะสาน) ไพรำ(ท.-เพชร) สุหร่าย(เปอร์.-เครื่องโปรยน้ำฯ) สบู่(โปร.) คูปอง(ฝ.) ปาร์เกต์(ฝ.) กำปั่น(ม.-เรือเดินทะเล) กุญแจ(ม.) แท็กซี่(อ.) ก๊อก(อ.) ฟุลสแก๊ป(อ.)

1.1.2 หมวดสิ่งมีชีวิต เป็นคำศัพท์อันเกี่ยวข้องกับมนุษย์ และสัตว์ คำศัพท์ที่ปรากฏได้แก่คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ทั้งด้านอวัยวะ คำเรียกบุคคล คำเรียกญาติ คำแสดงอาชีพ คำที่สะท้อนพฤติกรรมของมนุษย์ และอัตลักษณ์แห่งชนชาติ

1.1.2.1 หมวดมนุษย์ ประกอบด้วยคำที่เป็นคำเรียกอวัยวะร่างกาย คำแสดงระบบเครือญาติ คำบอกอาชีพ คำแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ต่างๆ เช่น ขมัง(ข.-พรานธนู) มะดาย(ข.-แม่) กูน(ข.-ลูก) สนม(ข.) เจ๊ก(จ.) จีนเต็ง(จ.) จุ้นจู๊(จ.-ผู้จัดการเรือ) ซินแส(จ.) ตั้วเหี่ย(จ.-หัวหน้าอั้งยี่) ไต้ก๋ง(จ.-นายท้ายเรือ) กิดาหยัน(ช.-มหาดเล็ก) ประตง(ช.-โจร) จักกาย(ต.-แม่ทัพ) มะ(ต.-นาย) ยวญแกว(ญ.) เม็ง(ต.) รามัญ(ต.)

1.1.2.2 หมวดสัตว์ ประกอบด้วยคำที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ คำเรียกชื่อสัตว์ประเภทต่างๆ เช่น กุงาน(ข.-ห่าน) สวา(ข.-ลิง) กุงอน(ข.-นกช้อนหอย) กระจง(ช.) ละลัด(ช.-แมลงวัน) อุสา(ช.-เนื้อสมัน) สมิง(ต.) กะละปังหา(ม.) ชิมแปนซี(อ.) ไดโนเสาร์(อ.) โมรี(ฮ.-นกยูง)

1.1.3 หมวดธรรมชาติ ประกอบด้วยคำศัพท์ที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ และคำเรียกพืชประเภทต่างๆ เช่น ขยล(ข.-ลม) แข(ข.) ผกาย(ข.) จันลอง(ข.-ลำธาร) ฉทึง(ข.-แม่น้ำ) ฮวง(จ.-ลม) ไต้ฝุ่น(จ.) ลิ้นจี่(จ.) มะตาหะรี(ช.-ดวงอาทิตย์) สุริยน(ท.) ยี่หร่า(ท.) สลาตัน(ม.) ควน(ม.-เนินเขาเล็กๆ) ลิกไนต์(อ.) ดีเปรสชัน(อ.) ข้าวโอ๊ต(อ.)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.2 วัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ (intangible culture) ประกอบด้วย 4 หมวดย่อยได้แก่ หมวดสถาบันทางสังคม หมวดวัฒนธรรมการควบคุมสังคม หมวดภาษาและวรรณคดี และหมวดศิลปะและนันทนาการ ดังนี้

1.2.1 หมวดสถาบันทางสังคม ประกอบด้วยคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และระบบเศรษฐกิจ รวมทั้งคำที่แสดงถึงความก้าวหน้าของระบบการศึกษาแบบตะวันตก ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ ปรัชญา และเศรษฐกิจ เช่น จำนำ(ข.) ปรัก(ข.-เงิน) ยี่ห้อ(จ.) โสหุ้ย(จ.) เลหลัง(โปร.) โรเมอร์(ฝ.-ชื่อองศา) เดคากรัม(อ.) ฟอร์ม(อ.) แกลเลียม(อ.) คริปทอน(อ.) โบรอน(อ.) อะดรีนาลิน(อ.) ดอลลาร์(อ.)

1.2.2 หมวดวัฒนธรรมการควบคุมสังคม ประกอบด้วยคำที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ความเชื่อ ประเพณีและพิธีกรรม เช่น ขนบ(ข.) บายศรี(ข.) โขมด(ข.-ผี) กงเต๊ก(จ.) ฮวงซุ้ย(จ.) เซียมซี(จ.) ตุนาหงัน(ช.) ปะตาปา(ช.-นักบวช) ม่าห์(ญ.-ผี) สมิงพราย(ต.) โรมันคาทอลิก(อ.) คริสต์(อ.)

1.2.3 หมวดภาษาและวรรณคดี ประกอบด้วยคำใช้เฉพาะบางหมวดหมู่ เช่น ภาษาโบราณ คำไวยากรณ์ประเภทต่างๆ ราชาศัพท์ ฯ เช่น มวย(ข.-หนึ่ง) ขนอง(ข.) บรรทม(ข.) กันแสง(ข.) ก๊ก(จ.) มูลา(ช.-ที่หนึ่ง) กรัม(ฝ.) มิลลิกรัม(ฝ.) รีม(อ.) ฟรี(อ.) แฟร์(อ.)

1.2.4 หมวดศิลปะและนันทนาการ ประกอบด้วย 3 หมวดย่อยได้แก่ หมวดศิลปะและการแสดง หมวดกีฬา และหมวดการพนัน

1.2.4.1 หมวดศิลปะและการแสดง เป็นคำเรียกชื่อการละเล่น เครื่องดนตรี รวมทั้งศิลปะการแสดงในลักษณะต่างๆกัน เช่น กำปอ(ข.-ชื่อเพลง) วิ่งระแบง(ข.-วิ่งเล่น) งิ้ว(จ.) ตั้วโผ(จ.-หัวหน้าคณะมหรสพ) ปาหี่(จ.) ลั่นถัน(จ.-งิ้วประเภทหนึ่ง) กระจับปี่(ช.) ย่องเหง่ด(ช.) อังกวด(ช.) รองเง็ง(ม.) กีตาร์(อ.) คอนเสิร์ต(อ.)

1.2.4.2 หมวดกีฬาและการละเล่นประกอบด้วยคำที่มาจากภาษาต่างประเทศ 33 คำ เป็นคำเรียกชื่อกีฬา อุปกรณ์ประกอบการเล่นกีฬาชนิดต่างๆ ทั้งกีฬาสากลและกีฬาประจำชาติ เช่น กังฟู(จ.) สะบะ(ช.-ตะกร้อ) เปตอง(ฝ.) ฟุตบอล(อ.) เทนนิส(อ.)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.2.4.3 คำศัพท์หมวดการพนัน ประกอบด้วยคำเป็นชื่อการพนันประเภทต่างๆ และคำศัพท์ที่ใช้ขณะเล่นการพนัน เช่น จับยี่กี(จ.) โป(จ.) แทงอ๋อ(จ.-แทงโป) หวยจีน(จ.) เหม็ง(จ.)

ผลการศึกษาการจำแนกหมวดหมู่ทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทยพบว่า คำต่างประเทศในภาษาไทยปรากฏในหมวดวัฒนธรรมที่สัมผัสได้มากที่สุดร้อยละ 63.44 โดยเฉพาะในหมวดคำที่เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุอันได้แก่ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และวัตถุเครื่องใช้ต่างๆ คำเหล่านี้คงจะมาพร้อมกับชนชาติเจ้าของภาษาต่างๆ เมื่อชนชาติเหล่านั้นเข้ามาอาศัยในสังคมไทย ย่อมนำเอาวัตถุ สิ่งของ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เข้ามาพร้อมกับเจ้าของภาษาด้วย คำศัพท์ในหมวดวัฒนธรรมทางวัตถุจึงปรากฏพร้อมกับชนชาติเจ้าของภาษานั้นๆ

รองจากหมวดคำที่เป็นวัฒนธรรมทางวัตถุแล้ว หมวดคำที่พบมากเป็นอันดับที่สองได้แก่ หมวดคำที่เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต อาจเนื่องด้วยคำศัพท์ใหม่เหล่านั้นเป็นตัวแทนของภาพมโนทัศน์ใหม่ที่ไทยรับรู้ และมองเห็นอย่างชัดเจน ดังนั้นเมื่อมีมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือมนุษย์ต่างชาติพันธุ์เข้ามา คำศัพท์ของภาษานั้นๆจึงได้รับการยอมรับ และนำมาใช้ในภาษาไทยโดยตรง

สำหรับวัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ มีคำต่างประเทศร้อยละ 36.56 แม้ว่าจะมีจำนวนน้อยกว่าวัฒนธรรมที่สัมผัสได้ แต่มีความสำคัญเช่นกันเพราะวัฒนธรรมที่สัมผัสไม่ได้ในกลุ่มสถาบันทางสังคม วัฒนธรรมการควบคุมสังคม ภาษาและวรรณคดี และหมวดศิลปะและการแสดงนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดขึ้นเนื่องจากการับระบบการศึกษา เทคโนโลยี การแสดง ภาษา วรรณคดี แนวคิดด้านศาสนา และความเชื่อจากสังคมภายนอกเช่นเดียวกัน

วิธีการยืมคำต่างประเทศในภาษาไทย

ภาษาไทยมีวิธีการนำคำจากภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย 3 ลักษณะคือ การยืมคำ (lexical borrowing) การยืมเสียง (phonetic borrowing) และการยืมความหมาย (semantic borrowing) ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. การยืมคำ หรือการยืมศัพท์ (lexical borrowing) หมายถึง เป็นการนำคำจากภาษาหนึ่งมาใช้ในอีกภาษาหนึ่งโดยตรง ในด้านการเขียนคำยืมจึงมีลักษณะเป็นการยืมเสียงคำต่างประเทศและถ่ายทอดด้วยตัวอักษรไทย ผลจากการศึกษาผู้วิจัยพบคำศัพท์ที่ใช้วิธีการยืมคำทั้งสิ้น 2,026 คำ คิดเป็นร้อยละ 96.21 ของคำศัพท์ทั้งหมด

ทั้งนี้ผู้วิจัยพบลักษณะการยืมคำ 2 รูปแบบคือ การทับศัพท์ และการยืมคำแบบปน ดังต่อไปนี้

1.1 การทับศัพท์ (loanword proper) ผู้วิจัยพบคำศัพท์ที่ใช้วิธีการทับศัพท์ 1,976 คำ ตัวอย่างเช่น

เขมร ว่า อญฺเชิญ ไทยรับมาใช้เป็น อัญเชิญ

จีน ว่า เจี๋ยน ไทยรับมาใช้เป็น เจี๋ยน

ญี่ปุ่น ว่า กิโมโน ไทยรับมาใช้เป็น กิโมโน

ตะเลง ว่า อันด๊าก ไทยรับมาใช้เป็น อันด๊าก

ชวา ว่า บ้าบ๋า ไทยรับมาใช้เป็น บ้าบ๋า

ญวน ว่า สลักเต้ ไทยรับมาใช้เป็น สลักเต้

ทมิฬ กะละยัม ไทยรับมาใช้เป็น กะละออม

เปอร์เซีย ว่า surahi ไทยรับมาใช้เป็น สุหร่าย

โปรตุเกส ว่า กัมประโด ไทยรับมาใช้เป็น กัมประโด

ฝรั่งเศส ว่า convent ไทยรับมาใช้เป็น คอนแวนต์

พม่า ว่า งาปิ ไทยรับมาใช้เป็น กะปิ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มลายู ว่า กะลาสิ ไทยรับมาใช้เป็น กะลาสี

อะหม ว่า คอน ไทยรับมาใช้เป็น คลอน

อังกฤษ ว่า flax ไทยรับมาใช้เป็น แฟลกซ์

ฮินดู ว่า ปฐาน ไทยรับมาใช้เป็น ปาทาน

บางกรณีไทยอาจจะรับมาใช้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงเสียงบางส่วนเช่น ภาษาเขมรว่า ขบิดฺ ขบวนฺ ไทยรับมาใช้เป็น กระบิดกระบวน เปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะต้นจากพยัญชนะต้นเดี่ยวเป็นพยัญชนะต้นควบกล้ำ หรือคำภาษาจีนว่า โผว ไทยรับมาใช้เป็น โผ มีการเปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะสะกด คือ ตัดเสียงพยัญชนะท้าย

บางกรณีไทยยืมคำต่างประเทศมาใช้แบบเพิ่มพยางค์ หมายถึง การที่ภาษาไทยนำคำต่างประเทศมาใช้โดยการเพิ่มพยางค์ของคำ เช่น

ทำนูล ก. บอก, กล่าว; ยกขึ้นเทินหัว. (แผลงมาจาก ทูล). มาจากเขมร ว่า ทูล เป็นการเพิ่มพยางค์โดยวิธีการแผลงคำ

กระจับปิ้ง น. เครื่องปิดของลับของเด็กหญิง ทำด้วยเงิน ทอง หรือนากเป็นต้น, จะปิ้ง จับปิ้ง ตะปิ้ง หรือ ตับปิ้ง ก็เรียก มาจากภาษามลายู ว่า จะปิ้ง เป็นการเพิ่มพยางค์ “กระ” หน้าคำ

กะเทย น. คนที่มีอวัยวะเพศทั้งชายและหญิง, คนที่มีจิตใจและกิริยาอาการ (อะหม ว่า เทย) มาจากภาษาอะหมว่า เทย เป็นการเพิ่มพยางค์ “กะ” หน้าคำ

บางกรณีมีการยืมคำแบบลดพยางค์ หมายถึง การที่ภาษาไทยนำคำต่างประเทศมาใช้โดยการลดพยางค์ของคำต่างประเทศลง คำต่างประเทศที่พบว่าใช้วิธีการยืมคำทับศัพท์แบบลดพยางค์ ดังตัวอย่าง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โดร (กลอน; ตัดมาจากข. พิโดร) ก. หอม, กลิ่นหอมที่ฟุ้งไป; โดยปริยายหมายถึงดอกไม้ เช่น กระทึงทอง ลำดวนโดร รสอ่อน พี่แม่. (กำสรวล). มาจากภาษาเขมร ว่า พิโดร เป็นการตัดพยางค์ต้น “พิ”

ซึ้ง ๑ น. ภาชนะสำหรับนึ่งของ ทำด้วยโลหะมีลักษณะกลมคล้ายหม้อ มาจากภาษาจีน เล่งซึ้ง เป็นการตัดพยางค์ต้น “เล่ง”

กฺลิ้ง ก. อาการอย่างของกลมพลิกเลื่อนไปตามพื้น มาจากภาษามลายู ว่า giling เป็นการตัดพยางค์“in”กลางคำ

คอยล์ น. อุปกรณ์ไฟฟ้าชนิดหนึ่งซึ่งใช้ประกอบกับเครื่องยนต์ของรถยนต์ ทำหน้าที่แปลงไฟฟ้าแรงต่ำจากแบตเตอรี่ให้เป็นไฟฟ้าแรงสูง เพื่อก่อให้เกิดประกายไฟฟ้าที่เขี้ยวหัวเทียน มาจากภาษาอังกฤษว่า ignition coil เป็นการตัดคำหน้า “ignition”

1.2 การยืมคำแบบปน หมายถึง การยืมคำศัพท์มาจากภาษาอื่นและนำมาผสมกับคำในภาษาไทยในลักษณะประสมคำหรือซ้อนคำ ทำให้ความหมายของคำที่ยืมเข้ามากระจ่างชัดขึ้น ผู้วิจัยพบว่าคำยืมปนในภาษาไทยมี 2 ลักษณะคือ การยืมปนแบบประสมคำ และการยืมปนแบบซ้อนคำ

1.2.1 การยืมปนแบบประสมคำ หมายถึง การยืมคำภาษาอื่นและนำมาประสมกับคำในภาษาไทย ลักษณะเช่นนี้เป็นการเน้นความหมาย ทำให้ความหมายของคำที่ยืมเข้ามากระจ่างชัดขึ้น เช่น

(วิ่ง)**ละแบง** ก. วิ่งเล่น เกิดจากการประสมคำว่า วิ่ง กับ “ละแบง” ในภาษาเขมร

(จีน)**เต็ง** น. หัวหน้าคนงานที่เป็นชาวจีน (ใช้เฉพาะในสถานที่ทำการร่วมกันมาก ๆ เช่น บ่อนหรือโรงสุรายาฝิ่น) เกิดจากการประสมคำว่า จีน กับคำว่า “เต็ง” ในภาษาจีน

(ผ้า)**ส่านสุรัศ** คือผ้าส่านมาแต่เมืองสุรัศ,เขาธอด้วยขนวัตวเปนส่านราคาเยานั้นเกิดจากการประสมคำว่า ผ้า กับคำว่า “ส่านสุรัศ ในภาษาเปอร์เซีย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(ข้าว)**โอต** น. ชื่อไม้ล้มลุกชนิด Avena sativa L. ในวงศ์ Gramineae เป็นพรรณไม้ต่างประเทศ เมล็ดใช้เป็นอาหาร เกิดจากการประสมคำว่า ข้าว กับ “โอต” ในภาษาอังกฤษ

1.2.2 การยืมปนแบบซ้อนคำ หมายถึง การยืมคำภาษาอื่นและนำมาซ้อนความหมายกับคำในภาษาไทย ลักษณะเช่นนี้เป็นการเน้นความหมายทั้งความหมายของคำที่ยืมเข้ามาและความหมายของคำที่มีอยู่เดิมในภาษาไทย เช่น **สวา**วานร คือ ลิงอยู่ในไพรพงนั้น สวาเปนคำเขมร วานรเป็นคำมคธ ทั้งสองคำแปลว่าลิง

2. การยืมเสียง (phonetic borrowing) หมายถึง วิธีการถ่ายคำต่างประเทศในภาษาไทยในลักษณะที่ยืมเสียงพยัญชนะต้น หรือพยัญชนะสะกดจากคำต่างประเทศนั้นๆเข้ามาใช้ในภาษาไทย ลักษณะเช่นนี้พบจากคำยืมภาษาอังกฤษ ดังตัวอย่าง

ภาษาไทยยืมเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำจากภาษาอังกฤษ เช่น /br/ในคำว่า บริดจ์/bl/ ในคำว่า บัลลูน /fr/ แฟรนเซียม /fl/ ในคำว่า ฟลูออรีน /thr/ ในคำว่า เดกซ์โทรส /thl/ ในคำว่า เทลลูเรียม /dr/ ในคำว่า ไฮดรา /str/ ในคำว่า สตรอนเชียม

ภาษาไทยยืมเสียงพยัญชนะสะกดจากภาษาอังกฤษ เช่น /s/ ในคำว่า บิสมัท /l/ ในคำว่า วุลแฟรม /f/ ในคำว่า ลิฟต์ /ze/ ในคำว่า ก๊อซ

3. การยืมความหมาย (semantic borrowing) หมายถึง การที่ภาษาไทยรับความหมายของคำจากอีกภาษาหนึ่งเข้ามาใช้ในภาษาของตน พบ 2 ลักษณะ ได้แก่ การแปลศัพท์ และการลากเข้าความ

3.1 การแปลศัพท์ หมายถึง การยืมคำจากภาษาอื่นแล้วมาแปลเป็นคำในภาษาไทย ดังตัวอย่าง

โขฺลงทฺวาร ภาษาเขมร แปลว่า ประตูใหญ่ที่มีเสาปัก 2 ข้างและมีไม้ขวางข้างบน ไทยรับคำนี้มาใช้ในคำว่า โขลนทวาร แปลว่า ประตูป่า ที่ทำเพื่อเป็นชัยมงคลแก่กองทัพที่ยกไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สลาตัน ภาษามลายู แปลว่า ลมใต้ ไทยรับคำนี้มาใช้เรียกลมที่พัดจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือว่า ลมสลาตัน

งอน ภาษาอะหม แปลว่า งาม ไทยรับคำนี้มาใช้ในคำว่า งามงอน แปลว่างามเช่นเดียวกัน

3.2 การลากเข้าความ หมายถึง การนำ “ความหมาย” ของคำที่มาจากภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทยในลักษณะลากรูปให้เข้ากับความ เช่น

ดยูก มาจากภาษาอังกฤษว่า Duke

กุรุส มาจากภาษาอังกฤษว่า gross

โธรน มาจากภาษาอังกฤษว่า Throne

มณฑก มาจากภาษาอังกฤษว่า bundook

อีหรอบ มาจากภาษาอังกฤษว่า Europe

ลักษณะการลากเข้าความเช่นนี้ พบเฉพาะในปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ. 2470 ซึ่งอยู่ช่วงสังคมยุคก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง คือ ระหว่างปีพุทธศักราช2449-2475 เป็นช่วงเหตุการณ์ทางสังคมที่ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่คนส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้มากนัก จึงพบการใช้คำภาษาอังกฤษแบบลากรูปให้เข้ากับความหมายดังตัวอย่างข้างต้น

ผลการศึกษาคำที่มาจากภาษาต่างประเทศในภาษาไทย จำนวน 2,106 คำ ประกอบด้วยวิธีการนำคำมาใช้ในภาษาไทย 3 รูปแบบ พบว่าวิธีที่พบมากที่สุดคือ การทับศัพท์ จำนวน 2,026 คำ คิดเป็นร้อยละ 96.21 รองลงมาคือวิธีการยืมเสียง จำนวน 65 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.09 และวิธีการยืมความหมาย จำนวน 13 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.70 ตามลำดับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย

ผู้วิจัยศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย โดยศึกษาจากคำอธิบายความหมายของคำต่างประเทศที่พจนานุกรมได้อธิบายความหมายของคำเดิม ผลการศึกษาพบว่าคำต่างประเทศในภาษาไทยส่วนใหญ่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงด้านความหมาย คิดเป็นร้อยละ 93.16 มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านความหมายเกิดขึ้น

คำที่มีการเปลี่ยนแปลงทางความหมายพบจำนวน 144 คำ มีเพียงร้อยละ 6.89 เท่านั้น ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงด้านความหมายแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะคือ ความหมายกว้างออก ความหมายแคบเข้า และความหมายย้ายที่

1. ความหมายกว้างออก หมายถึง คำต่างประเทศเดิมมีความหมายเดียวหรือหมายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ต่อมาเมื่อไทยรับคำต่างประเทศนั้นมาใช้ได้เพิ่มความหมายขึ้น หรือขยายความหมายให้กว้างมากขึ้น พบ 70 คำ ดังตัวอย่าง

คำภาษาจีน “โป้ว” ว่า ปะชุนเสื้อผ้า, ซ่อมแซม, บำรุงร่างกาย

ไทยรับมาใช้ว่า โป๊ ก. ส่งเสริมสิ่งที่บกพร่อง เช่น ยาโป๊, ทำสิ่งยังบกพร่องอยู่ให้สมบูรณ์ เช่น เอาสีโป๊ตรงที่เป็นช่องเป็นรู ก่อนทาสีเอาปูนโป๊รอยที่ชำรุด. (ปาก) ว. เปลือยหรือค่อนข้างเปลือย เช่น รูปโป๊, มีเจตนาเปิดเผยอวัยวะบางส่วนที่ควรปกปิด เช่น แต่งตัวโป๊ จะเห็นได้ว่าเดิมในภาษาจีน ความหมายเดิมมีความหมายว่าปะชุนเสื้อผ้า, ซ่อมแซม, บำรุงร่างกาย แต่เมื่อไทยรับมาใช้ได้ขยายความหมายกว้างออกว่าหมายถึง “ทำสิ่งยังบกพร่องอยู่ให้สมบูรณ์” เช่น เอาสีโป๊ตรงที่เป็นช่องเป็นรู ก่อนทาสีเอาปูนโป๊รอยที่ชำรุด. (ปาก) ว. เปลือยหรือค่อนข้างเปลือย

2. ความหมายแคบเข้า หมายถึง คำต่างประเทศเดิมมีความหมายหลายความหมาย ต่อมาเมื่อไทยรับคำต่างประเทศนั้นมาใช้ได้ลดความหมายจากเดิมลง หรือเปลี่ยนความหมายให้เฉพาะเจาะจงขึ้น พบ 34 คำ ดังตัวอย่าง

คำภาษาเขมร โฌมล หมายถึง สัตว์ตัวผู้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ไทยรับมาใช้ว่า ชรโมล [ชระโมน] (กลอน) น. ทโมน, ลิงตัวผู้ขนาดใหญ่, เช่น มีชระมดชรโมลตาม. (สมุทรโฆษ). (ข. โฌมล ว่า สัตว์ตัวผู้) จะเห็นได้ว่าเดิมในภาษาเขมร ความหมายของคำศัพท์เป็นความหมายกว้างๆ หมายถึงสัตว์ตัวผู้ แต่เมื่อไทยรับมาใช้ได้ลดความหมายให้แคบเข้าเหลือเพียงความหมายว่า ลิงตัวผู้

3. ความหมายย้ายที่ หมายถึง คำต่างประเทศเดิมมีความหมายอย่างหนึ่ง ต่อมาเมื่อไทยรับคำต่างประเทศนั้นมาใช้ได้เปลี่ยนความหมายไปเป็นอย่างอื่น พบ 40 คำ ดังตัวอย่าง

คำภาษาเขมรว่า ฉฺมบ หมายถึง หมอตำแย

ไทยรับมาใช้ว่า ฉมบ หมายถึง น. ผีผู้หญิงที่ตายในป่าและสิงอยู่ในบริเวณที่ตาย มีรูปเห็นเป็นเงา ๆ แต่ไม่ทำอันตรายใคร เช่น อนึ่งเปนสัจว่าเปนฉมบจะกละกะสือ แลมาฟ้องร้องเรียนแก่มุขลูกขุนก็ดี ๒๐. (สามดวง), ชมบ หรือ ทมบ ก็ว่า จะเห็นได้ว่าเดิมในภาษาเขมร ภาษาไทยเปลี่ยนความหมายย้ายจากความหมายว่า “หมอตำแย" เป็น “ผีชนิดหนึ่ง”

อภิปรายผล

ผลการศึกษาจากงานวิจัยเรื่องนี้สอดคล้องตามสมมติฐานในการวิจัยที่ผู้วิจัยตั้งไว้ดังนี้

1. การศึกษาคำต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทยในแต่ละสมัยจะเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นพัฒนาการของภาษาไปพร้อมกับพัฒนาการของสังคม กล่าวคือ พัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงด้านการบันทึกรูปเขียนของคำศัพท์เกิดขึ้นควบคู่กับพัฒนาการของการนิยามความหมาย หรือการอธิบายความหมายของคำต่างประเทศในภาษาไทย เช่น

มัศหรู่ เปนชื่อผ้าไหมมาแต่เมืองเทศอย่างหนึ่ง (แบรดเลย์ แดนบีช, 2514: 518)

มัสรู่ น.ชื่อผ้าไหมมาจากเมืองแขกอย่างหนึ่ง เป็นริ้วมีสีต่างๆอย่างผ้าแขก (กรมตำรา กระทรวงธรรมการ, 2470: 564)

มัสรู่ ๑ [มัดสะหฺรู่] น. ชื่อผ้าไหมมีริ้วเป็นสีต่าง ๆ, เข้มขาบไหม ก็เรียก. (ฮ. มัศรู; ม. มิสรู). (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 854)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากตัวอย่างการนิยามศัพท์คำว่า “มัสรู่” จากอักขราภิธานศรับท์ของแบรดเลย์ แดนบีชใช้รูปเขียนว่า “มัศหรู่” ซึ่งเขียนสะกดคำตามเสียงอ่าน ต่อมาคำนี้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการเขียนสะกดคำใหม่ในปทานุกรมพ.ศ.2470 และ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542เป็น “มัสรู่” นอกจากนี้จะเห็นพัฒนาการด้านวิธีการนิยามศัพท์ที่อธิบายอย่างชัดเจน มีหลักฐานอ้างอิงมากยิ่งขึ้นกว่าในอักขราภิธานศรับท์

หุ้น คือ คำภาษาจีนเปนภาษาไทว่าส่วน คนจีนเข้าส่วนเงินกันเล่นโปว่าปี่หุ้น (แบรดเลย์ แดนบีช, 2514: 766)

หุ้น จ. น. ส่วนที่ลงทุนเท่ากัน ในการค้าขายเป็นต้น (กรมตำรา กระทรวงธรรมการ, 2470: 820)

หุ้น น. ส่วนที่ลงทุนเท่ากันในการค้าขายเป็นต้น. (เทียบภาษาจีนแต้จิ๋ว หุ่ง ว่า หุ้น, ส่วน); (กฎ) หน่วยลงทุนแต่ละหน่วยที่มีมูลค่าเท่า ๆ กัน ซึ่งรวมกันเป็นทุนเรือนหุ้นของบริษัทจำกัด. (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1297)

จากตัวอย่างการนิยามศัพท์คำว่า “หุ้น” จากเดิมในอักขราภิธานศรับท์ของแบรดเลย์ แดนบีชอธิบาย เพียงว่าเป็นคำภาษาจีนที่แปลว่า “ส่วน” และเป็นศัพท์เฉพาะวงการในการเล่นการพนันประเภทหนึ่งคือ การเล่นโป ต่อมาในปทานุกรมพ.ศ.2470 คำว่าหุ้นได้ขยายความหมายครอบคลุมถึง “การค้าขาย” และในปัจจุบันพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้นิยามคำว่า หุ้น โดยเพิ่มความหมายของภาษากฎหมายด้วย แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการและการขยายความหมายของคำว่า “หุ้น”ได้อย่างชัดเจน

นอกจากนั้นยังพบพัฒนาการด้านการเรียกคำที่มาจากภาษาต่างประเทศในภาษาไทย กล่าวคือ แต่เดิมคำที่มาจากภาษาต่างประเทศยังไม่เรียกว่าเป็น “คำยืม” แต่จะเรียกว่า “คำภาษาอื่นๆ หรือคำต่างภาษา” เช่น ภาษาจีน ภาษาแขก ภาษาชวาเป็นต้น สอดคล้องกับความคิดของสุนันท์ อัญชลีนุกูล (2549: 49) ที่กล่าวถึงคำต่างประเทศในภาษาไทยว่า “การใช้คำว่า “คำต่างประเทศ” อันเป็นคำบ่งชี้สภาพคำว่าไม่ใช่คำไทยก็น่าจะเพียงพอและด้วยเหตุที่การศึกษาภาษาต่างประเทศพัฒนามากขึ้น หากบ่งชี้ให้ชัดเจนว่าคำทับศัพท์ที่ยังคงมีใช้อยู่ในภาษาไทยในลักษณะที่ปรับเสียงและรูปคำให้กลมกลืนกับลักษณะภาษาไทยนั้นเป็นคำที่มาจากภาษาใด เช่น ใช้ว่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

“คำภาษาอังกฤษในภาษาไทย” “คำจีนในภาษาไทย” น่าจะช่วยให้การศึกษาที่มาของคำต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทยชัดเจนขึ้น”

2. วิธีการสร้างคำในภาษาไทยที่ซับซ้อนมากขึ้น อันเนื่องมาจากความซับซ้อนของสังคม แต่อย่างไรก็ตามจะพบวิธีการทางภาษาที่แสดงลักษณะพื้นฐานของการนำคำต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย แม้ว่าจะมีวิธีการสร้างคำหลายวิธี แต่การนำคำต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทยจำนวนมากที่สุดได้แก่ “การยืมคำแบบทับศัพท์” สอดคล้องกับแนวคิดของกาญจนา นาคสกุล (2009: 182) ที่กล่าวถึงการทับศัพท์ ว่า “การทับศัพท์เป็นการเขียนที่ใช้ชั่วคราวเมื่อยังไม่สามารถใช้คำไทยหรือบัญญัติคำใดใช้แทนคำภาษาอังกฤษได้ หากไม่สามารถหาได้ คำทับศัพท์นั้นก็จะกลายเป็นคำยืมซึ่งต้องถือว่าเป็นคำไทยโดยสมบูรณ์”

3. การศึกษาคำต่างประเทศในภาษาไทยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับชาวต่างประเทศในสังคมไทย กล่าวคือ ผลการศึกษาคำต่างประเทศในภาษาไทยพบว่าคำเหล่านั้นเป็นคำที่มาจากตระกูลภาษาต่างๆหลายตระกูล ประกอบด้วย ตระกูลภาษา ดังนี้ ตระกูลไท ได้แก่ ภาษาไตพ่าเก่ ตระกูลจีน-ธิเบต ได้แก่ ภาษาจีน ตระกูลภาษาญี่ปุ่น ได้แก่ ภาษาญี่ปุ่น ตระกูลมอญ-เขมร ได้แก่ ภาษาเขมร และภาษาตะเลง(มอญ) ตระกูลภาษามาลาโย-โพลินีเซียน ได้แก่ ภาษาชวา และภาษามลายู ตระกูลเวียดนาม ได้แก่ ภาษาญวน ตระกูลอินเดีย-ยุโรป ได้แก่ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาละติน ภาษาอังกฤษ และภาษาฮินดี

ดังนั้นการที่พบตระกูลภาษาหลากหลายตระกูลในภาษาไทยย่อมแสดงให้เห็นว่าในสังคมไทยตั้งแต่สังคมยุคเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงเป็นต้นมามีชาวต่างประเทศหลายชนชาติเข้ามาอาศัยในสังคมไทย เหตุการณ์ดังกล่าวย่อมมีการรับวัฒนธรรมใหม่จากต่างประเทศเข้ามาใช้ในสังคมไทย สอดคล้องกับแนวคิดของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2544: 1) ที่กล่าวว่า “การยืมศัพท์อันที่จริงแล้วมิได้เป็นการรับเอารูปทางภาษา หากแต่วัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการยืมศัพท์คือ การรับเอามโนทัศน์ที่แสดงโดยความหมายของศัพท์ และการยืมมโนทัศน์ใหม่ก็คือการรับวัฒนธรรมใหม่ ดังนั้น การยืมศัพท์คือการยืมวัฒนธรรม” เช่น

คำภาษาเปอร์เซียในภาษาไทย พบคำว่า ส่าน ยี่ส่าน(ตลาด)สุหร่าย ปั้นหยา วิลาศ เป็นคำศัพท์ที่พบในสังคมไทยมาเป็นระยะเวลานาน คำศัพท์ดังกล่าวสะท้อนมโนทัศน์ของชาวเปอร์เซียในสังคมไทย แม้กระทั่งคำว่า “วิลาศ” ซึ่งเป็นคำที่คนอินเดียสมัยก่อนเรียกชาวตะวันตกไทยก็รับมาจากภาษาเปอร์เซียเช่นกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กล่าวได้ว่าเปอร์เซียเป็นชนชาติที่มีอิทธิพลทางวัฒนธรรมชนชั้นสูงในสังคมไทย โดยเฉพาะคำว่า “(ผ้า)ส่าน” ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่ผู้วิจัยพบในพจนานุกรมทุกเล่ม สอดคล้องกับคำอธิบายของประภัสสร โพธิ์ศรีทอง(2003: 466) ที่กล่าวว่าพบหลักฐานแน่ชัดว่า ผ้าลายจากต่างประเทศซึ่งนำเข้ามาโดยพ่อค้าชาวเปอร์เซียเป็นที่นิยมอย่างมากของราชสำนักอยุธยาและถูกกำหนดให้เป็นเครื่องแสดงสถานภาพของพระมหากษัตริย์และชนชั้นสูงของสังคม ผ้าลายเหล่านี้มีผ้ายกทอง (Brocade) ผ้าฝ้ายเขียนลาย (Karamkai)ฯ ซึ่งปรากฏชื่อในจดหมายของตัวแทนการค้าของบริษัทอินเดียตะวันออกของฮอลันดาที่อยุธยาส่งไปถึงโรงงานสุรัตในอินเดีย ดังนั้นอาจอนุมานได้ว่า ผ้าส่านที่พบในพจนานุกรมคือ ผ้าที่อยุธยาส่งไปถึงโรงงานที่เมืองสุรัตในประเทศอินเดีย

คำภาษาจีนในภาษาไทยหมวดคำที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและนันทนาการ โดยเฉพาะคำที่เกี่ยวข้องกับการพนัน คำศัพท์ส่วนใหญ่เป็นคำศัพท์จากภาษาจีน สอดคล้องกับผลการศึกษาของศรีศักร วัลลิโภดม (2544: 131-132) ที่กล่าวว่า “กลุ่มคนจีนเป็นองค์ประกอบทางสังคมที่สำคัญก่อให้เกิดพฤติกรรมบางอย่างที่เปลี่ยนไป คือ เรื่องเกี่ยวกับการหย่อนใจ สังคมไทยแบบประเพณีแต่เดิมการพักผ่อนหย่อยใจเป็นเรื่องที่มีกาลเทศะ ไม่ได้เกิดอย่างพร่ำเพรื่อ อีกทั้งมักสัมพันธ์กับการบุญ เช่น ประเพณีสิบสองเดือนในรอบปี แต่ย่านตลาดและชุมชนใหม่ที่มีคนจีนอยู่อาศัยเกิดของใหม่คือการเล่นไพ่ การเล่นพนันที่เรียกว่าบ่อนเบี้ย อาจกล่าวได้ว่าเป็นวัฒนธรรมของพวกพ่อค้าก็ได้

ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของคำต่างประเทศในภาษาไทย โดยผู้วิจัยศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางความหมายว่ามีการเปลี่ยนแปลงความหมายในลักษณะความหมายกว้างออก ความหมายแคบเข้าหรือความหมายย้ายที่ ซึ่งไม่ได้ศึกษาว่าเกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาการของการเปลี่ยนแปลงเป็นไปในลักษณะใด ดังนั้นประเด็นที่ควรจะศึกษาต่อคือ การศึกษาในเชิงพัฒนาการทางความหมาย หรือการศึกษาความหมายเดิมของคำศัพท์ก่อนที่จะกลายมาเป็นคำต่างประเทศในภาษาไทย หากมีการศึกษาข้อมูลคำศัพท์ต่างประเทศจากพจนานุกรมต้นฉบับภาษาเดิม น่าจะวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางด้านความหมายได้อย่างลึกซึ้ง และอธิบายในประเด็นที่แตกต่างจากงานวิจัยชิ้นนี้ได้

2. งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาคำต่างประเทศในภาษาไทย โดยศึกษาจากเอกสารประเภทพจนานุกรมฉบับบุกเบิกและฉบับหลวงจำนวน 4 เล่มเท่านั้น ซึ่งผู้ที่สนใจวิเคราะห์ในประเด็นนี้ต่อไปสามารถสืบค้นคำที่มาจากภาษาต่างประเทศในภาษาไทยจากฐานข้อมูลประเภทอื่นๆได้อีก เช่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ฐานข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (TNC: THAI NATIONAL CORPUS) หรือภาษาในหนังสือพิมพ์ ฐานข้อมูลคลังคำ ฯฯ เพื่อให้ได้ข้อมูลคำต่างประเทศที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

3. ฐานข้อมูลพจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทย ในปัจจุบันมีเพิ่มขึ้นแม้กระทั่งหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงอย่างราชบัณฑิตยสถาน ได้พัฒนาและปรับปรุงพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปัจจุบันได้จัดทำพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับใหม่คือ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 ซึ่งไม่ได้อยู่ในขอบเขตในการวิจัยครั้งนี้ หากมีผู้สนใจวิเคราะห์ฐานข้อมูลคำศัพท์ในพจนานุกรมเล่มใหม่ น่าจะมองเห็นพัฒนาการอันต่อเนื่องจากงานวิจัยฉบับนี้ได้อย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากผู้วิจัยพบว่าในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 มีการเพิ่มเติมคำศัพท์ใหม่หลายคำ และในบางกรณีพบว่าคำศัพท์บางคำมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการนิยามความหมายของคำ เช่น คำว่า บายศรี

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 อธิบายว่า บายศรี น. เครื่องเชิญขวัญหรือรับขวัญ ทำด้วยใบตอง รูปคล้ายกระทง เป็นชั้น ๆ มีขนาดใหญ่เล็กสอบขึ้นไปตามลำดับ เป็น ๓ ชั้น ๕ ชั้น ๗ ชั้น หรือ ๙ ชั้น มีเสาปักตรงกลางเป็นแกน มีเครื่องสังเวยวางอยู่ในบายศรีและมีไข่ขวัญเสียบอยู่บนยอดบายศรี มีหลายอย่าง เช่น บายศรีตอง บายศรีปากชาม บายศรีใหญ่. (ข. บาย = ข้าว + ศรี = สิริ หมายความว่า ข้าวอันเป็นสิริหรือข้าวขวัญ). (2542: 624)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 อธิบายว่า บายศรี หมายถึง สิ่งที่ทำขึ้นสำหรับใช้เป็นหลักสำคัญในพิธีสังเวยเทวดาและพิธีทำขวัญ โบราณใช้ในการบูชาพระพุทธและเจดีย์ด้วย ทำด้วยใบตองม้วนเป็นกรวยปลายแหลม ใส่ข้าวสุกอัดแน่นเต็มกรวย แล้วคว่ำกรวยนี้ตั้งลงในชาม เอาไม้อย่างก้านทางมะพร้าวเสียบลงที่ปลายกรวย จึงเสียบไข่ต้มปอกเปลือกแล้วติดไว้ฟองหนึ่ง เชิงกรวยนี้มีส่วนประดับโดยรอบ ทำด้วยใบตองพับเป็นรูปกรวยเล็กๆประมาณ 5 กรวย จับซ้อนเป็นตับ จัดให้ปลายลดหลั่นกัน ที่ปลายกรวยทุกกรวยเสียบดอกไม้ ส่วนโคนตับนุ่งใบตองคือหุ้มด้วยใบตองโดยรอบ กรวยส่วนประกอบนี้วางเป็นระยะรอบกรวยที่มีไข่ต้มเสียบอยู่ อย่างน้อย 3 ถึง 5 ตับ และใช้ใบตองเจียนทำเป็นรูปกลมรีมีหางยาวคล้ายรูปแมงดาทะเล เสียบแทรกเอาหางตั้งขึ้นระหว่างกรวยตับหนึ่งๆ,บายศรีปากชามก็เรียก (รายงานการประชุมคณะกรรมการชำระพจนานุกรม ครั้งที่ 6710-10/2556 วันศุกร์ที่ 16 สิงหาคม 2556: 3)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมตำรา กระทรวงธรรมการ. 2470. **ปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ.** พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร: โรงพิมพ์กรมตำรา กระทรวงธรรมการ.

กระทรวงวัฒนธรรม. 2550. **แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ (พ.ศ.๒๕๕๐-๒๕๕๙).** กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม.

“การต่างประเทศสมัยรัตนโกสินทร์.” 2521. **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.** เล่มที่ 4 เรื่องที่ 9 (Online). http://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=4&chap=9&page=chap9.htm, 6 พฤษภาคม 2551.

กาญจนา นาคสกุล. 2009. “การเขียนคำยืมกับการเขียนคำทับศัพท์.” **Festschrift in Linguistics.** In Honor of Prof.Dr.Udom Warotamasikkhadit Fellow of the Royal Institute of Thailand on His 75th Birthday. June: 180 – 185.

กาญจนา นาคสกุล และคณะ. 2549. **หนังสืออุเทศภาษาไทย ชุดบรรทัดฐานภาษาไทยเล่ม 2 การสร้างคำและการยืมคำ.** กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

คณะกรรมการชำระพจนานุกรม. 2556. **รายงานการประชุมคณะกรรมการชำระพจนานุกรม ครั้งที่ 6710-10/2556.** วันศุกร์ที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2556 ณ ห้องประชุม 301-302 ราชบัณฑิตยสถาน.

“ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับต่างประเทศ.” 2538. **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.** เล่มที่ 20 เรื่องที่ 2 (Online). http://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=20&chap=2&page=chap2.htm, 6 พฤษภาคม 2551.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คัสแวล, เจ. และ เจ.เอช.แซนด์เลอร์. 2544. **พจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทย A Dictionary of the Siamese Language;** copied and enlarged by J.H. Chandler. จัดพิมพ์เนื่องในโอกาสเฉลิมฉลอง 84 ปีแห่งการสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จิราภรณ์ ภัทราภานุภัทร. 2544. "คำศัพท์ในภาษาไทยที่สะท้อนวัฒนธรรม," **วารสารภาษาและวรรณคดีไทย.** 18 (ธันวาคม 2544): 146–151.

จิราภรณ์ โชติเธียระวงศ์. 2544. "สาส์นสมเด็จ: ทรรศนะเรื่อง "ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย." **วารสารศิลปศาสตร์.** 1 (กรกฎาคม-ธันวาคม): 47-67.

จำนงค์ ทองประเสริฐ. 2553. ประธานคณะกรรมการชำระพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. **สัมภาษณ์**, 24 มกราคม 2553.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. 2553. "การเป็นสมัยใหม่ของไทย." **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.** 36 (1): 1-7.

ชลธิชา สุดมุข. 2552. "การสร้างคำภาษาไทยใช้แทนคำภาษาต่างประเทศ: ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลงตามยุคโลกาภิวัตน์." **วารสารไทย.** 30 (110): 55–59.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริและกาญจนี ละอองศรี,บรรณาธิการ. 2541. **มอญในเมืองไทย.** โครงการหนังสือชุด "ประเทศเพื่อนบ้านของไทยในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้" กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และคณะ. 2555. **ชนชาติต่างๆในอยุธยา.** เอกสารประกอบงานสัมมนาวิชาการประจำปี 2554 เรื่อง 500 ปีความสัมพันธ์สยามประเทศไทยกับโปรตุเกสและชาติตะวันตกในอุษาคเนย์ 2054-2554. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย.

"ชาวจีน 5 กลุ่มภาษาในประเทศไทย". 2542. **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนโดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.** เล่มที่ 35 เรื่องที่ 1 (Online). ttp://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book.htm, 6 พฤษภาคม 2551.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ไทรงาม ประมวลศิลป์ชัย. 2532. **วัฒนธรรมภาษาของคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525.** วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธิดา สาระยา. 2551. “หน่วยที่ 11 ไทยกับเทศ.” **เอกสารการสอนชุดวิชาแนวคิดไทย Thai Mind. หน่วยที่ 7-15.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 673-692.

ธีระพันธ์ ล.ทองคำ. 2535. **การทำพจนานุกรมไทย-ไทย : อดีต-ปัจจุบัน (พ.ศ. 2389 – 2533): รายงานผลการวิจัย.** กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นันทนี แขวงโสภา. 2553. **คู่มือ Access 2007 ฉบับสมบูรณ์ (2009-2010).** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โปรวิชั่น.

นิตยา กาญจนะวรรณ. 2550. “การลากเข้าความสู่ภาษาไทย บาลีสันสกฤต และอังกฤษ.” **วารสารราชบัณฑิตยสถาน**. 32 (1): 168-179.

_____. 2551. “**ภาษาไทยกับการบูรณาการ.**” (Online). http://elearning.aru.ac.th/1500101/part1/hum01/topic15/linkfile/print5.htm ,8 มกราคม 2551.

_____. 2554. “**อักขราภิธานศรับท์ ของ หมอบรัดเลย์.**” (Online). http://www.royin.go.th/th/knowledge/detail.php?ID=1874 , 4 มีนาคม 2554.

นิเทศ ตินณะกุล. 2546. **การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โครงการผลิตตำราและเอกสารการสอน คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แบรดเลย์ แดนบีช. 2514. **อักขราภิธานศรับท์ Dictionary of Siamese Language.** พระนคร: องค์การค้าของคุรุสภา.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปัณฉัตร สินธุสอาด. 2551. “สังคมและวัฒนธรรมไทยในสังคมโลก.” **ไทยกับสังคมโลก หน่วยที่ 1–7.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 237–240.

ประคอง นิมมานเหมินท์ และคณะ. 2552. **บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 4: วัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย.** กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

ประพจน์ อัศววิรุฬหการ. 2539. “ภาษากับสังคม.” **วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช.** 9,1 (มกราคม – เมษายน): 17–26.

ประภัสสร โพธิ์ศรีทอง. 2003. “วัฒนธรรมเปอร์เซียในราชสำนักอยุธยา” ใน **ความสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ระหว่างอิหร่านและประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: ศูนย์วัฒนธรรม สถานเอกอัครราชทูต สาธารณรัฐอิสลามแห่งอิหร่าน, 464-471.

ประภาศรี สีหอำไพ. 2550. **วัฒนธรรมทางภาษา.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สามลดา.

ประยูร ทรงศิลป์. 2526. **การเปลี่ยนแปลงของภาษา: คำยืมในภาษาไทย.** ธนบุรี: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูธนบุรี.

ปราณี กุลละวณิชย์. 2544. “หน่วยที่ 14 การเปลี่ยนแปลงของภาษา.” **เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 3.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 427-431.

พันธุ์ทิพย์ อินทยอด. 2549. **การวิเคราะห์ความแตกต่างของคำศัพท์ระหว่างพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 กับพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยทักษิณ.

แพรวโพยม บุณยะผลึก. 2547. **คำยืมจากภาษาฝรั่งเศสในภาษาไทยปัจจุบัน.** กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ราชบัณฑิตยสถาน. 2533. “เรื่องของพจนานุกรม สารานุกรม อักขรานุกรม และอนุกรมวิธาน.” **จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน.** 2 (16): 1-3.

_____. 2546. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชั่น.

_____. 2546. **ศัพท์ภาษาศาสตร์: ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.** กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

_____. 2549. **พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.** กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน

ราตรี ธันวารชร. 2548. **วิวัฒนาการของภาษาไทย.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เรืองเดช ปันเขื่อนขัติย์. 2541. **ภาษาศาสตร์ภาษาไทย.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย.

วราภรณ์ ติระ. 2545. **คำเรียกญาติของชาวไทยมุสลิมที่มีเชื้อสายต่างกันในกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัลยา ช้างขวัญยืน. 2526. “วิวัฒนาการของคำที่ไทยยืมจากภาษาอังกฤษ” ใน คณะอนุกรรมการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทยในคณะกรรมการเอกลักษณ์แห่งชาติ (บรรณาธิการ)**. รายงานผลการสัมมนาภาษาไทยกับสังคมไทย**. กรุงเทพฯ: ประกายพรึก, 221-244.

วัลยา ช้างขวัญยืนและคณะ. 2553. **บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 2: คำ การสร้างคำและการยืมคำ.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันภาษาไทย สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

วินัย พงศ์ศรีเพียร. 2550. “ภาษาไทยในกฎหมายตราสามดวง.” ใน วินัย พงศ์ศรีเพียร. (บรรณาธิการ). **ภาษาไทยในกฎหมายตราสามดวง.** กรุงเทพฯ: สามลดา, 51-98.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิมล พงศ์พิพัฒน์ แถมสุข นุ่มนนท์ และแม้นมาส ชวลิต. 2550. “ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมไทยกับต่างประเทศ.” **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่มที่ 20.** (Online).http://kanchanapisek.or.th/kp6/New/sub/book/book.php?book=20&chap=2&page=chap2.htm, 20 มกราคม 2551.

วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์. 2526. **ภาษาศาสตร์เชิงประวัติ: วิวัฒนาการภาษาไทยและภาษาอังกฤษ.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

_____. 2539. “ภาษากับสังคมไทยสู่ยุคโลกาภิวัตน์.” **วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช.** 9 (1): 27–32.

_____. 2550. “อิทธิพลภาษาอังกฤษ ภาษาเขมร และภาษาจีนในภาษาไทย: มุมมองใหม่.” **วารสารภาษาและภาษาศาสตร์.** 26 (1): 1–24.

วิไลศักดิ์ กิ่งคำ. 2542. **อิทธิพลภาษาต่างประเทศต่อภาษาไทย.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศรีศักร วัลลิโภดม. 2544. “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในราชอาณาจักรสยาม” **พัฒนาการทางสังคม-วัฒนธรรมไทย = Socio-cultural development in Thai history.** กรุงเทพฯ: อมรินทร์, 108-160.

ศรีศักร วัลลิโภดม และคณะ . 2550. “สังคมและวัฒนธรรมไทย.” **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่มที่ 16.** (Online). http://kanchanapisek.or.th/kp6/New/sub/book/book.php?page=main&book=16, 20 มกราคม 2551.

ศุภวรรณ มองเพชร. 2542. **การเปรียบเทียบคำยืมที่ปรากฏในอักขราภิธานศรับท์ของหมอบรัดเลย์กับคำยืมที่ปรากฏในพจนานุกรม พ.ศ. 2525.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สนิท สมัครการ. 2534. **วิวัฒนาการทางวัฒนธรรมของสังคมไทย.** กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์.

สมาพร สุริยพงศ์. 2547. **บทบาทมิชชันนารีอเมริกันในสมัยรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.2374-2453)** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สิริภัทร พรหมราช. 2551. **พัฒนาการของคำยืมภาษาอังกฤษที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 2525 และ 2542.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุนันท์ อัญชลีนุกูล. . 2549. “คำยืมกับคำต่างประเทศ: เหมือนหรือแตกต่าง.” **วารสารภาษาและภาษาศาสตร์.** 24 (2): 36–58.

สุริยา รัตนกุล,คุณหญิง. 2544. **อรรถศาสตร์เบื้องต้น.** นครปฐม: สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุรีย์รัตน์ บำรุงสุข. 2550. “พจนานุกรมไทย-ไทยเก่าที่สุด: พจนานุกรมของเจ.คัสแวล และเจ.เอช. แซนด์เลอร์.” **วารสารมนุษยศาสตร์.** 14 (2): 13-24.

เสาวภา เจริญขวัญ. 2543. “ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับสังคม: วิเคราะห์คำเกี่ยวกับอาหาร” **นิตยสารไทย.** 3 (2): 146–149.

เสาวภา ธานีรัตน์. 2547. “อิทธิพลภาษาชวาในภาษาไทย.” **ไทยทรรศน์.** 7: 26-33.

อคิน รพีพัฒน์. 2527. **สังคมไทยในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2325- 2416.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2525. “ลักษณะของการยืมภาษาและวัฒนธรรมต่างประเทศที่ปรากฏในภาษาไทย.” **ศาสตร์แห่งภาษา.** 2 (2): 63-77.

_____. 2540. **บทบาททางสังคมของภาษาไทยกับการปรับเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ของสังคมไทย.** กรุงเทพฯ: สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

_____. 2547. **วารสารอักษรศาสตร์ ฉบับ ภาษาเทศในภาษาไทย**. 33,1 (มกราคม-มิถุนายน) หน้า 187.

_____. 2548. “การสัมผัสภาษาและการปนภาษาในสังคมไทย.” **ภาษาในสังคมไทย ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง การพัฒนา.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 92-103.

อรวรรณ บุญยฤทธิ์ จตุพร โคตรกนก และสมเกียรติ วัฒนาพงษากุล. 2553. **ร่องรอยภาษาเขมรในภาษาไทย.** กรุงเทพฯ: ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ. แปลจาก Varasarin, Uraisri. 1984. **Les élements Khmers dans la formation de la langue siamoise**. Paris: Societe D’ etudes Linguistiques et Anthropologiques De France.

อิ่มทิพย์ ปัตตะโชติ ซูอาร์โต. 2555. **ตามรอยรัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสเกาะชวาสามครา.** กรุงเทพฯ: บัวสรวง.

อนุวัต ชัยเกียรติธรรม. 2548. **คำทับศัพท์ภาษาตะวันตกที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 พ.ศ. 2525 และ พ.ศ. 2542.** มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

Bloomfield, L. 1933. **Language.** New York: Holt and company.

Eugene, N. 1975. **Componential Analysis of Meaning**. Mouton: The Hague.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Francis K. 2006. **Introduction to Linguistics: Morphology-Word construction.** B.A. British And American Studies Basic Modules2. [Online]

Hartmann, R.R.K. 1983. **Lexicography : principles and practice**. London : Academic Press.

Hass, R. M. 1989. "First And Last In Thai, Or The Order of Oppositions." **South-East Asian Linguistics.** Essays in honour of Eugeine J.A. Henderson. Edited by J.H.C.S. Davidson. London: School of Oriental and African Studies.: 129 – 131.

Hurford J. R., H. Brendan and B. Michael. 2007. **Semantics: a coursebook.** Cambridge: Cambridge University Press.

Ngamsutdi, C. 1983. **A study of Sansakrit Loanwords in Thai and Tagalog.** Ph.D. dissertation. Quezon city: College of Arts and Sciences, University of the Phillipins.

Sapir, E. 1921. **Language: An introduction to the study of speech**. New York: Harcourt, Brace and company.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมภาษาไทย-ภาษาไทยของเจ.คัสแวลและเจ.เอช.แซนด์เลอร์

ภาษาจีน 11 คำ

ก๋ง	เก๋ง	เก๋งพั้ง	งิ้ว
จิว	เจ๊ก	เตง	ปี้
พวด	เสน	ฮ้อ	

ภาษาเปอร์เซีย 1 คำ คือ ส่าน

ภาษาโปรตุเกส 1 คำ คือ ปัง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในอักขราภิธานศรับท์ ของแบรดเลย์ แดนบีช

ภาษาจีน 40 คำ

กิหลัน	จีนแส	ตึก	ยี่สั้ว	หวยจีน	โหมด
ขงจู๊	จีนห้อ	เตี่ย	ยี่ฮ่อ	หุ้น	ไหหลำ
งิ้วเจ๊ก	เจ๊ก	แต๋	ล้าต้า	เหม็ง	อ๋อ
จันอับ	โจผี	(น้ำมัน)ตั้งอิ้ว	(เล่น)โป	(เหล้า)เจ๊ก	อากึ่ง
ฮวยกัว	ฉำฉา	(ตา)แป๊ะ	(เล่น)หวย	เซี้ยม	อู๋หนัก
ฮอ	ซอจีน	ปี้หุ้น	สามก๊ก	โป	ฮก
เปีย	หลิน	หวย	ฮวด		

ภาษาเขมร 11 คำ

กะบือ	(พระ)ขนง	สะลา	เขนย	โดย	เพลิง
ขลา	(พระ)เขนย	เสวียง	โม	สวาวานร	

ภาษาแขก 6 คำ ได้แก่ ตะรังตะนู ตะหนะ บุหลัน ยะหรัน ยะหริ่ง และ ระเด่นมนตรี

ภาษาพม่า 6 คำ ได้แก่ มะริด ม่า (มือง)ตะนาว (เมือง)ทะวาย เมืองอังวะ และ ย่างกุ้ง

ภาษามอญ 6 คำ ได้แก่ ขนอบ มอญ เม็ง รามัญ เหมาะตะหมะ และ เหมาะลำเลิง

ภาษาญวน 4 คำ ได้แก่ ยวญ ยวญแกว ยวญตังเกี๋ย และ เว้

ภาษาทมิฬ 4 คำ ได้แก่ กะไหล่ จะระนำ สกา และ สาเก

ภาษาเปอร์เซีย 2 คำ ส่าน และ ส่านสุรัศ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในอักขราภิธานศรับท์ ของแบรดเลย์ แดนบีช (ต่อ)

ภาษาอังกฤษ 2 คำ ได้แก่ (เหล้า)บรั่นดี และ แหม่ม

ภาษาชวา 1 คำ ได้แก่ บุหงา

ภาษามลายู 1 คำ ได้แก่ วิลันดา

ภาษาฮินดี 1 คำ ได้แก่ มัศหรู่

ภาษาฝรั่งเศส 1 คำ ได้แก่ กงสุล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2470

คำภาษาเขมร 219 คำ

กรรเจียก	กำจัด	ขบุกเพลียง	คัล	ดมไร	ถบวง
กรรบิด	กำจาย	ขมัง	คำเพลิง	ดล๒	ถมอ
กรอ	กำเดา	ขมีขมัน	คำโอง๑	ดวง	ถะเกิง
กรองได	กำนล	ขมุม	จงอร	ดอม๑	ไถง
กระโงก	กำเพลิง	ขยม	จรุก	ดำรี	ทรรทึง๑
กระจอก	กำรอ	ขยล	จาร๒	ดำเลิง	ทำงน
กระจาย	กำราล	ขลวน	จำงาย	ดินถนำ	ทึก๒
กระบวน	กำเลา	ขลา	จำนำ๒	เด็จ	ทึกกะลา
กระบิดกระบวน	กำเลาะ	ขาล	จำลอง๑	เดาะ	ทึกขะมุม
กระบือ	กำสรวล	เข็ญ	เจริญ	เดียง๑	ทึกตระซัก
กระยา	กุงอน	เขดา	ฉงาย๒	แด	ทูล
กระลิง	กุงาน	เขนง	ฉนวน๑	โดมไพร	เทวอ
กระแส	กุโงก	เขนย	ฉนัง	ได	เทียม
กระหน	กูน	เขบ็จ	ฉนำ	ตระกวน	ธม๑
กระหาย	โกรม	เขมา	ฉม	ตระกอง	นัก๑
กราน	โกรย	เขมาโกรย	ฉลู	ตระบอก	เนา๒
กะได	โกไล	เขยียวขยอน	เฉวียง	ตระบัด๑	บรรทม
กังวล	ขจอก	แข	ชระลอง	ตระบัน	บังคัล
กันดาล	ขจัด	แขสร	เชลง	ตระโมจ	บังอวจ
กันลง,กันลอง	ขจาย	โขมด	เชิง	ตรัส	บาน๓
กัลเอา	ขจี	โขมดขมัง	เชิงโกรย	ตรี๑	บาย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2470 (ต่อ)

ภาษาเขมร (ต่อ)

ขนอง	ขตอย	คระวี	ฌูก	ตังวาย	ประอร
ประอร					ขนาย
ประเอียง	ขนง	คะนึง	เฌอ	ตูก	
ประเอียง	พนม	ละลุง๑	สลอย	สยอง	สิง
ประฮาม	พิเราะ	ลันโทม	สลา	สยอน	สิงคลี
ปรัก	เพ็ญ	เลบง	สลิด	สรง	เสนง,เสน่ง
ปรับ๑	ภุม	วิลาต	สลึก	สรบ	อวล
ปลาก	มลัก	แวง๑	สวา	สรม	อัญ,อัญขยม
ผกา	มวย๒	สบ	สวาบ	สรวม	อันติง
ผกาย	มะดาย	สบง	สวายสอ	สระท้อน	อานก,อานิก
ผจง	มะมาก	สบไถง	สอ๑	สรัง	อาสูร
ผจัญ	มะมุง	สมเด็จ	สะกอ	สรุก	อุลิด
ผจาน	มาน๔	สมอ	สะแก	สรุกเกรา	โอง
ผทม	เม	สมัก	สันลึก	ละลัด	ละมาด
ผลา	เมิล	ไผท	ละมา	เผลียง	ละปะนัช
ผลู	ระนด	เผดียง	ละบอง๑	เผด็จ	ละงาด
ผลูแบก	ระเมียร	เผชิญ	ลออ	ผอูน	ระลุก

ภาษาชวา 137 คำ

กระจูด	กะจิริด	กาลัด	กำมังละการ	เกน	ตะหนึ่งรัด
กระชัง	กะยาหงัน	กาหลัง	กำมังวิลิด	ดะหมัง	ตันหยง
กริช	กะระตะ	กาหลา๒	กิดาหยัน	ดาลัด	ตาราไต
กะหรัดติปาตี	กะจง	กำบัง	กุเรปัน	ดาหงัน	ติกาหลัง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2470 (ต่อ)

ภาษาชวา (ต่อ)

ตุนาหงัน	ปันจุเหร็จ	มาริ	ระเด่น
กะจับปี่	การะบุหนิง	กำพง	กุหนุง
นนตรา	ปาตี	มาลาตี	ระเด่นมนตรี
นวาระ	ปาเตะ	มิงโค	ระตู
นากาสาหรี	ปานิเยน	มินตรา	ระมา
บันทึง	ปาปอหยีสังฆาตา	มินตา	ละกูมะนิส
บายสุหรี	พันตู	มิยา	ละงิด
บิภูปะระมาหนา	มหู	มิรันตี	ละรี
บุษบามินตรา	มอระกู่	มุลุต	ลางงิด
บุหงัน	มะงุมมะงาหรา	มุลู	ลาเง็ด
บุหงา	มะดา	มุสะ	ลุสา
บุหงาปะหงัน	มะเดหวี	มูลา	เลนหะรี
บุหงามลาซอ	มะตาหะรี	เมงอะปา	วาโมร
บุหรง	มะตี	เมน	วารวาริ
บุหลัน	มะลารอกัน	เมาะตาโยกัก	วินันตู
แบหลา	มะลำ,มาลำ	แมร	วิเยน
ประเสบันอากง	มะวาร,มาวาร	ยะหิทา	วิรังรอง
ปะตาปา	มะหัล	ยังกาหลา	สะการะ
ปะตาระกาหลา	มังหงัน	ยังหยัง	สะการะตาหรา
ปะเสหรันอากง	มันดี	ยาหยัง	สะตาหมัน
ปะหนัน	มายัง	ยาหยี	สะบะ
ปะหมันอาหยี	มาระ	ยาหัต	สังคาตา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2470 (ต่อ)

ภาษาชวา (ต่อ)

สังปะติเหงะ	สาหรี	อสัญแดหวา	อุดากัน,อุนากัน
สาระวารี	สำบอก	อะนะ	อุสา
สาระสะมา	สำปัน	อังกวด	แอหนัง
หยังๆ	เสมา๑	อังสนา	อารุม
หวันยิหวา	อาระ	อาเด๊ะ	อาแสะ
หุหนิงหงัน	อาหรัดกัดติกา	อานะ,อะนะ	

ภาษาจีน 74 คำ

ก๊ก	เก๊	เจ๊ง	เต็ง๒
กงฉ่าย	เก๊ก	ฉำฉา	เต๋า
กงเต็ก	เกาลัด	เฉ่ง	เต้าเจี้ยว
กงสี	เกาเหลา	เฉาก๊วย	เต้าหู้
กวางตุ้ง	เกาเหลียง	ชวย	เตี่ย
กว้าน๑	เกี๊ยว	เชีย	เตี้ยหลิว
กั๊ก	เกี้ยว๑	ต๋ง	แต้จิ๋ว
ก๊า	โก๋	ตั้งโอ๋	ถ้าเก,เถ้าเก๋
กาน้า	เขียม	ตั๋ว	ทู่ซี้
กี๋	แขก๒	ตุ๋น	แท่
กุ๊ย	เจ๊	ตุ๊ย	บะฉ่อ
กุยเฮง	เจ๊ก	เต๊ง	บะหมี่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2470 (ต่อ)

ภาษาจีน (ต่อ)

ปุ้งกี๋	หุน	อี๋	หยวนโล้
แป๊ะซะ	หุ้น	เอี๊ยม	หลา๒
มี่สั้ว	ไหน๒	ฮวง	หลิน
เรียว๒	ไหหลำ	ฮ้วน	หลี
ลังถึง	อ๋อง	ฮวย	ลื้อ๒
อับ	อั้งยี่	ฮ้อ	โล้ง
อั้งไล่	ฮื่อแซ		

ภาษาอังกฤษ 63 คำ

กัปตัน	เดคากรัม	โธรน	ฟุต
กัมปนี	เดคาเมตร	บรันดี	ฟุตบอลล์
การด	เดคาลิตร	บ๋อย	แฟร์
คริสต	เดซิกรัม	แบงก์	มะหอกะนี
คริสเตียน	เดซิเมตร	แบงก์โนต	มัสลิน
คิว	เดซิลิตร	โบ	เมล์
จุ๊บ๒	เดนมารก	โบต	แมส
เชิ้ด	โดม๑	แปลน๒	ไมล์
ดยูก	เต็นต์	ไป๊ป	เยอรมัน
ดวล	ทรัสตี	ฟอร์ม	แร็กเกต
ดาร์ลิง	เทอม	ฟิลม	โรมัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2470 (ต่อ)

ภาษาอังกฤษ (ต่อ)

โรมันคาทอลิก	วีก	เอเยนต์	เฮกโตเมตร
ลินิน	โวต	โอ๊ก	เฮกโตลิตร
อารฺม	สปริง	ไอศกรีม	แฮม
อินโดจีน	สลุต	ฮั่น	มัสรู่
อีหรอบ	ออฟฟิศ	เฮกโตกรัม	สักหลาด
อะไหล่	โมรี		

ภาษามลายู 11 คำ

กง	กะละปังหา	ควน	สลาตัน
กรง	กะลาสี	ระกำ	สุจหนี่
กลิ้ง	กำปั่น	สลัด	

ภาษาตะเลง 10 คำ

โกน๑	มะ๒	สมิง	อันโด๊ก
ขนอบ๒	เม็ง	สมิงพราย	อันด๊าก
มอญ	รามัญ		

ภาษาฝรั่งเศส 10 คำ

กิโลกรัม	กิโลลิตร์	มิลลิกรัม	มิลลิลิตร
กิโลเมตร	มองสิเออร์	มิลลิเมตร	เมตร
ลิตร	อาหนี		

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในปทานุกรม กรมตำรา กระทรวงธรรมการ พ.ศ.2470 (ต่อ)

ภาษาเปอร์เซีย 6 คำ ได้แก่ ซีป่าย ปั้นหยา ยี่ส่าน ราชาวดี ส่าน และ สุหร่าย

ภาษาโปรตุเกส 4 คำ ได้แก่ กะละแม ปัง เลหลัง สบู่

ภาษาฮินดี 4 คำ ได้แก่ มัสรู่ สักหลาด อะไหล่ และโมรี

ภาษาญวน 2 คำ ได้แก่ สลักเต้ (ใบชา) และ อง

ภาษาทมิฬ 1 คำ ได้แก่ สาเก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542

คำภาษาอังกฤษ 555 คำ

กราฟ	กลูโคส	ก๊อก ๑	ก๊อซ
ก๊อบปี้	กอล์ฟ	กะรัต	กัปตัน
ก๊าซ	ก๊าด	การ์ด	กาแล็กซี
กาแล็กโทส	กิโลไซเกิล	กิโลเฮิรตซ์	กีฏวิทยา
กีตาร์	กุ๊ก ๒	กุรุส	เกม ๒
เกรน	เกาต์	เกาลิน	เกียร์
แก๊ง	แกโดลิเนียม	แก๊ป	แกมมา
แกรนิต	แกรไฟต์	แกลลอน	แกลเลียม
แก๊ส	ข้าวบาร์เลย์	ข้าวโอ๊ต	คริปทอน
คริสต์	คริสต์มาส ๑	ครีม	คลอรีน
คลอโรฟอร์ม	คลอโรฟิลล์	คลัตช์	คลินิก
ควินิน	ค็อกคัส	ค็อกเทล	คอเคซอยด์
คอนกรีต	คอนเดนเซอร์	คอนเสิร์ต	คอมพิวเตอร์
คอมมานโด	คอมมิวนิสต์	คอยล์	คอร์ด
คอสติกโซดา	คาทอลิก	คาร์บอน	คาร์บอนไดออกไซด์
คาร์บอนมอนอกไซด์	คาร์บอเนต	คาร์บอลิก	คาร์บูเรเตอร์
คาร์โบรันดัม	คาร์โบไฮเดรต	คาราวาน	คิว ๒
คุกกี้	คูเรียม	เค้ก	เคเบิล
เครดิต	เคาน์เตอร์	แคดเมียม	แค็ตตาล็อก
แคโทด	แคปซูล	แคลคูลัส	แคลเซียม
แคลเซียมคาร์ไบด์	แคลเซียมไซคลาเมต	แคลอรี	แคลิฟอร์เนียม
โคเคน	โคเซแคนต์	โคไซน์	โคแทนเจนต์
โคบอลต์	โคม่า	โครเมียม	โครโมโซม
โควตา	โคออร์ดิเนต	โจ๊ก ๓	เจอร์เมเนียม
โจ๊ก ๔	ช็อก	ช็อกโกเลต, ช็อกโกแลต	ชอล์ก ๑

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (ต่อ)

ภาษาอังกฤษ (ต่อ)

ชะแล็ก	ชิงเกิล	ชิมแปนซี	เช็ค
เชลแล็ก	เชิ้ต	เชียร์	แชร์
แชสซี	โชว์	ซอส	ซัลฟา
ซาแมเรียม	ซิกแซ็ก	ซิการ์	ซินนามิก
ซิป	ซิฟิลิส	ซิลิคอน	ซีเซียม
ซีนอน	ซีเมนต์	ซีลีเนียม	ซุป
ซูโครส	เซแคนต์	เซ็น ๒	เซนติกรัม
เซนติเกรด	เซนติเมตร	เซนติลิตร	เซรุ่ม
เซลเซียส	เซลล์	เซลลูลอยด์	เซลลูโลส
เซอร์โคเนียม	แซ็กคาริน	แซ็กคารินโซเดียม	โซดา
โซดาแผดเผา	โซเดียม	โซเดียมคาร์บอเนต	โซเดียมซัลเฟต
โซเดียมไซคลาเมต	โซเดียมไฮโดรเจน กลูทาเมต	โซเดียมไฮโดรเจน คาร์บอเนต	โซลา
ไซเกิล	ไซโคลน	ไซน์	ไซยาไนด์
ไซเรน	ไซโล	ดราฟต์	ดอลลาร์
ดัตช์	ดิสโพรเซียม	ดีเกลือฝรั่ง	ดีเซล
ดีเปรสชัน	เดกซ์โทรส	เดคากรัม	เดคาเมตร
เดคาลิตร	เดซิกรัม	เดซิเมตร	เดซิลิตร
เดนมาร์ก	ไดแซ็กคาไรด์	ไดนาโม	ไดนาไมต์
ไดโนเสาร์	ไดเรกตริกซ์	ตอร์ปิโด	ตัน ๒
เต็นท์	เตาไมโครเวฟ	ถ่านโค้ก	ทรอมโบน
ทรัมเป็ต	ทรานซิสเตอร์	ทองบรอนซ์	ทอนซิล
ทอฟฟี่	ทอร์นาโด	ทอเรียม	ทังสเตน
ทิงเจอร์	ทีม	ทีเอ็นที	ทูเลียม
เทคนิค	เทคนีเชียม	เทคโนโลยี	เทนนิส
เทลลูเรียม	เทอม	เทอร์เบียม	เทอร์โมมิเตอร์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (ต่อ)

ภาษาอังกฤษ (ต่อ)

แท็กซี่	แทนเจนต์	แทนทาลัม	แทรกเตอร์
แทลเลียม	ไทเทเนียม	ไทเทรต	นอต ๑
นอต ๒	นิกเกิล	นิกรอยด์	นิโคติน
นิโครม	นิวคลิอิก	นิวเคลียร์	นิวเคลียส
นิวตรอน	นีออน	นีโอดิเมียม	เนตบอล
เนบิวลา	เนปจูน	เนปทูเนียม	โน้ต ๑, โน้ตเพลง
โน้ต ๒	โนเบเลียม	ไนต์คลับ	ไนโตรเจน
ไนลอน	ไนโอเบียม	บรั่นดี	บริดจ์
บล็อก	บอล	บัคเตรี	บัลลูน
บาซิลลัส	บาร์ ๑	บาร์ ๒	บาร์เรล
บาร์เลย์	บารอมิเตอร์	บาสเกตบอล	บิลเลียด
บิวเรตต์	บิสมัท	บีตา	เบนซิน
เบรก	เบริลเลียม	เบส	เบอร์
เบอร์คีเลียม	เบียร์	แบคทีเรีย	แบงก์
แบดมินตัน	แบตเตอรี่	แบนโจ	แบเรียม
โบ	โบต	โบนัส	โบรมีน
โบรอน	ประเทศกันชน	ปริซึม	ปลั๊ก
ปลาสเตอร์	ปอนด์	ปิกนิก	ปิงปอง
ปิโตรเลียม	เป๊ก ๒	แป๊บ ๑	แปลน ๒
โป๊กเกอร์	โป๊ป	โปรแกรม	โปรตอน
โปรตีน	โปรเตสแตนต์	โปรแทรกเตอร์	โปลิโอ
โปสต์การ์ด	พลาสติก	พลาสมา	พลูโต
พลูโทเนียม	พอโลเนียม	พาร์เซก	พาราฟิน
พีระมิด	แพลทินัม	แพลเลเดียม	โพซิตรอน
โพแทสเซียม	โพรโทแอกทิเนียม	โพรมีเทียม	ฟรักโทส
ฟรี	ฟรีบาร์	ฟลูออรีน	ฟอร์มาลดีไฮด์
ฟอร์มาลิน	ฟอสฟอรัส	ฟอสเฟต	ฟังก์ชัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (ต่อ)

ภาษาอังกฤษ (ต่อ)

ฟาทอม	ฟาร์ม	ฟาสซิสต์	ฟิต
ฟิล์ม	ฟิวส์	ฟิสิกส์	ฟุต
ฟุตบอล	ฟุลสแก๊ป	เฟลด์สปาร์	เฟอร์เมียม
เฟิน	แฟชั่น	แฟน	แฟรนเซียม
แฟลกซ์	แฟลต	โฟกัส	มณฑก ๒
มองโกลอยด์	มองโกเลีย	มอเตอร์	มอเตอร์ไซค์
มอร์ฟีน	มอลโทส	มักกะโรนี	มัมมี่
มัสตาร์ด ๑	มัสลิน	มิเตอร์	มิลลิบาร์
มีเทน	เมกะเฮิรตซ์	เมตริก	เมตริกตัน
เมทานอล	เมทิลแอลกอฮอล์	เมนเดลีเวียม	เมนทอล
เมล์ ๑	เมล์ ๒	แมกนีเซียม	แมงกานิน
แมงกานีส	โมโนแซ็กคาไรด์	โมเมนต์	โมลิบดีนัม
โมเลกุล	โมเสก	ไมกา	ไมครอน
ไม้คิว	ไมโครกรัม	ไมโครฟิล์ม	ไมโครโฟน
ไมโครมิเตอร์	ไมโครเมตร	ไมโครลิตร	ไมโครเวฟ
ไมล์	ยิปซัม	ยิปซี	ยิมนาสติก
ยีน	ยูริก	ยูเรนัส	ยูเรเนียม
ยูโรเพียม	เยซู	เยอรมัน	แย็บ
แยม	ระดับทะเล	รักบี้	รัทเทอร์ฟอร์เดียม
รัมมี่	ริบบิ้น	รีดักชัน	รีเนียม
รีม	รูทีเนียม	รูบิเดียม	รูเล็ตต์
เรดอน	เรดาร์	เรเดียม	แร็กเกต
โรเดียม	โรมัน	โรมันคาทอลิก	ล็อกเกต
ลอการิทึม	ลองจิจูด	ลอตเตอรี่	ลอว์เรนเซียม
ละติจูด	ลาวา	ลิกไนต์	ลิตมัส
ลิเทียม	ลินสีด	ลินิน	ลิปดา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (ต่อ)

ภาษาอังกฤษ (ต่อ)

ลิปสติก	ลิฟต์	เลเซอร์	เลนส์
เลนส์นูน	เลนส์เว้า	เลนส์สัมผัส	เลวูโลส
แล็กเกอร์	แล็กโทส	แลนทานัม	วอลเลย์บอล
วัคซีน	วัตต์	วาเนเดียม	วาล์ว
วิตามิน	วิสกี้	วุลแฟรม	เวเลนซี
ไวน์	ไวรัส	ไวรัสคอมพิวเตอร์	ไวโอลิน
สกี	สกีน้ำ	สเกต	สเกตน้ำแข็ง
สแกนเดียม	สตรอนเชียม	สตริกนิน	สตัฟฟ์
สตู	สเต๊ก	สนุกเกอร์	สปริง
สปอร์	สปาเกตตี	สเปกตรัม	สเปกโทรสโกป
สไปริลลัม	สลัด ๑	สลุต	สลุบ
สแลง	สวิตช์	สันตะปาปา	สุลต่าน
เสิร์จ	เสิร์ฟ	แสตมป์	แหม่ม
โหวต	ออกซิเจน	ออกซิเดชัน	ออกไซด์
ออนซ์	ออฟฟิศ	ออสเมียม	อะเซทิลีน
อะดรีนาลิน	อะตอม	อะมีบา	อะเมริเซียม
อะลูมิเนียม	อังสตรอม	อัตโนมัติ	อัลตราไวโอเลต
อาร์กอน	อาร์ต	อาร์ม	อิตเทอร์เบียม
อินซูลิน	อินเดียม	อินฟราเรด	อิมัลชัน
อิริเดียม	อิเล็กตรอน	อิเล็กทรอนิกส์	อิเล็กโทน
อีเทอร์	เอกซเรย์	เอเคอร์	เอดส์
เอทิลแอลกอฮอล์	เอนไซม์	เอ็มบริโอ	เออร์เบียม
แอกทิเนียม	แอนติเจน	แอนติบอดี	แอนติอิเล็กตรอน
แอโนด	แอมแปร์	แอมมิเตอร์	แอมโมเนีย
แอลกอฮอล์	แอลฟา	แอสทาทีน	แอสไพริน
แอสฟัลต์	โอ๊ก	โอลิมปิก	โอห์ม
โอห์มมิเตอร์	โอเอซิส	ไอโซโทป	ไอน์สไตเนียม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (ต่อ)

ภาษาอังกฤษ (ต่อ)

ไอศกรีม	ไอออน	ไอโอดีน	ฮอกกี้
ฮอร์โมน	ฮอลแลนด์	ฮอลันดา	ฮั่น
ฮาเร็ม	ฮาห์เนียม	ฮิปโปโปเตมัส	ฮิสทีเรีย
ฮีเลียม	เฮกตาร์	เฮกโตกรัม	เฮกโตเมตร
เฮกโตลิตร	เฮโมโกลบิน	เฮโรอีน	เฮลิคอปเตอร์
เฮอริเคน	เฮิรตซ์	แฮนด์บอล	แฮฟเนียม
แฮม	โฮเต็ล	โฮลเมียม	ไฮโกรมิเตอร์
ไฮดรา	ไฮโดรคาร์บอน	ไฮโดรเจน	ไฮโดรเจนซัลไฟด์
ไฮโดรเจนเพอร์ออกไซด์	ไฮโดรมิเตอร์	ไฮไฟ	

ภาษาเขมร 452 คำ

สะแก๒	กรม ๑	กรร ๑	กรรเจียก
กรรฐ์, กรรฐา	กรรไตร	กรรบิด	กรวด ๑
กรอ ๔	กรอง ๓	กระกี้	กระโงก
กระจอก ๓	กระจาย	กระฉูด	กระชับ ๒
กระเชอ	กระเดียด ๑	กระโดง ๑	กระโถน
กระทรวง๒	กระท่อม ๑	กระแทะ	กระบอก ๓
กระบอง	กระบือ	กระพัง ๑	กระเพาะ
กระเวน ๑	กระแส	กระหน	กระเหลียก
กระออบ	กระแอก ๒	กระแอบ	กราด ๑
กรุย ๑	กลด ๑	กล้อ ๑	กังวล
กังหัน	กัน ๔	กันดาล	กันเมียง
กันลง, กันลอง ๑	กันแสง	กัลเอา	กำจัด ๒
กำจาย ๑	กำเดา	กำนล	กำบิด
กำปอ	กำพง	กำพู ๑	กำเพลิง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (ต่อ)

ภาษาเขมร (ต่อ)

กำแพง	กำราล	กำลุง	กำเลา
กำเลาะ	กุงอน	กุงาน	กุโงก
กูน	เกียน	โกน ๑	โกรม
โกไล	ขจอก	ขจัด	ขจาย
ขจี	ขตอย	ขนง	ขนน
ขนบ	ขนอง	ขนาน ๒	ขนาย
ขมอง	ขมอย	ขมัง ๑	ขมีขมัน
ขมุม	ขยม	ขยล	ขลวน
ขลา	ขอฉาย	ขาล	เขดา
เขนง	เขนย	เขมา ๒	เขมาโกรย
เขยียวขยอน	เขลา	เขลาะ	แข
แขสร์	โขดง	โขมด ๑	โขยม
โขลนทวาร	คม ๑	ครวัก, ครวี	คระแวง
คะนึง	คันจาม	คันฉาย ๒	คัล
คำนัล	คำเพลิง	แครง ๓	โคก ๑
โคร่ง ๑	งงิด	จงอร	จญ
จทึง	จมูก	จรวจ	จราง
จราญ	จราส	จรี	จรุก
จอง	จะกูด	จังเก	จังไร
จังหวะ	จังหัน ๑	จัด ๑	จัดจอง
จันลอง ๑	จันเลา, จันเลาะ	จาร ๑	จำงาย
จำนำ	จำเนียน	จำบัง ๑	จำบับ
จำเลย	จำเลาะ	จำหุด	จุรี
เจริญ	เจรียง	เจิม ๒	เจียม ๑
ฉงาย ๒	ฉทึง	ฉนัง	ฉนำ
ฉบบ	ฉบัง	ฉบัด	ฉบับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (ต่อ)

ภาษาเขมร (ต่อ)

ฉมบ	ฉมวก	ฉลอง ๔	ฉลัก
ฉลาด ๑	ฉลาดเฉลียว	ฉลู	ฉวัดเฉวียน
ฉวาง	ฉุน	เฉนียน	เฉพาะ
เฉลย	เฉลียวฉลาด	เฉวียง	แฉง
ชงโลง ๑	ชทึง	ชนาง	ชมเลาะ
ชมา	ชไม	ชรทึง	ชรโมล
ชรเรือด	ชราบ	ชวด ๑	ชะเอม
ชา ๕	ชำงือ	ชำนรร	ชำนัน
ชำเรา ๒	ชุน	เชรา	เชลง
เชลย	เชวง	เฌอ	ดมไร
ดล ๒	ดองฉาย	ดอม ๑	ดำแคง
ดำนา	ดำเนิน ๑	ดำเนียน	ดำรง
ดำรี	เดิน	เดิม	เดียง ๑
โดม ๑	โดม ๒	โดมไพร	โดย ๒
โดยสาร	โดร	ได	ตระกวน
ตระกอง	ตระจัก	ตระบอก	ตระบัน
ตระแบง ๒	ตระพัง	ตระโมจ	ตรัส
ตรี ๑	ตลุก	ตะบัน ๑	ตังวาย
ตำรวจ	ตำรับ	ตำรา	ตำลึง๒
ตำหนัก	ตู๒	ตูก	ถกล
ถนน	ถนอม	ถนำทึก	ถมอ
เถกิง	ไถง	ทมบ	ทเมิน
ทรทึง ๑	ทรวง	ทะนุถนอม	ทำงน
ทำนูล	ทึก ๒	ทูล	เทวอ
เทา ๑	ธม	ธำมรงค์	นัก ๑
เนา ๒	บง ๓	บรรทม	บังคม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (ต่อ)

ภาษาเขมร (ต่อ)

บังคัล	บังเหตุ	บังอวจ	บังอูร
บัดบง	บาน ๓	บาย	บายศรี
ประกายพรึก	ประแกก	ประจาน	ประทาย
ประเหส	ประเอียง	ประแอก ๑	ประฮาม
ปรัก ๑	ปรัง	ปรับ ๑	ปรึง
ปลาก	เปรอ	เปรียง ๒	โปรด
ผกา	ผกาย	ผคม	ผงร
ผจง	ผจญ, ผจัญ	ผจาน	ผชุม
ผทม	ผลา	ผลู	ผลูบด
ผลูแบก	ผสม	ผสาน	ผสาย
ผอูน	เผชิญ	เผด็จ	เผดียง
เผลียง	เผอิล	ไผท	พนม
พนอง ๑	พเยีย	พรมแดน	พระหาม
พลุก ๑	พันลอก	พิเราะ	เพ็ญ
เพนียด	เพลา ๕	เพลิง	แพนก
แพนงเชิง	ภุม ๑	ภูม	มดาย
มมาก	มรานควาน	มลทิน	มวย ๓
มาน ๓	เม	เมิล	ยม ๑
เยิง ๒	เยีย ๑	รนด	ระแนง
ระมาด	ระเมียร	ระลอก ๑	ระลุก
ระเลิง	ระสี	รัญจวน	รุย
รุหาญ	เรียม	ลบอง	ลมาด
ลออ	ละงาด	ละแวก ๑	ลันโทม
ลำงาด	ลำแพง	ลำมาด	ลำอุด
ลือ	เลบง	เลอ	วาย ๒
วิ่งระแบง	แวง ๑	ศก ๑	ศรี ๓

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (ต่อ)

ภาษาเขมร (ต่อ)

สก ๒	สกัด	สดับ	สดำ
สทิง	สทึง	สนม ๑	สนม ๒
สนอง	สนอบ	สนิม ๒	สนุก
สบ	สบง	สไบ	สพั้น
สพาบ	สมเด็จ	สมปัก	สมอ ๑
สยอง	สยอน	สรง	สรทึง
สรบ	สรม	สรร	สรวม
สระท้อน	สรุก	สรุกเกรา	สลอย
สลักเต้	สลา	สลาบ	สลึก
สวา	สวาบ	สวาย ๑	สวายสอ
สอ ๑	สอ ๓	สะกด	สะกอ
สะดม	สะพัง	สังกัด	สัดจอง
สันลึก	สาบ๔	สาแหรก๑	สำบอก
สำราญ	สำโรง	สิง๑	สิงคลี
เสงี่ยม	เสนง,เสน่ง	เสนา๒	เสนาะ๑
เสนียด๒	เสบย	เสมา ๓	เสวย๑
เสาะ๒	แสดง	แสบก	แสรก
แสวง	แสอก	แสะ	โสรจ
หมากสมัด	หาม ๒	อวล	อังคาส
อัญขยม	อัญเชิญ	อางขนาง	อาน ๓
อานก, อานิก	อาสูร	อุลิด	ฮาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (ต่อ)

ภาษาจีน 187 คำ

ไต๋	ก๊ก	กงไฉ่	กงเต๊ก
กงสี	กวยจั๊บ	กวยจี๊	ก๋วยเตี๋ยว
กวางตุ้ง ๑	กวางตุ้ง ๒	กว้าน๑	ก้อง ๒
กอเอี๊ยะ	กะลอจี๊	กะหล่ำ	กั๊ก
กังฉิน	กังฟู	กาน้ำ	กิมตึ๋ง
กี๋	กุนเชียง	กุ๊ย	กุยช่าย
กุยเฮง	เก๊	เก๊ก	เก๋ง
เก๋งพั้ง	เกาเหลา	เกาเหลียง ๑	เกาเหลียง ๒
เก้าอี้	เกี้ยมไฉ่	เกี้ยมอี๋	เกี๊ยว
เกี้ยว ๒	เกี๊ยะ	โก๋	ขงจื๊อ
ขาก๊วย	เขียม	ง่วน	งิ้ว ๑
จังหล่อ	จันอับ	จับกัง	จับกิ้ม
จับเจี๋ยว	จับฉ่าย	จับยี่กี	จ้าง ๑
จินเจา	จีน ๑	จีนเต็ง	จีนแส
จีนฮ่อ	จึ้ง	จุ้นจู๊	เจ
เจ๊ก	เจ๊ง	เจ่ง ๒, เจ้ง	เจ๊สัว
เจี๋ยน	โจ๊ก ๑	ฉำฉา ๑	เฉ่ง
เฉาก๊วย	แฉโพย	ซวย	ซาลาเปา
ซินแส	ซีอิ๊ว, ซี่อิ้ว	ซึ้ง ๑	เซ้ง
เซียน	เซียมซี	แซ่ ๒	แซยิด
ต๋ง ๑	ตงฉิน	ตะหลิว	ตังเก
ตังฉ่าย	ตังโอ๋	ตั๋ว	ตั้วโผ
ตั้วสิว	ตั้วเหี่ย	ตาเต็ง	ตึก
ตุน	ตุ๋น	ตุ๊ย	ตู๊
เต็ง๒	เต๋า๒	เต้าเจี้ยว	เต้าทึง
เต้าส่วน	เต้าหู้	เต้าหู้ยี้	เต้าฮวย
แต้จิ๋ว	โต๊ะ ๑	ไต้ก๋ง	ไต้ฝุ่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (ต่อ)

ภาษาจีน (ต่อ)

ไต้หวัน	ถ้วย ๑	ถะ	ถัง
ถัว	เถ้าแก่	เถ้าแก่เนี้ย	ท่องสื่อ
ทู่ซื้	แท่	บ๊วย ๒	บะหมี่
ปาหี่	ปุ้งกี๋	เปาะเปี๊ยะ	เปีย ๑
แป๊ะ	แป๊ะซะ	โป๊	โป ๑
โปเก	โผ ๒	โพย ๑	โพยก๊วน
มี่สั้ว	มู่ลี่	ยี่ ๑	ยี่ห้อ
เย็นตาโฟ	เรียว ๒	ลั่นถัน	ล้าต้า
ลิ้นจี่	ลี้	ลื้อ	เล้ง
เล่งฮื้อ	โล้ง	โลโต	โสหุ้ย
หนำเลี้ยบ	หมี่ ๑	หมึก ๑	หลงจู๊
หลา	หลิน	หลี	หลีโก
หลีฮื้อ	หวย	หอง ๑	หอง ๒
หัวปาก	ห้าง ๒	หุน	หุ้น
เหม็ง	โหมด	ไหน ๓	ไหหลำ
อ๋อ ๑	อ๋อง	อั้งยี่	อั้งโล่
อับ ๑	อี๋ ๑	เอี๊ยม	ฮกเกี้ยน
ฮวงซุ้ย	ฮวน	ฮ่อ	ฮ้อ
ฮั้ว	ฮื่อฉี่	ฮื่อแซ	เฮง
เฮงซวย	เฮี้ยน	แฮ่กึ๊น	

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (ต่อ)

ภาษาชวา 150 คำ

สะบะ	กระจง	กระจับปี่	กระชัง ๑
กะกัง	กะหลาป๋า ๑	การะบุหนิง	กาลัด
กาหลา ๑	กำบัง ๒	กำมังละการ	กำมังวิลิต
กิดาหยัน	กุหนุง	เกน ๑	จินดาหนา
จินดาหรา	ซ่าโบะ	ซาหริ่ม, ซ่าหริ่ม	ดะหมัง
ดาลัด	ดาหงัน	ตลึง	ตะหนึ่งรัด
ตันหยง	ต้าย	ตาราไต	ติกาหรัง
ติปา	ตุนาหงัน	นนตรา	นวาระ
นากาสาหรี	บันทึง	บ้าบ๋า	บายสุหรี
บาหลี ๒	บิกู, บีกู	บิกูปะระมาหนา	บุตรีตระสุม
บุษบามินตรา	บุหงัน	บุหงา	บุหงาประหงัน
บุหงามลาซอ	บุหงารำไป	บุหรง	บุหลัน
แบหลา	ประตง	ประเสบันอากง ๒	ปะตาปา
ปะตาระกาหลา	ปะเสหรันอากง	ปะหนัน	ปะหมันอาหยี
ปันจุเหร็จ	ปั้นเหน่ง	ปาตี	ปาเต๊ะ ๑
ปานิเยน	ปาปอหยีสังฆาตา	พันตู	มหู
มอระกู่	มะงุมมะงาหรา	มะดา	มะเดหวี
มะตาหะรี	มะตี	มะลารอกัน	มะลำ, มาลำ
มะวาร, มาวาร	มะหัล	มักกะสัน	มังหงัน
มันดี	มายัง	มาระ	มาริ
มาลาตี	มิงโค	มินตรา	มินตา
มิยา	มิรันตี	มุลุต	มุลู
มุสะ	มูลา ๒	เมงอะปา	เมน
เมาะตาโยกัก	แมร	โมทนา ๑	ย่องเหง็ด
ยะงันจะคับ	ยะหิทา	ยังกาหลา	ยังหยัง
ยาหยัง	ยาหยี	ยาหัด	ยิหวา
ระเด่น	ระตู	ระมา	ละกูมะนิส

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (ต่อ)

ภาษาชวา (ต่อ)

ละงิด	ละรี	ละลัด	ลางงิด
ลาเง็ด	ลุสา	เลนหะรี	วาโมร
วารวาริ	วารุณ	วินันตู	วิเยน
วิรังรอง	สะการะ	สะการะตาหรา	สะตาหมัน
สังคาตา	สังปะติแหงะ,	สาระวารี	สาระสะมา
สาหรี	ส่าหรี	โสกาดานา	หนากาสรี
หยังหยัง	หวันยิหวา	หุหนิงหงัน	อสัญแดหวา
อะนะ	อังกวด	อังกะลุง	อังสนา
อาเด๊ะ	อานะ	อาระ	อารุม
อาแสะ	อาหรัดกัดติกา	อิลู	อุดากัน, อุนากัน
อุสา	แอหนัง		

ภาษามลายู 32 คำ

กง	กะละปังหา	ควน	สลาตัน
กรง	กะลาสี	ระกำ	สุจหนี่
กลิ้ง	กำปั่น	สลัด	

ภาษาฝรั่งเศส 21 คำ

กิโลกรัม	กิโลลิตร์	มิลลิกรัม	มิลลิลิตร
กิโลเมตร	มองสิเออร์	มิลลิเมตร	เมตร
ลิตร	อาหนี		

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำต่างประเทศที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (ต่อ)

ภาษาตะเลง 15 คำ

โกน๑	มะ๒	สมิง	อันโด๊ก
ขนอบ๒	เม็ง	สมิงพราย	อันด๊าก
มอญ	รามัญ		

ภาษาทมิฬ 14 คำ ได้แก่ สกา กะละออม สุริยน กวิน กานพลู มะรุม ยี่หร่า สาเก ตรีปวาย ไพรำ จระนำ เครา เจียระไน และ กะไหล่

ภาษาอะหม 11 คำ ได้แก่ กะเทย คลอน คล้อยคล้อย คลายคล้าย คัด๑ ค่าย เคน๓ งอน๒ แด่น๒ และ จาระบี

ภาษาเปอร์เซีย 8 คำ ได้แก่ ซีป่าย ปั้นหยา ยี่ส่าน ราชาวดี วิลาศ สรั่ง ส่าน สุหร่าย

ภาษาฮินดี 7 คำ ได้แก่ จาระบี ปาทาน มัสรู่ โมรี ๑ ยั่นตะนี สักหลาด และอะไหล่

ภาษาญี่ปุ่น 5 คำ ได้แก่ กิโมโน เกอิชา คาราเต้ สุกียากี้ และ ชินโต

ภาษาโปรตุเกส 5 คำ ได้แก่ กะละแม กัมประโต ปัง ๑ เลหลัง และ สบู่

ภาษาพม่า 3 คำ ได้แก่ กะปิ (รัฐ)ฉาน และ หม่อง

ภาษายวน 2 คำ ได้แก่ ม่าห์ และ อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ – นามสกุล	นางสุรีย์รัตน์ บำรุงสุข
วัน เดือน ปีที่เกิด	วันที่ 11 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2519
สถานที่เกิด	จังหวัดนครปฐม
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ อักษรศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยศิลปากร
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ ระดับ 7
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์